

תלמוד בבלי

עם ביאור

עיון העמוד

עיקרי הסוגיות וביאוריהן על פי דברי הראשונים
והאחרונים עד למסקנת ההלכה למעשה
בתוספת ביאור 'שפה ברורה' מהדורת 'עוז והדר'

עירובין א

דפים ב - כו

הרש"ד' ועיון
העמוד היומני

מהדורה מיוחדת ללומדי 'העמוד היומני'

שכח
קמא

שכח
מציעא

שכח
בתרא

סנהדרין

מכות
שבועות

עבודה זרה
תענית
עירובין

זכרים

מנחות

חולין

בבבבבב

עירובין
תענית

פסח
פסח
תענית

מרה

ברכות

שבת

עירובין

פסחים
שקלים

ראש השנה
ימצא

סוכה
ביצה

הענין
מנחה
הענין

יבמות

כתובות

נדרים

מנחה
סוכה

מנחה

קידושין

הלמוד בבלי המבואר

שכח

ברורה

פירוש בהיר וצח
משולב על סדר הגמרא
מיוסד ע"פ רש"י והראשונים ז"ל
בשפה ברורה ונעימה

עירובין

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ב. [N]

פרק ראשון - מביי שהוט נבוח

מן התורה אסור לטלטל חפצים בשבת ארבע אמות רק ברשות הרבים, אבל מותר שאין רחובו יתר אמה, ואינו מופלש מעל לצד, ואין רשות הרבים, ומותר לטלטל בו, אין גורו חומתו ואסור לטלטל בו, שמה יבואו לטלטל בו ברשות הרבים, אלא אם כן חיקקו את המבצר באחד משלושה האופנים: א. על ידי 'חליו', היינו קנה או לוח עם עץ¹ ברוחב כל שהוא העומד וקוף בצד הכותל שבפחת המבצר נצויר. ב. על ידי 'קיריה', היינו קורה רחבה טפה ועבה כל שהוא המונחת מעל פתח המבצר 'נצויר דף'. ג. על ידי 'צורת הפתח', היינו שמועדים שני צדדי הפתח וקנה נוסף על גביהן, דוגמת תחת עץ משקוף מוצמדים צויר דף.

מישנה משנתה דה כמה גדול יהיה פתח המבוי שיעמילו להי קודרה להבדיליה
קבוי שיהא **בגבול** כלומר, קודרת מבוי' המונחת **במקצה** **מקצה** **מקצה**
אקדח מהקדקדק, **קצבם** כלומר, שישלח את הקודרה' כך שימשעם עגובה שבין
הקודרה לקרקע המבוי, וזו רצת תחכים. **אולם רבי יהודה אומר, אינו צריך**
למעט, שגם קודרת מבוי המונחת למעלה מעשרים אמה מתירה את המבוי
לשלול בו.

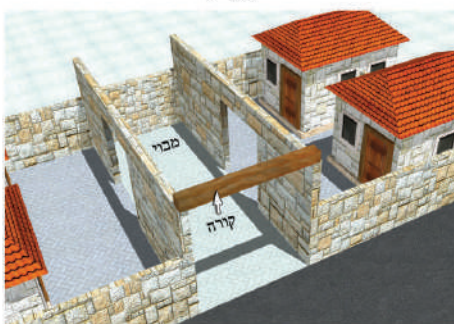
ד"ר טעם: וְהָרָקֵב - מבוי שפתחו רחב יותר מַעֲשֵׂה אֲמוֹת, וְיָמֵם את רוחם פתחו באמצעות הנחת קנים וכדו' בצדדי הפתח (צויר 1), שִׁמְבוּי שפתחו רחב יותר מַעֲשֵׂה אֲמוֹת אין פתחו נחשב 'פתח' אלא 'פירצה', ואין לחי או קורה מתירין אלא פתח מבוי, ולא פירצה^[10] וְאֵם יֵשׁ 15 - לפתח המבוי צויר 2

[illegible][illegible]

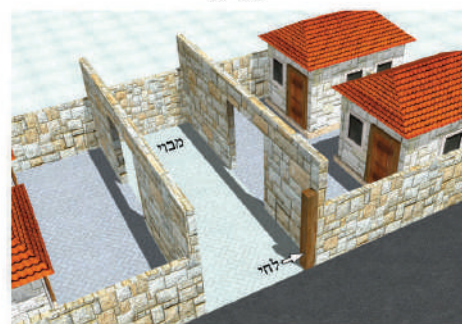
ציור ב

ציור א

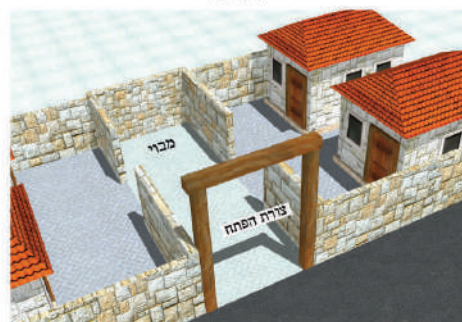
ציור ד

ציור ג

צילור 1

צילור ה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מהערה לאולם, נבנה ארבעים אמה, ורחבו עשרים אמהות^{טז}. וממשיך רב יהודה בשם רב תמאר: וישנין - חכמים רבי יהודה סקרא אהר דרשו, שנאמר (ויקרא ג ט) בענין שחיטת קרבן שלמים, וישנין סתם אהר מוצרי ולמים אנו מכאן שפתחו של 'האל מוער' נחלא המשכן נקרא בתורה בשם 'פתח', אלא שנהלקו איזה מקום במקדש מקביל לקדושתו לאהל מוער שהיה במדבר^{יז}, דרשן קברי, קדושת היקף לחוד, וקדושת אולם לחוד - אין קדושת האולם שוה לקדושת ההיכל, אלא פחותה ממנו, ולכן כל העבודות האמורות בהיכל אינם כשרים אם עשאו באולם, וכי קתיב בתורה פתח אהל מוער^{יח} דהיינו פתח ההיכל, אלא פתח האהל שבו היה השולחן, המנורה ומזבח הזהב, כגון אהל מוער שבמדבר, וכיון שפתח ההיכל היה גבוה עשרים אמה, נמצא שאין לנו מקור שפתח הגבוה יותר מעשרים אמה נקרא 'פתח'. ורבי יהודה קבר, שהיקף אולם קדושה אחת היא, וכל העבודות הנעשות בהיכל כשרים לעשות באולם, ונמצא כי קתיב פתח אהל מוער^{יט} אחרונה הוא דקתיב - הכוונה על פתח האולם והן על פתח ההיכל, ששניהם שוים לקדושת אהל מוער שבמדבר, ונמצא שגם לפתח האולם שהיה גבוה למעלה מעשרים אמה קראה התורה 'פתח'.

הסבר נוסף בדעתו של רבי יהודה: ואיבעית אימא, קריב יהודה קרי - גם רבי יהודה מסכים שקדושת אולם לחוד וקדושת היקף לחוד, ולכן שנאמר בתורה 'פתח אהל מוער' הכוונה היא לפתח ההיכל ולא לפתח האולם, וקרא קריב קטקט קריב יהודה שגם פתח האולם שהיה גבוה מעשרים אמה נקרא 'פתח', דקתיב אל פתח אולם הקדוש^כ הרי שמפורש בכתוב שגם פתח האולם נקרא 'פתח'. מביאה הגמרא את תשובת חכמים על ראה זו: ורשן משיבים לרבי יהודה, אי קנה קתב אל פתח אולם או אכן דקתקט קריב - מסכימים אנו לדברך שניתן ללמוד מכאן שפתחו של אולם נקרא 'פתח', אבל השתא דקתיב אל פתח אולם הקדוש, הכוונה היא לפתחו של הקדוש הקדוש^{כא}, כלומר, הכתוב מדבר אודות פתח ההיכל שהוא הבית שפתחו לאולם^{כב}, ולא מצאנו בכתוב שפתחו של אולם נקרא 'פתח'.

מקשה הגמרא על הסיפור הראשון בשערים של חכמים רבי יהודה: איך ניתן ללמוד מהכתוב 'פתח אהל מוער', והא כי קתיב האי - והלא פסוק זה דקטקט קריב, ובמשכן לא היה כלל אולם, ופתח המשכן היה גבוה עשר אמות בלבד, ולא ניתן ללמוד מכאן שפתח ההיכל או האולם נקראים 'פתח'. מתיבת הגמרא: אשכחן בששן דאקרי מקדש, ומקדש דאקרי בששן - מצאנו בתורה שקראה למשכן מקדש, ולמקדש משכן, וכפי שיבאר להלן, וכיון שכן דיניהם שוים, ומה שכתוב במשכן וישחטו פתח אהל מוער^{כג} הרי הוא כאילו נכתב על הפתח שבמקדש^{כד}.

הגמרא מביאה ראייה לכך: דאי לא תיבא הכי - שאם לא תאמר כן, ששום דין המשכן המקדש, הא דאקרי רב יהודה אקרי שמואל, קרבנות שלמים ושלשון בשחורית קודם תחית דלתות התיקף פסולין, ששקרי וישחטו פתח אהל מוער^{כה}, ולמדים מכך שהשחיטה כשרה רק במוקדש שדלתות ההיכל

הקטנה, והיינו קנה מצד אחד של הפתח, וקנה בצד השני, וקנה שוכב על גביהם, אי קריב יהודה אקרי אמות, אי קריב קטקט, שצורת הפתח מהירה את המבוי בטלטול אפילו אם הוא רחב מעשר אמות^{כז} שאין לך היכר גדול כזה^{כח}.

*

גמרא: הגמרא מדקדקת את שני לשון משנתנו מהמשנה בסוכה: תנן הקם במסכת סוכה (ג), סוכה שהיא גבוהה - כלומר, סכך הסוכה שמונת לשניה משערים אמה, פסולה, זו דעת חכמים. ורבי יהודה קטקט סוכה זו.

שואלת הגמרא: קאי שניא קריב סוכה דקריב - ששנה התנא כלשון פסולת, ולא כתב מהי תקנת הסוכה להכשירה. ואילו קריב קריב קטקט - שנה התנא 'מעשה' שהוא תיקון המבוי להכשירו, ולא כתב סתם שמבוי הגבוה מעשרים אמה פסול.

משיבה הגמרא: סוכה שרין גבוהה הוא מדאורייתא^{כט}, קריב - שנה התנא לשון פסולה, שכוין שיוודעם אנו כבר מן התורה את שיעורה, בא התנא ואמר שאם לא עשה כן הרי היא פסולה, אולם קריב שכל דינו הוא מהדרגה, לא שייך לכתוב בו לשון פסול, שהרי עדיין לא הוריע התנא שיעור הכשר כדי שיאמר שאם לא עשה כן פסול, לכן קריב קטקט - שנה התנא את אופן תיקון המבוי והכשרו^ל.

תורין נוסף: ואיבעית אימא, אף בדינים דאורייתא קריב קטקט - דאוי לשנת את אופן ההכשר והתיקון. אלא הטעם ששנה התנא לשון מסוכה למבוי הוא משום שסוכה דקטקט קריב - שדיניה השונים במשנה רבים הם, ואם ירצה לשנות כלשון התיקון יצטרך להאריך מאוד ולומר שסוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה יעשה, ושאיך לה שלוש דפנות יעשה לה דופן, ושאינה גבוהה מעשרה טפחים יגביהנה, ואם חסמה מרובה מצלעה יוסיף סכך, לכן פסק קריב פסולה - שכלל כלל התנא כלשון קצרה את כל דיניה^ל. אולם קריב קריב קטקט - שאין דיניו השונים במשנה מרובים, קריב קטקט - שנה התנא דין הכשרו ותיקונו.

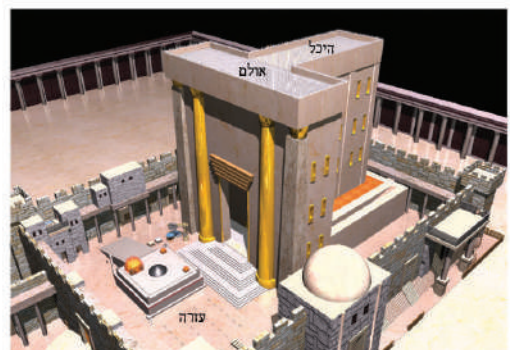
*

גמרא מביאה את מחלוקת רבי יהודה וחכמים: אקרי רב יהודה אקרי רב, דקקריב הסוכרים שפתח שגבוה יותר מעשרים אמה, אינו נקרא 'פתח', ולכן אין קרה מתיבתו^{לא}. לא קריב אלא סתתה אל אדם יהיה גבוה עשרים אמה ונקרא בתורה בשם 'פתח'. ורבי יהודה הסוכר שאף פתח הגבוה יותר מעשרים אמה נקרא 'פתח'. לא קריב אלא סתתה אל אדם יהיה גבוה יותר מעשרים אמה ונקרא בתורה בשם 'פתח'. דתנן - ששנינו במסכת מדרת (פ"ד מ"א מ"ג מ"ד) פתחו של היקף - שדרוך נכנסים מהאולם להיכל, קריב קטקט אמה, ורחבו עשר אמות. ואילו פתחו של אולם - שדרוך נכנסים

ט. וכן אפילו אם המבוי גבוה מעשרים אמה, כמבאר להלן (דף טז). השב"א (דף טז). י. סאירי (דף טז). יא. שנאמר בסוכה: למען ידעו דורותיכם (ויקרא טז טז). עשה סוכה ששיבתה כמבוי לך, ועד עשרים אמה אדם יודע שישב בסוכה, אבל למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שישב בסוכה מיד שלא שולטת העין בנבוכה כזה, ראה סוכה (ג). יב. וכפי שאמרנו חז"ל (פסחים ג) לעולם ישנה אדם לחלמיה דרך קצרה. יג. שרש סוכר שטענה שתיקרה מחורה את המבוי הוא משום שכלל הוא נעשה פתח. יד. ואם פתח גבוה מעשרים אמה נחשב פתח היו מנביחים את ההיכל יותר כדי לנאותו. דין (דף טז). טז. וראה פירוש ז' חן.

ציור ח

ציור ז

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ב. ג]

כלומר, הקב"ה מבטיח לבני ישראל שאם ילכו בחוקות התורה יבנה את בית המקדש בגבולם, ועל כרחך שהכוונה היא על בית המקדש ולא על המשכן שבמדבר, שהרי כשנאמר מקרא זה כבר היה המשכן בנוי^א, הרי שהכתוב קרא לבית המקדש בשם משכן. **אָזָא מִשְׁכַּן דְּאִיקָרִי מְקֹדֶשׁ בְּדָלָן** - היכן מצינו בתורה שהמשכן נקרא מקדש, **אִיִּיקָא מְדֻבְּרָא** - אם תאמר שנלמד מהכתוב בתורה כענין סדר נסיעת בני ישראל במדבר (ממזג י ב), **וְנִקְשְׁנוּ** **הַקִּהְתִּים נֶשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהִקְיִסוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בָּאִם**, ומכך שהלויים בני קהת שנשאו את כלי המשכן נקראים 'נושאי המקדש', מכאן שהמשכן נקרא מקדש.

בְּתוּחִין, וְלֹא בְּטָן שֶׁהֵן גְּבוּלָיִם, שלשון 'פתח' מתייחס לחלל הפתח בזמן שהוא פתוח^ב. ולכאורה קשה **הָא בִּי בְּתִיב הָהִיא** - הלא פסוק זה **בְּמִשְׁכַּן בְּתִיב**, ומנין לנו לדרוש משם על דלתות ההיכל שבמקדש, **אָזָא** על כרחך הוא משום **רֹאשְׁמִיתָא מְקֹדֶשׁ דְּאִיקָרִי מִשְׁכַּן, וּמִשְׁכַּן דְּאִיקָרִי מְקֹדֶשׁ**, וכיון שכן למדים הם אחד מהשני, והוי"וים שנאמרו במשכן אמורים גם במקדש^ג.

מבשרת הגמרא מנין שמקדש נקרא משכן ומשכן נקרא מקדש: **בְּשִׁלְכָא מְקֹדֶשׁ דְּאִיקָרִי מִשְׁכַּן** - מה שמקדש נקרא משכן ברור לנו מנין שכן הוא, **דְּבְּתִיב** - שמצאנו בכתוב (ויקרא טו ב') **וְנִתְתִּי (אֶת) מִשְׁכַּנִּי בְּתוֹכְכֶם** -

מבשרת לגמרא, רש"י (ד"ס נחמיה).

ב. ע"פ רש"י (נחמיה ט: ד"ס פסוק) וריש"א (ד"ס נחמיה). כא, שד"ח מקרא זה נאמר בספר ויקרא, וכל ספר ויקרא נאמר אחר הקמת המשכן, וככתוב בתחילת הספר (ויקרא ב' ב') 'ויברך ה' אלהי מאהל

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ב: [ב]

הגמרא דוחה את דברי רב שרבי יהודה למד מפתחו של אולם: אָמַר רב הקדא, הָא קִטְנִיתָא אֶפְעִיתִיהָ לְרַב - ברייתא זו הטעתה את רב, דִּתְנִינָא, קִבּוֹי שְׁהוּא גְבוּהָ מִשְׁעָרִים אֶפְסָה, ונמצא שגובהו יותר מפתחו שֶׁל הִיכָל, וְקִטְנִיטָא. מכאן שחכמים למדו את שיעור גובה פתח המבוי מפתחו של היכל, ומכאן באה טענתו, שהוּא - רב קָמַר, מִדְּרַבְּנָן מִפְתָּחוֹ שֶׁל הִיכָל גָּמְרִי - מזה שחכמים למדו מפתחו של היכל, משמע שרבי יְהוּדָה מִפְתָּחוֹ שֶׁל אֵימָם גָּמַר. אולם מסיק רב חסדא: וְלֹא הִיא - אין הדבר כן, אלא רַבִּי יְהוּדָה מִפְתָּחוֹ שֶׁל אֵימָם דִּקְרָכִין גָּמַר - מטעם פתחי ארמונות המלכים שנבנו מאד"ל למד רבי יהודה שגם פתח מבוי הגבוה הרבה נחשב פתח.

★

הגמרא מקשה על רב שפירש שחכמים למדו מפתח ההיכל: וְרַבָּנָן, אִי מִפְתָּחוֹ שֶׁל הִיכָל גָּמְרִי - אם חכמים למדו את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל, לִיכְנֹעַ דְּלָתוֹת מִהִיכָל - יצריכו שיהיה למבוי דלתות כשם שלהיכל היו דלתות¹. אֶפְסָה תָנִן - ומדוע שנינו (לפ"ה) הִכָּשֵׁר קִבּוֹי כִּיצֹר, בֵּית שְׁקָאִי אֵימָרִים, צריך להעמיד בפתחו דְּלָתִי נְקֻדָּה. וְבֵית הִיכָל אֵימָרִים, די או בִּלְחִי או קִרְיָה כִּי להכשירו, אבל כולם מודים שאין צורך בדלתות. מותרת הגמרא: דְּלָתוֹת הִיכָל, לְצִנְעוֹת בְּגָלְקָא הוּא דְּגִבְרִין - דלתות ההיכל נעשו רק לצנעות, שלא יראו מה שנעשה בפנים², ולא כדי להחשיכו לפתח³.

מותרת הגמרא: מִיָּדִי הוּא מִפְתָּח אֶפְסָה לְרַב - כלום לא הוצרכנו ליישב את המשנה אלא לרב שאמר שחכמים למדו מפתח ההיכל⁴, לרב אין זה קשה כלל, וְהָא קִטְנִיטָא לִיָּדִי רַב יְהוּדָה לִיָּדִי רַב רַבִּי הָאִי רַב רַבִּי הָאִי - הלא מעשה היה שלמד רב יהודה משנה זו את חז"א בנו של רב, בפני אביו רב, ושנה לו, שאם יש למבוי צורת הפתח, אפילו הוא רחב מעשר אמות אִינִי צָרִיךְ לְמַעַבְּ, וְאֵמַר לִי - והיכן רב את רב יהודה, ואמר לו, אֶתְנִינִי - שנה לו, שאפילו שיש צורת הפתח צָרִיךְ לְמַעַבְּ, נמצא שלדעת רב אף המשנה היא כשיטתו, שמכיון שלומדים את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל, לכן אף אם יש לו צורת הפתח אינו כשר ברוחב יותר מעשר אמות, כפתח ההיכל⁵.

מקשה הגמרא קושיא טספת על רב: אֶפְסָה מִפְתָּח - אם כן שחכמים למדו את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל,

צורת הפתח מועילה להחשיב פתח אפילו אם הוא רחב למעלה מעשר אמות, היה ראוי לעשותו ברוחב עשרים כדי להשוות את פתח ההיכל לפתח האולם, תוספות (רי"ם פ"ה) ט. לְכַמְרִי קִישֵׁי או קשה גם על הברייטא שהובאה לעיל, 'מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל, ימנע', שמשמע שחכמים למדו את שיעור הפתח מההיכל, ומדוע מועיל צורת הפתח ברוחב מעשר, אלא שעל הברייטא היה אפשר ליישב שאכן היא חולקת על משנתו וסוברת שלא מועיל צורת הפתח ביותר מעשר, אך על רב קשה במשנתו, תוספות (רי"ם פ"ה) - פתחי חלופות, הרוחב יותר מעשר אמות הוא רק מדרבנן, אבל מן התורה מורה רב שמעיל, תוספות (לפ"ה) ד"ס נט, וראה עוד בחזון איש (לפ"ה פ"ה ק"ק פק"ה ד"ה וישיא).

י. ונקראו בכתוב פתח, וכפי שמצינו אצל המלך אחשורוש שנאמר (Est. 6: 6) 'נוכח פתח הבית', תוספות הרא"ש (רי"ם f. 100), טו. ואף שכשעת הקרבת הקרבנות צריכות הדלתות להיות פתוחות, וכפי שנהבאר (לפ"ה ג), מכל מקום פתח שיש בו דלתות אף שזמן פתוחות נחשב פתח יותר מאשר אם לא היה בו דלתות כלל, מלא הדורים (רי"ם ויטק), טז. רבינו חננאל (רי"ם ויטק), יז. וקשה המלא הדורים (ס"א) אפנים דלתות ההיכל היו לצניעות, אבל מנין לנו שפתח בלא דלתות נחשב גם כן פתח, והיו, שזמן שדורים (לפ"ה ג) מהכתוב 'פתח אהל מועד' בוסין שהוא פתח ולא בוסין שהוא נעול, יש לנו להבין מזה שנקרא 'פתח' גם בלא חלולות, וראה עוד בחזון איש (פ"ה ק"ק פק"ה וי"ט ט"ז פ"ה), יח. ורוחב ההיכל עצמו היה עשרים אמה, וסמכו את הפתח מהצדדים, כך שנשאר פתח ברוחב עשר אמות בלבד, ומוכיחה הגמרא, שאם

ג. [ב]

משום שחמתה מרובה מצילתה, שהרי אין בחלק התחתון די סכך שתהא הסוכה צילתה מרובה מחמתה^{נ"ז}.

חזיתות המבצרים ומקושת: מדרע במבוי הכשיר רבה, הלא **הקא גנסי** - בקרוע
מבוי גם כן יש לפסול מטעם זה **דאי קלשית** - אם נתחיל לחלק העליון
כאילו אינו, **הקא ית** בקרוע **הנשית** ברוח - תתא הקרוע הנשית קרע לה
כך שאינה יכולה לעמוד ברוח ריקונה, וקרועה הניטלה ברוח אינה
מכשירה את המבוי, **איא** ודאי השעם שהכשיר רבה מבוי מקצת קרועות
מונחת למעלה מעשים אחרים הוא מעום **שגל ברה** יש כאן קרוע כשעור,
שלמעשה לא נישל חלק העליון של הקרוע, אלא קר אמרנו שרואים
כאילו הוא נישל, על כן יש להורם **שגשגל בשפורין יל** **הקבה** -
מיתחסיים אנו לחלק התחתון של הקרוע כאילו הוא עשוי שמפרע של מחבת,
שנאפילו שהוא דק מאוד אינו נישל ברוח, ולכן כשר המבוי, וכיון שכן חזרות
הקושיא, מדרע אמר רבה שבסוכה פסול, הלא **הקא גנסי** - גם בסוכה **יל**
ברה לומר שמכיון שלמעשה לא נישל הסך העליון נמצא שסוף **הנשית**
הסוכה **היתא ברה** **הקבה** מצוייר הסך העליון והתחתון, ויש
מכשירותו.

משיבה הגמרא: **אָפּר רָבָא מִפְּרָגוּיָא**, אבן מעוקר חרץ היה עליו להשיב
גם במבוי וגם בסוכה, והטעם שחילק רבה ביניהם הוא, משום ש**פְּרָגוּיָא** **לְפָרְדִּי**
הִיא – נעשויה לתפושם של יודים, **מִפְּרָגָא** – אבן נזכר לשון על כל
המקומות, וחוששים אנו שמא ינטל הסכן התחתון וישרר רק הסכן העליון
של המעלה מעשרים אמהים. אבל **כִּיבִי לְרַבֵּינָם** – שהוא משמש את הורבין,
פְּרָגִינָא אֲסֻדָּא – מכייהם הם אחד לשני, ואם ידאו שגורבן החלק התחתון
של הקורה וישררה כללה למעלה מעשרים אמה, הם יתקנה.

החבר נסע לחילוק בין מכה לטובי רבינא אפר, סוגה שמדאורייתא היא, אקסיריו ביה רבנן ואסרו כשמקצת סכך נמצא למעלה מעשרים אמה, אבל רבוי שהאסור לשלטל בתוכו הוא מדרבנן הוא לא אקסיריו ביה רבנן, והתירו אפילו אם מקצת הקורה למעלה מעשרים אמה.

מוסח אחר בדברי רבה: רב אדא בר בוןה, בותני ליה שטתתא דרבה
איתקא - שנה את דברי רבה באופן הפוך ממה שנאמר בשמו לעיל, שכן
אמר רבה, במוציא פסול, ואילו במוציא כשרה.

עוברת האגמרה בין חילוקי בין מבי למוכח, שואלת: אמרתי: קאי ש'א - מרדע עורב הדין במוכח ב'פ'ש'ר, לכאורה הטעם פשוט בארררר ק'אש - שרואים אנו את הספק העליין כאלונו ניש, ואינו, החסוכה שפיהר על ש'א הסכן שבתוך ערשים, אם כן ק'אב' ו'פ' י'א'א ק'אש - ג'ג כמבי ש'א לומר כן, ננתיים חלקל על הקורח שמלעלה מעשרים כאלו נישל, ננכשיד את המבי, בקורח שבתוך ערשים. משיבה האגמרה: א' - ק'אש - אנו נתיים חלקל העליין

ישראל לבכל **אָמֶר, אֶמְרֵי דְמִיכָאֵל בַּא** - בארץ ישראל פיושו שאמלחא היא
מִסְקֵי דְאֶרְזָא - חתיכות עץ ארז ארוכות התחזקות בכותל וכולסות¹⁷, ומחמת
אורכן ניכרות הן לבני אדם¹⁸.

מבשרת הנשרת בעת תולדו: **כאן דאָסער** שאַמלמאָר הייז **פּסער** **לאָדאָן**, סובל **שפּאָ** **פּאַן** קיט ערפּאָר מערעליס כאַמלמאָר, שמוּדן שהם חשבוים ומעוררים ספּיחאָ לבל קוּמאָר אַומם, הוּי סם מרשכט אַז העץ, ומדון ק. ניכט הקרה. אולם **כאן דאָסער** שאַמלמאָר הייז **פּאַן**, סובל שוואַק סם מערעליס כאַמלמאָר, **אַפּאָ** **פּסער** **לאָדאָן** - חתוכת עץ ארז **אַפּאָ** אינן נחשבת אַמלמאָר להכשיר קורט מבר למעלה מעשרים אמה.

הגמרא מבררת את שם הסוכר שאמלטתה היא 'מסקי דארוז', שואלת הגמרא: **מֵאֵיזוֹ דְּאֵיזוֹ** אמלטתה היא **מִפְּסְקֵי דְּאֵרְזוֹ** - תחיתוב עץ זרן הבולטות מהכחול, **מֵאִי קִשְׁמָא** - מיהא עעם קוֹן ומעילית, עץ תאמר שחורטע הוא **מִשְׁמוֹ דְּנִימֵי מִשְׁכִּיבָה** - משום דנִימֵי מִשְׁכִּיבָה - משום שאורכו רב, וְהָא בּוֹקֵה דְּנִימֵי מִשְׁכִּיבָה - חלל סוכה שגם היא אורכה רב, וְנִתְקַבְּלִי בְּרֵינָא - ומכל מקום סוכרים תחכים שאין היא כשרה למלעל משערים אמה. מסיבה הגמרא: **מֵאֵיזוֹ הִסְעֵם** של פסקי דארוז הוא, **שִׁינֵי דְּהָא קִשְׁבִּי** - מפני חשיבותה **אִיתִי לִיָּה קִלְמָא** - יכרת לה קול, שמחמת חשיבותן אנשים שחיים אדירות, ומתוך כך אף הקודה יבשר.

למדנו לעיל, שלדעת חכמים קורת מבוי וסכך הסוכה הגדולים למעלה מעשרים אמה פסולים. הניצא דהוּן עתה נאפוּן שרָם מקצת עוביִים ונמצא למעלה מעשרים אמה. מורדת ומוקצת: מה הדין במבוי אם יִקְצָתָהּ מעובי הקוֹרָה נמצא בַּתָּהּ יִשְׁרָם וְהָיָה הַמִּצְוָה: נמצא הקוֹרָה נמצא יִקְצָתָהּ מִיִּשְׁרָםִי אמה"ו, וכן בסוכה שיקצת החֶפֶץ נמצא בַּתָּהּ יִשְׁרָם אמה, ויקצת החֶפֶץ נמצא מִיִּשְׁרָםִי מִיִּשְׁרָםִי אמה"ו. דעת רבה בה: אִם יִקְצָהּ, בְּקוֹבֵי יִשְׁרָם הוֹדֵר, וְכֵן יִקְצַת מִקְוֹרָה בְּתוֹךְ עשרים אמה, אבל בְּסוֹכָה שרָם מקצת הסכך בַּתָּהּ עשרים אמה, פסול.

[illegible][illegible][illegible]

ציור ג

ציור ב

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

הַקִּרְבִּים הֵיא - שעשוי לתשמיש הרבים, חוששים אנו שלא ישגיתו בו, כיון שהרבים קִבְּבֵי אֶהְדְּרֵי נֵלֵא קִדְבָּרִי - סומכים כל אחד על חבירו, ולא מזכירים להשגיח שאם נרקבה הקורה מלמטה יתקנה, וכדאָפְּרֵי אֵינְשֵׁי - שכן הוא פתגם שנודר בפי בני אדם, קִדְרָא דְּבֵי שׁוֹתְפֵי - קורה של שני שותפים נֵלֵא הַקִּיבּוּא נֵלֵא קִרְיָא - אינה חמה ואף אינה קרה, כלומר, שאף אם שניהם ירצו שהקורה תהיה חמה או קרה, לא יעלה דבר בידם, כיון שכל אחד טומך על חבירו שיעשה כן.^א

הסבר נוסף לחילוק בין סוכה לעבוי: קִבְּבֵי אֶהְדְּרֵי אֶמָר, הטעם שחילק רבה בין סוכה למבוי, הוא משום שפִּזְבָּה כיון שמדאורייתא היא והכל נוהגים בה, נֵלֵא בְּגֵי חִיּוּק - אין חכמים צריכים לחזק את קיום דיניה, ולכן לא גזרו בה על טכך שמקצתו מעל עשרים. מה שאין כן קִבּוּי שמדְּרַבָּנָן הוא, בְּגֵי חִיּוּק - צריך הוא חיזוק, ולכן החמירו בו חכמים ואסרו אם מקצת הקורה נמצאת למעלה מעשרים אמה.

להלכה נחלקו האמוראים בידון זה. שואלת הגמרא: מָאי הָיִי גִלְתָּה - מהי הזכרעה החלכה בשאלה זו, אם מקצת הקורה או מקצת הסכך בתוך עשרים, ומקצת למעלה מעשרים. משיבה הגמרא: רָבָה בְּרַב עֲזַרְיָא אֶמָר, זֶה נֶזְהָר - בין במבוי ובין בסוכה, אם מקצתם למעלה מעשרים פְּסוּלָא. רָבָה אֶמָר, זֶה נֶזְהָר - בין במבוי ובין בסוכה, אם מקצתם למעלה מעשרים פְּשִׁיר.

כאילו אינו, הָיִי גִלְתָּה - תהיה החלק התחתון של הקורה קוֹרֶה הַנִּיפְלֶתָ קְרוּם ואין בה שיעור להכשיר את המבוי.

חזרת הגמרא ומקשה: אם כן מדוע בסוכה כשר, הָבֵא נָכוּי - גם בסוכה אֵי קִלְשֵׁת - אם נתייחס לסכך העליון כאילו ניטל, הָיִיא הָיִי הַקִּבְּבֵי קְרוּבָה מְצִינָתָה - תהיה הסוכה פסולה משום שהחמתה מרובה מצילתה, שהרי אין בחלק התחתון די סכך שתהא הסוכה צילתה מרובה מחמתה. אֵלֵא ודאי הטעם שאמר רבה שהסוכה כשירה, הוא משום שצִלָּה קִרְחָה לומר, שמכיון שלמעשה לא ניטל הסכך העליון, נמצא שגִּנְשִׁית הסוכה צִינָתָה קְרוּבָה מְצִינָתָה, וכיון שכן חזרת הקושיא, מדוע אמר רבה שבמבוי פסול הלא הָבֵא נָכוּי - גם במבוי צִלָּה קִרְחָה לומר, שמכיון שלמעשה לא ניטל החלק העליון של הקורה, הרי הם גִּנְשִׁי קִשְׁפֻּדִין שֵׁל קִבְּבֵי - יש לנו לראות את החלק התחתון של הקורה כאילו הוא עשוי משפוד של מחבת, שאפילו שהוא דק מאוד אינו ניטל בדות, ולכן יש להכשיר את המבוי.

משיבה הגמרא: אֶמָר רָבָה קִשְׁפֻּדָּא, אכן מעיקר הדין היה עלינו להכשיר גם בסוכה וגם במבוי, והטעם שחילק רבה ביניהם הוא, משום שפִּזְבָּה הַקִּרְבִּים הֵיא, אין לחוש שמה ינטל הסכך התחתון וישאר הסכך כולו למעלה מעשרים אמה, שמכיון שהדבר מוטל רק עליו, רָבִי אֲנִישְׁמִי וְדִקְדָּר - משים הוא אל ליכר להשגיח על כך, ואם ינטל הסכך התחתון, יתקן את הסוכה. אבל קִבּוּי

^א והירושלמי (פ"א ד"ס נ"א), (פ"ב ד"ס ק"א) וכן א' ד"ס נ"א.

^ב מדרש (פ"א ד"ס נ"א), כ. משמע שאף טעמו של רבה בר רב עולא הוא גיירה שמה ינטל העבוי התחתון וישאר רק למעלה מעשרים אמה, ואינו סובר לחלק בוה בין סוכה למבוי. הערות

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[א:]

שואלת הגמרא: אָפּוּת קבּוּי שמורדים בָּאָפּוּת בַּת הַקִּיּוּשׁ טפּחים, לְמִי הַקִּיּוּשׁ - לגבי איהו דינים במבוי יש להחמיר ולמרוך לפי השיעור הקטן.

משיבה הגמרא: לְמִי הַקִּיּוּשׁ - לרין גובה המבוי, שעליו להיות גבוה לא יותר מעשרים אמה, ומחמירים למרוך שיעור זה באמות קטנות של חמשה טפחים. וְלִמְיָרְכָת קבּוּי - וכן לענין מבוי שאחד מכתליו נפרץ, ששינוי לחץ (א) שאם הפירצה רחבה מעשר אמות נפסל המבוי ואסור לטלטל בו, שיעור זה אנו מחמירים למרוך באמות קטנות של חמשה טפחים.

מקשה הגמרא: נָהָא אִיזְאָא קִישְׁיָא קבּוּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּקִיּוּשָׁא - הלא לענין שיעור אורך המבוי, שלמרנו לחץ (א), שרק מבוי האורך ארבע אמות נותר בלוי וקורה, אם נמרוך שיעור זה באמות קטנות יצא מכך קולא, שהמבוי כשר אפילו אם אורכו רק ארבע אמות קטנות, ומרוע אמר רב נחמן שאת כל דיני מבוי מורדים באמות קטנות.

מתרצת הגמרא: רב נחמן סובר בְּקִיּוּשׁ דְּאִפְרָא כשיטת רב יוסף (ולא סא) הסובר ששיעור אורך המבוי הוא בְּאַרְבַּע קִיּוּשָׁא, ולפי שיטתו לא מצאנו הלכה בריני מבוי שהשיעור שלה הוא באמות, והחומרא שלה היא למרוך באמות גדולות.

תירוצו נטוי: וְאִיבְרִית אִיזְאָא, אמנם סובר רב נחמן ששיעור אורך המבוי הוא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, ומה שאמר שאמת מבוי מורדים באמות קטנות, רִיב אַמּוֹת קִיּוּשָׁא - כוונתו שאת רוב שיעורי האמות בריני מבוי מורדים באמות קטנות, אולם את שיעור אורך המבוי יש להחמיר ולמרוך באמות גדולות.

הגמרא עוברת לבאר את שיעור אמת סוכה. שואלת הגמרא: אָפּוּת סוּכָה שאמר רב נחמן שמעשרים אותה בְּאַרְבַּע בַּת הַקִּיּוּשׁ טפחים, לְמִי הַקִּיּוּשׁ - לגבי איהו דינים בסוכה יש להחמיר ולמרוך לפי השיעור הקטן.

משיבה הגמרא: לְמִי הַקִּיּוּשׁ - שאינה כשירה אלא עד גובה עשרים אמה (סא) שיעור זה מחמירים אנו למרוך באמות קטנות. וְלִדְרוֹשׁ אֶקְוִיָּה - וכן לרין דופן עקומה, ששינוי במסכת סוכה (א) לענין בית שנפחתה תקרתו באמצעה ובסמוך לקירות הבית נשארה תקרה, וטיבך על גבי המקום החסר, אם המרחק בין הסכך לדפנות הבית אינו מגיע לארבע אמות נצויר א, כשירה הסוכה, שמחשיבים את התקרה שבכז כאלו היא חלק מהדופן, והדופן התעקמה בסופה עד שהגיעה למסכך, שיעור זה מחמירים אנו למרוך באמות קטנות של חמשה טפחים, ואם המרחק בין הסכך לדפנות הוא ארבע אמות נצויר ב, שהוא עשרים טפחים, הסוכה פסולה.

מקשה הגמרא: נָהָא אִיזְאָא קִישְׁיָא סוּכָה בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּקִיּוּשָׁא - הלא לענין שיעור אורך ורוחב הסוכה, שלדעת רבי צוריק להיות ארבע אמות, אם נשער מרה זו באמות קטנות יצא מכך קולא, לְמִי הַקִּיּוּשׁ, רַבִּי אִשְׁרָא, אִשְׁרָא אֵינִי בְּסוּכָה שְׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת גַּל אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה, ואם אמר רב

ומבאר רבא את טעמו, שְׁקִלָּה סוּכָה תָּנָן, וְהָלָא קבּוּי תָּנָן - כששינוי שיעור של עשרים אמה בגובה הסכך והקורה, הכוונה היא על חלל הסוכה וחלל המבוי, אבל הקורה עצמה, וכן הסכך עצמו אפשר שיהיו מונחים בשפת עשרים אמה ולמעלה, וכל שכן שאם מקצת הקורה או הסכך נמצאים בתוך עשרים אמה, שהם כשרים.

הגמרא מביאה סייע לדברי רבא: אָפּוּר לִיָּה רַב פְּסָא קְרָא, תָּנָן דְּקִיּוּשִׁי קָף - מברייחא זו יש ראייה לדבריו. קבּוּי שֶׁהוּא גְבוּהָ קִישְׁיָא אִפְרָא, שהוא יותר קטנה פתחו שֶׁהוּא הִיכָל, וְקָטָנָא גְבוּהָ הִפְתָּח כְּדִי לְהַכְשִׁירוֹ. והרי פתח הִיכָל גְבוּהָ קָלִיל אִפְרָא אמה, ויכול שכן יש למרוך שאין שיעור עשרים אמה האמור כמבוי, נאמר בגובה החלל ולא בגובה הקורה.

מקשה הגמרא על דברי רבא: אִיבְרִית - הקשה רב שימי בְּרַב אִשְׁי קְרָב פְּסָא, שנינו בברייחא, מבוי שקדחתו גבוהה למעלה מעשרים אמה, הלא להתירו קִינֵיד הָיָה עוֹשֶׂה, קִינֵיד קוֹרָה קִישְׁיָא אִפְרָא אמה וְקִיּוּשָׁא, משמע מלשון בברייחא, שצריך שעובי הקורה יהיה בתוך עשרים אמה.

מתרצת הגמרא: אִיזְאָא - אמור וברא את הברייחא, שיש להניח את הקורה משפת עשרים וְקִיּוּשָׁא. חזרת הגמרא ומקשה: נָהָא בְּאַרְבַּע קִיּוּשָׁא - הלא בברייחא נאמר במפורש 'משפת עשרים ולמעלה', מתרצת הגמרא: הָא קָא קִישְׁיָא קָף - וכן זה באה הברייחא להשמיענו בחיבת 'ולמעלה', דְּקִיּוּשָׁא בְּקִישְׁיָא - ששיעור גובה המבוי למטה, והיינו עשרה טפחים, שהו לשיעור גובה המבוי למעלה, כִּי דְּקִיּוּשָׁא קִישְׁיָא אִפְרָא - כשם שהרין שלא היה המבוי גבוה למעלה מעשרים אמה הוא בחלל המבוי, ואם הקורה מונחת בשפת עשרים ולמעלה כשר, אִיזְאָא קִישְׁיָא אִפְרָא - כך השיעור של למטה מעשרה טפחים הוא בחלל המבוי, והיינו שצריך להניח את הקורה למעלה מעשרה טפחים, אבל אם הניחה בתוך עשרה טפחים פסול, משום שכפחות מחלל של עשרה טפחים אינו נקרא מבוי. ובארור דברי הברייחא הוא כן, 'מניח קורה משפת עשרים', כלומר, משפת עשרים אמה ולמעלה, ומוסיפה הברייחא, 'ולמעלה', כלומר, וכן למטה, שאם בא לעשותו נמוך, צריך שישאיר חלל של עשרה טפחים ויניח את הקורה רק משפת עשרה טפחים ולמעלה.

*

הגמרא דנה מהו גודל האמה' בדינים שונים: אָפּוּר אִשְׁי קִישְׁיָא דְּרַב גְּהָסָן, אָפּוּת סוּכָה וְאָפּוּת קבּוּי - האמות שנאמרו בדיני סוכה ומבוי, מורדים אותן בְּאַרְבַּע בַּת הַקִּיּוּשָׁא טפחים, ואילו אָפּוּת קִישְׁיָא - האמה שנאמרה בדיני כלאים מורדים אותה בְּאַרְבַּע בַּת הַקִּיּוּשָׁא טפחים.

מהם שחילק רב נחמן בין סוכה ומבוי לכלאים משמע שבכל מקום נוטים להחמיר, אלא שבסוכה ומבוי החומרא היא למרוך באמה קטנה, ואילו בכלאים החומרא היא למרוך באמה גדולה. והגמרא תרין עתה האם בכל עניני סוכה, מבוי וכלאים הוא כך.

למרוך באמות גדולות המבוי כשר רק באורך עשרים וארבעה טפחים. רבינו חננאל (רי"א ואלקט), ת. תוספות, רישא (מלך) העיר שלמי האמת צריך להיות המבוי אורך מעט יותר מארבעה טפחים, שהרי פתח המבוי חייב להיות לפחות ארבעה טפחים, שבפחות מכך אינו נקרא פתח, הורין הוא שרק מבוי שארכו יותר גדול מרחבו ניתן להחמיר על ידי לוח או קורה, על כן מוכרח שאורך המבוי יחיד מעט יותר מארבעה טפחים. ט. והוא הדין בסוכה שסיככה בעד בסמוך לדופן בסכך פסול, ובמרכזה טיבך בסכך כשר, אם אין בין הסכך הכשר לדפנות ארבע אמות, כשירה, כיון שמשחיבים את הסכך הפסול כאלו הוא חלק מהדופן שמתקפחת והולכת עד הסכך חכשו. אמנם אם לא היה שם סכך פסול אלא שיש אור בין הסכך לדפנות, אם הסכך חרוץ מחודקת שלשה טפחים, הסוכה פסולה, מעשה (פסא סא). י. ולא מקילים למרוך באמות בנות ששה טפחים ולהכשיר עד מרחק של עשרים וארבעה טפחים.

א. רבא מודיק את לשון המשנה 'מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה', שמסמך שהפסול הוא כשר מן הארץ עד הקורה יותר מעשרים אמה. תורת חיים (רי"א סא), ב. רישא (רי"א סא קמ"א), אמנם במסכת סוכה (נ: רישא) ובבב רישא, תרעס שאין להניח את הקורה נמוך מעשרה טפחים הוא משום שאין מחיצה בפתח מעשרה, וראה ע"ז בזה בשפת אמת (רי"א קא). ג. שאם אין עמוד משום חומרא פניו ירע לחלק ביניהם, הלא לא התפרס במשנה מה שיעור גודל האמות לבני דרים אלה רישא (רי"א סא). ד. ולכן המבוי כשר רק עד גובה מאה טפחים, ולא מקילים למרוך באמות גדולות בנות ששה טפחים ולהכשיר עד גובה מאה ותרשים טפחים. ובני חננאל (רי"א סא). ה. רישא (רי"א סא) ע"פ גליון הש"ס. ו. ולכן אם הפירצה היא יותר מחמשים טפחים המבוי פסול, ולא מקילים למרוך באמות גדולות ולפסול את המבוי רק אם הפירצה היא יותר מחמשים טפחים. על פי רבינו חננאל (רי"א קא). ז. דחיינו באורך עשרים טפחים בלבד, אך אם אנו מחמירים

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ג: [ב]

הלל אם אין שם מרחק של שש עשרה אמות בין שורת גפנים לחברתה, לא יבא ויניח עץ שם כלל, משום שמקומה בטל לגבי הכרם, ונחשב כמו הכרם עצמו. אולם אם היו שם שש עשרה אמות בין שורת גפנים אחת לחברתה, גזין לו קרי גבולות - כלומר, מרחיק ארבע אמות מעיקרי הגפנים"ם בכל צד, שארבע אמות הסמוכות לכרם מותרות ל'עבודת הכרם' לחרוש סביבו בשוורים ולבצור אותו בעגלות, ואסורים בוריעה כמו הכרם, וזוהי אף המצאה - ורשאי לזרוע את שנתת האמת הנתורת שבאמצע [צוירם ג, ד]. טעם הדין, לפי ששיעור שדה חשוב הוא ארבע אמות, ופחות משיעור זה מחבטל לכרם שכצידו, לפיכך אם במרכז הקרחה נשאר פחות משנתת אמות נלאחר שהורונו משני הצדדים את שיעור 'עבודת הכרם', אם נחלק שטח זה לשנים יהיה בכל אחד מהחלקים פחות מארבע אמות, לפיכך הכרם שבצד אחד מבטל מחצית אחת והכרם שבצד השני מבטל את המחצית השנייה, ונמצא שכל השטח בטל לכרם ונחשב כמותר, אך אם במרכז הקרחה נשאר שנתת אמות, אף אם נחלק את השטח לשנים יהיה בכל אחד מהחלקים שיעור חשוב של ארבע אמות, ואינו מחבטל כלפי המרחק.

ואיזהו קוץוץ הקרם, וזהו מקום הפנוי מגפנים בין הקרם לקרם, שאם אין שם שתיים עשרה אמות פנויים מגפנים לא יבא ויניח עץ שם, לפי שארבע אמות הסמוכים לכרם הם 'עבודת הכרם', ובארבע אמות הסמוכים לגדר אין הדרך לזרוע אלא מקפידים אותם, נמצא שמה שנשאר באמצע אין בו שיעור שדה שהוא ארבע אמות, ובטל לגבי הכרם. אולם אם היו שם שתיים עשרה אמות פנויים מגפנים, גזין לו קרי גבולות - כלומר, מרחיק מהכרם ארבע אמות כשיעור עבודת הכרם, וזוהי אף המצאה נצורה וקצוץ, ולענין שיעורים אלו של קרחת הכרם ומחול הכרם, מחמירים אנו למדוד באמות גדולות, שעד שאין בהם שיעורים אלו באמות נבות ששה טפחים לא יבא ודע בתוכם.

טקשה הגמרא: איך סתם רב נחמן ואמר, אמת כלאים באמה בת ששה, והא אימא רצופים בקרוב אמות דקקולא - הלא מצינו בהלכות כלאים את דין 'רצופים' - כרם ששורחיו נטועים בצפיפות רבוח, שאם נמדוד בו באמות גדולות יצא מכך קולא, וכך הדין (מלאים פ"ה מ"א), כך הדין נצו פחות מארבע אמות - כרם אשר בו המרחק בין שורת גפנים לחברתה הוא פחות מארבע אמות, כדי שיקוץוץ אוקר, אינו נחשב כרם, מכיון שאין לגפנים את שיעור המקום הנצרך לעבודתם, אלא ידנו נכפף ויחיד שדי להחזיק ממנו ששה טפחים ולזרוע. ונמצאים אוקררים שהוא נחשב כרם ויש להרחיק ממנו ארבע אמות, והטעם, משום שרואים את המרחק - השורות האמצעיות באיזו אינם קיימים, כלומר, אנו רואים כאילו בין שורה לשורה חסרה שורה אחת, והמרחק בין השורות הנתורות הוא יותר מארבע אמות, והן מצטרפות להחשב

נחמן את דבריו גם לדעת רבי, נמצא שהוא מקיל להכשיר סוכה בארבע אמות קטנות, שהרי אמר שאת כל דיני סוכה מורדים באמות קטנות.

מיתנת הגמרא: רב נחמן סוכר קרובו, דאוקררי שאיזו אם הסוכה אינה שחוקת אף כר רשאו ורובו של אדם ושוףו, שהם שבעה טפחים על שבעה טפחים, כשיהיה, ולשיטתם לא מצאנו הלכה בדני סוכה שיש להחמיר ולשערה באמות גדולות.

תירין טקס: ואיבנית אימא, ענין רבי היא - דברי רב נחמן הם אף כדעת רבי הסוכר ששיעור סוכה הוא ארבע אמות על ארבע אמות, ומה שאמר רב נחמן שאמת סוכה באמה בת חמשה טפחים, רוב האמות קאמר - כוונתו לומר שאת רוב דיני סוכה מורדים באמות קטנות לחומרא, אולם את שיעור אורך ורוחב הסוכה יש להחמיר ולמדוד באמות גדולות.

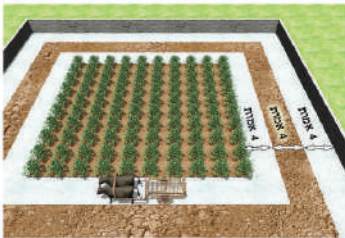
הגמרא עוברת לבאר את שיעור אמת כלאים, שואלת הגמרא: אמת כלאים שאמר רב נחמן שמורדים אותה לחומרא באמה קאמר, ששה טפחים, כלאי היקרא - לענין אלו הלכות בכלאים החומרא היא למדוד באמה גדולה בת ששה טפחים.

משיבה הגמרא: קרבתת הקרם, וקרוץוץ הקרם. לבאר ענין זה נקדים הקדמה קצרה.

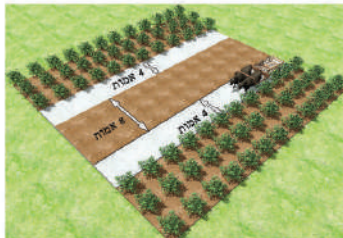
מהלכות 'כלאי הכרם', שאסור לזרוע ודעים בסמוך לכרם, אלא אם כן הרוחק מהכרם ארבע אמות, ובתוך הכרם אסור לזרוע אפילו במרחק ארבע אמות, אמנם ישנם אופנים מסוימים שאף הוורע בתוך גבולות הכרם נחשב כוורע בצד הכרם ומותר לזרוע בהרחקת ארבע אמות, וכמבאר במשנה דלחלק.

דינן במסכת כלאים (פ"ה מ"א), קרבתת הקרם - אם חרבו כמה גפנים ונשאר באמצע הכרם מקום פנוי מפנים, באמה גדול צריך שתהיה הקרחה כדי שיהיה מותר לזרוע בתוכה, בית שפאי אוקררים, אם יש ריוח של עשרים עשרה אמות בין שורת גפנים אחת לשנייה" מותר לזרוע בתוך הקרחה, במרחק ארבע אמות מהגפנים, אבל אם הרוחק שבין שורות הגפנים פחות מעשרים וארבע אמות אסור לזרוע שם כלל. ובית היקרא אוקררים, די שיהיה הרוחק בין השורות שש עשרה אמות, וקרוץוץ הקרם - ואם המקום הפנוי מגפנים הוא בצד הכרם, והיינו בין הגפנים לגורוץ, בית שפאי אוקררים ששיעורו הוא שכל שיש בין הגפנים לגורוץ שש עשרה אמות מותר לזרוע שם, במרחק ארבע אמות מהגפנים. ובית היקרא אוקררים, די שיהיה בין הגפנים לגורוץ שתיים עשרה אמות.

ממשיכה המשנה ומבארת: איזו היא קרבתת הקרם שעליה נחלקו בית שמאי ובית הלל, כך שיקרב אוקרריה" מגפנים ונשאר מקום פנוי, איז לדעת בית

צויר ה

צויר ד

צויר ג

אמת. כ. לפי בית הלל, ולדעת בית שמאי שש עשרה אמות. וב. רש"י (ד"ס ק"א), על פי הגמרא להלן (ג, ד), וברא, שהטעם שאין ווריע בסמוך לגורו, הוא כמבאר בבבא בתרא (מ"א), שהיה רכס לחיה בסמוך לכותל מקום עני ארבע אמות, כדי שיהיו אנשים חולקים שם, ובהיתנות עלותם שם 'כרם', וכנן עומדים שם אחת כלבוב, עליו להרחיק שיעור ששה טפחים כלבוב, לענין האם אסור זה הוא פן תהיה או מורדנן ראה ודך אמתה (פ"ה מלאים מ"א ס"ק). וב. בית הבחירה למארי (ד"ס יט"א), וראה נ"ב ברי"ח (ד"ס פ"ה מלאים), די. בין אם הקרחה היא באמצע הכרם ממש והגפנים מקיפים אותה מארבע רוחות (צויר ג), או צריך שתהיה הקרחה כשיעור כדי אמות על כ"ד אמות, וכן אם הקרחה היא לכל אורך הכרם (צויר ד), צריך שיהיה הרוחק שבין השורות כ"ד אמות, על פי רש"י (ד"ס יט"א). ט. על פי רש"י (ד"ס יט"א), אמתה מלאה. טו. מ"שיון מחולות כיון שמקום מבב מבב, רש"י (ד"ס יט"א), ואמלו אם הוא רק מצד אחד מ"שיון. כ. אלא שערך כלל המקום הפנוי הוא סביב מ"ר רוחות. והטעם יום טוב (מלאים מ"א מ"א). ו. ולפי בית שמאי שיעור הקרחה הוא כאמור עשרים וארבע אמות. יח. ר"ב (פ"ה מלאים מ"א מ"א), מ"ר, וברית בית שמאי שבקרחת הכרם צריך עשרים וארבע אמות, ביאר רש"י (ד"ס יט"א) שבעי אופנים: א. מסובכים בית שמאי ששיעור שדה חשוב כדי שלא יתבטל כלפי הכרם הוא ודוקא בשנתת אמות. ב. בסוכרים יש שמאי ששיעור עבודת הכרם הוא שנתת

אמת. כ. לפי בית הלל, ולדעת בית שמאי שש עשרה אמות. וב. רש"י (ד"ס ק"א), על פי הגמרא להלן (ג, ד), וברא, שהטעם שאין ווריע בסמוך לגורו, הוא כמבאר בבבא בתרא (מ"א), שהיה רכס לחיה בסמוך לכותל מקום עני ארבע אמות, כדי שיהיו אנשים חולקים שם, ובהיתנות עלותם שם 'כרם', וכנן עומדים שם אחת כלבוב, עליו להרחיק שיעור ששה טפחים כלבוב, לענין האם אסור זה הוא פן תהיה או מורדנן ראה ודך אמתה (פ"ה מלאים מ"א ס"ק). וב. בית הבחירה למארי (ד"ס יט"א), וראה נ"ב ברי"ח (ד"ס פ"ה מלאים), די. בין אם הקרחה היא באמצע הכרם ממש והגפנים מקיפים אותה מארבע רוחות (צויר ג), או צריך שתהיה הקרחה כשיעור כדי אמות על כ"ד אמות, וכן אם הקרחה היא לכל אורך הכרם (צויר ד), צריך שיהיה הרוחק שבין השורות כ"ד אמות, על פי רש"י (ד"ס יט"א). ט. על פי רש"י (ד"ס יט"א), אמתה מלאה. טו. מ"שיון מחולות כיון שמקום מבב מבב, רש"י (ד"ס יט"א), ואמלו אם הוא רק מצד אחד מ"שיון. כ. אלא שערך כלל המקום הפנוי הוא סביב מ"ר רוחות. והטעם יום טוב (מלאים מ"א מ"א). ו. ולפי בית שמאי שיעור הקרחה הוא כאמור עשרים וארבע אמות. יח. ר"ב (פ"ה מלאים מ"א מ"א), מ"ר, וברית בית שמאי שבקרחת הכרם צריך עשרים וארבע אמות, ביאר רש"י (ד"ס יט"א) שבעי אופנים: א. מסובכים בית שמאי ששיעור שדה חשוב כדי שלא יתבטל כלפי הכרם הוא ודוקא בשנתת אמות. ב. בסוכרים יש שמאי ששיעור עבודת הכרם הוא שנתת

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

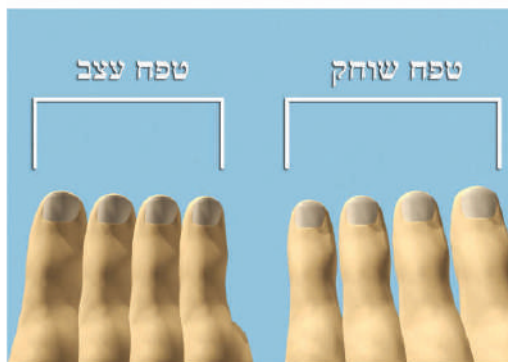
הגמרא מביאה שישה נוספות בשיעור גודל האמות של מבוי, סוכה וכלאים: וְכָאֵלֶּיךָ שְׁשִׁיּוֹתָיִךְ דְּרַבְּנָהּ זִקְנָה אָמְרָה, כָּל אַמּוֹת - הן של מבוי וסוכה והן של כלאים, משערים בְּאֵמָה בֵּת שְׁשִׁיּוֹת טַפְחִים, אָמְרָה הַחֵלּוּק בֵּין אַמּוֹת מַבְי וְסוּכָה לַאֲמוֹת כְּלָאִים הוּא, שֶׁהָיָה שְׁשִׁיּוֹת - אמות כלאים מודדים באמה שוחקת, כלומר בטפחים גדולים, שהאצבעות מרווחות כארם השוחק ששפתיו פסוקות ומרווחות¹³⁵. וְהָיָה שְׁשִׁיּוֹת - ואילו אמות מבוי וסוכה מודדים באמה עצמה¹³⁶, דהיינו בטפחים מצומצמים, שהאצבעות דבוקות זו לזו נצידן, כארם עצב ששפתיו דבוקות זו לזו¹³⁷.

מקשה הגמרא על דעת אביי: מִיָּתִיב, כָּל אַמּוֹת שְׁשִׁיּוֹת הֵקֵמִים לַמְדוֹד בהם, משערים אותם בְּאֵמָה בֵּת שְׁשִׁיּוֹת טַפְחִים, וְכִיָּבָר

כרם¹³⁸, ובדין זה לדעת רבי שמעון, אם נמדוד באמות גדולות נמצא שהקלנו, שאם הריח בין השורות כשיעור ארבע אמות קטנות¹³⁹ עדיין אינו כרם ומותר לזרוע בסמוך לו.

מתרצה הגמרא: רב נחמן נקט כְּרִדָּן, דְּאָמְרִי תְנִי קָרָם - הסוכרים שגם אם אין ארבע אמות בין שורה לשורה נחשב כרם, ולשיטתם לא מצאנו הלכה בכלאים שיש להחמיר בה ולשער באמות קטנות¹⁴⁰.

תירין טקין: נְאִיבְעִית אִיקָא, קָמְרִים דְּבִרִי רַב נַחְמָן אַמּוּרִים אָף קְשִׁיטָה רְבִי שְׁשִׁיּוֹן, וְמָה שֶׁאִמַּר שֶׁאִמַּת כְּלָאִים בְּאֵמָה בֵּת שְׁשִׁיּוֹת טַפְחִים, רַב אַמּוֹת קָאָמְרִי - כוונתו לומר שאת רוב האמות של כלאים מודדים לחומרא בששה טפחים, ולא את כולן.

ציור 1

135. כגון באופן שבו שורה לתביתה יש שלוש אמות, אם נחיתים כאלו שכן שורה לשורה נשלה שורה אחת, נשאר ריח של שש אמות בין שורה לתביתה. רש"ם ורי"ף: ו' ד"ה ארבעה. 136. דהיינו עשרים טפחים, ואין אנו אומרים לזרוע שם עד שיחיה בין השורות עשרים וארבעה טפחים. רבינו חננאל (ל"ג ד' ר"ה ס"ה). כט. עפ"י רבינו חננאל (ל"ג ד' ר"ה ס"ה). ל. שיעור ההפרש שבין אמה שוחקת לאמה עצמה, כתב הרשב"א (נשמת אדם פ"ה נוסח ז"א ק"ג). שםסבד שהוא חצי אצבע. וכן כתב במשנה ברורה (פ"ה ס"ה ס"ה). וראה שיטת נוספת בשיעורין של תורה (פ"ה ס"ה ס"ה). לא. עפ"י רבינו חננאל (ס"ה). כתב הרשב"א (רי"ה ושל), שלדעת רבא העז חכמים

מיוחדים שאת כל דיני כלאים מודדים באמות שוחקות, ואת כל דיני סוכה ומבוי מודדין באמות עצמות, ורק לדעת אביי דינים בכל מקום לחומרא, כיון שלדעתו ההפרש בין האמות הוא טפח שלם, אבל לדעת רבא שההפרש הוא רק מה שבו שוחקות לעצבות, הוסיף חכמים מיוחדים ומדדים תמיד באותו שיעור, וביאר, שלכן לא הקשה הגמרא על רבא את הקושיה שהקשה לעיל על אביי, אולם בעל המאמר (רי"ה קיסל) ס"ה נחמיהל ד"ה ס"ה). כתב, שגם לפי רבא דינים בכל מקום לפי השיעור המחמיר יותר, אם שוחקות ואם עצבות. ואולם חידושים שחזרה הגמרא לפי אביי (כגון שלא דובר רב נחמן אלא על רוב האמות) יש לתת גם לפי שיטת רבא. וכן דעת הרמב"ם (ס"ה ש"י י"ג).

★

136

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ד. [ב]

(אבלט פ"ג מ"ג), ע"כ מן המת, שגודלו קגורעין ש"עורה, קטמא קטנע - אדם שנגע בו נטמא, וקטמא - ואדם שנשא נטמא, ואף שלא נגע בו, ואינו קטמא קאה"ל - אולם אם נכנס אדם לבית שיש בו עצם מן המת שאין עליו בשר, אינו נטמא בטומאת אהל"י.

ה"פ שנתמרה בכתוב באה ללמד, ק"י רביצית י"ד, ק"ז, שאם שחה יין בשיעור זה חייב מלקות"ל.

הייסין הנאכלת מהר, וליא בפת שיעורין הנאכלת לאט יותר"ל, ובאופן שאוכלה כשהוא קיטב, ולא כשאוכלה בעמידה בעוררו הולך ובא ששוהה באכילתו יותר, וכן כשהוא אי"כ כבר זו קליפתו - מאכל שנאכל עם הפת, שנאכלת משרם כך מהר יותר"ל. נמצא שמהכתוב 'חזיטה' למדנו ששיעור שהייה בבית המנוגע משערים בכדי אכילת פת חזיטין"ל.

ש"עורה שנאמרה בכתוב, באה ללמדנו שיעור טומאת עצם מן המת. דתקן

שררה שלמה, או גולגולה, או רוב מין אברי האדם, והיינו עצמות שני השוקים וידך אחת, או רוב מין אברי האדם, והיינו קביה אברים [שרמ"ח אברים יש באדם], משנה (אבלט פ"ג מ"ג).

שהו בכדי אכילת פרס. ד, אב"י מית מבשר המת מטמא באוכל באחד משלוש אופנים: א. הטהור מאחיל על העצם, ב. העצם מאחיל על האדם, ג. אם היה הטהור והעצם תחת אהל אחד, דמכ"ס (שם) מה פ"א פ"ה, ויש אומנים שגם העצם מטמא באהל, כגון שהיה שם

המכוי^א, אומרת הגמרא: רב יוסף אָסר יש למעט בשיעור קָסָה, כנגד רוחב הקורה^ב, ואָבני אָסר שצריך למעט בשיעור אָרְבָּנָה טפחים [ראה ציור].

מבדרת הגמרא: אָיִקא קָהא קָא קִיפְלָי - האם יש לומר שמחלוקתם תלויה בנידון זה, דָּקאן דָּאָר - שרב יוסף שאמר שיש למעט את גובה המכוי ברוחב קָסָה, קָסָר שכל מכוי שניתר בקורה, מוֹתָר דְּהַשְׁתַּשְׁשׁ - לטלטל אף מִתַּת הַקּוֹרָה, משום שראים כאילו חדרה החיצון של הקורה הפונה לעבר רשות הרבים יורד וסותם את המכוי^א, ונמצא שהקרקע שתחת הקורה היא לפנים מהמחיצות, ומשום כך אמר שדי בזה שיעשה מיעוט תחת הקורה ברוחב הקורה, שהטעם שקורה הגבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה הוא משום שאין העין שולטת בקורה מחמת רוב גובהה, ואין הקורה ניכרת לבני המכוי^ב, אבל כאן שלהעומדים באותו טפח ניכרת הקורה, די בזה כדי להכשיר את המכוי בטלטול.

טפח היה רק שמונה חצי טפחים. ולפי שיטתו הוצרכה ההלכה למשה מסיני ללמד ששיעור גובה המחיצות הוא עשרה טפחים.

אולם שאלת הגמרא: אָרְבֵי טָאיר החולק על רבי יהודה, דָּאָר שָׁף הָאֲמוֹת בֵּין הָאֲמוֹת של הבנין ובין האמות של הכלים הִיו נמדרות בְּכִינוּנוֹת - באמות בינוניות^א בנות ששה טפחים כל אחת^ב, טָאיר אִיבָא דְּקִיָּקָר - לדבריו מדוע הוצרכה ההלכה למשה מסיני ללמד הלכות מחיצות, הלא אפשר כאמור ללמד את גובה המחיצות מהארון.

משיבה הגמרא: אָרְבֵי טָאיר קִי אָתָא הִיָּלָקְתָּא לכן באה ההלכה למשה מסיני ללמד דינים נוספים בהלכות מחיצות, והם: א. אָנֹד - למקום שאין המחיצה מגעת עד הגובה הררוש לה, אוי באופנים מסויימים אומרים 'גור אסיק' או 'גור אחית', כלומר, 'משוך והעלה' או 'משוך והורד' את המחיצה, כך שיתחשב כאילו היא מגיעה לגובה הררוש לה. ב. וּפְלָבֹד - מחיצה שחצר בה יש חלל של פחות משלושה טפחים באמצעה, נחשב החלל כסתום מדין לבדו וכאילו שהמחיצה שלימה^א. ג. וְזִיזוֹן אָקוּפָה - כגון סוכה שכצדיה בסמוך לדפנות יש סכך פסול פחות מארבע אמות, מחשיבים את הסכך הפסול כאילו הוא חלק מהדפנות שהעומקם בסופן והגיעו עד הסכך הכשר, וכשירה הסוכה.

★

הגמרא שבה לעסוק בדיון קורת מבוי המונחת למעלה מעשרים אמה. מבררת הגמרא: הִיָּה המבוי קָבֹנָה טָפְסָרִים אָסָה, שהקורה שעל גביו פסולה, וְאָא דְּקָנְטָא מעשרים אמה, באמצעות הגבהת קרקע המבוי בבנין נמוך מאכנים או בעפר, ועל ידי כך תחיר הקורה את הטלטול במבוי, קָבָה טָפְסָרִים - כמה יהא שיעור המיעוט. הגמרא היתה סבורה שכוונת השאלה היא כמה עלי להגביה את קרקע המבוי כדי להכשירו, ועל כן תורתה הגמרא: קָבָה טָפְסָרִים - מה שיש לרדן בשיעור שצריך להגביה את הקרקע בשביל מיעוט החלל, הרי ודאי יש למעט קָבָה דְּצִרְיָף צִיָּה - כפי הצורך, שלא ישרא מהמיעוט לקורה יותר מעשרים אמה.

משיבה הגמרא: אין כוונת השאלה כמה צריך למעטו בגובה, אָלָא כוונת השאלה היא, דְּקָבֹה טָפְסָרִים - כמה צריך להיות רוחב המיעוט, לתוך אורך

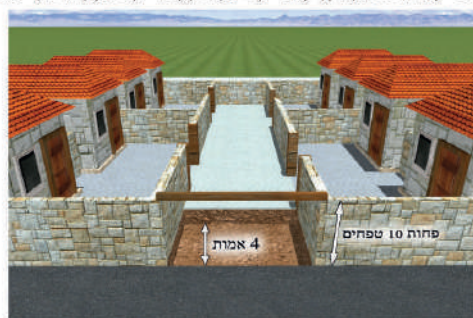
לכני רשות הרבים, שהצד החיצוני של הקורה עושה את החיצו, ומשום כך מותר להשתמש תחת הקורה, ואם חיצו הקורה הוא משום מחיצה, נבאר שמחלוקתם היא האם את רואים את התור הפנימי של הקורה כאילו הוא יורד וסותם, ואסור להשתמש תחת הקורה, או שאין רואים את הקיר החיצוני של הקורה כאילו הוא יורד וסותם, ומשום כך מותר להשתמש תחת הקורה. ורש"י כאן פירש שנחלקו אם חדרה החיצון יורד וסותם, או חדרה הפנימי. ובנו שפירשה הגמרא למי שסובר שקורה משום מחיצה, וכתבו התוספות (ד"ה פה), שלא פירש רש"י שנחלקו אם החיצו הוא לבני המבוי או לבני רשות הרבים, משום שבהמשך (א) אומרת הגמרא 'א' בעית אימא וכו' עלמא קורח משום חיצו, ומשמע שקורח לכן לא סברה הגמרא שרב יוסף ואבוי סוברים שקורה משום חיצו [וביאר השפת אמת (מאסא), שכל מקום שאומרת הגמרא 'א' בעית אימא וכו' עלמא, זאת הגמרא ליישב שיטה זו שיש לומר שכולם סוברים כמותה, ואילו דברי הגמרא כאן היו מתאשרים למאן דאמר קורה משום חיצו, לא היתה הגמרא אומרת לשון חזק]. ב. רש"י (א) ומבאר מדברי רש"י, שעתה סברה הגמרא, שאף למי שסובר שקורה משום מחיצה, צריך גם שיהיה חיצו בקורה, והטעם שקורה פסולה למעלה מעשרים, את משום שבידו מעשרים אין רואים את הקורה כאילו היא יורדת וסותמת ואינה משמשת כמחיצה, אלא משום שאין הקורה ניכרת למטה [שהרי רש"י ביאר את דברי הגמרא כפי השיטה שקורה משום מחיצה, כמבאר בהערה לעיל, ופירש שטעם הפסול כיוצא מעשרים, הוא משום חיצו], מהרש"א (מסכתא ד"ה פה),

י. אמה בת ששה טפחים היתה נקראת אמה בענינו, ושלש מיני אמות היו: קטנה, בינונית וגדולה, הקטנה היתה בת חמשה טפחים, הבינונית בת ששה טפחים, ועוד שתי אמות גדולות היו, אחת בת ששה טפחים וחצי אצבע, והשנייה בת ששה טפחים ואצבע. שני קני מידה של האמות הגדולות הללו היו מונחת ב'עושה חיצו', הוא חצר שהיה מעל השער המזרחי של חצורה שהיה מצוייר עליו ה'מבנה של שושן ה'בירה', רש"י (ד"ה פה), ובנו שדרשו לעיל (א) מהסוכה, שאמת היסוד, הסוכה והקורת, מביה החיצון, ורש"י (ד"ה פה), ובנו שדרשו לעיל (א) מהסוכה, שאמת היסוד, הסוכה והקורת, נמדדו באמות בנות חמשה טפחים. ב. דָּשֹׁן לְבֹדֵר הוא כמו 'נסיף', דהיינו, שדבר שהיה קצר מדי והוסיפו עליו והאריכוהו, רש"י (ד"ה פה). ג. כָּא שְׁאֵלָה הגמרא היא רק על שיעור רוחב התחבטה, אבל אורך התחבטה ודאי צריך להיות לכל אורך פתח המבוי, והטעם בזה מובאר בגאון העקב (א) ד"ה פה, שכשהקורה כבדה מעשרים אמה, אין בה חיצו, וצריך שיהיה בה חיצו לכל אורכה. כ. שחמורת, ורובה הוא טפח [כמבאר במשנת הלל (א)], ועושה את המיעוט ברוחב כגון כן ברוחב טפח תחת הקורה, רש"י (ד"ה פה), כ. רש"י (ד"ה פה), להלן (א) אמרה הגמרא שניתן לבאר את מחלוקת האמוראים אם מותר להשתמש תחת הקורה, בין למי שסובר שפת שקורה מתירה במבוי הוא משום חיצו, ובין למי שסובר שהחיצו קורה הוא משום מחיצה, וביארה, שאם חיצו הקורה הוא משום חיצו, נבאר שמחלוקתם היא אם צריך שיהיה חיצו למצאים ברוחב המבוי, והצד הפנימי של הקורה עושה את החיצו, ומשום כך אסור להשתמש תחת הקורה, או שהחיצו הוא

וְיִזְכֹּר דָּאָפֶר - ראב"י שאמר שיש למעט את המבוי ברוחב **אֶרְבָּעָה** טפחים, **שֶׁאֵין שֶׁאֵשׁוּר** **הַשְּׁלֹשִׁים** **הַחֲקוּרִים**, שהיה הקורה הוא משהו שראים ככלי חדרה הפנימי של הקורה יורד וסותם את המבוי, ונמצא הקורה תחת הקורה אינה בתוך המחיצות, ולכן כשאל להניבה את המבוי לא יועיל אלא יביתוהו ברוחב טפח בלבד, שהם משתמשים במבוי, אין כל חיוב, לכן צריך לנמסר את ההגבלה לתוך המבוי, שבתוך היה הקורה ניכרת לבני המבוי שישתמשו במקום שהגבילו, וכן שצריכה ההגבלה להיות יותר מטפח, יש לעשותה ארבעה טפחים שראוי מזה כיוון לחשוב.

[illegible]

ביאור טקס במחלוקת רב יוסף ואב"י: **נְאֻכְרִית אִיקָא** - ואם תרצה תוכל ללברא את מחלוקתך. **דְּבִינֵי דִּיקָא** - שכינן רב וכן אב"י סוכרים שטעמן היתר וכן בכבד **מִינֵי שְׂמִיר** הוא, **וְהָא - וְכֵן**, בשעור דרב המיעוט, **דְּקִיבָר שְׁלֵי מִסָּה וְקִיבָר שְׁלֵי מִסָּה**, כלומר, האם שיעור דרב המיעוט שצדק לעשות בקרבך רבי שיהיה הקרה ניתב, שזה לשיעור דרב ההיכר שערך למעלה, דהיינו רבי הקרה, **הוּא שְׂמִיר קָא מִסָּה** - ולקול דְּקָר - שרב יוסף **קָר**, אִמְרִינוּ **הִיבָר שְׁלֵי מִסָּה** דיו שיהיה **דְּקִיבָר שְׁלֵי מִסָּה**, ולכן רבי הבחבת טפה, כשם שרזחב הקרה ריה ונחיה טפה. **הִיבָר** ואב"י **קָר**, **לֹא אִמְרִינוּ קָר** שֶׁ **מִסָּה מִיבָר שְׁלֵי מִסָּה**, וזהו שרבי

צינור א

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ד. [ב]

לו דין מבוי, וא"י ט"א - ואם אין בו ארבע אמות בגובה עשרה טפחים, ט"א - אין לו דין מבויט.

אבי מנחם מקור לשימח: **אמר אצוני, קנה אקמקא קה** – מהיכן למדו דבר זה, שישעור מבני איהו יתור מארבעה טפחים? **רמב"א:** **איין קבול איין גלתי וקורה עד אצטרי בתיים וצמרות פתחיהן קחלו,** כלומר, שיהיו במבוי לכל הפחות שתי חצירות, ובכל חצר שני בתים! אבל בפחות מכך אינו ניתר בלחץ וקורה! **ואי** – אכן אמרו שישעור מבוי אחד **בצמקנה** טפחים, **הייב ששקתא קה** – איך תמצא שיהיו פתוחים שתי חצירות במבוי זה, ללא פתח ששקתא אחד רחב ארבעה טפחים, אינו נחשב פתח, ובמבוי שארכו ארבעה טפחים, לא ניתן לפתוח פתח של ארבעה טפחים, שהרי מלבד חלל הפתח צריך גם מקום לזווית הפתח, ואם כך באף אחד מבתי האדורך של המבוי לא יכולה להיות אפילו חצר אחת (ציוו ג'). **וכי מימא דפתחיה קה דבולן** – **האצטרי** – ואם חצרה לומר שהשיעור של ארבעה טפחים נאמר במבוי רחב מאוד, שיש ברופן שכנגד הפתח מקום לפתוח ב' שתי חצירות (ציוו ד), להקשות על כך, **האצטרי בן חזקו, וקשיין** – מקובל בימינו מאבחינו שכן הוא מנחם ורבותינו, **שאינוהו קבול אצטרי גלתי וקורה, קה שאצטרי יתר על קרבן,** כלומר, שהיהו שנין פתח המבוי לכותל שגורו, גדול יותר מהמרחק שני כתי המבוי שבצדוהו. **ובתיים וצמרות פתחיהן קחלו,** אבל אם אין ארכו יתר על רחבו, ואם שאין בתים וחצירות פתוחות לחצרו, אינו ניתן בלחץ וקורה! **שני** מבוי שארכו ארבעה טפחים, יכול להיות רחב לכל היתר ארבעה טפחים פחות משארי, לא ניתן לפתוח שם שתי חצירות, ומבואר שלא כדברי רב יוסף שהיה שישעור מבוי אחד בארבעה טפחים.

הגמרא מבארת מה יענה רב יוסף לראיה זו: וְרַב יוֹסֵף שְׁסוּבֵר שִׁשְׁעוּר מְבוּי הוּא בְּאַרְבַּעַת טַפְחִים, יֹאמֵר שְׁמֻרְבֵּר דְּקִטְתָּח קָלִי - שְׁפַתְּךָ אֶת פֶּתַח הַחֲצִירוֹת

הקורה עד הפירצה, לא בטל מפתח המכבי שם פתח, והקורה שעל גביו מראה את המכבי בטלול¹¹, והפירצה, כיון שאינה יתרה על שיש אמות, הרי מותר נחשבת כפתח, ואינה פוסלת את המבוי¹². ואם לאו¹³ ואם לא נשאר פס ארבעה טפחים בין הקורה לפירצה, אף אם רוחב המפירה הוא **פחות משי"ח** טפחים, **מותר** בניהו המכבי בקורה שבראש, כיון שכל פתח משלש טפחים נחשב כלבוד וכמו שאין כאן פירצה כלל, אבל אם רוחב המפירה הוא **משי"ח** טפחים או יותר, **אין מותר** בניהו המכבי בקורה שבראש, שכן יש שיהיה בני המכבי לקצת את רוחם דרך הפירצה, יש לחשוש שמא יעזוב בני המכבי את הפתח הגדול של המכבי, וילכו דרך הפירצה, והפתח הראשון לא יתחשב יותר פתח המכבי, ומפילא לא תועיל הקורה הקבועה בו, להחיד במכיו, ומצא שאין קורה למכבי, וגזרו שתאסור הפירצה את המכבי¹⁴.

מסיימת הגמרא: נמצא ששָׁרֵב וְיָפֵס שסובר ששיעור מבין הוא ארבעה טפחים, אֵית לֵיה - הוא סובר גם את הדין ששָׁרֵב וְיָפֵס רבי אסי, שאם נשאר פס ארבעה בראש המבוי, רק פירעה של עשר אמות אוסרת את המבוי, שהוקרה בראש המבוי משמשת קורה לארבעה טפחים עשרה פירעה, שהוא שיעור מבוי, וְיָפֵס שסובר ששיעור מבוי הוא ארבע אמות, אֵית לֵיה - אינו סובר את הדין שרבי אסי, אלא לרעה רק אם נשאר פס של ארבע אמות בין ראש המבוי לפירעה מתירה הקורה את המבוי. הנהה הגמרא: אֵפֵס וְיָפֵס - יש לאבוי לתחת ולתו, שאינו סובר גם את הדין של רבי אסי, שדווקא לרחת - שם בבמבי שפנפין, שהוא סוף קבוי - כלומר, מבוי שהוא כשר ותפסל, אמר רבי אסי שיש בשיעור ארבעה טפחים מבוי לתת לו דין מבוי, אבל קבא - כאן כבמבי שאינו גבוה עשרה, שהוא תחתית קבוי, כלומר שהיה מבוי פסול, ועכשיו כשחוקק בו הדין את תחתית נשיתו, אֵית אֵפֵס - אם יש ארבע אמות גבוהה עשרה טפחים, אֵין - יש

ציור ד

ציור ג

[illegible][illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

קְטִירָה צִיּוּר ו' ס"ב, מבואר איפוא, ששיעור מבוי הוא ארבע אמות.

הגמרא מבארת תשובת רב יוסף לראיה זו: נכב יוסף שטוכר ששיעור מבוי בארבעה טפחים, יאמר, שהשיעור שבו בליטת הכותל אינה נחשבת ללחי, אינו חלוי בשיעור אורך מבוי, דקאפוקי - שלהוציאור קותורת לחי, אינו יוצא קד דאיכא - שיהא בו שיעור ארבע אמות, אבל קְטִירָה - להוצאות קבוי, אפילו בארבעה טפחים נמי - גם כן הני קבוי¹.

*

הגמרא חוזרת לבאר את גוף הדין של לחי הבליט מדפנו של מבוי: גופא, אָסֶר רָמִי בְּרַקָּא אָסֶר רַב הוּנָא, קָחִי הַבּוֹלֵט מִדְּפָנֵי שֵׁי קַבּוּי לַחוּךְ חָלַל הַפֶּתַח,

ציור 1

ציור 2

מרבוי רב הונא. כח, שבוואר בחוטפות (לפני פ"ד ד"ס אגמ), שכן שהלחי רחב בשיעור של הכשר מבוי, אין ניכר שהוא משמש ללחי. ולחל (ס"ב) נחלקו אמוראים מהו טעם ההיזר בלחי, אביי אמר שלחי מחיר משום שהוא נחשב כמחיצה, ורבא אמר שהלחי מחיר משום שהוא יוצר חוכר שאין המבוי רשות הרבים, וכבר התוספות, שאף לדעת אביי שלחי משום מחיצה, אם בליטת הלחי היא ארבע אמות, אינה מחיצה את המבוי, ואף שכמה שהמבוי סגור יותר יש כאן מחיצה טובה יותר, ככל מקום גם כי שטוכר שלחי משום מחיצה, מרר שצריך להיות בו קצת חוכר קצת שנעשה לשם לחי, והרשב"א (ד"ס אגמ) כתב באופן נוסף, שיהיה באמת שטוכר שלחי משום מחיצה, אף אם הלחי רחב ארבע אמות, הוא גם כן מחיר במבוי, אלא שרב התא סובר שלחי משום חוכר הוא. כע, אף שאם היה מניח לשם לחי היה כשר, שהוא מה שנעשה רחב יותר משאר לחי אינו מנע, מכל מקום כיון שהוא ארוך ארבע אמות שהוא שיעור הכשר מבוי, ולא נעשה לשם לחי, אינו יוצא משם כותל מבוי עד שיעשו כמפורש לשם לחי, רש"י (לפני פ"ד ד"ס אגמ), שכוין להכשירו ללחי צריך אחת משתי דרכים או שיעשו לשם לחי, או שיהא בו חוכר לחי, ובליטת שיש בח שיעור הכשר מבוי אין בה היכר לחי, מאיר (ד"ס אגמ), וביאור החוטפות (לפני פ"ד ד"ס אגמ) והרשב"א (ד"ס אגמ), ששנעשה לשם לחי, יש לכך קול, ומשום כך מכירים התולכים שם שהוא משמש ללחי. אמנם ברבוי הרשב"א (נפחת פקדס פ"ד ד"ס) מבואר, שאף אם נעשה לשם לחי, אם הוא רחב ארבע אמות, אינו נחשב לחי, ל' ששכחתי רחב ארבע אמות, אין ניכר שהוא משמש ללחי, רשב"א (ד"ס אגמ).

כד, ואף שלא יהיה המבוי רחב ארבעה טפחים רק בחזיתו, ולא יהיה ארוך ארבעה טפחים רק באמצעו, די בזה כדי להכשיר את המבוי בלחי וקורה, מהרש"א (נפחת פ"ד ד"ס אגמ). כה, רש"י (ד"ס אגמ) כתב, שהפתח חופס טפח אחר מהכותל שכנגד הפתח, ושלה טפחים מהכותל של אורך המבוי, שיש באלכסון זה ארבעה טפחים, וכבר התוספות (ד"ס אגמ), שאינו מודיק, שהרי לצד זה הפתח הוא באורך אלכסון של טפח אחר על שלשה טפחים, ובאלכסון כזה אין רחב ארבעה טפחים (שהשיעור המבואר להלן (ט)). שאלכסון גדול יותר בשתי המשיגות יותר מהאורך, אין זה אלא כשהאורך והרחב שווה, ולכן רק באלכסון של מדפנו של שלשה על שלשה טפחים, היה ארבעה טפחים, אבל כאן שאין אלא טפח אחד על שלשה טפחים, אין באלכסון ארבעה טפחים, אלא דאי הפתחים תופסים בכתלים יותר מכך. כז, ביאר הפני שלח (ד"ס אגמ), שהוצרך אביי לחיבא ראות נוספת לדרכיו, כיון שמהרהי הקדומת מוכח רק ששיעור מבוי הוא יותר מארבעה טפחים, אבל אין משם ראייה ששיעור מבוי הוא ארבעה אמות, ומשום כך הכי אביי ראה נוספת, להוכיח ששיעור מבוי הוא בארבע אמות. כח, ואפילו שלא נעשה לשם לחי, חזי הוא מתיר משום לחי, כיון שהלכה באביי (לפני פ"ד ד"ס אגמ) שאף לחי העומד מאליו, שלא העמידו אותו כדי לשמש ללחי, כשר נשאלו העומד לחי זה לשם לחי, אף אם הוא רחב ארבע אמות, הוא מתיר במבוי, כמבואר בהערה להלן. רש"י (לפני פ"ד ד"ס אגמ), וכבר התוספות (לפני פ"ד ד"ס אגמ), שאף אם אין הלכה באביי, דאי נאן יש לסרש שאף אם לא נעשה לשם לחי הוא כשר, כיון שבאן רב הונא הוא שאמר הלכה זו, ורב הונא סובר שלחי העומד מאליו כשר, שהרי אביי (לפני פ"ד ד"ס אגמ) למד דין זה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

על הלחי הקיים, וכגון דקטסיפ ביה - שמוסיף בלחי שהוא נותן עכשיו, שהוא עושה אותו גבוה יותר, מהלחי הראשון [צויר ב], או דקטקער ביה - או שהוא מפחית ממנו, שעושה אותו נמוך יותר מהלחי הראשון [צויר ג], שניבר שאין הוא חלק מהלחי הראשון.

הגמרא דנה אם צריך להוסיף לחי אחד בסתח רחב שמונה אמות, וברחב סותח משמונה אמות: אָסר רב הונא בריה דרב יהושע, ההלכה שאמרנו שבלחי הבולט ארבע אמות צריך להוסיף לחי אחד להחזיר את המבוי, לא אָסרין - לא אמרנו כן אָסר בְּבָבֵי שֶׁרֹחֵב פִּתְחוֹ הוּא שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת, או יותר מכך, אָסר בְּבָבֵי שֶׁרֹחֵב פִּתְחוֹ הוּא דק שָׁבַע אֲמוֹת, ויש שם לחי רחב ארבע אמות, אין צריך לחי אחד להחזיר, כיון שהמבוי יָתֵיר בְּכָךְ שֶׁהַבָּבַי שֶׁכּוּ בְּרוּבָה גַּם הַפֶּרֶץ, כלומר, שהחלק הסתום של הפתח מורבה על החלק הפרוץ שלו, שהרי החלק הסתום הוא ארבע אמות, ואילו החלק הפרוץ הוא שלוש אמות [צויר ו]. וזין זה שמבוי ניתן בעומד מרובה, נלמד בק"ל חוֹקֵר

אם הלחי בולט פחות מִפָּרְעָה אֲמוֹת, הרי הוא נידון כְּשֹׁם לָחִי ומחזיר את המבוי בטלטול, ואין המבוי צריך לָחִי אֲסֵר כִּי לְהַתִּירָו, אולם אם הלחי בולט מִפָּרְעָה אֲמוֹת, נידון כְּשֹׁם בָּבֵי, וצריך המבוי לָחִי אֲסֵר לְהַתִּירָו [צויר א].

מכירת הגמרא: אֵילָּה לָחִי נוסף שהצרכנו למבוי שהלחי שבו בולט מדפנו ארבע אמות, הִיָּבֵן בְּבָבֵי - באיזה צד של פתח המבוי מעמידו¹, אֵי דְּבָבֵי לָחִי בְּהַרְבֵּי - שהרי אם יעמידנו בסמוך ללחי הראשון שבוולט מדפנו המבוי, אֲסֵרִי הוּא דְּקָא מוֹסִיף צִיָּה - הרי הוא מוסיף את הלחי הזה על הלחי הראשון, ונעשה כחלק מהלחי הראשון, וכיון שהוא יותר מארבע אמות, אינו מתיר את המבוי. אָסֵר רַב פֶּסָא, דְּבָבֵי לָחִי לְאִדָּה נִיָּסָא - אכן, יכול הוא להעמיד את הלחי הנוסף רק בצד השני של פתח המבוי. וְכֵן הוּנָא בְּרִיהַּ [בגין] דְּרַב יְהוֹשֻעַ אָסֵר, אֵסִירִי מִיָּבֵי דְּבָבֵי לָחִי בְּהַרְבֵּי - אפילו אם תאמר שמעמידו בסמוך ללחי הבולט, עדיין יש אפשרות שלא יחושב כהוספה

א. ואף שאת הלחי הנוסף עשה לשם לחי, וכשנעשה לשם לחי, אף לחי יותר מארבע אמות מתיר במבוי [נפסדוהו במועדו לעיל (דף 6)]. מכל מקום הלחי שהוא מוסיף בטל אצל בליטת הלחי שאינה עשויה לשם לחי. מאירי (י"ט ולי), ב. רב הונא כירה רבב יחושב היה מהאמוראים האחרונים והיה תלמידו של רבא, ואין זה רב הונא שאמר שלחי הבולט ארבע אמות צריך לחי אחד, שהוא רב הונא הגדול שהיה תלמידו של רב. רש"י (י"ט נאמן), ג. רש"י (י"ט נפסד), ובאופן אחד

צויר ב

צויר א

צויר ד

צויר ג

צויר ו

צויר ה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

והי"ש לא בא לפרש את דעת רב הונא, אלא **בְּנִיבָא דְּנִשְׁבִּיהָ קְאָמֵר** - אח דעת עצמו פירש, ומה שאמר 'לא אמר' כוונתו היא, שמסתברים דברי רב הונא במבוי שפתחו רחב שמונה אמות, שאז אם הלחי הכולט מהכותל הוא ארבע אמות, אינו מתיר את המבוי, אבל במבוי שאינו רחב שמונה אמות, אין מסתבר כדברי רב הונא, שכן שפירצת מבוי היא בעשר אמות כחצר, ניתן ללמוד דין עומד מרובה במבוי מחצר, אבל לדעת רב הונא שפירצת מבוי בארבעה טפחים אכן אין ללמוד מבוי מחצר לדין עומד מרובה.¹

רב אשי חולק על מה שאמר רב הונא בריה דרב יהושע שמבוי רחב שמונה אינו יותר בלחי הכולט ארבע אמות: **רַב אָשִׁי אָמַר**, כיון שמבוי ניתן בעומד מרובה, **אָפִיזוּ תִּיקָא** - יש לך לומר שאפילו **בְּטָבִי** שהוא רחב **שְׁמוֹנֶה** אמות מצומצמות, **נָפִי** - גם כן **לֹא צָרִיךְ לָקִי** אחר כדי להתירו, שכן שורב בני אדם אינם יכולים לצמצם שיתיה הלחי הכולט מהכותל רחב בדיוק ארבע אמות, **כִּהּ נִשְׁפָּשֶׁן** - בין אם הלחי הוא יותר מארבע אמות, ובין אם הוא פחות מארבע אמות, יש להתיר את המבוי, שהרי, **אִי עֲבִיד נִפְשִׁי** - אם הלחי רחב יותר מהפרדן, שהוא רחב מעט יותר מארבע אמות, הרי המבוי **נִיתֵר בְּעִזְדֵּי קִירוֹהָ גַל הַפְּרִידָן**, וְאִי פְּרִידָן נִפְשִׁי - ואם החלק הפרדן רחב יותר מהלחי, נמצא שהלחי הוא פחות מארבע אמות וממילא הוא **נִידוֹן כִּשְׁוֹם** לָקִי, ומתיר את המבוי, **כִּי אִי אֶקְרַת** - אלא מה תאמר שיש לאסור את המבוי, כיון שיתכן **דְּשִׁזוּ תַּנְיִיחוּ כִּי דְרִידִי** - שצמצם ועשה את הלחי והפירצה כדיוק באותו שיעור, שכל אחד מהם רחב בדיוק ארבע אמות, ונמצא שאין כאן לחי, ואף עומד מרובה על הפרדן אין כאן, מכל מקום מדי ספק לא יצאנו, שמה צמצם ואסור המבוי בטלטול, שמה לא צמצם ומותר, וכיון שכל איסור טלטול במבוי אינו אלא מדרבנן, נמצא דמִנְהָ לִּיה **סָפֵק דְּבִרְיָה** - שהוא ספק איסור דרבנן, נכלל הוא בדינו **סָפֵק דְּבִרְיָה** - שכל ספק איסור דרבנן, הולכים בו **בְּהִקְלָה**.

*

הגמרא דנה כמה הוא שיעור פירצה האוסרת את המבוי: **אָמַר רַב הִנִּין בְּרַב קָאָמֵר רַב, בְּטָבִי שְׁנִשְׁנִין כְּחָלוּ**.

קְאָמֵר², ומבטא הגמרא את הקל וחומר: וְקָדַח הָצֵר שְׂרִינָה חֲמוֹר, שָׁאֵם נִסְרָן אחד מכתליה לרשות הרבים בכל ארכו, **אִינָה נִיתֵרַת בְּלָחִי נְקֻרָה**, שאף אם יעמיד לחי או קורה באותה פירצה, יהיה אסור לטלטל בחצר, עד שיעמיד בה פס של ארבעה טפחים³, אף על פי כן **נִיתֵרַת** היא **בְּעִזְדֵּי קִירוֹהָ גַל הַפְּרִידָן** - שגם אם נפרצו הרבה פירצות בארבעת כתליה, מכל מקום אם נשארו מחיצות באופן שהעומד שבה מרובה על הפרדן, ונהפירצות נקראות בשם פתח שאינן רחבות יותר מעשר אמות, מותרת החצר בטלטול אפילו כלא שום תיקון, **בְּטָבִי** שקל הוא, שֶׁהוּא **נִיתֵר בְּלָחִי נְקֻרָה**, בפתחו הפתוח לרשות הרבים, אף שכל הכותל פרדן לרשות הרבים, **אִינָה חִין שִׁיהָ נִיתֵר** בטלטול באופן שהעומד שככותל הרביעי⁴ **קִירוֹהָ גַל הַפְּרִידָן** יתיר.

שואלת הגמרא: אין ניתן ללמוד מחצר, שעומד מרובה יש לו להועיל במבוי, הלא יש לומר, **כִּהּ תִּקְרִי** - שמה שהקלנו בחצר להתירה בעומד מרובה על הפרדן הוא משום שחצר קלה היא, שהרי מצאנו בה קולא נוספת, **שֶׁכֶּן פְּרִצְתָּהּ בְּנִשְׁפָּשֶׁן**, כלומר, אין פירצה אוסרת בה אלא אם כן היא רחבה יותר מעשר אמות! **תאמר בְּטָבִי** שחומר הוא **שִׁיהִי פְּרִצְתָּהּ בְּאֶרְבָּעָה**, כלומר שאפילו פירצה של ארבעה טפחים אוסרת בו ואין מועיל עומד מרובה להכשיר פירצתו, ואם כן גם כשיש בו פתח של פחות מארבעה טפחים הנחשב כפירצה, לא יועיל עומד מרובה להכשיר פירצתו. **משיבה הגמרא**: **קָסָר כִּב הוּנָא בְּרִיה** **דְּרַב יְהוֹשֻעַ, בְּטָבִי גַם כֵּן כֵּן פְּרִצְתָּהּ בְּנִשְׁפָּשֶׁן** אמות, כחצר, ואין חצר קלה יותר ממבוי בשום דין, וניתן ללמוד שפתחי מבוי נותרים בעומד מרובה על הפרדן בקל וחומר מחצר.

חזרת הגמרא ועקשה: הרי **קָאָמֵר קְאָמֵרִין** - לדעת מי אמר שלומדים שעומד מרובה מועיל במבוי מחצר, הלא **לְדַעַת רַב הוּנָא**, שהוא אמר שלחי הכולט מדפגו של מבוי צריך לחי אחר להתירו, ועליו אמר רב הונא בריה דרב יהושע שרבריו אמורים רק במבוי של שמונה אמות, ואילו מבוי של שבע אמות יותר בעומד מרובה על הפרדן, **נָהָא רַב הוּנָא, פְּרִצְתָּהּ בְּאֶרְבָּעָה בְּבִירָא לִיָּה** - והלא רב הונא סובר (ולא ⁵) שפירצת מבוי בארבעה טפחים היא, ואם כן חזרת הקשיא שאין ללמוד שמבוי יותר בעומד מרובה מחצר, שהרי חצר קלה היא שפירצתה בעשר אמות⁶. **משיבה הגמרא**: **כִּב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב**

1. **בְּטָבִי** לחל' (י"א), שהצו ניתנת על ידי פס ארבעה טפחים בצד אחד של הפתח, או בשני לחיים של משריט משני עברי הפתח. 2. **רַחֵם בְּעִינֵי הַשָּׁמַיִם**, מניח אין ללמוד כלל וחומר זה, שאף לחי רחב יותר מארבע אמות, יתיר במבוי. 3. חיינו באופן שהפירצה אינה על פני כותל שלם, אבל אם הפירצה היא על פני כותל שלם אוסרת הפירצה אפילו בפחות מעשר אמות, ושיי (י"א) וכוונתו זה שנחשבת כפירצה אין מועיל עומד מרובה להכשירה, שעומד מרובה מועיל להכשיר את פתחיה ולא פירצתה. 4. **וּבְטָבִי** ברש"י (י"א) וכו' **בְּטָבִי** (י"א) שייך אף שלירעת רב

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[א] .

המטעם מביאה דעה החולקת על רב הנין בר רבא: ר'ב הונא אָמַר, שרוב סוברי, שְׁאָמַר זֶה וְאָמַר זֶה - בין מבוי שנפרץ בראשו בקרן זווית, ובין מבוי שנפרץ מצידו, שיעור הפירצה האוסרת הוא בְּאֶרְבָּעָה טפחים. ר'בן - וכן אָמַר ר'יה ר'ב הונא אָמַר ר'ב ר'בא, לֹא תִפְּלֹג זָנְאִי - אל לך לחלוק על ולומר שדעת ר'ב היא שמבוי שנפרץ מצידו אוסר רק בפירצה של למעלה מעשר אמות, ר'ב אִיקֶלֶט - שהיה ר'ב הודמן לְמָקוֹם הַנִּקְרָא בְּשֵׁם ר'בא, נִפְסַד עֲבָדָא קְנוּתִי - והורה שם הלכה כר'ב, שאסר מבוי שהיה פרוץ מצידו בארבעה טפחים. אָמַר ר'יה - השיב ר'ב חנן לר'ב הונא, אֵין להוית ממעשה זה שכן סובר ר'ב, שר'ב בְּקֶבֶה קָצָא וְנָדָר בָּהּ זָנְדָּר - בני אותו מקום עמי ארצות היו, והיו מולולין במצוות, והחמיר עליהם ר'ב יותר מהרין כדי להרחיקם מהעבירה, כאדם הגורר בקעה פרוצה כדי לשומרה.

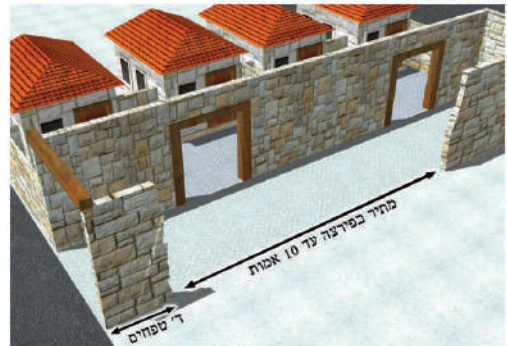
המטעם מביאה ריאה לדברי ר'ב הונא: אָמַר ר'ב זְנָקִין בְּרִי וְזָנָק, קְנוּתִיה ר'ב הונא מְסַתְבָּרָא - מסתבר כר'ב ר'ב הונא, שר'ב סובר ששיעור פירצה האוסרת במבוי מהצר, הוא ארבעה טפחים, דְּאִיקֶלֶט, קְבוֹי קָקוֹם - מבוי שבאמצעו הוא מתעקס ופונה לצד אחר כצורת האותו ד' צִיּוֹר [ד], ובשני צדיו יש פתחים לרשות הרבים, ר'ב אָמַר, תוֹרְתִי בְּסִפְּתֵי - המקום שבו מתעקס

אם הפירצה היא קְבוֹי - באחד מכתלי אורך המבוי, הפירצה אוסרת רק בְּיוֹתֵר מִשְׁעָר אמות צִיּוֹר [א]. ואם הפירצה היא קְרָאשׁ - בכותל שבראש המבוי, שלא היה המבוי פרוץ כולו, אלא מלבד הפתח היה שם גם כותל, תפרין אותו כותל צִיּוֹר [ב]. הפירצה אוסרת בְּאֶרְבָּעָה טפחים.

שואלת המטעם: קָאִי שְׁנָא - מדוע כשנפרץ המבוי קְבוֹי, הפירצה אוסרת רק בְּשֵׁעָר אמות, הלא רואי הוא משום דְּאָמַר מְסַתְבָּרָא הוא - שאומרים אנו שפירצה עד עשר אמות נחשבת לפתח ואינה אוסרת את המבוי, אם כן קְרָאשׁ זָנִי - גם כשהפירצה היא בכותל שבראש המבוי נִיָּקָא מְסַתְבָּרָא הוא - נאמר שעד עשר אמות נחשב לפתח, ומדוע אמר ר'ב שנפסל בפירצה של ארבעה טפחים בלבד. מְסַתְבָּרָא הַמְטָא: אָמַר ר'ב הונא בְּרִיה ר'ב זְנָקִין, מה שאמר ר'ב שפירצה בראשו נפסלת בארבעה טפחים היינו דווקא קְבוֹי שְׁנָקִין המבוי בְּקֶרֶן זָוִית, כלומר, שנפרץ מהכותל שבראש המבוי ומהכותל שבצד המבוי במקום שהם מתחברים זה עם זה צִיּוֹר [ג], ופירצה כזו אינה נחשבת פתח, אפילו כשהיא קטנה מעשר אמות, משום דְּמְסַתְבָּרָא בְּקֶרֶן זָוִית לֹא עָבְדִי אִינְשֵׁי - שאין דרך בני אדם לעשות פתח בקרן זווית^א, אבל אם נפרץ הכותל שבראש המבוי באמצעו, אכן אינו נאסר עד שתהיה הפירצה למעלה מעשר אמות^ב, ו

ציור ב

ציור א

ציור ד

ציור ג

המטעם המבואר לחלן (י) שכשיש פתח טפח במבוי, יש לחוש שיעור בני המבוי את הפתח שבראש המבוי, וינסו ויצאו דרך הפתח הנסתר, והפתח שבראש המבוי לא יחשב יותר פתח המבוי, והקושר או חלחי שבו, לא יכשור את המבוי, וחשש זה אינו אלא בפתח הנמצא בצדו המבוי, שהחליכה שם מקצרת את הדרך, אבל בפתח הנמצא בראש המבוי, ששני הפתחים פונים לאותו מקום, ואין החליכה באותו פתח מקצרת את הדרך, אין לחוש שילכו שם בני המבוי, כיון שאין בני אדם מניחים פתח גדול וחולכים בפתח קטן, כשאין החליכה שם מקצרת להם את הדרך (וראה בשו"ת בית אפרים סי' סו) ובשער הצנין סי' סס סוף ס"ח, שהקשר על סכר מעין זה, שלעיל (ג) מבואר, שכשנשא שיעור של הכשר מבוי בין הפתח הראשון לפתח השני, אין לחוש אם ילכו בני המבוי בפתח החיצון, אולם ברכי הרשב"א (ד"ח ו' ס"א) מבואר, וכן הוא בפירושו במוספות ד"ר יצחק אשכנזי (ד"ח ו' ס"א) שהטעם שפירצה ארבעה אמות בכבוי, הוא משום שאנו נחשבים המבוי למבוי ממש, והרשב"א (ד"ח ו' ס"א) אסף: י' ד"ח חסין מבואר, ונפיק זה כתב בחספות רבינו פרץ (ד"ח ו' ס"א), שלדעת ר'ב הונא כל פירצה במבוי אינה נחשבת פתח, ומשום כך כל פירצה שיש בה ארבעה טפחים, שהוא מקום סובב, אוסרת במבוי. ה' לְעִי' (ג) הביאה הגמרא שהחולק על ר'ב הונא, הוא ר'ב חנן בר רבא, וראה בריקודין סופרים שכתב שאף כאן יש לגרס ר'ב חנן,

א. ודעו דווקא שכשנאסר בין הפירצה לראש המבוי כותל כשיעור ארבעה טפחים, אבל אם לא נאסר שם כותל כשיעור ארבעה טפחים, אם הפירצה היא יותר ממשלה טפחים נאסר המבוי, כמבואר לעיל (ג). רש"י (ד"ח ס"ד). ב. ובגמ' שהיה רוחב המבוי עשרים אמה, ונתם את מחצית הפתח בכותל של עשר אמות, וכבר שיעורו במשנה (פ"ג א) הרוחב מעשר ימט, ובאותו כותל נספרה פירצה, דש"י (ד"ח ס"ה). ג. 'בשערי' ו'בארבעה' שאמר ר'ב אינם שווים, אלא כשער היינו דווקא ביותר מעשר, ובארבעה היינו אף בארבעה. תוספות (ד"ח ס"ה). אמנם המאמר (ד"ח ס"ה) פירש, שאף 'בארבעה' היינו דין ביותר מארבעה. ד. דש"ב"א (ד"ח ס"ה), ורשב"א (ד"ח ס"ה), אבל כתב הרשב"א שמדברי הר"ף (פ"ג א) והרמב"ם נפסד שיש ספק בראש, שכן זווית היינו שני פתחים הכולל סמוך בסופו, שאין דרך הפתח להיות בעד הכותל, אלא רק באמצע הכותל. ה. הרמ"ש (פ"ו ו) כתב, שכלל הפסוק מודע אין פירצה כזו אוסרת בפתח מארבעה טפחים. ו. הרמ"ש (פ"ו ו) כתב, שכלל הפסוקים לפסוקי הנורא היה שר'ב הונא אמר את דבריו בשם ר'ב, וכן מבואר ברש"י (ד"ח ס"ה). אמנם ברשב"א (ד"ח ו' ס"ה) מבואר, שר'ב הונא לא אמר כן בשם ר'ב. ז. כתבו התוספות (ד"ח ס"ה) שאף לר'ב הונא, אם נפרץ המבוי בראשו שלא בקרן זווית, הפירצה אוסרת רק ביותר מעשר אמות, וביאר [על פי הגמ' ע"פ] (ד"ח ס"ה), שמה שר'ב הונא פירצה מבוי אוסרת בארבעה טפחים, הוא

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

1. [ג]

מדובר ב'עירובין' - שלא נשתיר מהכחל כלום ולכן הפירצה אוסרת לדעת רב הונא גם ברוחב ארבעה טפחים.

*

הגמרא דנה בתוקפו של מבוי המפולש לרשות הרבים, ומביאה על כך בריתא: **מגו רבנן, כיצד יעקבין דרך רשות הרבים** - כיצד מתקנים מחיצות לרשות הרבים^א, כדי להחזיר לשלשל בה. **עושה צורת הפתח כקפאן** - כראשה האחר של רשות הרבים ו'לחי' ו'קורה' **כקפאן** - כראשה השני [צויר יב]. **הקורה** **אוקר**, דין זה שנוי במחלוקת, **בית שפאי אוקרים**, **עושה דלת כקפאן** ו'דלת כקפאן' [צויר יג], **וכשהוא יצא ונקנס**, **נעץ את הדלת אחורית**, ובית הק"ץ **אוקרים**, **עושה דלת כקפאן** ו'לחי' ו'קורה כקפאן' [צויר יד].

צויר יב

צויר יא

צויר יד

צויר יג

בוקעים, אם אין שם גידודי, פירצה אוסרת בארבעה טפחים. **יש פספסות לשון הבחיאת** ניתן לחבין שמדובר בתוקן לרשות הרבים עצמה, ואמנם כך סברה הגמרא בהא מילא, אבל במהלך ההסוגא יתברר שהבחיאת החכונה למכיר המפולש לרשות הרבים. **כ. האחרונים** כתבו שזוהי מחיצות נקרא 'עירובין'. **בא. כגון** שזוהי של רשות הרבים לפחות שש עשרה אמות, הודרך אינו מוקפת מחיצות, ויש בעניי ששים וריבא בני אדם, והיא אינה מוקפת חומה. ואם היא מוקפת חומה צריך שרשות הרבים תעבור בעיר מתחלתה לסופה בקו ישר ועשרה מפתחים זה מול זה, רש"י (רי"ט), אולם לדעת הרמב"ם (פ"ט פ"ד ד"ה) נעדר הרשונים אין צורך שיהיו בעיר ששים רבוא כדי שחשבו רשות הרבים. **כז. גירסת** תורף והרא"ש (פ"ט פ"ד) 'ולחי' או קורה'. **כח. אולם** הדלת מחוברת בצירים אין בה משום עשיית מחיצה הפתוחה לשארית שכבת משום אהל [ראה שרי"ף (פ"ט פ"ד פ"ט)]. **אבן נר** (פ"ט פ"ד פ"ט פ"ט) **כד. יש** להקשות לרש"י שבאר שמדובר ברשות הרבים גמורה שרחבה שש עשרה אמה, אך מועיל תקן של לחי וקורה [ולתנא קמא ולבית הלל] הלא שנינו במשנה (ג) שלחי וקורה אינם מעבירים לפתח הרחוב יותר מעשר אמות. ואף לכדי ידועה המיקל בפתח הרחוב יותר מעשר, מכל מקום בנראה לחל' (ג) מוכתה מימרה של רב אחי שרבי יודעה לא חקל בפתח הרחוב יותר משלש עשרה אמות ושלש. **ההוספות** (רי"ט ו'ה) ידועה שזכונתה כאן שיעשה לחי רחב באופן שימנע את רוחב הפתח לפתח מעשר אמות. **ההקשה** הנוקט יעקב (רי"ט ו'ה) שיתירח התוספות מיישב את קשייהם בענין לחי אבל צריך יקשה מקורה שגם היא אינה מועילה ליותר מעשר אמות. **המהרש"א** (פ"ט פ"ד) הוסיף שמהם שמכאור בבחיאת שלרעת תנא קמא עושה צדד אחד צורת הפתח של לחי וקורה על רב המכיר (ג) שצורת הפתח לא מועילה ליותר מעשר אמות, הלא תרין, ובמציאות הגרי"ם (פ"ט פ"ד פ"ט) כתב שיש ליישב קשייהם באופן

שכיון שהרבים מהלכים שם, אינו נקרא פתח אלא דרך הרבים, ואף בפתח מעשר אמות ידוע כסירה, ובבית אפרים (פ"ט פ"ד פ"ט) פירש, ששטחיהם בו הרבים, נחשב מבוי מפולש לרשות הרבים, שהיו נכנסים בפתח זה ויוצאים בפירצה, וראה בשער העינין (פ"ט פ"ד פ"ט) שהיא טעם נוסף. **שז. שער** ענה סברה הגמרא, שמדבר רב הונא שפירצת מבוי מצויר אוסרת בארבעה טפחים, אמורים דווקא באופן שהרבים בוקעים שם, ואילו רבי אמי ורב אסי שאמרו שפירצת מבוי מצויר בעשר אמות, ריבוי רב באופן שאין הרבים בוקעים שם. **אולם** ענה שמדבר רב חנן שנחלק על רב הונא נחבאר שאין כשאין הרבים בוקעים שם, סובר רב הונא שפירצה מצויר אוסרת בארבעה טפחים, קשה אף יעמוד רב הונא את דבר רבי אמי ורבי אסי שלא יחלקו על דבריו. **רשב"א** (רי"ט פ"ד), **י. רש"י** (רי"ט פ"ד), **ראה** הדעה ללול שנהבאור כפה טעמים מדוע לרב הונא פירצה ארבעה אמות, שהתוספות (רי"ט פ"ד), **שעשע** של רב הונא הוא טעם שבני המבוי יניחו את פתח המבוי, וילכו דרך הפירצה, **והרשב"א** (רי"ט פ"ד פ"ט) פירש, שעשע של רב הונא הוא, משום שנחשב המבוי למפולש, והרשב"א (רי"ט פ"ד פ"ט) פירש, שרב הונא סובר שאין פירצה של ארבעה טפחים אינה נחשבת פתח אלא פירצה ואוסרת כמכיר. **ועתה** להחשבות לרשב"א הטעם שבישוי גידודי אין פירצה ארבעה אמות, הוא משום שאין נוח להלך שם כבר שכתב רש"י, שהתוספות כשאין נוח להלך שם, אין לחוש שיניחו את פתח המבוי ויכנסו ויצאו דרך הפירצה, ולרשב"א כיון שאין נוח להלך שם, אין המבוי נחשב מפולש. **אבל** הירשב"א (רי"ט פ"ד פ"ט) פירש על פי רובו, שבישוי גידודי, מלבד מה שאין נוח להלך שם, גם נראה לכל שהוא מוציא מנחתו, ומשכנע מדבריו, שמשום כך אין פירצה זו נחשבת פירצה, הלא היה הוא כמחיצה. **יז. כתב** ה"ח"ח (פ"ט פ"ד פ"ט) **האמר**, שלא אמרו שבבית שיש גידודי, אין פירצה אוסרת רק ביותר מעשר אמות. **אלא** כשאין הרבים בוקעים שם, אבל במקום שחריבים

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

רשות הרבים]. לדעת רבי יהודה, חלק רשות הרבים העובר תחת העליה או הגשר מותר בטלטול בשבת, כיון שאומרים פי תקרה יורד וסותם¹. ואמרה על כך הברייתא, **יתר צל בן** - חידוש גדול יותר **אָפּר רבי** והנה שאף באופן שאין לומר פי תקרה יורד וסותם קיימת אפשרות נוספת להיתר טלטול ברשות הרבים בין שני הבתים², והיינו

מקשה הגמרא: ור' שזת תרבים מי מיעבדא - וכי ניתן לתקנה להתיר לטלטל בה"ה, וְהַתְנָא - והלא שנינו בברייתא (סוטה ט"ז ה"ט) שרשות הרבים מקורה מותר לטלטל תחתיה בשבת נדוגמא לכך מובאת במשנה להלן (א). בשני בתים בשני צידי רשות הרבים זה מול זה, והביתם היו מחוברים באמצעות עלייה [מבנה] שעוברת מעל רשות הרבים, או גשר שעובר מעל

כית הלל שהחזירו ברחלוח ולחי. אבל הפארי (רי"ט טז ספ"ח) כתב שקשיית הגמרא אינה אלא לתנא קמא, אבל לבית הלל שהצריכו זלת מצד אחד לא התקנה לגמרא. כיון שפשוט שדלת מעילה לבטל שם רשות הרבים, ופשוט שלא קשה על בית שפאו שהצריכו שתי דלתות ושיתיו נעולות. כו. ב"מזרי העליה או הנשר משפשים תקרה לרשות הרבים, ודאימם את עובי התקרה משני הצדדים, כאילו יורד וסותם את רשות הרבים משני צדדיו. ומכאן בגמרא (ס"ג) שכן התורה המקום נחשב רשות היחיד [על ידי שתי המחצות] ורבנן הצריכו תוקף כיון שהמקום מפולש משני צדדיו לרשות הרבים, והם החזירו לטלטל שם משום שפי תקרה יורד וסותם. כו. ב"ד משמע ברש"י (רי"ט ט"ז) שהבייאת מוסיפה על הנאמר בתחילת הברייתא, שהרי כתב 'לעיל מינה איירי' והכוונה בתחילת הברייתא, וכן כתבו התוספות ותוספות רבינו פרץ (רי"ט ט"ז). בתוספות רבינו פרץ (ס"ג) כתב שכונות רש"י שדכדי הברייתא יתר על כן מוסיבים על המשנה להלן (א), ואולי היתה לו גרסה שונה ברש"י. עוד יש להעיר שרש"י עצמו פירש להלן (ס"ג ד"א) שהגמרה לתחילת הברייתא.

שחורצו התוספות קשייתם מלוח, והיינו שכתת תנא קמא שפשה צורת הפתח כן, שיעמדי שני עמודים רחבים שיפגעו את רוחב רשות הרבים לפשר אמות, וניתן קורה עליהם. הרשבי"א והרשב"א (רי"ט ט"ז) חידשו שמדובר שהורף לכל אורכה, ורחבה שש עשרה אמות, ובסוף העיר מתקצר רוחב הדרך עד לעשר אמות. אי באופן שכתבו התוספות [בתוספת שלפניו לא כתבו כן על הברייתא כאן כי אם על הברייתא המובאת בהמשך הסוגיא], שהבייאת כאן אינה עוסקת ברשות הרבים גמורה אלא ברשות הרבים שבמקום אחד היא מתקצרת לרחבה של עשר אמות. וגם המקום הצד גידון ברשות הרבים כיון שהרבים החולקים ברשות הרבים ממשיכים ברוכב גם בחלק חצו ואינם צריכים לעקם את הילוכם אלא מעט. עד חידוש שבעל הגמרא כאן לא ידע את המימרא של רב אחי שרבי יוחנן אינו מקל בפתח הרחב יותר משלש עשרה אמה תשליש, וחידושו של רב אחי אינו פשוט כלל שהרי הגמרא להלן רוחה את הקל וחומר שממנו למד את דעתו, ואם כן אין הכרח שבעל הגמרא כאן היה סובר כמורה. כו. בספסי הרי"ד (רי"ט ט"ז) ביאר שקשיית הגמרא היא על תנא קמא שהחזיר לערב את רשות הרבים בצורת הפתח ובלחי וכן על חגית לפי

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

בְּמִקְדָּם - שהיו סתומים [שקועים] בעפר עד מחצית גובהם ולא היתה אפשרות לנעולם [נצור ד]. **וְנִצְּלָה וְנִשְׁכַּח קִרְיָא שְׁמוֹנָא** - והיה שמאל יוצא ובא דרך שם ולא אָסַר לָהּ ולא כִּידִי - ולא העיר להם כלום, ומוכח שאין צורך לנעול את הדלתות ואף אין צורך שתהינה ראויות להינעל.

דחה הגמרא: אָסַר רַב פְּהֵא, אמנם אין צורך לנעול אולם יש צורך שהדלתות תהינה ראויות להנעול, וְנִשְׁכַּח - הדלתות של נהרעא שהיו שקועות בעפר **בְּנִשְׁכַּח הָאֵר** - לא היו פתוחות לגמרי אלא במקצת [נצור ד], ולכן לא העיר שמאל כלום על כך.

מסיבה הגמרא: קִי אָתָא - כשבא רַב נָחֻמָּן לנהרעא, ראה שאין אפשרות לנעול את השערים מחמת שהיו שקועים בעפר, אָסַר, **פְּהֵא** קְצִינִידוּ - פני את העפר כדי שיוכלו לנעול את הדלתות.

שואלת הגמרא: לִימָא קָסְבִּי רַב נָחֻמָּן - שמה נלמד מכך שרב נחמן סוכר שצָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת.

מסיבה הגמרא: לֹא - אף לרב נחמן אין צורך לנעול את הדלת, אלא קִינִין דְּרִאיוֹת לָנֶעֱזֵל - כיון שיש אפשרות לנעול את הדלתות, די בכך, וְאֵם עָלִי פִי שְׁאִין הֵן נִנְעִלְוִתִּי.

הגמרא דנה במבוי עקום בצורת האות ח"ת שישו ראשיו פתוחים לרשות הרבים. **אומרת הגמרא:** הווא כּוּבִי נָקֻם דְּהֵנָּה בְּנִקְרָא - מעשה במבוי עקום כמין ח"ת שהיה בנהרעא, ששני ראשיו היו פתוחים לרשות הרבים אחת, רַבִּי נָצִיחַ חוֹקְרִיהָ דְּרַב נָחֻמָּנִי דְּשְׁמוֹנָא - הטילו עליו את חומרותיהם של רב ושל שמאל **וְנִשְׁכַּח הָאֵר** - והצריכו לעשות לו דלתות בשתי העקמומיות, כלומר בזווית הח"ת, ולחי או קורה בנהרעא היו מבראות המפולשים לרשות הרבים, ובראשי המבואות היו שערים דְּסִיקִין גַּד פְּלִנְיָה

מותרת הגמרא: אָסַר רַב הוֹדְהָ, אכן הברייאא 'יבצר מערבין דרך רשות הרבים', אינה עוסקת בתקון מחיצות לרשות הרבים עצמה, אלא הָיָה קָאָסֶר, בִּצְרִי קְצִינִידוּ בְּבִרְיָא דְּהַפְּסִינִי, כלומר ששני ראשיו פתוחים לרשות הרבים. לדעת תנא קמא עושה צורת הפתח כמִקְדָּם וְלָהּ וְקוֹרֶה כְּמִקְדָּם נציוֹר [ג]. וחזוניה אומר שלדעת בית שמאי עושה דלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל, ובית הלל אומרים עושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן.

הגמרא דנה בהכרעת ההלכה במחלוקת תנאים: הָיָה אֵיתָא - נאמר בבית המדרש רַב אָסַר, הִלְכָּתָא כְּמִקְדָּם קָאָסֶר שְׂעוּשָׁה צוֹרֵת פִּתְחָא מִכָּאן וּלְחִי או קורה מִכָּאן. וְשְׂמוֹנָא אָסַר, פְּלִנְיָה כְּמִקְדָּם בדעת בית הלל שעושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן.

הגמרא מסתפקת במשיטת בית הלל: אֵיבָנִיָּא לָהּ - הסתפקו בני הישיבה, לְהַנְיָה אֵיבָנִיָּא בְּרִית הָלֵל שטובר שמבוי המפולש לרשות הרבים צורך שהא דלת באחד מראשי המבוי, האם צָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת, או אִין צָרִיף לָנֶעֱזֵל אותה.

הגמרא משיטת את הספק מטיטריא של אמוראים: תָּא שְׂמִיעַ, דְּאָסַר רַב הוֹדְהָ אָסַר שְׁמוֹנָא, אִינוּ צָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת. [ב] אָסַר רַב פְּהֵא אָסַר שְׁמוֹנָא, אִינוּ צָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת. אֵיבָנִיָּא דְּאָסַר - יש אומרים ששמעיה זו של רב מתנה כך נאמרה, אָסַר רַב פְּהֵא, בְּדִירִי הֵנָּה עוֹבְדָא - מעשה הגיע לידי הסתפקתי אם צריך לנעול, וְאָסַר לִי שְׁמוֹנָא שְׁאִין צָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת.

הגמרא מביאה אמורא שפסח ספק זה לא מוחרגתה של שמאל אלא מהנהנהו למעשה: בְּעוּ מִינְיָה - שאלו בני הישיבה שרב גָּזוּ, צָרִיף לָנֶעֱזֵל את הדלת, או אִין צָרִיף לָנֶעֱזֵל. אָסַר לָהּ רַב עֲנִין, תָּא חֲזִי - בא ראה הָיָה אֵבָנִיָּא דְּהַנְיָה - שערי המבואות שבהרעא, כלומר בנהרעא היו מבראות המפולשים לרשות הרבים, ובראשי המבואות היו שערים דְּסִיקִין גַּד פְּלִנְיָה

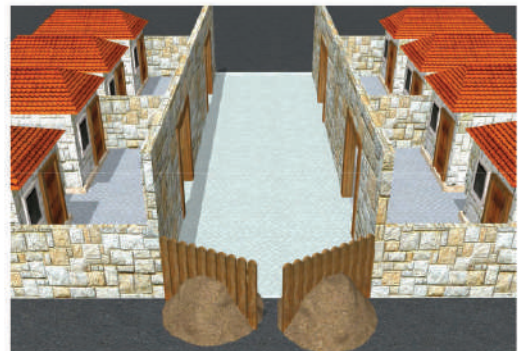
צויר ד

צויר ג

צויר ו

צויר ה

ט. כתב במלא רעון (לכל ש"ס ד"ה י"ד), שרב יהודה אינו מניח את הברייאא, אלא מפרש שמה שאמרה הברייאא 'דרך רשות הרבים' הכוונה למבואות המפולשים שדרך חוללים לרשות הרבים. **טז.** וזה ששנינו במשנה לעיל (ג) שחוקן מבוי בחלי או קורה, מוזכר במבוי שאינו מפולש שיש לו רק פתח אחד לרשות הרבים וצויר השני סתום במחיצה. **יז.** במסוק (מגפית ס"ט) שייך לו רק פתח אחד לרשות הרבים וצויר השני סתום במחיצה. **יח.** הרמב"ם (פ"ט ד"ה י"ד) כתב 'סתום מלשונם', הרמב"ם אוקולוס 'סתום' מלשונא. **י"ט.** (ד"ה י"ד), הרמב"ם (פ"ט ד"ה י"ד) כתב 'היו משקעת בעפר'. **י"ז.** במסכת עירובין (ד"ה י"ד) כתב, שהדלת 'מחיצה' לענין שבת היא

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[א] ו:

כך יש לנהוג, אי - או כבית שפניו בקווינהון ובחופריהון - הן במקום שהקל, והן במקום שהחמירו, ואי כבית ה"ל בקווינהון ובחופריהון - הן להקל והן להחמיר.

הגמרא מוצאת קושי בהבנת הביטוי וטבארת אותה. מקשה הגמרא: הא נאפא ק'שנא - ברייתא זו סותרת את עצמה, תחילה אסרית שלעולם ה"ל כבית ה"ל, וחרר אסרית - ולאחר מכן אמרת שהר"ע ק'שנא ק'דברי בית שפניו עושה, הלא אם הלכה כבית הלל איך ניתן לעשות כבית שמאי. מתרצת הגמרא: לא ק'שנא, כ'אן - מה שנאמר שהר"ע לעשות כבית שמאי היינו קודם שיצאה ב'ת ק'ל ואמרה שהלכה כבית הלל בכל מקום¹. כ'אן - ומה שנאמר שלעולם הלכה כבית הלל היינו ק'אחר שיצאה ב'ת ק'ל ואמרה שהלכה לעולם כבית הלל.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף: ואיכ'נא איקא - ואם תרצה תוכל ליישב כך, הא נהא - שתי המימרות במשנה נשנו ק'אחר שיצאה ב'ת ק'ל, אלא שהתחילה נשנו דברי חכמים שסמכו על הב'ת ק'ל ופסקו הלכה כבית הלל², ולאחר מכן נשנו דברי החולק על חכמים,

דאמר, שמבוי עקום תורתו בקפ"ש, וצריך תיקון כמבוי מפולש³. נהאמר כ'ב - ואף שרב אמר שה"ל ב'תא ק'א שמבוי מפולש די לו בצורת הפתח בצד אחד ולחי או קורה בצד השני ואין צורך בדלת, בזה החמירו בשמאל, דאמר ה"ל ב'תא ק'א שמבוי בשם בית הלל שמבוי מפולש צריך דלת בצד אחד. ונהאמר שמואל - ואף ששמואל אמר שמבוי עקום תורתו ב'תא, ודי כלחי בשתי היציאות לרשות הרבים⁴, בזה החמירו עליו כ'ב דאמר שמבוי עקום תורתו בקפ"ש.

מקשה הגמרא: ופי' אבדין ב'תרי חופרי - וכי נכון לנהוג כך במחלוקת שרצה אחת מחמירה בפרט זה ורצה שניה מחמירה בפרט אחר, להחמיר כשתי הרעות⁵, והא ת'נא - הלא שנינו בברייתא שבמחלוקת בית שמאי ובית הלל, ק'עולם ה"ל כבית ה"ל, ונהר"ע ק'שנא - לנהוג כ'דברי בית שפניו עושה - רשאי לנהוג כמותם. ואולם, הנהוג בהלכות שיש בהם מקוץ בית שפניו, כמותם, ובהלכות שיש בהם מקוץ בית ה"ל, גם נהוג כמותם, נקרא ר'שנ, ונהוג בהלכות שיש בהם כחופרי בית שפניו, כמותם, ובחופרי בית ה"ל, גם נהוג כמותם, א'לוי ה'תוב אוקר (קמ"ג ז' י') 'הבסי' בח"ש ה'ת"ל⁶, א'ל

¹ רש"י (ד"ה ונאסרו ד"ה שפניו), וראה לעיל (י"א) בהערה שהבאנו ראשונים הסוברים שמבוי עקום אינו צריך כל חיקוק בעקומותו, ומכאן תוספת (ל"ג ד"ה י"א ז') שלדעתם יש לגרוס במגילותיו 'ואבדנה דלת', והכוונה היא לאחד הפתחים של המבוי לרשות הרבים. וראה עוד בחוספות (ס"ג שבארו ב"ב) את גירסתו 'זלזות' לדעת הראשונים הללו. ב"ב רש"י (ל"ג ד"ה י"א ז') שפניו שפניו. ולדעת פורד הוקן של רש"י שכותב שמואל להצריך כמבוי עקום שלשה לחיים, כאן יהיה צורך בלחי רביעי לעקומות השניה. כ"ב אף שאין קשר בין שתי המחלוקות של רב ושמואל כמבוי עקום, והציקנו מבוי מפולש, ניתן לפסוק ברוב אחד כרב וברוב שני כשמואל, מכל מקום הגמרא הבינה כעת שכיון שח' ח'ן לשמואל די' בצורת הפתח, ואף אחד מהם אינו מצריך דלתות, אין לצרף את החומרות של עינים לאסור דבר שעינים תחירו. תוספות (ר"ס י"א) וריב"א (י"א וילק'י). כ"ב הגמרא הלחן מביא את החר' לנהוג כבית שמאי מאחר שהלכה כבית הלל. כ"ב בגמרא (ל"ג ז') ויבאר מרדכי הנהוג את שתי הקולות נחשב רשע והנהוג את שתי החסירות נחשב כסיל. כ"ה כ'בזבא (ל"ג ז') שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים הלכה כמותם הללו אומרים הלכה כמותם, יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלוים חיים והלכה כבית הלל. 'בת קול' שנזכר הרבה פעמים בדברי חז"ל הוא קול מחדש לשעתו מהבטרא

יחברך להדיע סוד ליראוי, והשומעו בו תיזיל לאחר שפסקה הנבואה. תוספות יום טוב יעשו ע"י מ"ה, ובענין שקרא 'בת קול' כתבו תוספות במהרה"ר (ד"ה י"א ז') שהוא משום שלא היו שומעים את הקול עצמו היוצא מן השמים, אלא מתוך אותו קול שיצא מהשמים היה יוצא קול אחר ואותו היו שומעים, כבר פסקים שאדם מזה בכח ודומע קול אחר היוצא מפניו למרחוק. ובתוספות יום טוב (ס"ג) כתב שנקרא בת קול לוי שאינו נבואה מכש אלא בבורינה לטעם כפנו, כדוגמת הבת לאביה, ומחמת שבתח' חלוש לא קראוהו 'בת קול' אלא 'בת קול'. כ"ו חקשו ההוספות (ד"ה ס"ג) לשעתי חכמים שפסקים הלכה על פי בת קול, מרדכי לא פסקו הלכה כרבי אליעזר במחלוקתו עם חכמים בענין תורו של ענבא (ד"ה ט"ז). והר"ע שבנין תורו של ענבא, רק לאחר שרבי אליעזר אמר שאם הלכה כמותם, מן השמים ויחיד, יצאה בת קול שהלכה כמותם, ומכאן שהבת קול לא יצאה אלא לכבודו של רבי אליעזר. אבל במחלוקת בית שמאי ובית הלל, הבת קול יצאה מצדפה. עוד הירצו שבנין תורו של ענבא היה רבי אליעזר יחיד נגד רבים, והבת קול פסקה הלכה נגד המבטא בחרה 'אחרי רבים להטות'. אולם במחלוקת בית שמאי ובית הלל, היו בית הלל הרוב, ורק משום שבת שמאי היו יותר חריפים לכן הוצרכה בת קול לומר שאף על פי כן הלכה כבית הלל.

[illegible]

לאחד שהתבארה הברייתא, הגמרא חזרה לקושיא איכות המבי שבהרדעא שהיה עקום ומפולש לרשות הרבים כגון ראשי, והתמיהו בו גם בחומות ברם בחומות ששמואל. מושגה המגמא: **כך קטין אלא התבאר אלא לעשות** **כן** **חומות**. התמארא: **אמר** **רב** **נחמן** **בר** **אבהו** **לא** **התמירו** **בהרדעא** **חומותיהם** **של** **רב** **שמואל**, **אלא** **מליצין** **קב** **במדינה** - עשו וכל כדברי רב, גם בענין קטין מבין המפולש מוכר **בר** **שציר** **דלתות**, **האמר** **רב** **הוא** **אמר** **רב**, **אמנן** **הקב** **חנת** **קמא** **שכמבי** **מפולש** **אין** **צורך** **דלתות** **אלא** **די** **בצורת** **הפתח** **מצד** **אחד** **ולחי** **או** **קודם** **מצד** **השני**, **ואין** **מליצין** **כן** - אבל לרשות הכלה למעשה, אין מרים אלא כחניה שהיה מוצא **ועצא** **שחל** **בהרדעא** **דעתה** **כדע**.

על מתחלקת כדאז שחומרא בריך אחר סותרת את החומרא בריך השני נאמר בבבאריא שהימילק שנייהם נבנן במת כמיל הלל ובספירה כביט שמאין גרא רשע, כיון שהוא מולול באיסורו תורה וביטל בשתי קולות הסותרות וזאת או, והחמיר שניהם נבנן בטריפה הלל ובמת כביט שמאין גרא סכל שאינו מבין שהנהגותיו סותרות וזאת או, **אבל היבא דלא חשבינן** **אמר ר' יוחנן** - אבל במתחלקת שאין החומרות סותרות זו את זו, ובנן כענינו, שריתו של רב שמבוי עקום דינו כמפולש, אינו סותר את דינו של שמואל שפסק כחניה כמבוי מפולש שצריך לרחות, ניתן להחמיר בחומרות של שניהם, וכן פשו בבבאריא.

מוקשה והנמא: וְהָיָה דְּקָדְרִי אֶחָדִי יָא עֲבָדִין - האמנם אין לנהוג בשתי חומרות הסותרות זו את זו. קְתִיב - הקשה רב פְּסָלֵימָא, מִצָּדָה דְּרַבִּי יִצְחָק עֲקִיבָא פִּירִית מִצֵּין הַתְּרִיבּוֹ, אֶחָד עֲקִיבָא של השנה השלישית לשמיטה וְקָהָבּ עֲבָדִין - עִישָׁר אֶת פִּירוּתוֹ בשתי מעשרו, גם מעשר שני וגם מעשר עני, (מלבד תרומה גדולה ומעשר ארשון). מעשר אֶחָד [נ-מעשר עני] דְּקָדְרִי בֵּית שְׁמַאי הוֹסִיבִים שְׁבָאֵחַ שבט, היום שבו לקט רבי עקיבא את הפירות, חל ראש השנה לאלול, וכיום זה מחציתו השנה השלישית שנהוג בה מעשר עני, ולכן עִישָׁר מהפירות מעשר עני. ומעשר אֶחָד [מעשר שני] דְּקָדְרִי בֵּית הִלֵּל הוֹסִיבִים שְׁבִטִי שבט על ראש השנה לאלול, ומעשר או מחציתו השנה השלישית, וכיון שהוא לקט את הפירות כאחד שבט שלדעת בית הלל זו עִירִין השנה השנייה שנהוג בה מעשר שני, לכן עִישָׁר מעשר שניה. ומצא שרבי עקיבא נהג בשתי חומרות הסותרות זו את זו, שהרי אין שנה שונה בה גם מעשר שני וגם מעשר עני.

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

משיבה הנמרא: **הָיָי קָאָר -** כך היא כוננת בדברי רב יוסף, אם היתה
קָרָאָה קָרָאָה קָרָאָה, ונאמרה דינו של מבין זה כמי שהיתה לו **קָרָאָה**
קָרָאָה קָרָאָה קָרָאָה, שאינו פתוח לרשות הרבים כלל, ועל כן די לו בצורת
הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן¹¹.

הגמרא תדון עתה בדיון מביי דנפיק לרחבא¹. מבייא הגמרא את סיוב דביי
רבי יוסף: ובי יוסף פירש את דין מביי מפולשל לכרמלית, ששעמו דהיה
 בלש את **ר' אבמי** עד דין נוסף **מביי פריה דרבי יהודה** - בשם רבי יהודה עצמו,
 ואלא פירש לו כן הנהדו מבני למדן דין זה, **שאם ידון הקבוי** הפתוח כראשו
 לדרשות הרבים, **כפף** - מסתמים ופתחו בטפסו **לרחבא** - לחצר שאחוריו הבתים,
 שגינה כרשות היחיד מבני שהיא מוקפת ארבע מיתדות, אז אין אם כוחל
 הרחבה שכנגד פתח הגמזי והיו פרוץ לדרשות הרבים², ומצא שצדו מפולשל
 לדרשות הרבים דרך הרחבה, מכל מקום **אין** המבוי **צריך** **קצוים** בצדו הפתוח
 הרחבה נצידו כן³, **שאם** שאינו מפולשל לדרשות הרבים אלא דרך הרחבה,
 אינו נחשב כמבוי מפולשל, אלא מבוי סתום הוא, ואינו זקוק אלא ללחו וקורה
 כראשו הפתוח לדרשות הרבים⁴.

מדברי רב יהודה מבניה עתה הגמרא שמבי המפולש לרשות הרבים דרך לרשות התיחא אינו נידון כמפולש. שהרי הכרחי דעו אמר שמפוצצה הרחבה שללרשות הרבים, ואף על פי כן לא נעשה המפולש. עוד משפיע מורכבי, ששורוקא כאלו כלל המבי לרובחא אינו צריך כלום, מפני שרובחא אין בה ידיונים ואינה זקוקה לערב עם המבוי, אך אם היה המבוי נפרץ לחצר, היו כמי החצר אוסרים על בני המבוי את הטלטול כמבוי אם לא יעברו עימם כשיצאו מברכות⁷².

האמרא דגה בשם מי אמר רב יהודה דין זה: אמר ליה אנכי קרב יוסף, קא קרב יהודה - מאמר זה, שאמרת בשם רב יהודה, ולא פירש ממי מרבוחי למדה, דשמואל היא - בוראי שמעו מרבו שמואל, ולא מרבו רבי,

ציוד ב

מתורת הגמרא: רבי עקיבא נהג כך, לא משום שזוהו להחמיר גם כן
והוא נחמד, אלא כביט הולל, אלא רצה לנהוג כדלל, וקוריהו אשכנזי
שטמא היה לו בליתור, ואלו רבי אבי בית הלל בשרי עשש אשכנזי היה
בבית הלל אמרו שראש השנה לאילן חל באחד בשבט, אי עקיבא
אמור - ואשכנזי לא ידעם במחשה עשר בשבט, וקדש קדש וקדש
החורב - ולכן החמיר ונשני העדים.

★

המראה שבה לידן במחלוקת תוא קמא וחנניה (לפני ה) בהרשד מביי מפרשים:
 חנניה רב יוסף קמיה רבב הווא חנניק קמסר - ישב רב יוסף לפני רב
 חנניק ואמר, אסר רב הווא אסר רב, פסולות תוא קמא וחנניה רבין
 במבואות המפרשים, ונאמר רב קאפון שהמבי היה פתוח לרשות הרבים
 משני צדדי, כגון שהיתה פסולתא נידון שבני אדם הולכים בה פסולתא,
 פסולתא פסולתא, וכן אם היתה פסולתא נידון של שווקים פסולתא
 פסולתא, אסר אם היו צדדי האחד של המבוי פתוח לכרמליה, שאסיהו מורכב,
 כגון שהיתה פסולתא, שהיא רשות הרבים פסולתא, ופקסיה של שדות, שהיא
 פסולתא נצורה פסולתא, ואם היו שני הצדדים פתוחים לכרמליה, כגון
 שהיתה פסולתא פסולתא ופקסיה אסר, או כלם מרים פסולתא צורה פסולתא
 פסולתא - כפי האחד של המבוי, וצדו וצדו פסולתא פסולתא - מצדו השני, ורבין.

המטרה ושאלת על דברי רב יוסף: הַשָּׁמַיָּה, ומה כאשר יש כְּרִמְיָא מִקְּאָן
וְהַשָּׁמַיָּה מִקְּאָן, אמרת שהשמיים צוּרֵת הַשָּׁמַיָּה וְלִשְׁנֵי וְקוֹרְאָהּ מִקְּאָן, אף
על פי שצד אחד של המבנה פתוח לרשות הרבים, כאשר ישו צדיקי פתוחים,
לכרמלית, שהיתה בְּקִמְיָה מִקְּאָן וְהַשָּׁמַיָּה מִקְּאָן - כִּינְיָא - וכי יש צורך לומר
שהיו לו בצורת הפתח מִקְּאָן ולחי וקורה מִקְּאָן, ולשם מה נזקק רב יוסף להוסיף
ורומא וכו'.

צִיּוֹר א

[illegible][illegible]

מועלים שיירי מחיצה אלו למבוי לזון את פירצתו כ'פתח', או שמא אינם מועלים לו, ונותר המבוי פרוץ במלואו.

ועל כן נחלקו רב ושמואל במבוי שפרוץ לחצר, שהעומד במבוי אינו רואה לפניו שיירים שנשתתרו מן המחיצה, והעומד בחצר רואה שהכתלים נמשכים משני צידי הפירצה שבין המבוי לחצר, והכתל אינו נראה כפרוץ במלואו. ולדעת שמואל, אף שלגבי החצר מועלים שיירים אלו לזון את הפירצה כפתח, אך לגבי המבוי אין לדונה כפתח, מפני שאין השיירים ניכרים מחוץ המבוי, ונמצא שהמבוי פרוץ במלואו לחצר, ודרי החצר אוסרים עליו. אך לדעת רב, מועלים השיירים הנראים מן החצר גם לגבי המבוי לזון את פירצתו כ'פתח'. ומבוי שנפתח פתח בינו לבין חצר שלא היו ויירה רגילים עד עתה להשתמש בו, אינו נאסר מחמתו.

הגמרא טבארת את סברות המחלוקת בעירובי: ג' עירובי בני החצר עם המבוי ונפרצה אף החצר לרשות הרבים, קטפי קטני - חולקים רב ושמואל, ק' רב יוסף - דביתו של רב יוסף, דאמר רב יוסף, לא שנו - לא אמר רב יהודה שמבוי שכלה לרחבה ונפרצה הרחבה כנגדו אינו צריך תיקון כסופו, אלא צריך כשצ' המבוי קאקצ'ה הרקצה - שהפירצה שבין המבוי לרחבה היא באמצע רוחבה של הרחבה, ומשני צידי הפירצה מתרחבת הרחבה אילן ואילן נצויר בן, ולכן ניכר שהמבוי אינו ממשיך עד רשות הרבים, אלא מסתיים ברחבה, אלא אם המבוי ק'ת' לאחד מצ'ידי הרקצה - שהפירצה שבין המבוי לרחבה היא בקצה רוחבה של הרחבה, וכותל אורך המבוי שיה לאחד מכותלי הרחבה, ומתוך כך הוא נראה ככותל אחד אורך המחלוקת בראש המבוי ומסתיים בסוף הרחבה נצויר ג, מבוי זה נראה כמפולש ואסור בטלטול עד שיתקנו כרין מבוי המפולש.

ובכך זה נחלקו רב ושמואל, סברת שמואל היא כביאור רב יוסף, שכשכלה המבוי לרחבה הרחבה אינו דומה למבוי מפולש, ואילו רב סובר שאפילו בכלה לאמצע הרחבה דינו כמפולש, מאחר שהעומד במבוי רואה משני צידי רשות הרבים, ורבים בוקעים מרשות הרבים האחת לשניה דרך המבוי והרחבה.^א

כך ביאור מחלוקת רב ושמואל לפי מה שסבר אביי מתחילה, אך למסקנא לא נשנתה כאן מחלוקת בין רב לשמואל, אלא הכל מדברי רב, שלדעתו מבוי שכלה לאמצע הרחבה אינו נידון כמפולש, ונראה כמחוסר ושוה כמפנים' אינו נידון משום לחי.^ב

*

הגמרא חזרת לזון בדיני מבוי הכלה לרחבה, ומצמצמת את היתר: א' אסור ר'ה, ה' דאקרת - מה שאמר רב יהודה, כביאור רב יוסף, שמבוי שכלה לאקצ'ה

הגמרא מבררת במה נחלקו רב ושמואל לסברת אביי. שואלת הגמרא: וק'אוי דק'ליק דאקרתין קטפי קטני - ולפי מה שעלה על דעתו מתחילה, כהבנת אביי, שרב ירמיה רב אבא בשם רב אסר מבוי שנפרץ לחצר ונפרצה חצר כנגדו גם כשעירוב בני החצר עם המבוי, מיד 'מבוי המפולש', אך אין בו איסור מחמת חסרון עירוב, ואילו מדברי רב יהודה^א מוכח שבאופן זה המבוי אינו נחשב 'מבוי המפולש', אך אם לא עירבו הוא אסור מחמת חסרון עירוב, ובהכרח דבריו נאמרו בשם שמואל, ונמצא אם כן שרב ושמואל בין כש'עירובו וק'ין כש'א' עירובו, ק'לין - נחלקו. וכמבואר לעיל (ו') שכשעירוב בני החצר עם המבוי נחלקו באופן שנפרצה גם החצר לרשות הרבים, האם המבוי נידון כמפולש, וכשלא עירבו בני החצר עם בני המבוי נחלקו גם כאשר החצר לא נפרצה לרשות הרבים, האם חצר אוסרת על המבוי מחמת חסרון עירוב. מעתה יש לברר 'עירובו קטאי קליני' - במה נחלקו, מדוע רב מחשיבו כמפולש, ושמואל אינו מחשיבו כמפולש, וכן 'ש'א' עירובו קטאי קליני, מדוע לרב אין בני החצר אוסרים את המבוי כשלא עירבו עמהם, ולשמואל אוסרים הם את המבוי.

נקדים לביאור הגמרא כלל בהלכות מחיצות: כל רשות היחיד שבאחת ממחיצותיה ישנה פירצה [שאין בה צורת הפתח], פירצה זו אוסרת את הרשות בטלטול^א, אלא אם כן נתקיימו בה לפחות שני תנאים: א. שהפירצה אינה יתירה מנורחב עשר אמות^ב. ב. שנשתתיר מעט מן המחיצה משני צידי הפירצה^ג. כאשר מנתקיימים שני התנאים הללו^ד דנים את הפירצה כפתח, ועל כן אינה אוסרת את הרשות. ענינים שלעומד בתוך הרשות נראית הפירצה כפרצה במלואה, שאינו יכול להבחין בשיירי נחיצה משני צדיה, אך לעומד מחוץ לרשות כנגד הפירצה ניכר שישנם כתלים הנמשכים משני צידי הפירצה, ואין היא פריצה במלואה [נצויר א], באופן זה נחלקו אמוראים האם דינה כפירצה או כפתח^ה.

עוד זאת יש להקדים, שמבוי שהותח מחיצה בינו לבין חצר, ולא היה פתח במחיצה זו, ולכן מעולם לא השתמשו בני החצר במבוי מחמת המחיצה בשנייה, ועתה פתחו פתח במחיצה זו. אין בני החצר אוסרים על בני המבוי אף אם לא ישתתפו עימם בעירוב. שמאחר שאינם רגילים להשתמש במבוי זה, אין להם דריסת הרגל עליו, ואינם אוסרים אותו. אמנם אם לא פתחו פתח בין המבוי לחצר, אלא שנפרצה המחיצה במלואה, דרי החצר אוסרים על המבוי עד שיעירבו עימם. מפני שהמבוי פרוץ במלואו לחצר^ו.

הגמרא טבארת את סברות המחלוקת בשלא עירבו. משיבה הגמרא: ק'ש'א עירוב בני החצר עם המבוי ולא נפרצה החצר לרשות הרבים, ק'ליני רב ושמואל בין ק'ת'ה קטחוי ק'ת'ה קטחוי - שיירי מחיצה הנמצאים משני צידי הפירצה ואינם נראים אלא לעומד מחוץ למבוי ולא לעומד בתוכו, האם

ציור א

ציור ב

ציור ג

החצר הגדולה, ובאופן זה גם העומד בחצר הגדולה אינו יכול לשייר את הכתלים שנותרו מפיו הפירצה לטובל שנפרץ, ונמצא שלגבי הקטנה הפירצה היא במלואה, ושי' ר'ה מ'א'ה, ו. ובאופן שריבה כפירצה לדעת כלם, כגון פירצה יתירה מפער אמות, יא, דין זה, שחצר שאינה גדולה כמבוי אינה אוסרת עליו דרך פתח אלא דרך ר'ה, פירצה, מבואר בדברי רש"י (נ"ד גמ'א), והטעם שדרך פירצה היא אוסרת אף באינה גדולה, הולכת (לפי ס' שס ט"ז) כבח שהיא משום שכל זמן שהמבוי פרוץ במלואו לחצר שואר רשות האסורה עליו, הרי הכל כחצר אחת גדולה שאסור לטלטל בה עד שכל הורים בה יעירבו ביניהם, יב, וגם אין ברחבה של הפירצה עשר אמות, יג. ושי' הגמרא ק'מפולש' דבר רב יוסף' שכן חוטפת ביאור, שהיו חידושו של רב יוסף הוא כשאר המבוי כלל לצווי הרחבה דיוט כמפולש, ואילו מחלוקת רב ושמואל היא כמבוי הכלה לאמצע הרחבה, ורב יוסף לא חידש בענינו מאופה, והא כחטוסת (לעל י' ד'ה פ'ט'ה) שביאור בכמה אופנים.

א. שהתיר מבוי הכלה לרחבה ונפרצה רחבה כנגדו, ומשפ' מדבריו שדוקא ברחבה מותר אבל בחצר אסור, ב. או כשנפרץ לרחבה שאין בה דירון שאינה צריכה עירוב, ג. דרב אסור ולשמואל מותר, ד. דרב אינה אוסרת ולשמואל אוסרת, ה. דאם לק'ן (ו') זהא ונפרצה חצר במלואה למקום האסור לו', ז. דאם לק'ן (טו') יוסף, ז. או אם נשתתיר מצד אחד כולל חרב ארכבה שטחיה, עין לק'ן (כ) בדיוט' אלו, ח. ישנם תנאים נוספים בדיוט' אלו, ואלו נבארו כאן אלא הנוגעים לסמיכותו, ט. לק'ן (כ), ואתה מחלוקת שייכה גם במבוי שהתקן בלוי נאסין שחלו אינו ניכר לעומד בתוך המבוי, אלא לעומד מחוץ לו, לק'ן (ג) שניט במשנה שחצר קטנה המסירה לחצר גדולה תפוצה המחיצה שביניהן, הקטנה אוסרת מפני שלגביה הפירצה היא במלואה, ויש להקשות, הלא העומד בחצר הגדולה יכול להבחין בהמשכה של המחיצה כפאן דמבוי, ומדוע נאסרה הקטנה לדעת הסובר ששיירים הנראים מחוץ לרשות מועלים, כבר הקטנה כן המבוי (לק'ן טו'), ויתרצה ששם מדובר כשהיו הכתלים משני צידי הקטנה ארוכים, ונמשכו לתוך

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ח. נב

שכסופו היה סתום כשאר מבואות¹, ומצידו האחד כותל של אשפה, ומצידו השני שפת הים, שאף היא הייתה גבוהה עשרה טפחים, ויש לה דין מחיצה², ורק ראשו היה פתוח לרשות הרבים כשאר מבואות, ותוקנהו בלחי או קורה כדן מבוי סתום נצור³ [ח"י], וכן נקבעה זה לפני רבי, ולא אסר בה לא הוראת היתר ולא הוראת איסור.

ומבואת הגמרא: הוראת איסור לא אסר בה, דהא קנייני סחירות - שהרי עומדות מחיצות כשורת למבוי משלש רוחותיו, והוראת היתר לא אסר בה, משום דתי'שין - חוששים אנו ש'קא במשך הזמן תי'ש' האשפה משם, ותחבטל המחיצה, נ'כן חוששים אנו שמא במשך הזמן י'א'קה ה'ים ש'רבוץ - חול, אבנים, רפש וטיט שהים גורש אל שפתו, ועל ידי זה יעשה מעט מן הים ליבשה⁴, ותחבטל מחיצת שפת הים ממקום זה, ויש לחוש שמא ימשיכו לטלטל במבוי כשם שטלטלו בו עד כה, ולא יבחנו שבטלו מחיצותיו ונאסר בטלטול.

מקשה הגמרא על הנהגת רבי: ודי' תי'שין - וכי חוששים אנו ש'קא תי'ש' האשפה, ותחבטל המחיצה, דה'ת'ן - והלא שנינו במשנה [למק' טז:] גל אשפה המונה ק'ש'ות ק'רבים, ג'ב'ה אש'רה ק'סחים, ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, דינו כרשות היחיד, ולכן אם בסמוך לאשפה זו יש בית, ת'יון ש'ש' ג'ב'ה - שפתות מעל האשפה, וז'ק'ין ק'ה ב'ש'ב'ת - מותרים הם לזרוק בשבת וכל מהחלול על גבי נגל האשפה, שהרי הם זורקים מרשות היחיד לרשות היחיד נצור⁵ [ח"י]. ואין חוששים שמא תתמעט האשפה מעשרה טפחים,

ה'ק'ה מותר, משום שאינו נראה כמפולש, לא א'ק'ן - אין הרבים אמורים א'לא כשנפרצו המבוי והרחבה ק'ה ש'לא ק'ג'ד ק'ה, שאין פירצת המבוי מכוונת כנגד פירצת הרחבה לרשות הרבים נצור⁶ [ח"י], ועל כן אינו נראה כמפולש, א'ב' אם נפרצו במבוי ק'ה ק'ג'ד ק'ה, המבוי אסור כדן מבוי מפולש, על אף שנפרץ לאמצע הרחבה⁷.

מוסיפה הגמרא למעט בחזיתו של מבוי הכלה לרחבה: א'ק'ר כ'ב ק'ש'ר'ש'א, ק'ה ד'א'ק'ר' - מה שאמר רב יהודה, כביאור רבה, שמבוי שכלה לאמצע הרחבה ונפרצו המבוי והרחבה ק'ה ש'לא ק'ג'ד ק'ה, מותר, לא א'ק'ר' א'לא כשנפרץ המבוי ל'ק'ה ק'רבים - השייכת לרבים, א'ב' אם נפרץ ל'ק'ה ק'ה - השייכת לאדם אחר, המבוי אסור כדן מבוי המפולש, אף על פי שהוא כלה לאמצע הרחבה, משום ד'ק'ק'ין ד'ק'ק'ק' ק'ה - פעמים שהבעלים נמלך על הרחבה שלו, וק'י ק'ה ק'תים - ובונה בתים ברחבה של רחבה, עד הפתח שבינה לבין המבוי, ק'ה ק'ה - והיה המבוי ק'ב'ב' ש'ק'ה ק'ה ק'ה, וק'ל כן המבוי אסור מפתח, אף על פי שעדיין לא נבנו שם בתים.

רב משרשיא מביא הוכחה לדבר: וק'נא תי'מ'רא ק'ש'ין ק'ן - וממין תלמוד לומר שיש חילוק בין ק'ה ק'רבים ל'ק'ה ק'ה ק'ה, יש ללמוד חילוק זה ממה ד'א'ק'ר ק'ין ק'ר כ'ב א'ק'ה, א'ק'ר ק'ב' וק'ה, ק'ש'ה ק'ב'ב' א'ק'ר, ש'לא היו כתלים משני צדדיו כשם שיש לשאר המבואות, אלא היה צידו הא'ק'ר ק'ה ק'ה, וצידו הא'ק'ר ק'ה א'ק'ה גבוהה עשרה טפחים, ונמצא שאף על פי שלא היו לו כתלים משם, אף שלש מחיצות היו לו כשאר מבואות, מפני

יה, וכן מה שהוה רב במבוי שנפרץ לתוך ונפרצה חצר כנגדו, אין הכוונה 'כנגד' משם, שהיו הפורצות מכוונות זו כנגד זו, אלא שנפרצה חצר כנגד הפורצות למבוי, רש"י [ד"ס א"א], אם נפרץ המבוי לצד הרחבה, דינו כמפולש אף אם אין הפורצות זו כנגד זו, מפני שבאופן זה נחשב הרוב כאלו המבוי ארוך עד סוף הרחבה, שהיו כותל אחד הוא למבוי ולרחבה, ואף כותל הרחבה שכנגד המבוי נחשב עדיין כחמשן המבוי, ומכאן שהוא מבוי המפולש משני עבריו לרשות הרבים, אלא שהוא עקום באמצע, וכל רוח הרחבה היא עקמונית נולה ורחבה, ומבוי עקום ומפולש עקמוניתו רחבה מעט, ויני כמפולש לדברי הכל [ראה לעיל ח"י]. רש"י [ד"ס טז]. רש"י [ד"ס טז], חיינו שהמבוי הסתים בביתם ונצורה שפתותיהם פני למבוי, ריבואי [ד"ס טז] [למק' במבוי דברי רש"י, טז, רש"י [ד"ס טז]]. ודין זה אסור בין כאשר שפת הים ניצבת

השפה כבר נעשה הים עמוק עשרה טפחים, ראה מן אברהם [ד"ס טז סק'ל]. י. רש"י [ד"ס טז], ויש מפרשים [וחס' וחס' משי' ד"ס טז] [למק' שמדבר במבוי שהיה סתום משני צדדיו, ואילו שני ראשיו מן האחד לים והשני לאשפה, תמצא שעל ידי מחיצות הים והאשפה נעשה סתום מארבע רוחות, ואינו זקוק לחי'קן אחר נצור ח"י]. י. שכן דרכו של הים, שעל ידי שהוא מפלה שרטון נעשה מפני קרקע כרוחב פסיה או יותר, רש"י [ד"ס טז]. י. במסכת לפרש את הוכחת רב משרשיא, רש"י [ד"ס טז]. כ. שולחן ערוך [ד"ס טז סק'ל]. כא. חיינו שזורקים בגובה למעלה מצד הרחבה טפחים, שהוא מקום פטור, ומותר לזרוק מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מקום פטור, וחסות [ד"ס וק'ק'ן].

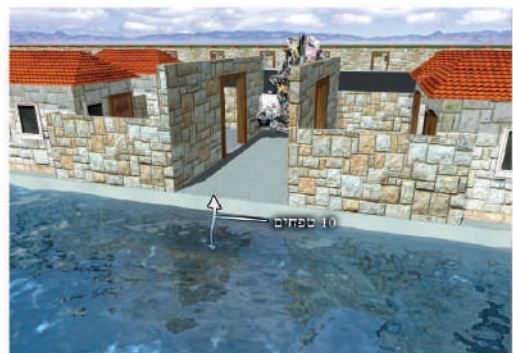
צויר ד

צויר ד

צויר ז

צויר ו

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

ח.א. [ג]

ותהפך לרשות הרבים, וישעו ומשיכו לזרוק אליה זבל מהחולק בהרגלם, ואם כן קשה, מרוע בסוגיותינו חשש רבי שמא תנטל האשפה ותתבטל המחיצה. **אָרְטָא** - אלא מוכח מכך דשני - שיש חילוק בין **אָרְטָא דְרַבְרִים** - שרבים משליכים בה את זבליהם, שאין דרכה להפנות, ובה עסקה המטנה שלא חששה לפינוי האשפה, לבין **אָרְטָא דְחָדִיד** - שהיחיד משליך בה את זבלו, והוא עלול להמליך ולפנות את האשפה שלו, ועליה אמר רבי שחוששים שמא תנטל.¹

מסיימת הגמרא לכאור את ראיית רב משרשיא: מאחר שהוכח שיש חילוק בין של יחיד לשל רבים², **הָאָרְטָא דְרַבִּי** - אף כאן, במבוי הכלה לרחבה, **שְׁנֵי** - יש חילוק בין **הָרַבְרָא דְרַבְרִים**, שאין חוששים שמא יכנו בה בתים, לבין **הָרַבְרָא דְחָדִיד**, שחוששים שמא ימליך בעליה ויכנה בה בתים, ויהפך המבוי למבוי הכלה לצדדי רחבה. ועל כן כל מבוי הכלה לרחבה של יחיד דינו כמפולש, אפילו אם עתה הוא כלה לאמצע הרחבה.

הגמרא חוזרת לעידוד המבוי שלא רצה רבי להורות בדיו. מבררת הגמרא: [נָקָן] - חזמי דודו של רבי, **בְּרַאי** - מה היתה דעתם באותו מבוי שצידו האחר כלה לים וצידו השני כלה לאשפה. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב יוֹסֵף בְּרַב אֶבְדִּיטָי, תָּנָא** - שנינו בברייתא על מעשה זה, **נַחֲקִים אֲוָרְיָן**, משום שחששו שמא תנטל האשפה או יעלה הים שרטון, ומשיכו לטלטל כבתחילה.

וכן פוסקת הגמרא להלכה: **אָמַר רַב נָחֲמָן, הָלָקָה דְרַבְרִי חֲקָקִים** שהמבוי אסור.

הגמרא מביאה נוסח אחר בדעת חכמים: **אִיבָא דְאָמְרִי שִׁכָּן אָמַר רַב יוֹסֵף בְּרַב אֶבְדִּיטָי, תָּנָא** בברייתא על מעשה זה, **נַחֲקִים מְתִירִין** את המבוי, ואין חוששים שמא תנטל האשפה או יעלה הים שרטון ומשיכו לטלטל כבתחילה.

לפי הלשון השניה פוסקת הגמרא: **אָמַר רַב נָחֲמָן, אִין הָלָקָה דְרַבְרִי חֲקָקִים** שהתירו את המבוי, ונמצא שלפי שתי הלשונות פסק רב נחמן שהמבוי אסור, מפני שחוששים שמא בעתיד יבטלו מחיצותיו, ויש לחשוש שימשיכו לטלטל בו, ולא יבחנו שהטלטול נאסר.

★

הגמרא מביאה מעשה כענין מבוי ששפת הים שימשה לו כמחיצה: בעיר סורא היו מבואות שראשיהם פתוחים לרשות הרבים וסופם מפולש לים, ושפת הים היתה גבוהה עשרה טפחים. נתעוררה השאלה האם די להם בתקין לחי וקורה בראשיהם כרין מבואות שאינם מפולשים, שהרי בסופם קיימת מחיצת שפת הים, או שמא זקוקים הם לחוקין אף בטפס³. ועל כך מספרת הגמרא ש**רַבְרַבְרִי מְסִיק דָּה בְּסוּרָא בְּאֻזְרֵי** - מירמר החקין בסופי המבואות מחיצות העשויות מרשת, ומחיצות אלו הפסיקו בין המבואות לבין הים [צידו ח], ו**אָמַר** שטעמו הוא, משום שאף על פי שמחיצת שפת הים חשובה מחיצה, אין תרישינן **שְׂמָא יִגְלֶה הָיָם שְׂרוּטָן** של חול ואבנים, ותתבטל מחיצת הים, ומשיכו לטלטל כבתחילה, ועל כן התקין מחיצה אחרת בסופי המבואות⁴.

★

אָמַר רַב הִקְדָּא, הָא - דבר זה שעשו, **דָּא דְרַב** הוא **דָּא דְשִׁמְשׁוֹאִל** שנחלקו בדין מבוי עקום, שהרי **דְרַב דְרַבְרִי**, תורתו דינו של מבוי עקום הוא **מְבִיבִי כְּסוּפִישׁ, צוּרַת הַסֵּבֵחַ בְּנֵי** - צריך להתקין צורת הפתח בעקמומיותו, והללו שעשו שם לחי, לא העזילו מאומה. ואף **דְשִׁמְשׁוֹאִל דְרַבְרִי**, תורתו של מבוי עקום הוא **מְבִיבִי כְּסוּפִישׁ, דִּי לוֹ** בעשיית שתי לחיים בשני ראשיו, אין המחצלת שניתנה בעקמומיותו מועילה כלחי, משום דהני **מִיּוֹרֵי** - דברים אלו אינם אמורים אלא אם הם מתקנים לו **לְחֵי מְצִינָא** - לחי טוב וחזק, **אֶבְרָא תָא** - מחצלת זו, **כִּינִין דְנָשִׁיבִי בִּיה יוֹסֵא וְשִׁדִּי לִיָּה** - כיון שהרווח מנשבת בה ומשליכה אותה לארץ, **דָּא בְּלִים הוּא** - אינה מנשבת כלחי, ונמצא שלכל הרעות המבוי אסור בטלטול.

על פי הטעם שנתבאר מסיימת הגמרא: **נִאִי גִינִין בִּיה סִיבְתָא נִסְכְּרִיה** - ואם נעץ יחד במחצלת וקבע אותה במקומה באופן שלא תפול על ידי הרוח, **נִסְכְּרִיה** - חיבורו חיבור, ויתכן לטלטל במבוי לדעת שמואל.

★

הגמרא חוזרת לדון בדברי רב (לעיל 1): **כַּעֲנִין מְבִי שֶׁנִּפְתַּח לְחָצֵר: יוֹסֵא - נִשּׁוּב** לעצם דברי רב ונבאר אותם. **אָמַר רַב יְרֵמְיָה בְּרַב אָבָא אָמַר רַב, מְבִי שְׂרָאשׁוּ פְתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, וּבִסּוּפֵי שֵׁי חָצֵר, וְנִסְכְּרִין הַכּוֹתֵל שִׁבְסוּפֵי בְּסִינְאוֹ דְרַבְרִי**, שלא נותר בינו לחצר מאומה. **וְנִסְכְּרִיה** אותה **חָצֵר** גם לרשות הרבים **כַּעֲנִין** - בכוחל שכנגד כותל המבוי, **הַחָצֵר מוֹסְכֶרֶת** בטלטול⁵, ואינה נאסרת מחמת הפרוצות, מפני שהפרוצות לרשות הרבים ולמבוי היו קטנות מעשר אמות, וגם נותרו שרידים למחיצות החצר משני עברי הפרוצות⁶, על כן שם 'פתח' עליהן ולא 'פריצה', ואינו אוסרת אותה, ואף מחמת בני המבוי אין החצר נאסרת, כיון כל חצר הפתוחה למבוי, שאינה נאסרת מחמתו, מפני שלבני המבוי אין דריסת הרגל בחצר. ואילו **הַמְבִיבִי אָמַר** בטלטול⁷, משום שבני החצר אוסרים אותו כל זמן שלא עירבו בניהם, שהרי המבוי פרוץ במלואו לחצר, וצריך לערב עם בני החצר⁸.

ציור ט

ציור ח

¹מבוי שתי הלחיים שבשני ראשיו. כו. תוספות הרא"ש נדפסו. כו. א"ת עירובין בני החצר ביניהם. כו. שריד החצר רחבה מן המבוי. ל. א"ת על פי שהמבוי אינו נחשב כמפולש, כמבואר בגמרא לעיל (נלפס טפחים) שם וב מורה שמואל המפולש לרשות הרבים ורחק רשות היחיד אינו חשבו כמפולש [כשנפרץ לאמצע החצר, ואין הפרוצות מכוננות זו כנגד זו, והחצר של רבים], לא א"ל הית 'פתח' גמיר מן החצר למבוי, לא היתה חצר זו אוסרת על המבוי בלא עירוב. טפמי

כב. ובה לא נאמר היתיר לזרוק על גבוה וכל מרשות היחיד. כב. שהיחיד עלול להמליך על של, ואילו הרבים אינם נמלטים על שלחם. כד. בדין מבוי המפולש לברמליה (לעיל 1). כה. רש"י (לעיל 1) דים סמוי משפחם. ולר"י, ובה רב שצריך לחי בראשו האחר תורת התחת בראשו העני, ואילו בעקמומיות אין צריך תיקון כלל (נלפס דמי נלפס סי 4). כו. רש"י (לעיל 1) דים סמוי טפחים. ובסם מורד חזק זיל היא שם רש"י שלשמואל צריך להתקין לחי בעקמומיות של המבוי,

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

במלואה, והוא אסור כמותה, ואילו החצר, שנותרה בה שיירים משני עברי פירצת המבוי, דומה לחצר הגדולה, והיא מותרת כמותה. ומדוע הוצרך רב להשמיענו דין השני במשנה.

מיתרעת הגמרא: אָמַר ר' לִיָּהּ רב ביבי בר אבמי לרבה בר עולא, רב הוסיף חידוש שאינו נלמד מן המשנה, שגם כאשר נפרצה התצר משני צדדיה, לרשות הרבים ולמבוי, היא מותרת, ודבר זה אינו נשמע מהמשנה, **דאִי פְּתָחָהּ, הִנָּה אֵינָא** - אילו היינו מבקשים ללמוד מהמשנה, הייתי יכול לומר, **דְּהִנֵּי מִיָּנִי** - שדברים אלו, שהגדולה מותרת, אינם אמורים אלא **הֵיכָא דְלֹא קָא דְרִסִּי בָּהּ רַבִּים** - כאשר אין הרבים מהלכים בחצר, מפני שהיא פרוצה רק לחצר הקטנה, ולא לרשות הרבים, **אֲפִלּוּ הֵיכָא דְקָא דְרִסִּי בָּהּ רַבִּים** - כאשר מהלכים בה רבים, כגון ברינו של רב שהחצר פרוצה מצידה האחד למבוי ומצידה השני לרשות הרבים, ורבים מהלכים מרשות הרבים לרשות הרבים דרך החצר והמבוי, **אֵינָא** - שגם תאמר **שֶׁאִפְּלִיז הַחֲצֵר נָפִי** - גם תהיה אסורה. לכן נזקק רב להשמיענו שאפילו באופן זה החצר מותרת ורק המבוי אסור.

מוסיפה הגמרא להקשות: וְהָאֵל גַּם חִידוּשׁ זֶה שֶׁנִּינוּ כֹּכֵר בַּמִּשְׁנָה (ספח ס"ו מ"י), **הַחֲצֵר שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פִתְחִים מִשְׁנֵי עֲבֵרֶיהָ, וְהַרְבֵּי נִקְבִּין לָהּ בְּרוּחַ ז' וְיֹצְאִין לָהּ (נִמְנָה) בְּרוּחַ ז', דִּינָה כְרִשּׁוֹת הַרְבֵּי לְגַבֵּי דִינֵי מִזְבֵּחַ, שֶׁאִם אֵירַע בָּהּ סֶפֶק טוּמְאָה, הִיא הוּא טָהוֹר, כִּינן סֶפֶק טוּמְאָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים לִי, מִפְּנֵי שֶׁרִשּׁוֹת הַרְבִּים לַעֲנִין דִּינֵי טוּמְאָה אֵינָה נִקְבָּעָה עַל פִּי מַחֲצוֹת, אֲלֵא כֹל מְקוֹם שֶׁמִּצְוִיִּים בּוֹ רַבִּים נִחְשָׁב כְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים לִי. דִּינָה שֶׁל חֶצֶר ז' כְּרִשּׁוֹת הַחֲדָר לְגַבֵּי דִינֵי שֶׁבֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹקֶפֶת בְּמַחֲצוֹת כִּרְיָן, אִף עַל פִּי שֵׁשׁ פִּתְחִים בְּמַחֲצוֹתֶיהָ וְרַבִּים מִהֲלִיכִים בָּהּ, וְנִמְצְאוּ לְמִדֵּי מִמֶּנּוּ ז' שֶׁאִין דְּרִיסַת הַרְבִּים בַּחֲצֵר מְבַטֶּלֶת אֶת מַחֲצוֹתֶיהָ, וּמִדּוּעַ הוּצֵר רַב לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁהַחֲצֵר מוֹתֵרֶת.**

מיישבת הגמרא: רב הוסיף חידוש דין שאינו נלמד מהמשנה, שגם כאשר פירצת החצר לרשות הרבים ולמבוי, מכוונת זו כנגד זו, היא מותרת, ודבר זה לא נשמע מהמשנה, **דאִי פְּתָחָהּ, הִנָּה אֵינָא** - אילו היינו מבקשים ללמוד מן המשנה הייתי יכול לומר **דְּהִנֵּי מִיָּנִי** - שדברים אלו, שחצרים שנכנסים לה בזו ויוצאים בזו דינה כרשות היחיד לענין שבת, אינם אמורים אלא כאשר שני פתחי החצר הם **ז' שְׁעָא בְּגִגְדָּה** - שניים מכוונים משם האחד מול השני,

מקשה הגמרא: אָמַר ר' לִיָּהּ רבֵּה בְּרַ עֲזַיָּא לְרַב בִּיבִי בְּרַ אֲבִי, כִּי, אֵל מִשְׁתַּנֵּי הִיא ז' - וכי דינו של רב אינו שנוי כבר במשנה, שהיו שנינו במשנה (לקמן 88) **הַחֲצֵר קְטַנָּה שֶׁנִּפְרְצָה לְגִדּוּלָה** - שתי חצרות סמוכות זו לזו, אחת גדולה ואחת קטנה, והכוחל המפסיק ביניהן נפרץ במלואו, שאין עוד מחיצה כלל בין הקטנה לגדולה נצטרך לו, הַגִּדּוּלָה בּוֹתְרֶת לְהוֹצִיא כָּלִי הַבָּתִּים שֶׁבָּהּ

ציור י

לחצולֵי, שמתוך שהיא רחבה מן הקטנה, יש בה כתלים משני צידי הפירצה, ועל כן לגביה דין פירצה זו כפתול, ושתי חצרות שפתח ביניהן אינן אסורות זו על זו. ואילו **הַקְטַנָּה אֲסוּרָה** להוציא כלים ששבתו בבית לחצר, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִחְשָׁבֶת בְּתַתְּהָ שֶׁל גִּדּוּלָה**, כלומר, מאחר שמצד החצר הקטנה אין כלל דופן החוצץ בינה לחצר הגדולה, הרי היא פרוצה במלואה לחצר הגדולה וכרשותה של בני הגדולה, ונחשבת כפתח של החצר הגדולה שנגרר בדיניו אחריה², לכן היא חייבת בעירוב עם הגדולה, וכל שלא עירבה אסורה בטלטול. ונמצינו למדים ממשנה זו את דינו של רב במבוי שנפרץ לחצר ונפרצה חצר כנגדו, שהמבוי הפרץ במלואו דומה לחצר הקטנה הפרוצה

בגמרא בסוטה (מג) שספק טומאה ברשות היחיד טמא, וספק טומאה ברשות הרבים טהור, דין זה נלמד ממוטה, שבה מצונו של ספק שאירע צימה במקום סתר היא טמאה מספק, שנאמר (פסחים י"ג) **וְנִסְתַּרְתָּ הִיא טְמֵאָה**. לה **פַּעַם** דין זה, מפני שדין רשות היחיד לענין טומאה נלמד ממוטה ובגל, ובחז"ל שחצר כזו שריבים נחלבים בה אינה כולל **לְנִסְתַּרְתָּ** והאומר בטומאה, רש"י (ד"ס חסין), יתר על כן מבאר בגיור (מ) שאפילו אם אירע ספק טומאה בחצר חסרים, אם היו שם שלשה אנשים דינו כספק טומאה ברשות הרבים, והוא הדין כל מקום שצויים שם רבים, אף אם לא היו בו שלשה בשעה שנולד הספק, דינו כרשות הרבים לענין טומאה, רש"י (פסחים י"ז מ"ו).

שני החצרים אינם רגילים להשתמש במבוי, שהיו מתחילת חזויה מחיצה מפסקת ביניהם. אף מאחר שיש 'סדורה' בין החצר למבוי, שהרי מצד המבוי הוא פרוץ במלואו, והחצר אסורה על המבוי אף על פי שצינה רגילה בו. רש"י (גלג ד"ס טולס), ולעיל (פסחים) מבאר חשש שהחצר אסורה דרך 'סדורה' אף כשאנה רגילה במבוי. לה **אם** בעלי הבתים שבגדולה עשו עירוב חצרות בינם לבין עצמם, ד"ס רש"י לקמן 88. ד"ס טולס). לה **וּמִדּוּבָר** שאין הקטנה רחבה יתר על עשר אמות, ועל כן אין כאן פירצה עשר שתאסור את הגדולה. לה, **הַתִּסְפַּת** זו שהקטנה היא כפתח של גדולה, לשון יחודה היא, אלא שרצה להשמיץ שהקטנה נגזרת אחרי הגדולה גם לשאר דברים, כגון לענין דיני בלאים. **הַתִּסְפַּת** (לקמן 88. ד"ס טולס). לה **כְּמִבְּוֹאֵר**

והנהגה בזה - וכל אלו המבואות הקטנים הפתוחים לו, מישקלם - ניתרים בעשיית להי וקורה בראשם הפונה לרשות הרבים (ציור ב').

דבא מוקשה על דברי אביו: אָפּר לִי רַבָּא, לאביו, הלא נחלקך (פסל ה) רב ושמואל בזין מבין עוקם ששני ראשיו פתוחים לרשות הרבים, לרב דינו כמפולש וזינו לחקנו וקורא וקורא ראשיו וצורת הפתח כעקמומיותו, ולשמואל דינו כמבין סתום, וזי לו בלחיים בשני ראשיו הפתוחים לרשות הרבים, ואינו זקוק לחיקוק כעקמומיותו. ויש לשאול, לָפָּנֵן - כדעת מי פסקת כאשר הורית כמבין זה, שכל מבאותיו מפולשים בעיקם, שהמבאות הקטנים ניתנים על ידי תוספת לחי או קורה בראטם, הלא פסק **בְּשׂוּאָה**, דְּרַבָּא שְׁתַּרְתִּין, שכל מבין עוקם הוא כמבין **בְּתוּמָה**, ולכן אף מבאותו אלו אינם זקוקים לחיקוק כעקמומיותו. אלא שאם כן קשה, הֲלָה לִי - לאיזה צורך הורית לעשות למבין הנורול צוּרַת **בְּתוּמָה** בראשו, וזוהי אף הוא מבין עוקם, שאין מפולשיו מכוונים בו כגדר זה, ולרעה שמואל זי לו בלחיו או קורה בראשו. ונָשִׁי דְּנָהָה, לצד פסקת להלך כדעת שמואל, וְהָא **הִיאָה** אֲפִלּוּ בְּקוֹם דְּנָהָה **בְּרַבָּא** - והלא זי מעשה כמבין עוקם בעיר הנדרעא, עַל אף שנדרעא היא עירו של שמואל. **הָשִׁי לָהּ דְּרַבִּי** - חששו להחמיר כדעת רב הסובר שדינו כמפולש, ומכיון והצטרף בעירו של שמואל חששו לדברי רב, בראי אף עליו לחשוש לבירובו להצטרף חיקוק כעקמומיותו.

רמב חולק על דעת של אב"י: **אָאָא אָאָר רָאָא**, אף כמבוא העשוי כנולד יש להגות כרב, ולכן **עושה צדית רָאָא רָאָא רָאָא** – לכל אחר כך המצבאות הקטנים, **לָאָא רָאָא** – במקום חבורם המכביר הגדול, **רָאָא רָאָא** – וצדית השני, מהנה לרשות הרבים, **שִׁמְשִׁמְרִי** – נחתים בפשיית ידיו וקוֹרָה צניור [26], וכן עושה אף למבוי הגדול, עושה לו לית כראשיה הפגונים לרשות הרבים, וצורת הפתח בצקמומית. הרמב"ל כדעת רב שמבוי עקם יתרון כמפולש, ועל כן שצריך להצטרף בצורת הפתח בצקמומית, ובחלו וקורה כראשיה.

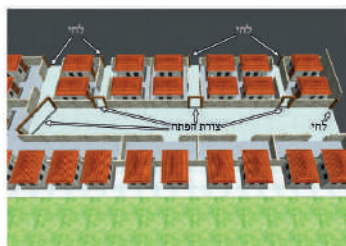
הממרא מפרשת דין תיקון מובי שצדי פתחו אינם שויים: אָקער רב, פֿאַנגאָר
מ'ר'קיאָ, מ'שטייט דרײַב פֿאַנגאָר ב'ר'קיאָ, שאמר זאת מ'שטייט דרײַב פֿאַנגאָר
מ'ר'קיאָ, שאמר מ'שטייט דרײַב פֿאַנגאָר הקדמון, פֿהיה ב'ר'קיאָ דרײַב ו'רברו של
האממרא רבין'. ו'אָפּר' קל' - ויש שאמר ש'האמר דרײַב מ'ר'קיאָ קיינע רב
אָפּר'קיאָ רב'יה קל' מובי פתוחו לרשות רב'ים, ש'הכחל ש'כצידו האָפּר'קיאָ
אָפּר'קיאָ ומנשך לכינוי רשות הארבים, והכחל ש'כצידו האָפּר'קיאָ האָפּר'קיאָ, שאינו
גמנשך כל כך, וכא לתקנו בקורה, אלא כעלעט הכחל הארזי יתירה על הכחל

אָב כאשר הפתחים מכונים זה **בְּנֵד** זה, **אֵימָא** - שמא תאמר שֶׁאֵי יהיה רינה כרשות היחיד לענין שבת, לכן נזקק רב להשמיצנו שאפילו באופן זה החצר מותרת*.

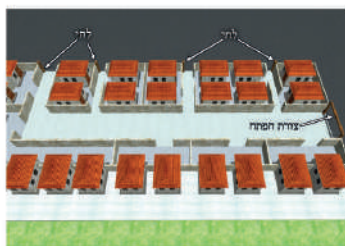
מקשה הגמרא: וְיָרְדָה, הֲאֵדָר (לפי ע"ה) לגבי מבוי המפולש דרך רחבה שנאכלש הפתחים שבשני עברי הרחבה? מכוננים ז'ה הֲגָדָר ז'ה, המבוי אִסוּר כיון מבוי המפולש, וְהָרֵב בְּמֵאֵי מוֹזְרֵי - כִּי, כִּצוּר מַעֲמֵיד וְכֵּה אֵת יִסוּר שֶׁכֶּר שֶׁמִּבְּי שֶׁנִּפְרָץ הַחֲצֵר כְּגוּל, הַמִּבְי מִבְּי, עַם עוֹרֵב בִּי הַמִּבְי עִם בְּנֵי הַחֲצֵר. בַּהֲכֹרָה יֵשׁ לוֹ הַלְעֵמְדוּ בְּאֹפֶן שֶׁנִּפְרָצוּ הַמִּבְי וְהַחֲצֵר ז'ה אִסוּר הֲגָדָר ז'ה, וְנִצְמַע שֶׁכֶּר כָּלֵל אֶל עֵסֶק בִּמְקָרָה שֶׁפִּתְחֵי הַחֲצֵר ז'ה מְכוּנִים הִיא כְּגוּל ז'ה, וְאֵין לְהוֹמִי מְדַבְּרֵי מֵה יֵדָה יִרְדָה חֲצֵר כְּזוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁכֶּן, חֲזַת לְקוֹמָהּ הַקְּדוּשָׁה וְהָרֵב בְּמֵאֵי מוֹזְרֵי - לֵאמֹר צִוָּה ז'ה וְכֵּה וְאִם שֶׁנִּפְרָצוּ מוֹתֵר, הֵאלָא כִּבְר שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנֵה שֶׁרִבִּים עוֹבְרִים בִּפְתָחֵיהֶּ שֶׁנִּפְרָצוּ כִּרְשוֹת הַיְחִיד לְעִמָּן שְׂכָתָה, וְהִי כֵּה אֶל הוֹסִיף וְהִי ז'ה מִן הַמִּשְׁנֵה, מֵאִחֵר שֶׁלָּא עֵסֶק בְּמַקְרָה שְׂכָתָה פִּתְחֵי הַחֲצֵר מְכוּנִים, וְכֵן אֶל הַחֲצֵר בִּי לְהַשְׁמִיעֵנוּ אִסוּר עַל הַמִּבְי, שְׁהִי ז'ה וְהַשְׁמַע מִן הַמִּשְׁנֵה הַשְׁנִיָּה הַמְּבֹרָכָה לְעִיל (ע"ה) וְכֵּה.

[illegible]

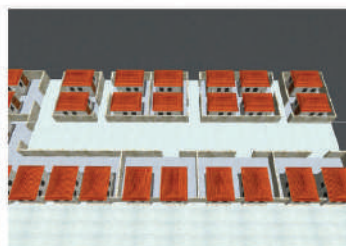
הממלא דעה בדיוני מכוני המפולשים בפולישים רבים: איתמר, קבוצת ה"השג"ח פנין שרן שיש לו גרלים רבות הקבוצה ה"השג"ח, שאף מבין זה הפתוח לרשות הרבים מבוזאת קטנים ורצאים לו מצידו האחרון" חזקן גרלנים רבות, וראשיהם פתוחים לרשות הקטנים אחרת. וגם זה עצמו מתקע בסופו הפתוח לרשות הרבים אחרת בעיקום כעין ריש"ש [ציון א]. יש לדרון כיצד יתקנהו ואת המבואות הקטנים הללו המפולשים לרשות הרבים בעיקום, שהיו הכנסה מרשות הרבים למטה הגדרו, פונה ממנו למבואות הקטנים, ומשם יוצא לרשות הרבים אחרת, אמר אביי, עשה צורת הפתח למבואות הרחוקים הפתוח לרשות הרבים,

ציור ג

ציור ב

ציור א

[illegible][illegible]

מוסיף העמוד: **אָמֶר רַב בְּרַחֲמֵי**, הוֹאִיל וְשִׁמוּעָה זֶה, בְּרִין מְבִי שְׂעִיר
אֶחָד אֲרוּךְ צִדְדֵי אֶחָד קֶצֶר, **שֶׁנֶּחֱסֵמָה דְקִטְשֵׁי הָיָא** – הֵיא שְׁמוּעָה וְאִמְרָה
זֶה יָד כְּמֵה חֲכָמִים שְׁשֻׁמָּה הִיא 'כְּחֵמָה', **אִימָה בָּהּ** – אִמְרָה בָּהּ אֵיךְ
אִם, שְׁשֻׁמָּה 'כְּחֵמָה', וְכִי חִדּוּשָׁה – **מָה שְׂאִמְרֵי בָּהּ** כְּחֵמָה הִקְדָּמָה
מִיָּסִים אֵת הַקֶּדֶם **שֶׁנֶּחֱסֵמָה**, **לֹא אִמְרֵי** – לֹא נֹאמַר דִּין זֶה אִמְרָה בְּאוֹסֶף **שִׁמְרִין**
שֶׁנֶּחֱסֵמָה שֶׁל הַמִּבְבִּי **זִמְרֵי מִיָּסִים** – אִמְרֵי, הַלְכֵסן הַכְּתוּבָה הַכְּתוּלָה אֲרוּךְ
צֶדֶק רֹאשׁ הַכְּתוּלָה הַקֶּצֶר אֵינָּה יָתֵר עַל עֶשֶׂר שְׂאוֹת, מִשְׁלֵה הַמִּבְבִּי צֶדֶק, שְׁגֵם
כֹּאשֶׁר צִדְקָה לְרֹחֲבֹה אֵת בְּלִיטֵת הַכְּתוּלָה אֲרוּךְ, לֹא יִגְיעַ הַלְכֵסן לְיוֹתֵר מִעֶשֶׂר
אֲמוּטֹת, **אִמְרָה** אִם **יֵשׁ שֶׁנֶּחֱסֵמָה זִמְרֵי מִיָּסִים** – שְׂהִינָה הַמִּבְבִּי אֲרוּךְ, וְכֹאשֶׁר
צִדְקָה דְּרָבִי עַם אִם אֲרוּךְ הַלְכֵסן הַכְּתוּלָה אֲרוּךְ, הִיא בְּלִיטֵסן עַל הַמִּבְבִּי **דְּקִטְשֵׁי**
בְּחֵמָה – גַּם כִּי כְּמֵהוּ הַלְכֵסן מִרְדֵּה **שִׁמְרִין מִיָּסִים** אֵת הַמִּרְדֵּה **אִמְרָה מִנֵּה הַמִּבְבִּי**.

טז. רש"י (ד"ס אט), ותוספות (ד"ס מעט), וביאור שמות לחתשמש בצד הארוך אף על פי שאינו מוקף בשלש חומות מפני שקורה משום חומתו נראה להלן בעמוד זה, והקורה עצמה מהווה השלמה של המחיצה סביב אותו מקום. ועיין עוד בדבריהם. י. ר. ובני הנגל, רי"ף (פ"ה), ית. מדובר כנראה מאוחר. שהיה אחרי רבא. והיה רבי של רב אשי. הנהגה מאלפס יש (במסכת יומא על ס"ף

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

קדו - מה דין המבוי, האם הקורה מתרתו או לא.

אָסר לִית רב חסדא, לְרַבְרִי הָקָתִיר - לדעת האמוראים הסוברים לעיל שבכל מבוי מותר להשתמש תחת הקורה, וטעמם הוא משום שצירה החיצון של הקורה נידון כמחיצה, כאן בקורה המונחת בסמוך למבוי מבחוץ, **אָסר** להשתמש כלל במבוי זה, עד שיתקנו בקורה המונחת כרין, מפני שמחיצת הקורה שהיא מצירה החיצון אינה סמוכה למבוי, ואויר רשות הרבים מפסיק ביניהם¹⁰, ואילו לְרַבְרִי הָאִסַּר להשתמש בכל מבוי תחת הקורה, מפני שחורה הפנימי של הקורה יורד וסותם, כאן שהקורה מונחת בסמוך למבוי מבחוץ, מותר להשתמש בכל המבוי, מפני שמחיצת הקורה רבוקה לכתלי המבוי בסופם¹¹.

הגמרא מביאה דעה חילקת: **רַבָּא אָסר, לְרַבְרִי הָאִסַּר גַּם אָסר** - אף לדעת הסובר שבכל מבוי אסור להשתמש תחת הקורה, מפני שחורה הפנימי נידון כמחיצה, כאן בקורה המונחת בסמוך למבוי מבחוץ, אסור להשתמש בכל המבוי, על אף שמחיצת הקורה רבוקה למבוי מבחוץ, אין די בכך, משום דבְּיָגִין - אנו צריכים שתהא הקורה מונחת **עַל גַּבִּי אוֹר** הקבוצים, ונמצאת - וכאן לא מתקיים תנאי זה, שהי הקורה מונחת על גבי אויר רשות הרבים. טעמה הנגמרא: **אֵיתִיבִיהּ רַב אָבָא בַּר קַהֲנָה לְרַבָּא, שֶׁנֶּעַ בְּבִרְיָתָא, הִקְתָּהּ קוֹרְתָּהּ**

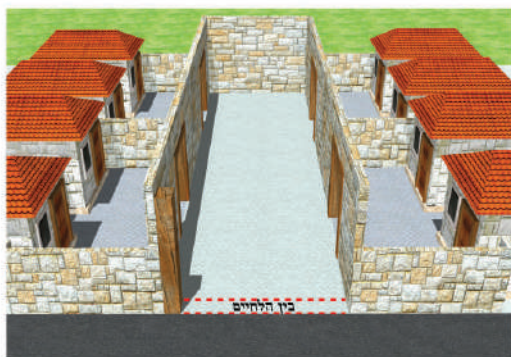
להשתמש תחת הקורה סוברים שחורה חֲחִיצוֹן נידון כמי שיוֹרֵד נְמוֹתָם נְצִירָה, ונמצא שהמקום שתחת הקורה הוא בתוך המחיצה.

נמצא שמרביי האמוראים שנחלקו בדין שימוש תחת הקורה, אין כל הכרח האם לדעתם קורה משום היכר או משום מחיצה.

הגמרא מביאה מה דני של המקום שכנגד הלחי: **אָסר רַב הִקְדָּא, הִפֵּל מוֹרִים בְּבִין לְחִיָּים שְׁאִסְרוּ** - כל האמוראים שנחלקו לעיל אם מותר להשתמש תחת הקורה, מורים במבוי שהינקו בלחי ולא בקורה, שאסור להשתמש בו כנגד הלחי נְצִירָה¹². שכיון שאין שיעור לרוחב הלחי ואפשר לעשותו רחב אפילו משהו¹³, יש לחשוש שאם יהא מותר להשתמש כנגד הלחי, יבוא להוציא לרשות הרבים, משום שהוא דבר מועט. אבל בקורה, שצריכה להיות רחבה לכל הפחות טפח¹⁴, לא שייך חשש זה¹⁵.

★

הגמרא דנה בדין קורה המונחת מחוץ למבוי: **בָּבָא מֵיֵצִיהּ רַבִּי בַר הִקְדָּא רַב הִקְדָּא**, הבא לתקן מבוי על ידי קורה, אך לא הניחה על גבי כותלי המבוי, אלא נָגַץ שְׁתֵּי יְתִידוֹת בְּשֵׁנֵי בּוֹתְלֵי הַקְּבוּץ, בעוצבי הכתלים מבחוץ, באופן שהייתדות כולטות לרשות הרבים, וְהָיִים אֶת הַקְּרָה עַל גַּבִּיהֶן, ונמצאת הקורה מונחת מעל אויר רשות הרבים, וצדיה הפנימי צמוד למבוי נְצִירָה¹⁶].

ציור 2

ציור 1

ציור 3

כו. יש ראשונים (וסו' מרבי'א דין בעל תענית) הקידו כיו מניח מ'א ס' (ו' שוברים) שאף בלחי הדין כן, שצריך להיות בתוך חלל המבוי ולא מחוצה לו. ודעת הרשב"א, שדוקא בקורה נאמר דין זה, שמאחר שהיא למעלה, אין ניכר שכאח לחיזק המבוי אם אינה בתוך חללו, אבל לחי, שהוא למטה וראה בבירה, אף אם אינו בתוך חלל המבוי פשוט, כל שהוא סמוך למבוי, ניכר שבא להחזיק והוא כשר.

כז. דחי אחר דיו להחזיר את המבוי, ורב חסדא שנקט 'בין לחיים' לשון רבים, כוונתו ללחיים של כל מבוי ומבוי שבעולם. רש"י (ד"ס סג), כז. משנה לקטן ד"ס. כח. משנה לקטן ד"ס. כט. תוספות (ד"ס סג), והרשב"א (ד"ס סג) טרדו שחל מורים בין הלחיים מפני שלוח משום מחיצה חזרה הפנימי סותם. כו. ודאי הדין אם טעמו של האסור להשתמש תחת הקורה הוא משום שקורה משום היכר, באופן זה היכר סמוך למבוי, ודאי מותר בטלטול. ד"טב"א (ד"ס נגז).

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

דוהה הגמרא ומתרת: לא כך הוא פירוש הברייתא, אלא אידי אידרי - וזו, בין ב'משוכה' ובין בתוליה' מרוב שהקורה **בפסגים**, בתוך חלל המבוי, ובשתייה מרוב בקורה קצרה, אלא שיש **שפוקה** היינו שהקורה רחוקה מכול המבוי רק **פרוס אסתר**, ואילו צידה השני מונח על גבי כותל המבוי נצויר בן, ויתלוצ' היינו שרחוקה מכותלי המבוי **בשתי רוחות**, והיא תלויה לגמרי באויר חלל המבוי, והצורך התנא להזכיר את שני האופנים, משום דקדוהי **התיקא** - שמה היית שרק כאשר הקורה משוכה **פרוס אסתר**, **אסתרין** **לכוד**, אך כאשר הקורה רחוקה מהכתלים **בשתי הרוחות**, **לא אסתרין** **לכוד** משני צדדים להכשירה, קא **בשמי** **לן** התנא שאומרים 'לכוד' אף בשני צדדים והקורה כשירה.

מתרת הגמרא תירון אחרי: **רב אשי אסר**, אי אפשר לפרש בברייתא ש'משוכה' רתוליה' שיהיה במפנים, מפני שאין מקום לחלק בין 'לכוד' מרחח אחת ל'לכוד' משתי רוחות, ולא היה התנא צריך לכפול את דבריו בכך. אלא כך יש לפרש, שהברייתא מרבת בקורה אחת שהיא **בשפוקה** וקיא גם תלוצה, והינו שקצרה מרוחב פתח המבוי, והיא גם תלויה למעלה מגובה הכתלים. ותיק **דסי** - ובמה מרוב, **בגן ששני שתי יתירות** **נקובות** כעין ריש **גל** גבי **שני מותאי הסבאי** מלמעלה, והן פונות זו מל זו לכיוון תוך המבוי נצויר ג, ויתירות אלו היו קטנות, **ששני גבוקהן** **ששש** טפחים, וגם אין **באורך** **נקבוקיתן** מן היתד לכיוון פנים המבוי, **ששש** טפחים, ועל יתירות אלו תלה את הקורה, ונמצא שכדי להכשירה אנו זקוקים לומר בה דין 'בחבוס', דהיינו

בשפוקה - רחוקה מכותלי מבוי, אי תלוצה באויר המבוי, שהיתה הקורה קצרה מרוחב המבוי ואינה מגעת לכתליה, וכגון שנעץ קנה באמצע פתח המבוי, והניח את הקורה על גבי נצויר א, אם היתה הקורה מרוחקת מכותלי מבוי **פחות משש** טפחים, כשרה, מפני שנאמר בה דין 'לכוד' המאריך את הקורה, והיו היא כמי שהותנתה על גבי הכתלים ממש, ואין **צריך** **ללכוד** **קורה אסתר**, אך אם היתה רחוקה **ששש** טפחים או יותר, אי אפשר לומר בה 'לכוד', וכיון שאינה מעל כותלי מבוי פסולה, וצריך **ללכוד** **קורה אסתר** להכשר המבוי.

ר'נן ששנין **לן** **ללכוד** **אסר**, אפילו אם היתה הקורה רחוקה מכותלי מבוי **פחות** **מארכבנה** טפחים כשירה, ואין **צריך** **ללכוד** **קורה אסתר**, מפני שסובר שדין 'לכוד' נאמר עד ארבעה טפחים, אך אם היתה רחוקה **מארכבנה** טפחים או יותר, אין אומרים 'לכוד' וצריך **ללכוד** **קורה אסתר**.

מפרשת הגמרא את הקריאה מן הברייתא: קאי לאו - האם אין החילוק בין 'משוכה' ל'תלוצה' **ששש** היינו רחוקה מכותלי המבוי **בפסגים**, ברשות הרבים, וכגון שנעץ יתירות בכותלי המבוי מבחוץ והניח קורה על גביהן, ויתלוצ' היינו שרחוקה מכותלי המבוי **בפסגים**, כלומר שמצויה בתוך חלל המבוי אך היא קצרה ואין ראשיה מגיעים לכותלי המבוי, ובשני אופנים אלו הקורה כשרה על ידי 'לכוד', ומוכח מברייתא זו שאף קורה המצויה מחוץ לכותלי מבוי נכעין הספק לעיל, כל שאפשר לדון בה דין 'לכוד' למבוי, כשירה.

רב ארא בר מנחם הוא גם על ששת רב חסדא. ב. ואילו היה התנא מוכר רק תלוצה' היינו מפרשים 'תלוצה' היא רחוקה מן מרחח אחת, ולא היינו יודעים שאומרים 'לכוד' אף משתי רוחות. תורת חיים (דף עט). ג. צורת זו של היתדות מפורשת ברש"א (נמנה סקום פס נאמנה ספר 8 סי 1) ובירש"א (דף טו) שמרובד כשהיתדות עצמן עקמות, ולא ביתדות ישירות שמתחתן באלכסון, וכן משמעות הראש (סי 1) וכן דעת התורת חיים (דף טו) והנאון יעקב (דף עט). וכתב הקהלות יעקב (סי 1) שכן משמע גם מלשון רש"י (דף עט). אמנם בחידושי המאורי (דף עט) משמע, שמרובד ביתדות ישירות המתחתן באלכסון נצויר ד, וכן צויר המפרש'ל על דברי רש"י (דף עט).

א. בחידושי המאורי (דף עט) ובר"ן (דף עט) (דף עט) מביא שרוב ארא בר מנחם הקשה מבייתא זו רק על רבא ולא על רב חסדא, ומירש הר"ן שעל רב חסדא לא קשה אף על פי שגם הוא פסל קורה שחורף למבוי לדברי המהיר, ולא הכשירה על ידי לכוד, מפני שמה שפסל רב חסדא הוא משום שלרוב המותר ודבר הקורה הוא לבני רשות הרבים, ובקורה הרבוקה למבוי מבחוץ אין הם רואים אלא את צידה החיצון המרוחק מן המבוי, ועל כן אין דין לכוד מוטל להכשירה. אך מבייתא מרובד שהקורה מרוחקת מוט מן המבוי, וכאופן זה רואים בני רשות הרבים אף את צידה הפנימי של הקורה, ואפשר לומר בו 'נורד ומתח', ועל ידי דין 'לכוד' נחשב הדבר שמישהו זו דבוקה למבוי, וכשירה. אמנם בחידושי רש"י (דף עט) כתב, שקריית

צויר ב

צויר א

צויר ד

צויר ג

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

לחיו לחיו יש רוח פחות מארבעה טפחים, אך יותר משלושה טפחים, **באנו** **לפסולות רבן שמעון בן גמליאל** **רבנן** שנחלקו [לעיל בעמור וה] בשיעור שאומרים בו לכור. וסברא רב הונא בריה דרב יהושע את דברי רבי יוחנני, שפ"י **רבן שמעון בן גמליאל דאמר, אפריזן** - שאומרים **לבוד** עד ארבעה טפחים, נמצא שכל הלחים נחשבים כלחי אחר, ו**בשמשותף** בתוך המבוי רק **גד חודו הפנימי** **ש"פ הלחי הפנימי** ביותר, שממנו ואילך כלפי ראש המבוי, כבר נחשב כנגד הלחי, ואסור להשתמש כנגד הלחי. אבל **לרבנן דאפריזן, לא אפריזן** - שאין אומרים **לבוד** כשהרווח הוא יותר משלושה טפחים, אין כל הלחים נחשבים כלחי אחר לפתח המבוי, אלא רק הלחי התיצון מתוך את כל המבויים, ולכן **בשמשותף גד חודו הפנימי** **ש"פ הלחי התיצון**, אבל כנגד הלחי התיצון אסור להשתמש, שאין משתמשים כנגד הלחי [צ"ע ז]. ומסיים רב הונא בריה דרב יהושע את קשייתו, שער כאן לא נחלקו אלא מהיכן מתחיל הלחי, **אבל בין הלחי דכאן** **לכאן** - בין לרבנן ובין לרבן שמעון בן גמליאל, סבר רבי יוחנן **שאסור** לטלטל, שאם לא כן, לדעת כולם מותר להשתמש עד תחילתו של הלחי התיצון.

שואלת הגמרא: נרמא מה יענה על קשייתו של רב הונא בריה דרב יהושע. **ומשיב: ה"מ נמי** - שם גם מדובר **דפתוח המבוי** **לפסולות**, שאף השטח שכנגד הלחי נחשב כרמלית, כפי שהעמדנו את הדין שבתוך הפתח צריך לחי אחר להתירו. **שואלת הגמרא: אבל אם המבוי פתוח לרשות הרבים** **כאי** - מהו דינו, האם שפ"י - מותר לטלטל כנגד הלחי, הרי זה כמו **שפ"י** **באפריזן** **בשפ"י** **שפ"י** - האזרח הקבוע מושפל לקרקע והגב בשמי השמים למעלה, כלומר שזה הפוך מהסברא לומר כשהמבוי פתוח לכרמלית דינו יותר חמור מאשר אם פתוח לרשות הרבים. **מהרצת הגמרא: אין** - כן, סברא היא שכשהמבוי פתוח לכרמלית הוא חמור יותר, לפי **שפ"י** **בין את** **כינו** **נעזר** - שהשטח שכנגד הלחי הרמה לכרמלית¹, מצא את הכרמלית שמחוץ למבוי הסמוכה לו, והיא מעוררת אף עליו דין כרמלית², וניער משנתו שלולי הכרמלית היה בטל לרשות שאינו מנוי³. מה שאין כן כשהמבוי פתוח לרשות הרבים, אין שטח זה מצטרף לרשות הרבים, כיון שאינו דומה כלל לרשות הרבים⁴, ואינו מתחזק ממנו בכלום⁵.

כנגד הלחי, לפי שאינו חשוב מקום בפני עצמו ובטל לרשות היחיד כמו מקום פטור. דוחה הגמרא את הדחה: **והאמר רב הונא בריה דרבא** **אמר רב**, השטח שבתוך הפתח - בין הפנימיים, **אף ג"פ** **פי** **שפ"י** **בו** **אפריזן** **ג"פ** **אפריזן** טפחים, שאין הפנימים רחבים ארבעה טפחים, אסור לטלטל בו **וגריף** **לחי** **אמר** **לפסולות**. הרי מפורש שהשטח שכנגד הלחי אסור לטלטל בו, גם אם אין בו ארבעה על ארבעה טפחים.

שואלת הגמרא: נרמא מה יענה על הוכחה זו. ומשיב: **ה"מ** מדובר **דפתוח המבוי** **לפסולות** - לבקעה שהיא כרמלית, ולכן אסור לטלטל אף בשטח שכנגד הלחי שאף הוא נחשב כרמלית. **שואלת הגמרא: אבל אם המבוי פתוח לרשות הרבים**, **כאי** - מהו דינו של שטח זה, האם שפ"י - מותר לטלטל בו, הרי זה כמו **שפ"י** **באפריזן** **בשפ"י** **שפ"י** - האזרח הקבוע מושפל לקרקע והגב בשמי השמים למעלה, כלומר שזה הפוך מהסברא לומר כשהמבוי פתוח לכרמלית דינו יותר חמור מאשר אם פתוח לרשות הרבים. **מהרצת הגמרא: אין** - כן, סברא היא שכשהמבוי פתוח לכרמלית הוא חמור יותר, לפי **שפ"י** **בין את** **כינו** **נעזר** - שהשטח שכנגד הלחי הרמה לכרמלית¹, מצא את הכרמלית שמחוץ למבוי הסמוכה לו, והיא מעוררת אף עליו דין כרמלית², וניער משנתו שלולי הכרמלית היה בטל לרשות שאינו מנוי³. מה שאין כן כשהמבוי פתוח לרשות הרבים, אין שטח זה מצטרף לרשות הרבים, כיון שאינו דומה כלל לרשות הרבים⁴, ואינו מתחזק ממנו בכלום⁵.

רב הונא בנו של רב יהושע הקשה על רבא: **אמר ר' יוחנן** **רב הונא** **בריה דרב** **יהושע** **לרבא**, **נא** **אמר רבא** **לא** **תסבור** **דין** **הפנימי** **מורה** **רבי יוחנן** **שאסור** **לטלטל**, **והאמר רבא** **בר הנה** **אמר רבי יוחנן**, **קבוי** **לפסולות** **הפנימי** - שהעמיד בו לחיים ברציפות מראשו לכיוון פנים במשך שנים או שלוש אמות, וביניהם יש רוח פחות פחות **באפריזן** - בין כל

צויר ז

1. אמר במסכת בכורות (נב) על טומאה שכלה וזוהרת וניערה. כד. וכן רשות היחיד של המבוי אינה מינו. רש"י (י"א ז"ל). כד. וזוהר מבטל גם לרשות היחיד וגם לרשות הרבים, ולפיכך רש"י במקום פטור סבור שסבור לטלטל בו. רש"י (י"א ז"ל). כד. רבי יוחנן עצמו לא כיאר כמה הלחי מבוי זה בפחולות רבן שמעון בן גמליאל רבנן, ובהפוך הגמרא (י"א ז"ל) יובא דעת רב אשי שמפרש את דברי רבי יוחנן באופן אחר. וזוהרת (י"א ז"ל).

2. בקעה היא מקום שרות. ואע"פ שמשפט הלחיות הרבים, ולכן היא כרמלית. רש"י (ט"ו ז"ל). ר"ש (ט"ו ז"ל). כד. הרמב"ם לכרמלית הוא בכך שאינו לא רשות היחיד ולא רשות הרבים, אך כיון שאין בו שיעור ארבעה על ארבעה טפחים אין לו דין כרמלית. על פי רש"י (י"א ז"ל). כד. כיון שהוא דומה יותר לרשות כרמלית, הוא מתחזק יחד עם רשות הכרמלית הפתוחה לו ואינו בטל לרשות היחיד. ריטב"א (י"א ז"ל). כד. רש"י (י"א ז"ל). והביא שלשון זו מצא מין את מנין וניערה.

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[N] : ט

אז שמעו שם רבי יוחנן בריה דה, ולדבריו אכן מצינו בלשון הלוח מחוץ למבוכת לוח, **דקא גי אפליה רבינא** - שהרי כשבר אבאון ישראל לבבל, **אקטו** כשם רבי יוחנן, **שפליה הקהנא** קר פסוקיהן למבוכי **מקטו פספסין** - ומתוך המבוכי הוא שהו לכתול ואינו נראה כלול, **אינו גידול מישום** **הני** להחזיר על ידו את המבוכי, ולכן אי אפשר להחזיר את המבוכי על ידי החלק הבולט מחוץ המבוכי ממולוי החיצון.

★

המגורא מביאה את המחלוקת בין לוח' הגרמא מנחין וזוה' מבפנים, ולפני כן
מבארת לוח' הדין בלחי' הגרמא מבפנים וזוה' מנחין. **אִי־קָרַב** - נאמר ביבין
המדרש, לוח' הַתְּרָאָה **מִבְּפָנֵי** - הניכר לעומדים בתוך המבין שהוא לוח' ביבין
שהוא ברש' לוח' מנחל המבין, **וְשֵׁן קִמְחוֹן** - וחדור' של הלחי' שזה לחוד
של כותל המבין ולא משך אותו מחזן למבין, ולעומדים מחזן למבין אינו
ניכר שהוא לוח' אלא לחלק מצבוח כותל המבין (ציוח' כן), אין מחלוקת
שאופן' זה **יִרְדּוּן מִשּׁוֹם** נראה לחלק את המבין, כיון שעיקר הלחי' נעשה הכביר
לבני המבין, והיו נראה להם' אבל לחי' שעמידו אותו על שפת כותל המבין
מנחין, באופן' שהוא **נִרְאָה מִבְּפָנֵי** - לעומדים מחזן למבין, וניכר להם שהוא
לחי' ולא חלק ממנחל, **וְשֵׁן מִבְּפָנֵי** - ואינו ניכר לעומדים בתוך המבין
שהוא לוח' אלא נראה להם כהמשך אותו אכוחל', ונחלקו בו **כִּי הֵיאָה צִבְיָה**
שִׁמְעוֹן בֶּר רַבִּי, קד' מהם **אָמַר** שהוא **יִרְדּוֹן מִשּׁוֹם** לחי', כיון שבני רשות

[illegible]

מקשה המורא על ביאור זה: וְיָרֶךְ בֶּן שִׁמְעוֹן בֶּן גִּזְיָאָה וְהוֹסֵב שְׂרָעָה כְּלָחִי
אחר ארוך כשיעור ארבע אמות, מכל מקום נכלל החזיר את המבוי על ידי
לחי או שהיה מן הסתם הצמיד את הלחי הראשון משוך מעט למבוי כותלי
המבוי, שכן דרך עממית לחי להעמידו באופן שיהיה גם מחוץ למבוי שהיה
אוחז לשם לחי [צידור א], וְיָרֶךְ - שיהיה החולט הכולט מחוץ למבוי בלחי
הנִרְאָה כפשוטו למבוי (לִשְׁמַעְיָא בְּמִסְבִּיבִים) ופחות המבוי נראה החלי מחוץ מכותל
המבוי, והדור להלכה יתקן: שאף לחי שרָעָה נח מבוחר מחוץ לחי מלחי.
מותרת המורא: מִיָּדִי הוּא (וְשִׁמְעָא אָמַר לְרַבִּי יוֹהָנָן) הרי נח באים לכאד

[illegible][illegible]

ציוור ב

ציור א

ציור ד

ציור ג

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

בעצמו ברייתא זו, סובר שאין להלכה כמותה. הגמרא דחה את מה שדימו את דברי רבי חייה לדברי רבי יוחנן: **חייא קאמי -** וכי מה דומים הם זה לזה, **בשקלא** - מוכן הדבר אם תאמר שרבי יוחנן לא **קבר** לה את הברייתא להלכה, **משום דכי לא מצינו** שהוא שנה ברייתא זו, כיון שהוא סבר להלכה שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. **אף רבי חייא, אי איתא דלא קבר לה** **קבר** לה **לית** **לית** **לית** - אם אכן הוא לא סבר שהלכה כמו ברייתא זו, מרוע הוא שנה אותה, ומכך ששנה אותה מוכח שהוא סבר להלכה שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.

*

הגמרא מוסיפה לדון בדיון לחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים: **אמר רבא בר רב הונא, לחי שנקרא וניכר כליו רק לעומדים בקבוצין למבוי, נשנה לכוותלי המבוי** **מבפנים**, **נידון** **משום** **לחי**.

מבואה הגמרא שרבה בר רב הונא עצמו הקשה על דין זה: **אמר רבא בר רב הונא, ומותבין אשמעתין -** והקשינו על שמרענו, ממה ששינו במשנה (לפנינו), **הקר קטנה הסמוכה לחצר גדולה שנקראת בכל מלוא הצד הפונה לחצר הגדולה, תותר כותלי החצר הגדולה משני צידי החצר הקטנה** (ציור 1), **החצר הגדולה מוקפת בטלול מהבתים שבה לחצר, שרינה כמו כל חצר שאינה פרוצה במלואה לחצר אחרת, שיכולים בני אותה חצר לערב עירובי חצירות בינם לבין עצמם, ועל ידי כך להוציא מהבתים לחצר. וקטנה - והחצר הקטנה אסורה בטלול מהבתים שבה לחצר, ואין מועיל שבני אותה חצר עירבו בינם לבין עצמם עירובי חצירות, כיון חצר הפרוצה במלואה למקום**

הרבים לא יתחדו בבני המבוי כשיראו אותם משלילים בתוך המבוי, לפי שניכר להם שיש כאן לחי, **חד מהם אפר שאינו נידון משום קטנה, כיון שהלחי אינו ניכר בתוך המבוי.**

מוכחה הגמרא מידו התנא שאמר שאף לחי הנראה רק מבחוץ נידון משום לחי: **תסתיים -** יש להוכיח דרבי חייא הוא זה דאפר שלחי שגראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום קטנה, **דתני רבי חייא בברייתא, בותל של מבוי שצידו אחד קנים מקבירי -** שחלק ממנו נכנס ונעשה צד יותר משאר הכותל, **אם הכותל נכנס באופן שהחלק הצד יותר נראה רק לעומדים בקבוצין, נשנה מבפנים -** אבל העומדים בתוך המבוי אינם רואים שחלק זה של הכותל נעשה צד יותר (ציור 2), **ובין אם הכותל נכנס באופן שנקראת מבפנים -** לעומדים בתוך המבוי שהכותל נעשה צד, **נשנה מבפנים -** אבל לעומדים מחוץ למבוי אין ניכר שהכותל נעשה צד, לפי שרק בתוך המשך המבוי הוא נכנס כלפי פנים (ציור 3), בשני אופנים אלו שינוי הכותל נידון משום קטנה להתיר את המבוי. מסיקה הגמרא: **תסתיים -** אכן מוכח הדבר שרבי חייא הוא הסובר שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.

הגמרא מקשה על דוחתה זו שרבי חייא סובר שלחי הנראה מבחוץ נידון משום לחי. שואלת הגמרא: **נכדי יחזקן** שאמרו לעיל משמו שהוא סובר שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי, **כי לא שמיך ליה הא -** וכי הוא לא שמע ברייתא זו ששנה רבי חייא שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, **אף בהכרח עלינו לומר, ששמיך ליה לא קבר לה -** שהוא שמע ברייתא זו, ובכל זאת סבר שאין להלכה כמותה. ואם כן מה ההוכחה שרבי חייא הוא הסובר שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, הרי יתכן שרבי חייא נמי לא קבר לה - אף רבי חייא ששנה

ציור 1

ציור 2

ציור 3

ה. רבינו יוחנן (רי"ס פס"ט מנחות), ט. רש"י (רי"ס פ"ט מנחות), וכתבו התוספות (רי"ס פס"ט), שהשנים שרשי לא מירש כאן באופן שהכותל נעשה צד יותר הנכנס החלק החיצוני של כותל המבוי בצד הסמוך לדרושת הרבים, שזו כפי האופן שמיירש לעיל לגבי לחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים (ציור 3), לפי שלחי רגילים להניח בצד הכותל כלפי פנים, אבל כאן שהכותל נעשה צד יותר, רגילים לעשות כן כשיש מבוי או בית לצידו של מבוי זה, ולכן הכותל נעשה צד יותר כלפי חוץ.

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מ"ג

האסור לה, ומבואר המשנה בטעם הדבר שהחצר הגדולה מותרת ואיננה נחשבת כפרוצה לחצר הקטנה, **כַּפְּי שְׂרָיָה** - הפירצה, נחשבת כַּפְּתָהּ שֶׁל החצר הגדולה, כיון שיש מחיצות משני צידי הפירצה, ואין החצר הגדולה נחשבת כפרוצה במלואה לחצר הקטנה^א. **וְאִם אֵיכָא** - ואם אין הדין הוא שלחי הנראה מבחוץ ואינו נראה מבפנים נידון משום לחי, **קִטְנָה גַּבִּי תִּשְׁתַּרְי** - היה לנו להתיר בטלול גם בחצר הקטנה על ידי שתי המחיצות של החצר הגדולה שמשני צידי הפירצה, **בְּגִינָה כְּמִחְצוֹתָא שְׁנֵי בִּבְרִיגִים** - על ידי עורפי הכתלים שניכרים בחצר הגדולה משני הצדדים של הפירצה, אף שבתוך החצר הקטנה אין המחיצות ניכרות, ועל ידי זה נחשיב את הפירצה כפתח אף לגבי החצר הקטנה.

מותרת הנמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹרְזָא**, כאן מדובר בַּבְּרִיגִין ובמשכים מוֹתָרִי האורך של החצר הקטנה, לְתוֹךְ החצר הַגְּדוֹלָה שתי אמות או יותר (צויר ח"ב, ולכן אי אפשר להחשיב את המחיצות שברוחב החצר הגדולה משני צידי החצר הקטנה כאילו הן מחיצות של הקטנה, כיון שניכר שאין המשך המחיצות שלה).

הנמרא מבנית שמדובר שהחצר הגדולה רחבה רק מעט יותר מהחצר הקטנה, והמרחק בין הסתח של החצר הקטנה לבין כותלי החצר הגדולה הוא פחות משלושה טפחים. מקשה הנמרא: **לְיִקְיָא קָבֹד** - ונאמר לבדו, כלומר כיון שכותלי האורך של החצר הקטנה סמוכים לכותלי האורך של החצר הגדולה ואין ביניהם שלושה טפחים, נחשיב כאילו יש חיבור זה לזה^ב ועל ידי כך כל השטח שביניהם יהיה נחשב כסתום, ואם לחי הנראה מבחוץ נידון כלחי, נחשיב סומימה זו של 'לבדו' כמחיצות משני צידי כותלי האורך והכנסים לתוך החצר הגדולה, וְתִשְׁתַּרְי - ואף החצר הקטנה תהיה מותרת בטלול, שעל ידי

הלחים הנראים מבחוץ נחשבת שאינה פרוצה במלואה לחצר הגדולה.

מותרת הנמרא: **אָמַר רַבִּינָא**, מדובר בַּבְּרִיגִין מוֹתָרִי זה - כותלי החצר הקטנה דחוקים מכותלי החצר הגדולה מצד אחד בִּשְׁנֵי טפחים, ומוֹתָרִי זה - ומוֹתָרִי השני בִּשְׁנֵי טפחים, ומדובר שהכותל שנכנס מהחצר הקטנה אינו עבה, ובכך שרחוק ארבעה טפחים מכותל החצר הגדולה אין יכולים לומר 'לבדו' ממנו לכותל של החצר הגדולה, ולכן אי אפשר להתיר מבחי זה את החצר הקטנה.

שואלת הנמרא: **לְיִקְיָא קָבֹד בְּרוּחַ אֶחָת** - נאמר 'לבדו' לכותל זה של החצר הקטנה בצד שרחוק מהכותל של החצר הגדולה רק שני טפחים, וְתִשְׁתַּרְי - והחצר הקטנה תהיה מותרת על ידי זה, שעל ידי כך שיש לבדו בצד זה ישמש הלבדו כלחי מבחוץ לחצר הקטנה, ונחשיב את הפירצה כפתח של החצר הקטנה, מאחר שאין בפירצה זו יותר מעשר אמות^ג.

צויר ט

צויר ח

א. "בני החצר הגדולה שיש לה מחיצות משני צידי הפירצה, נחשבת הפירצה כפתח, ודינה כמו שתי הצירות הפתוחות זו לזו, שכל אחת יכולה לערב לעצמה (כמו שהתבאר בחזרה הקודמת), ולכן הגדולה מותרת על ידי הפירצה שעורבה לעצמה. רש"י (לקט טז ד"ס נחלים). יב. רש"י (ד"ס נחלים). ודינה כמנהל (ד"ס ד"ס) פירש שנמשכים שלושה טפחים. ג. כפי שהתבאר במורה לעיל (ד"ו). הלכה למשה מסיני הוא, שבכל אופן שאין שלושה טפחים בין אחד לשני אופנים לסידי, וחיוב למשך ולחבר את שניהם זה לזה. יד. רש"י (ד"ס ד"ס). כיון שהחצר הקטנה היא רק עשר אמות, נמצא שהפירצה אינה יותר מעשר אמות, ובאופן זה אם אינה פרוצה במלואה, הפירצה נחשבת כפתח, כמבואר במשנה (לקט טז). אבל אם החצר הקטנה הייתה רחבה יותר מעשר אמות, המחיצות שבעדירים לא היו מועילות להתיר אותה, כיון שפרוצה היא יותר מעשר אמות אוסרת את החצר אף כשאינה פרוצה במלואה, שאין אז נחשב פתח אף מירצה.

י. הכפנים אסור לטלול מבתיים לחצירות אם לא עירב את כל הבתים שבחצר על ידי שכל בני הבתים שבחצר יצאו מהם ונחשבו כחצר אחת, והעירוב מותר לטלול מבתיים לחצר, באופן ששתי הצירות פתוחות זו לזו, אם יש מחיצות בצד הפתח, אין נחשבות כחצר אחת, וכל אחת יכולה לערב עירוב הצירות לעצמה ועל ידי כך יהיה מותר לטלול מבתיים שבאותה חצר לחצר. אבל אם אין מחיצות בצד הפתח, ושתי החצירות פרוצות לגמרי זו לזו, הן נחשבות כחצר אחת, ועירוב לערב יחיד. ואם לא עירב יחיד, כל אחת מהחצירות אוסרת על החצר השנייה, ואין אחת מהן יכולה לערב עירוב הצירות לעצמה (ראה משנה לח"ב ט"ז). בבירור כאן, שהחצר הקטנה נפרצה לגמרי לחצר הגדולה, שראו רחבה יותר מהחצר הקטנה, נמצא שלבני החצר הקטנה, הפירצה גורמת שהחצר פרוצה במלואה לחצר הגדולה, ונחשבת כחצר אחת עם החצר הגדולה, וכיון שלא עירבה עם החצר הגדולה, היא היא פרוצה למקום האוסר עליה, ואינה ניתנת על ידי עירובה בני החצר הקטנה לעצמה.

168

[ב] .

המבוא מוקדש על דבריו רב אחד מרבי דרדריים. ויהי הנהלת - סבאו זו אשה
במא להחזירי פריצת מבא משום של הוחר כן פרין מרובח על הצבור הא
המלכות להקל, שכן כי לומר שדוקא **כפי בירואת** מאחר **שפירתה בלן**
פרין קרובה בן העשרה, ומבא שאין שם אלא **צומר** מועט, ולפיכך **לא**
תמיד קרן פריצה שהיא רחבה יותר **כפישל אפס ופישל**, אבל **קבוי**
שלא תהרהר בן פרין קרובה בן העשרה, ומבא שדורב חסום, ולפיכך **תמיד**
בו אפילו פריצה שהיא רחבה יותר **כפישל אפס ופישל**

מקשה הגמרא: כיצד יתכן **תיובתא והלכתא** - הרי הוכחנו מהכריתת עשנינו על חצר קטנה הפרוצה לחצר גרולה שרוחב החצר הגדולה הוא באותו עשרה אמות, ואיך דנים את הכתלים שמסגרו כרך לחצי כיון שאין ברייתא במפנים. **תירוצה הגמרא:** אי - כן. כל ההלכה, אך שישנה על כך ברייתא אבל ליהוי שלא הקלת בה להחזיר פרוץ מרובה על העמוד, **משנ' משנ' אמרת** אין להחזיר כי פירצה הרחבה יותר מעשר אמות.

כך, ובסתירה בין ברייתו ההלכה כמו ברייתא ששנאה רבי חייה¹.

המרא מובאת כיצד ניתן להבטיח מבוי שדוהב פתחו עשרים אמה: תָּגִין [שנתן] תָּגִין ברייתא, פתח תָּגִין שְׁהוּא רִתֵּב עֲשָׂרִים אַמָּה, ומחמת כן אי אפשר לתקנו בלחי או קורה, וּבִינָן קֶדֶה בְּאֶרְבָּעֵיטָא², פתח בלחי בכה, שעל ידי קנה זה מתחלק הפתח לשני פתחים של עשר אמות צמיד [ר], וניתן להכשירו בלחי או קורה. ואומרת המרא: הוּא תָּגִין קֶדֶה - לוי הוא ששנה ברייתא זו, וְהוּא עֲשָׂר קֶדֶה - והוא עצמו אמר על פתח דְּרִיזָא קֶדֶה בְּאֶרְבָּעֵיטָא קֶדֶה - בברייתא זו, לפי שאין קנה מוציל לחלף את פתח הפתח לשנים, מאחר והאדרי שיש מצידו האחד של הקנה מוציל להשני מבטלים אלו את אלו אינו קיים³.

שני במשנה: וְהָרִתֵּב בְּעֶשֶׂר קֶסָמִים. המרא מביאה מחלוקת תנאים בדן זה: אִפְרָח אֶמְלִי, תָּנָא - שונו בברייתא, וְהָרִתֵּב בְּעֶשֶׂר קֶסָמִים, רַבִּי יְהוֹרֵה אִפְרָח, אִינוֹ בְּרִיךְ קֶסָמִים. כלומר, שהיו שנתבאר במשנה שצריך למעט פתח שהוא רחב יותר מעשר אמות הוא רק לדעת חכמים, אבל רבי יתודה סובר שאף אם שנתבאר רחב מעשר אמות אינו אדרי לחמס.

*
המרא מביאה מחלוקת תנאים בדן זה: אִפְרָח אֶמְלִי, תָּנָא - שונו בברייתא, וְהָרִתֵּב בְּעֶשֶׂר קֶסָמִים, רַבִּי יְהוֹרֵה אִפְרָח, אִינוֹ בְּרִיךְ קֶסָמִים. כלומר, שהיו שנתבאר במשנה שצריך למעט פתח שהוא רחב יותר מעשר אמות הוא רק לדעת חכמים, אבל רבי יתודה סובר שאף אם שנתבאר רחב מעשר אמות אינו אדרי לחמס.

מבירת הממלכה: נָעֵד בָּקָה יאה הפתח רחב ולא יאה צריך למעטו ליטשת
 רחמי הנהר: מוצאת המוצא, מברר בן אלו מים והיושבו לפני הבר יצא

מסדרת המראות: אלא חיוכי הנמר - אם כן, באיזה אופן יכולים להכשיר מבין זה שפתחו רחב עשרים אמה¹⁰. **מסדרת המראות:** אומר שמואל משימה דלית,

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

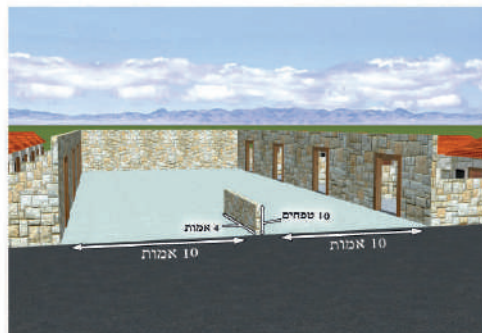
ובאופן שהמבוי רחב עשרים אמה ניתן להחירו באחד משני אופנים, או שירחיק שתי אמות גם מכותלו השני של המבוי ויניח שם פס נוסף ברוחב שלש אמות [צויר ג.], או שירחיק מכותל המבוי האחד ארבע אמות ויעשה שם פס ברוחב שש אמות [צויר ד.], ומאחר והפס רחב מן הפירצה שבצידו דנים אנו עשר אמות אלו כסתומות.

הגמרא מבררת מדוע נקט רב יהודה דווקא באופן זה שמרחיק שתי אמות ועושה פס שלש אמות: נאמאי - מדוע מצריך רב יהודה לעשות פס אחד גדול ברוחב שלש אמות, הרי ניתן לחלקו לשני חלקים, דהיינו, שיניח פס ברוחב אמה ויקצה סמוך לכותל המבוי, ויךחיק הימני שתי אמות, ויניח פס נוסף ברוחב אמה ויקצה סמוך לפתח הגדול [צויר ה.]. ומכיון שלא נקט רב יהודה באופן כזה, שקבע מידה - יש ללמוד מכך שהוא סובר שעוקד קורקה על הפרוץ קישתי רוחות לא הני עוקד, כלומר, שאין מצרפים את ה'עומד' משני צדדים כדי לבטל את ה'פרוץ' שבמצע, אלא צריך שיהיה ה'עומד' שבצד אחד מרובה על ה'פרוץ' שבצידו, ועל כן צריך לעשות דווקא פס אחד ברוחב שלש אמות לצד הפירצה של שתי האמות, ואי אפשר לחלקו לשני פסים של אמה ומחצה.

דוחה הגמרא: דעולם איפא דף - בשאר מקומות יכול אני לומר לך שיצור מרובה על הפרוץ משתי רוחות הני עוקד, ושאני קא - אך שונה הדבר כאן שאי אפשר לומר כן, משום דאמי אוריך דהאי גיסא ואוריך דהאי גיסא וקטעל דיה - שבא האויר שמצד האחד פורצת שתי האמות ומצד השני עשר אמות של הפתח ומבטל את ה'עומד' שבמצע, מאחר שכל אחד מן האוירים הללו שיצור מרובה על העומד שבמצע שרוחבו אמה ומחצה, אבל בשאר מקומות בהם יש פירצה אחת בין שני 'עומדים' יתכן שמצרפים את שניהם כדי לבטל את הפירצה שביניהם.

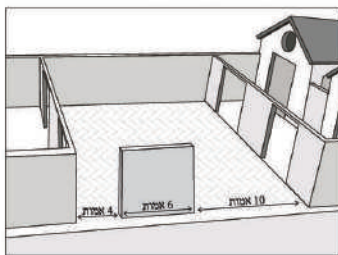
שבה הגמרא ומבררת: מכל מקום מדוע נקט רב יהודה באופן כזה שמניח שתי אמות ועושה פס של שלש אמות, הרי ניתן להכשיר את פתח המבוי באופן אחר, ויניח פס ברוחב אמה סמוך לכותל המבוי, ויךחיק משם אמה, ויניח פס נוסף ברוחב אמה סמוך לפתח הגדול [צויר ו.], ומכיון שלא התיר רב יהודה

עושה פס [מחיצה] גבוה גשרה טפחים, בקישף [לגורן] ארבע אמות, וקטעויר לפס זה לארבעו של קבוי באמצע הסתח [צויר א.], ומכיון שיש באורכו של פס זה שיעור הכשר מבוי, שהוא בארבע אמות¹, הוא מחלק את המבוי לשני מבוואות², האחד, מכותל המבוי ועד הפס, והשני, מן הפס ועד כותל המבוי שבצד האחר. ומאחר וכל אחד מן המבוואות אין פתחו רחב מעשר אמות³, ניתן להכשירם על ידי נתינת לחי או קורה.

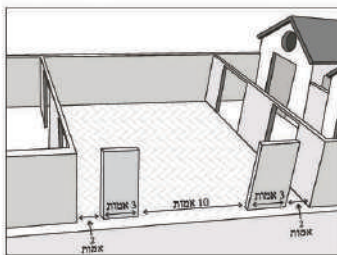

צויר א

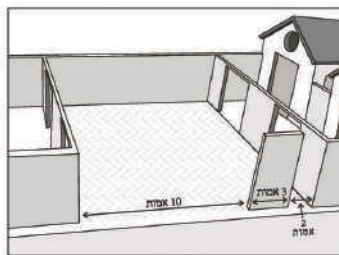
הגמרא מביאה אינן טיף כיצד להכשיר מבוי שפתחו רחב מעשר אמות: אי קריב דרבה - כעין האופן שאמר רב יהודה, דאמר רב יהודה, קבוי שיהא רחב משש אמה אמה, ורובה להכשירו על ידי לחי או קורה, ויךחיק שתי אמות מכותל המבוי ויניח פס שלש אמות [צויר ב.], ומאחר והפס רחב מן הפירצה שבצידו מתיר הוא אותה מדין 'עומד' מרובה על הפרוץ' ונידונות חמש אמות אלו כסתומות, ומעתה אין רוחבו של פתח המבוי אלא עשר אמות בלבד, וניתן להחירו על ידי לחי או קורה.

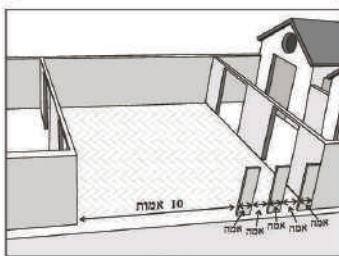
צויר ד

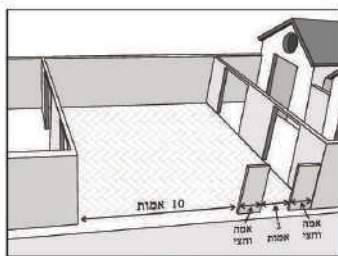
צויר ג

צויר ב

צויר ו

צויר ה

החוקין, שאף הראב"ד סובר כן, אמנם בריטב"א (ד"ה פסח) כתב ש'דברי נבואה' הם, ואף הדין כן, אלא נקטה הגמרא הלכה נמוקה שדלעלם ניתן להכשיר את המבוי על ידי פס שנבנה עשרה טפחים, ואפילו באופן שכותלי המבוי נבדוים הרבה, עד למנה עשרים אמה, שהוא שיעור תכשר מבוי, ומכאן הדין (פסח ד"ה פסח) ששני זה הלוי במחלוקת שנבחרה לפי כל בנין אופן חקוק של פס זה, שלעת הסברים שהפס מונע לחלק את המבוי לשני מבוואות נמצא שהוא משמש כבנייה ככותל מבוי, ולפיכך צריך שתהא הקורה מונחת עליו ממש, אבל לדעת הסברים שאין הפס מחלק לשני מבוואות אלא רק לשני פתחים, אין צורך שתהא הקורה מונחת על הפס, שהרי אין הוא מכותלי המבוי, ודי בכך שתהא מונחת על הכהלים שממשי תצדקו. ה, כתב המרדכי (ד"ה פסח) שאין צריך לעשות פס אחד שלם, אלא ניתן לתת קוים סמוכים זה לזה עד רוחב שלש אמות, באופן שאין בין קנה לקנה ריוח של שלשה טפחים. ו, דלומר, הקורה או הלחי מורידים את הפתח הגדול מכותל המבוי האחד ועד הפס, ואילו את הפתח הקטן שכן הפס ולחלן צד מכותל השני של המבוי אין צריך לחלק, מאחר והוא נותר ביעומד מרובה על הפרוץ, רש"א (ד"ה פסח). אמנם אין הפס עצמו יכול לשמש כלחי, לפי שהוא דווקא מן הכותל יותר משלשה טפחים, ולחי כזה פסול הוא, כמבאר בדברי הגמרא לחלן (ד"ה) ותוספת (ד"ה פסח).

א, בן הוא דעת רש"י (ד"ה תפסית) הרשב"א (פסח ד"ה פסח) שפס זה מחלק את המבוי לשני מבוואות, אמנם הרשב"א (ד"ה פסח) נחלק בזה, וסובר שאין הפס מחלק את המבוי אלא שהוא משמש כחומר שיש כאן שני פתחים, וכפי שסבורה הגמרא מתחילה שניתן לחלק מבוי על ידי הנעת קנה באמצע הפתח, שבוה בוראי אין הכוונה שהוא מחלק לשני מבוואות אלא לשני פתחים, וראה בדעתה לחלן בסמך חילוקי דעים הלכה בין ששת רש"י לשיטת הרשב"א. ב, בפסח הדבר שאין פס זה מחלק על ידי האויר שמכאן ומכאן, כתב הרשב"א (פסח ד"ה פסח) לבאר בשני אופנים: א, שמאחר ופס זה הוא כותל של מבוי שהווי המבוי מתחלק על ידי לשני מבוואות, והוא משמש ככותל לכל אחד מהן) לשיכר יש לו חלונות ואינו בטל. ב, מאחר והאויר שמצידו השני של הפס הוא אויר של מבוי אחר, אין הוא יכול לבטל את הכותל של המבוי השני. ג, שררי תחילה היה פתח המבוי עשירי אמה, ואילו כנה לאחר שנחלק לשני חלקים נמצא הרוח כל מבוי עשר אמות. ד, וצריך לנתת לחי או קורה בכל אחד מן המבוואות, שאם לא ינתת אלא באחד מהם לא יתקון השני, שהרי שני מבוואות נפדוים הם, רש"א (פסח ד"ה פסח), עוד כתב, שצריך שתהא קורת המבוי מונחת על הפס ממש, או על כל פנים בחזק שלשה טפחים, אם אין מבוואה היא מן הפס ויתר משלשה טפחים אינה מכשירה את המבוואות, שכן אחר הדין שתהא הקורה מונחת על כותלי המבוי.

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

לך ללמוד שאיני מתיר ביעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות, וממשיך רב דימי ואומר לאבוי, **אָלָא אִי אֵיבָא לְפִיפֶר דְּפִלְגִין** - אם יש מקום לומר שישנה מחלוקת ביני ובין רבין, דרין 'פרוץ בעומד' פִּלְגִין - אנו חולקים, שלרבין 'פרוץ' כעומד אסור, ועל כן הוא מעמיד באופן שהפירצה שבאמצע מועטת מכל אחד מן ה'עומדים', ואילו אני סובר ש'פרוץ' כעומד מותר, ועל כן אני מעמיד באופן שהחלל שבאמצע שווה לכל אחד מן ה'עומדים' שבצדדים¹.

*

שנינו בששנה: **אם יש לו צורת הפתח אם על פי שרקה מעשר אינו צריך קטענה**.

האמורא מבררת דינים שונים בהבשר סתחי טבוי: **אֲשֶׁקֶן** - מצינו במשנתנו לגבי צורת הפתח דְּשֶׁקֶנָא בְּרִחְבּוֹ - שמועילה היא להכשיר מבוי שפתחו רחב מעשר אמות, נכמו כן מצינו (לשל ג) לגבי **אֲשֶׁקֶרָא** - קורה שיש בה ציורים ופיתוחים², דְּשֶׁקֶנָא בְּרִחְבּוֹ - שמועילה היא להכשיר מבוי שקורתו גבוהה יותר מעשרים אמה,

הפרוץ משתי רוחות הוי עומד, אם כן, לְרִבִּין הָי אֵיבָנִי לִיה לְפִיפֶר - כך היה לו לרבין לומר, שיש רוחב של **אָצְבַּע וּשְׁלִישׁ** בעור **מָקָאן** - מן הצד האחד, **וּשְׁלִישׁ מָקָאן** - מן הצד השני, **וּשְׁלִישׁ וְשִׁנְיָא בְּאָצְבַּע**, ובסך הכל ארבע אצבעות, שבאופן כזה שווה רוחב הנקב לרוחב העור שבכל צד, ומצדפים את שני ה'עומדים' כדי לבטל את ה'פרוץ' שביניהם, אבל מאחר ודקדק רבין להעמיד באופן שרוחב הנקב קטן מרוחב העור שבכל אחד מן הצדדים, יש ללמוד מכך שהוא סובר ש'עומד' מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד.

אמר לו רב דימי לאבוי, **וְאָלָא טָאי** - מה סבור אתה לומר, פִּלְגִין - שאנו חולקים ברין 'עומד' מרובה על הפרוץ משני צדדים, אם כן, לְרִבִּין הָי אֵיבָנִי לִיה לְפִיפֶר - כך היה לי לומר, שיש עור ברוחב **אָצְבַּע וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים מָקָאן** - מצידו האחד של הנקב, **וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים מָקָאן** - מצידו השני של הנקב, **וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים בְּאָצְבַּע**, ובסך הכל שש אצבעות, שבאופן כזה הפירצה שבאמצע יתירה על כל אחד מן ה'עומדים' שבצדדים, ובכל זאת מצטרפים שניהם לבטלה³, ומאחר ולא נקטתי באופן כזה, אלא כשרוחב הפירצה שווה לכל אחד מן ה'עומדים', יש

כבר שאין מחלוקת בינו ובין רבין, אלא שניהם שמעו מימרא זו מרבי יוחנן, ואחר מזה לא דקדק כל כך בלשוננו, אך הכל ענין אחד הוא, ונסיק אמר לאבוי כך, אם סבור אתה לומר שיש מחלוקת בינינו, אי צריך לומר שהיא לענין 'פרוץ' כעומד ולא לענין 'עומד' מרובה משני צדדים. מה רבבים בפירוש המשנה כאן (פ"ג מ"א), וכן במסכת מידות (פ"ג מ"ז). וראה בדברי הגמרא לעיל (ג) שנהלקו אפודאים בגדר 'אפלתרא' שהיתה במקדש, אם היה זה כעין קני עשות מצויים, או שהיו אלו קורות ארוכות מפל הפתח, וראה עוד בענין זה בילקוט ב"אורח שם.

בג. נתקשה החוססת (רי"ט א'ששט), כיצד יתכן היה להעמיד באופן כזה, הרי מאחר ורוחב הנקב גדול יותר מרוחב העור יש לומר כזה 'אחי' אירא דהאי גיסא ודחאי גיסא ומבטל ליה. ותירצו, שאין אומרים כן אלא במחיצות קטנות ולא בכלים. ובשם הריב"א חירצו, שאין אומרים 'אחי' אירא דהאי גיסא' אלא באיר שהיה חלק מן המחיצה שהוא גידון כסחוס מחמת המחיצה נכמו לעיל לענין האויר של עשר אמות שבפתח המבוי, אבל איר שאינו מן המחיצה כלל אינו מבטל את המחיצה. כד' **למאורח** יש לתמוה, מדוע נקט רב דימי בלשון 'אלא אי איבא למיפר' דסליענין, וכי לא ידע רב דימי אם יש מחלוקת בניהם. ובסם הריב"א (רי"ט א'), שרב דימי

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

יא. [א]

אוקר את הטלטול בקבוי, נכן 'פרוך קרוכה על העמוד' אוקר את הטלטול בקבוי, לפיכך יש ללמוד את דינם זה מזה, קה - כשם שמצינו ב'פרוך' הרחב יותר קבוי אמות האוקר בקבוי שאינו יותר בצורת הקטח, לשיטת רב הגורם במשנתו צריך למעט, אף 'פרוך קרוכה על העמוד' האוקר בקבוי אינו יותר בצורת הקטח לרביו, ואפילו באופן שכל אחת מן הפרצות אינה רחבה יותר מעשר אמות.

הגמרא דוחה את דברי רב יוסף. טעמה הגמרא: כיצד ניתן ללמוד את דין 'פרוך מרובה על העמוד' מדין פתח הרחב יותר מעשר אמות, קה לפתח הרחב יותר קבוי אמות האוקר בקבוי, שדינו חמור, שכן לא המרת בו את הטלטול בשבת בשום מקום, אפילו לא אצל פסי ביראות [מחיצות המחיצות למלאות מים מבורות לצורך צולי גרלים], שהרי לא התירו חכמים למלאות מים על ידם אלא כשאין בין פס לפס יותר מעשר אמות, לשיטת רבי חיי, ולפיכך החמיר רב בפירצה יותר מעשר אף לענין כך שאינה ניתרת בצורת הפתח, תאמר ב'פרוך קרוכה על העמוד' האוקר בקבוי, שדינו קל, שכן התקת בו את הטלטול אצל פסי ביראות דרבני הבלי, שהרי הירוח שיש בין פס לפס גדול יותר משיעור רוחב הפסים, ולפיכך יתכן לומר שמורה רב ב'פרוך מרובה' שניתר על ידי צורת הפתח.

הגמרא נוסה להוכיח בדברי רב יוסף, ליקא קבוי ליה - האם נאמר שיש להביא ראיה לדברי רב יוסף, שנינו בברייתא: דפנות ה'קל' [נאלקן שרובן פתחים וזולות, מותר לטלטל בתוכן, וב'קב' ש'קא העמוד' שבהן קרוכה על העמוד', וכיצד שנינו בברייתא וכלבד שיהא עמוד מרובה על הפרץ].

שואלת הגמרא: שרובן פתחים וזולות, וכי תעלה על דעתך שמדובר בדפנות שרובן פתחים וזולות, הרי אם כן בהכרח ה'פרוך' שבהן מרובה על העמוד', וכיצד שנינו בברייתא וכלבד שיהא עמוד מרובה על הפרץ].

טעמה הגמרא: אף אוקר - אמור את דברי הברייתא כך, דפנות הללו שריבה בהן - שעשה בהן הרבה פתחים וזולות, מותר לטלטל בתוכן, וב'קב' ש'קא 'עמוד קרוכה על הפרץ'.

מבאר מדברי הברייתא, שאף בפתחים וזולות העשויים על ידי צורת הפתח צריך שיהיה העמוד מרובה על הפרץ, וכדברי רב יוסף.

דוחה הגמרא: אוקר רב בקבוי, כי תגא קמיא - ברייתא זו עוסקת בקיתתי שיקאי - בפתחים מקולקלים^א, שצורת הפתח שבהם אינה עשויה כתיקונה, ולפיכך צריך שיהיה העמוד מרובה על הפרץ, אך כאשר צורת הפתח עשויה כהלכתה יתכן שמותר אף ב'פרוך מרובה על העמוד'.

טברית הגמרא: קאי - מה הם 'פיתחי שיקאי', כלומר, מה הוא הקלקול בפתחים אלו. נבארת הגמרא: פ'לי קה - נחלקו בהו רב רחמי (רב יוסף, קד - אחד מהם אוקר, שהקלקול הוא פ'לי קה שיקאי - שאין להם משקפים מתוקנים, דהיינו, שאין אבני המחוות עומדות זו על זו כסדרן, אלא אחת נכנסת ואחת יוצאת [צויר ב], קד - ואחר מהם אוקר,

ויש לבד, אוקר קאי - מה יהא הדין להפך, כלומר, האם תועיל צורת הפתח להכשיר מבוי הגבוה יותר מעשרים אמה^א].

הגמרא מוסיפה הספק מבריתא: תא שיקאי, דתגא בברייתא, קבוי שהוא גבוה למעלה מקצרים אוקר, וקבוי - ישפיל את גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשרים אמה, ואם יש לו [למדין] צורת הקטח, אינו צריך קבוי, וקבוי - אף גובה הקורה, לפי שצורת הפתח מכשירה את המבוי בכל ענין.

מוסיפה הגמרא וטברית: אוקר בקבוי קאי - קורה שיש בה פתחים וצוירים, האם תועיל להכשיר מבוי שפתחו רחב יותר מעשר אמות.

מביאה הגמרא ברייתא בענין זה: תא שיקאי, דתגא בברייתא, קבוי שהוא גבוה מקצרים אוקר, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשרים אמה, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשר אמות. ואם יש לו [לפתח המבוי] צורת הקטח, אינו צריך קבוי, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשרים אמה, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשר אמות. ואם יש לו [לפתח המבוי] צורת הקטח, אינו צריך קבוי, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשרים אמה, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשר אמות. ואם יש לו [לפתח המבוי] צורת הקטח, אינו צריך קבוי, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשרים אמה, וקבוי - אף גובה הקורה עד שתעמוד בתוך עשר אמות.

דוחה הגמרא: לא - אין הכרח לפרש את כוונת הברייתא כך, אלא ניתן לפרש שדין זה נאמר ארישא - על הרישא של הברייתא, בה נתבאר שאם קורת המבוי גבוהה יותר מעשרים אמה צריך למעטה, ועל כך מוסיפה הברייתא שאם יש בה פתחים וצוירים אין צריך למעטה.

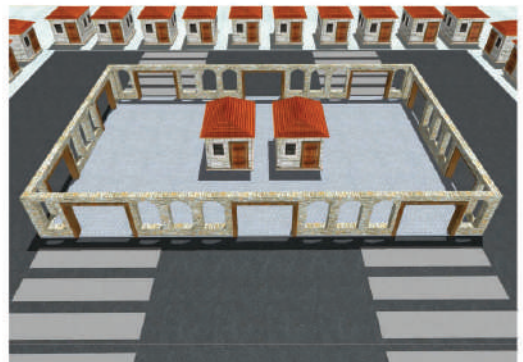
*

הגמרא מביאה גירסא אחרת בדברי המשנה, הסובבת שצורת הפתח אינה מועילה להחיר פתח הרחב יותר מעשר: קיתתי ליה [שנה לו] רב יהודה ליהיא קר רב קטוי [לפנין קרב], את דברי המשנה והרחב מעשר אמות ימעט, ואם יש לו צורת הפתח אף על פי שהוא רחב מעשר אמות אינו צריך קבוי, אוקר ליה רב לרב יהודה, אל תשנה לבני את המשנה באופן כזה, אלא כך אוקר ליה - תשנה לו, שאף אם יש לו צורת הפתח מכל מקום צריך קבוי, אוקר ליה רחב הפתח, לפי שאין צורת הפתח מועילה להחיר מבוי שפתחו רחב יותר מעשר.

רב יוסף לומד דין נוסף מדברי רב: אוקר רב יוסף, דוקרי רבינו - רב, הסובר שצורת הפתח אינה מחירה פתח הרחב יותר מעשר, דוקרי דין נוסף, דוקר שרובו - רב כל רופן שבה, עשוי על ידי פתחים וזולות [צויר א], דהיינו, שה'פרוך' מרובה על העמוד, אינו יתרת בצורת הקטח של הפתחים והזולות שבה, אפילו אם כל אחד מהם אינו רחב יותר מעשר אמות. קאי קבוי - מה הוא טעם הדבר, הווי' ש'פרוך' הרחב יותר מקבוי אמות

צויר ב

צויר א

א. כלומר, שאפילו רבי מאיר הסביר שלא התירו בפסי ביראות פתח הרחב יותר מעשר אמות מודה שהתירו שם 'פרוך מרובה על העמוד', ובסוחר שרין 'פרוך מרובה על העמוד' קל יותר מדין פירצה הרחבה יותר מעשר.

א. אין כוונת רב יוסף ללמד דין חצי מדין מבוי בדוקא, שהרי פתח רחב יותר מעשר מוטל בחצר כשם שהוא מוטל במבוי, ומבא שנינו ללמד דין זה גם מחצר עצמה, אלא נקט רב יוסף מבוי משום שרוב עסק בדין מבוי, וחספא (דף מ"א).

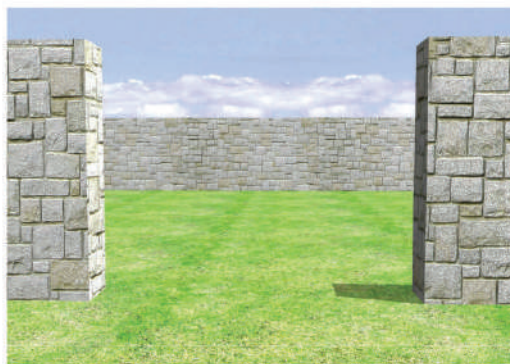
בְּנֵי שֵׁל הַיְּהוּדִים, מְשִׁיבֵיהֶם הַגּוֹרָם וּמְבַרְרֵיהֶם זְבֻלָּאִי - מִה הוּא וְרוּחַ הַפָּתַח שֶׁבֶן הַיְּהוּדִים בְּאִפְסוֹ שֶׁבֶן חֲלֹקֵי רֵבִי יִחְזֹן וְרֵישׁ לִישִׁי, זְבֻלָּאִי מְבַרְרֵי - אֵם
וְאִתְּרֵם הַפָּתַח הוּא עֵשֶׂר עֲמֻתָּה, אֵם כֵּן יֵשׁ לְחֻמֵּיהֶם, זְבֻלָּאִי אֵם
יִחְזֹן שְׁבֵט ז' - הָאֵם עַל מַחְצֵה כּוּז אִמֵּר רֵבִי יִחְזֹן שֶׁאֵין הִיא מְעִילָה
לְעִנְיַן שְׁבֵט, הִיא חֵל מְרִידִם עֵשֶׂר רֹחַב שֶׁעַתָּה, מְחַת' וְהוּא אֵינוֹ בְּכַסֵּל
הַמְּחַתִּימָה ז' - אֵלֶּה וְדֵאֵי יֵשׁ לְרֹמֵי, שֶׁמֶר זְחֻלָּם מְפַתֵּחַ שְׁוֹאֵר הוּא
יְהִי מְבַרְרֵי אֲמוֹת, וּמֵאֵלָּה וְרֵבִי יִחְזֹן אֵינוֹ מְחַדֵּר מַחְצֵה ז' לְעִנְיַן שְׁבֵט יֵשׁ
לְמֹדֵר, שְׁוֹאֵר סוֹכֵר רַבִּי, שְׁצוּרֵת הַפָּתַח אֵינֶה מְתַר פָּתַח הַרְחֵב יִתֵּר מְעַשֵּׂר
אֲמוֹת.

וְאָמַר עַל כֵּךְ יֵשׁ אֶקְוֶה, בְּדֶרֶךְ שֶׁהִתִּירוּ לָא חֲכָמִים מַחֲצִיזָה זוֹ לְעֵינָיו
בְּלָאִים, בְּדֶה הִתִּירוּ לָא גַם לְעֵינָיו שְׂבֵתָה, שִׁיחָה רִשְׁאָה לְטַלְטֵל בְּתוֹךְ מְקוֹם
הַמּוֹקֵף בְּמַחֲצוֹת כֹּאֲלוֹ. וְרַבִּי יוֹחֵן אָמַר, רַק לְעֵינָיו בְּלָאִים הִתִּירוּ לָא חֲכָמִים
מַחֲצִיזָה זוֹ, אֲבָל לְעֵינָיו שְׂבֵתָה לֹא הִתִּירוּ לָא.

המטרה מקשה על ביאור זה במחלוקתם של רבי יוחנן וריש לקיש: ורבי - יש להקשות סתירה מדריש יחזקן אדריש יחזקן, ורבי - וכמו כן יש להקשות סתירה מדריש לקיש אדריש לקיש. דאמר ריש לקיש משום -[בשם] רבי יהודה ברבי חנינא,

צִיּוּר ד

צִיּוֹר ג

ציור ה

174

[N] :N'

מבטרת הגמרא: **קפאי טקקין** - באיהו אופן מחת רבי יהושע וזמורה בין האילנות. **איטריא** - אם נאמר שששה זאת שני של האילנות, יש לתמוה על דברי רבי יוחנן בן נורי, וכי מחציה חזק שיהא רחבה יותר משהא אמות **אפור** לרובל אמות משני **התנאים** - הוה שנינו בבריתא והנוטקת בזרני כלאים, **היו שם קנין הדקדקנין** - קנים שהם חרים בקצותיהם כדקר [נ-תר], ונעין אותם כדקרק, **ונשח לכן פריה כחציה** - והניח ענף בין קנה לקנה, **אפילו ביותר פנישר אמות מותר**, **אף לא** - והוא דואי יש לומר, שפחת רבי יהושע וזמורה **מן הדור**, **וקאמר ריה** - ועל כך אמר לו רבי יוחנן בן נורי, שאם מחציה זו עשויה **פנישר אמות מותר**, ואם ביותר **פנישר אמות אפור**, ויש להוכיח ממעשהו זה, שבודות הפחת העשויה מן חצי יש חיולק לגבי ריני כלאים בין פחת ושרוכבו עשה אמות לפחת שרוב יתר משיצור זה.

מסיקה הגמרא: **שפע מינה** - אכן יש להוכיח כי ממעשה זה.

נעזר אָמֵר רַב הַפֶּתַח, צוֹרֵת הַפֶּתַח שְׁאֵמְרוּ חֲכָמִים שְׁהִיא מִדּוּנִית כְּמוֹצֵה, צִרְיָכָה שְׁתֵּנָּה בְּרִיּוּחַ [-חֻזְקָה] קִדִּי הַמְּאִמֵּד בַּה דִּלֵּת כֹּל שְׁהִיא, וְאַשְׁמִיּוּ אִם אִפְשָׁר לְהַעֲמִיד בַּה רַק דִּלֵּת שֶׁל קִשְׁיֹן [-קֶשׁ שֶׁל שִׁבְלִים] דִּי בְּכָרְמָא.

טברדת הגמרא: מאי - מה הוא הייב ציר. אמר רב אינא, אבקתא -
חור שציר הדלת נכנס בו. שאף על פי שאין צריך שתהא דלת קבועה בחור
צורת הפתח, מכל מקום צריך שתהא ראויה לדלת.

הגמרא מבארת אופן עשיית 'צורת הפתח': **קָמָא** כברייתא¹, צורת הפתח
שֶׁאֵינָהּ חֲכָמִים כִּךְ הִיא עֲשׂוּיָהּ, **קָמָא** **קָמָא** - מצד אחד, **וְהָיָה קָמָא** - מצד
שני, וְהָיָה שְׁלֹשִׁי עַל גְּבוּהוֹ.

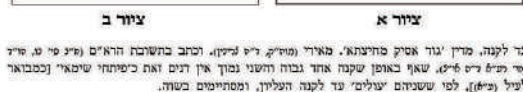
ולדבריו, החרור נמצא בפנים שבצדדים ולא מלמטה וצדור כז.

נמצא שבדבר רבי יוחנן וריש לקיש כאן סותרים לדבריהם לעיל, שהרי רבי יוחנן אמר לעיל שצורת הפתח כזו מתירה בכלאים ולא בשבת, ואילו כאן הוא אומר שאינה מתירה אף בכלאים, וריש לקיש אמר לעיל שהיא מתירה בין בשבת ובין בכלאים, וכאן הוא אומר שאינה מתירה אלא בכלאים.

[illegible]

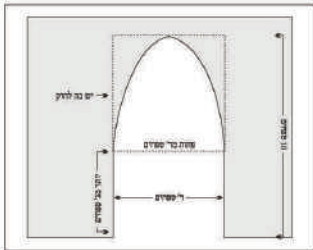
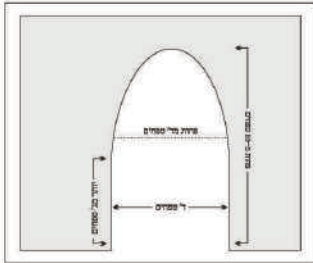
הגמרא מוכיחה שאף לגבי כלאים יש חילוקי דינים בשיעור רוחב הפתח: ומקצא תיקרא - ומנין יש לומר, דשני ק"ו - שיש חילוק לגבי דיני כלאים בין פתח רחב בעל אמות לפתח הרחב יותר מעשר אמות, יש ללמוד זאת ממה דאמר

א. וקראת ימיה על שם עשייתו בקליפיה כמו פאה נכרית, רש"י (יש שם) ובעצור ופס 86
 כ. כתב שבר שפיקו ואלו מן המצות וזכבה להם בקרא וקראת ימיה, ושהיה להם
 חזקת ופועלה לא השווה בה אלא מצינו הקרא (ולפיכך ידועו לו שזאת מציקה חזקה קלוג)
 ד. אית מנסה את כל מה שהתנה קראת בשם ימיה, **ב. אצל** בענין כלאים מהלך כמסמך.
 עשרות חמשה מותין לא שפחה תהיה מצינה שפחה, כמבאר בהפסד במהותה חלקן כמסמך.
 ז. שמה פועל לא המכרה מה שחשבה לעול (על), אלא שר בו הסודות חתמה ופועלה
 והענין כלוא לא לגיב שם כלכל, ויפצחה משפחה אף הסודות כדבריו שר לקוש.
 ח. דבר עולר הוא דריתא או רביה, ופועלה יסוד, וכוננה, ששם שפחה חתמה דבריו
 וכן ידוען כי חתם וקובע על אלו לפחת הדין וזהו שישנו זה לענין כלכל, כן ניתן להם
 חילוק או ברית וזהו קלוג ענין, ששעל ענין דרש קלוג בפחת שחשבו שער אחר, וזהו
 או חזק שחשבו כמחלה כן לשבח וכו' לללאם, ואלו כאן ענין דרש קלוג בפחת אחר
 מעשה, וזהו אותו שפחן וזהו הפחת מזהו אלא לעלש, **ו. יתכן** שפחן אחר
 ורבי יוחנן שכלל שפחן, וזהו שרבי יוחנן כן נזיר היה חזיר על שרבי יוחנן ורבי יצחק
 וזהו המדובר על ידי יחשבו, וברמיסטי ענין הקוראם אף דברי המדובר על קדושה, יצחק, ורבי
 ז. **אף** שפוח עולר היה, אלא שפוח לעול המדובר על חירוש, אלא שפוח על הדרים, ובכתי
 ופועלה יסוד, כן, שמה לעל שרבי יוחנן שפוח על חתמה אלא נא לשפוח על הדרים, כן
 חקבלה, **ז. בן** מירש שר"י (יש קוש), ובעצור (פס דף ה) מירש, שנקראים קים אלא 'מקדקין',
 כן שפוחים ונמצא את אבא, **ח. ונמצא** שפוח ילישע את המהות דבריו וזהו יוחנן
 כפי מציאותה הקדומה, משפח המהות מודר בברית המהות וזהו יסוד, ששעל ענין דרש
 יוחנן בפחת שחשבו שער אבוק כאן בפחת אחר מעשה, ופועלה אף להחזיר מדבריו שזהו
 זכר, שפוחה חתמה [נשפחה] כחיתוכה נא מזהו חתמה מזהו מעשה, **ד. רש"י** (יש שם) (פס 86)
 ובכסות מכות (לפס 86) שפוח שר"י שפוחו או באקספוז, ודבריו בפחת שפיקעו
 א. אמנם אחרת (יש שם) (לפס 86), שפוח אף כעניס כמאן ופועלה שרבי יוחנן (לפס 86)

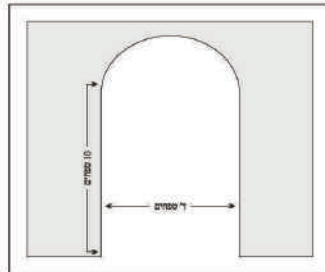
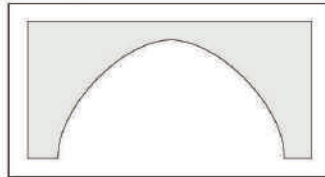
מבוי שהוא גובה פרק ראשון עירובין

[ב] יא:

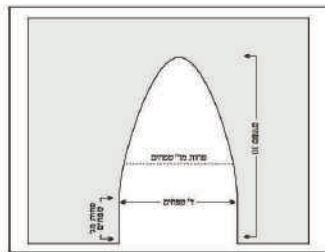
ששית אפר, צריכין ליגע^א. הנמרא מביאה מעשה בענין זה: אצל [הלך] רב נהקין ונבדק עובדא ב' ריש גליהא נשקעמיה - ועשה מעשה בבית ראש הגולה כשיטתו. שהקין נקבה במחיצות כדי להחזיר לטלטל בה, ועשה בהם פתחים רחבים יותר מעשר אמות, והעמיד שם צורת הפתח באופן שהקנה העלין אינו נוגע בקנים שבצדדים. אפר ציה רב ששית נשקעמיה - לשמשו, ששמו היה רב גאון, וז' ששית צדיקיה - לך, והוצא את הקנים של צורת פתח זה, והשליכם. לפי שסבור רב ששית צורת הפתח העשויה באופן זה אינה מועילה להחזיר המחיצה, ולא רצה שיכשלו בית ראש הגולה בטלטול במקום האסור. אצל ששית צדיקיה - הלך רב גאון והוציא את הקנים והשליכם. אשקעמיה רבי ריש גליהא נשקעמיה - מצאנוהו בני ביתו של ראש הגולה ונתנהו במספר, אצל [הלך] רב ששית, קם אפכא - עמד על פתח בית האסורים, אפר ציה לשמשו, גאון, פוק קא - צא ובוא. שמעו בני ביתו של ראש הגולה לרב ששית ושחררו את רב גאון, נפק ואתא - יצא מבית האסורים ובא אל רב ששית.

הנמרא מביאה ברייתא ששניה יש להוכיח כרב נחמן: אשקעמיה [פנש] רב ששית קרנה בר שמואל, אפר ציה, תני קר קירי - האם שנה כבודו אינו ברייתא בריני צורת הפתח. אפר ציה רבה בר שמואל, אין תניא - אכן שנית ברייתא שממנה ניתן להביא הוכחה לריני צורת הפתח. וכך נאמר בה,

שער שראשו עגול כפיפה [ציוור ד גאון]. רבי מאיר קמחיב בקווי, ונקמחיב פוקרין, מפני שלמעלה בראש העיגול נעשה הפתח צר מארבעה טפחים, ואין עליו שם פתח^א. ופון רבי מאיר ותכמים ברין זה, שאם יש ברגליה של הכיפה גששית טפחים שיהא קיימת במזוזה, כלומר, אם פתח זה יש בו גובה עשרה טפחים ברוחב ארבעה קודם שמתחיל להתעגל [ציוור ד גאון]. הכול מוריס שהוא חזיב במזוזה, שהרי אף אם יסתם כל העיגול של הכיפה יש כאן שיעור פתח כשר.

ומברייתא זו יש להוכיח כרב נחמן, שאין צורך שיעגלו הקנים של צירי צורת הפתח לקנה שמעליהם, שהרי כאן הכשרו של הפתח הוא בחלקו התחתון שאינו מתעגל, והעיגול מפסיק בין המזוזות למשקוף העליון, ואף על פי כן נידון פתח כחזיב במזוזה^א.

הנמרא מביאה ברייתא באיה אופן נהקין רבי מאיר ותכמים מברייתא שם: אפר אצל, קרא מוריס שם כיפה זו גובהה גששית טפחים, ואין בגובהה רגליה שששית טפחים ברוחב ארבעה טפחים [ציוור ד גאון]. אי נקי - או באופן של ברגליה גובה שששית טפחים ברוחב ארבעה טפחים

ויש כאן 'התחלה' של פתח למטה בגובה שלשה טפחים וברוחב ארבעה, למעלה יש גובה עשרה טפחים ברוחב פחות מארבעה, דגים כאלו נחקק הקיר ותורחב הפתח גם למעלה כדי רוחב ארבעה טפחים בגובה עשרה, ועל כן יש עליו שם פתח וחזיב במזוזה, ונבדק קרי, אין חקקין קרשלים, ומאחר ואין כאן שיעור פתח בגובה עשרה טפחים ורוחב ארבעה, פטור הוא ממזוזה^א.

הנמרא שבה למעשה של רב ששית שפגש את רבה בר שמואל, אפר ציה רב ששית לרבה בר שמואל ששנה לו ברייתא זו, אי נשקעמיה קרו לא תיקא קרו רבי ריש גליהא נשקעמיה נשקעמיה - אם תפגוש את בני ביתו של ראש הגולה אל תאמר להם מאומה מברייתא זו העוסקת בריני שער העשוי בכיפה, לפי שיש להוכיח ממנה שטעניו בהוראתי בענינים, ואין צורך הקנה שלמעלה ליגע בקנים שבצירי צורת הפתח, אלא אחזור בי מעצמי^א.

משנה משנה זו מפרשת באיה אופן יש להכשיר מבוי שהוא מותר לטלטל בו: הקשר קבוי - כיצד יש להכשיר מבוי כדי להחזיר לטלטל בו, בית ששאי אוקרים, עושה קנה גובה עשרה בצד המבוי בבנייתו, ונקבה רחבה ששטח מעל פתח המבוי, ובית ה' אוקרים, די לעשות או קנה או קורה, רבי אילינך אפר, עושה שני קניין משני צידי פתח המבוי^א.

המשנה מביאה מחלוקת תנאים בבאור האופן שבו נחלקו בית שמאי ובית הלל: קישום [משמנו של] רבי יששכאל אפר תלמיד אהרן קני רבי עקיבא, לא נחלקו בית ששאי ובית הלל על קבוי שרוחב פתחו הוא ששית טפחים, אלא ששאי שבוה אף בית שמאי מורים שהוא ניקר או קנה או קורה, אלא על קנה נחלקו, על מבוי שפתחו רחב טפחים אמות נקד גששית אמות, ששית ששאי אוקרים, הכשרו בקנה וקורה, ובית הלל אוקרים, או קנה או קורה^א.

אפר רבי עקיבא, על זה נאף זה נחלקו, כלומר, הוא חולק על רבי יששכאל, וסבור שמחלוקתם של בית שמאי ובית הלל היא, בין במבוי שפתחו רחב מארבע אמות עד עשר, ובין במבוי שרוחב פתחו פחות מארבע אמות^א.

*

בו רוחב ארבעה טפחים במבוי שלשה, שאם לא כן אין כאן תשובות תחילת פתח, שכל פתח משלש סמך לקרע נידון כקוקע [נדון לבוד], ואי אפשר להמשיכו על ידי חקוקה. והתנאי השני, שיהיה פתח זה בזה פשרה טפחים [אפילו שאין בהם רוחב ארבעה], שאם לא כן אין עליו שם תחילת פתח כלל, שאין פתח פתחו מעשה, ובהו אף רבי מאיר מודה שאינו חזיב במזוזה, על פי דבר רש"י כאן (דף ס"א ע"א ב' ע"א), ובמסכת יומא (דף ע"א ע"א), שו, הבי' דגם דגם 'א' משכחת לה לבי ריש גליהא לא תימא לה ול' מידה. שו, רבינו חננאל דגם דגם, ה' ובס' כן צריך לתקן את המבוי כדי שיהא ניתן להחזיר את הטלטול כן החצירות אלו, על ידי שיעור דירי המבוי 'שיחופי' במזוזה. ורבי' בפרש' המשנה ורבי' (דף ס"א), אין נותן רבי אליעזר לחלוק גם על בית שמאי ונתן על בית הלל, אלא סובר היה שכן אמרו בית שמאי, ורבי'א (דף ע"א ע"א), י' במבוי לחלוק (ב' במבוי) שחלוקה זה היה רבי מאיר, ששימש גם את רבי יששכאל וגם את רבי עקיבא.

א. בתב המדרי (דף ס"א), שלא נחלקו רב נחמן ורב ששית אלא באופן שהקנה העליון גבוה יותר משלשה טפחים מן הקנים שבצדדים, אבל באופן שאינו גבוה שלשה טפחים מורה רב ששית שיש כאן צורת הפתח, לפי שדנים אותם מנעוץ זה כוח מרין לבוד. י' כן כתב רבינו חננאל (דף ס"א ע"א) 'קרא גאון פוק ונשקעה ונפק'. וכן כתב האור ורוב (דף ע"א ע"א), שמפני שהיה רב ששית חסוד אצל בי ריש גליהא נהוץ למעשה רב גאון מפני כבודו של רב ששית, ובהנהגתו יעביר (דף ס"א ע"א), כתב שמחלוקה מכירה וזו ששית כן רב גאון מרענ עצמו ולפוקר אסורין, ונשקעמיה ששית את על פי ציוור זה של ששית שחידדו. י' שאין פתח פתחו מרחוב ר' טפחים וגובה י' טפחים. י' כלומר, שיעור פתח לתחתיב במזוזה הוא גובה עשרה טפחים ברוחב ארבעה. אמנם יש אומנים שאמלו כשאין בו שיעור זה דגם אותו כאלו נחקק בקיר ותורחב הפתח שיעור חזיב במזוזה, אמנם כדי שיהא ניתן לרוץ כאלו חוקקים ופירושם את הפתח צריך שיהא בו תחילת שם של 'תחילת פתח', ולזה צריך שני תנאים: האחד, שיהיה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

יא: [ג]

הצריכו בית שמאי לעשות ברוח הרביעית לחי וקורה, כדי להתיר את השלטול בתוכו.

הגמרא מבררת עתה את שיטת בית הלל בענין זה. שנינו במשנה: **בית הלל אוקרים**, הכשר מבוי הסתום משלש רוחות הוא על ידי שמתקנו ברוח הרביעית **או בלחי או בקורה**. **לפיכך** - האם מכאן יש להוכיח ולומר, **דקא קבבי בית הלל** שצריך להקיף מקום בשלש מחיצות כדי לעשותו רשות היחיד **דאורייתא**, שהרי אילו היו טוברים שרי בשתי מחיצות, לא היו מצריכים לעשות למבוי שלש מחיצות גמורות, אלא די היה לעשות ברוח השלישית לחי או קורה, כמו ברביעית.

זהו הגמרא: **לא** - אין הכרח לומר כן, אלא יתכן שלענין **לירוק חפץ** מרשות הרבים לרשות היחיד מורים הם **שמישתיים** הוא **דמיתבי** - שאף הוורק למקום המוקף שתי מחיצות חייב מן התורה משום מוציא מרשות לרשות², אבל **לירוק** שם לא התירו חכמים, **עד דאיכא** - עד שיהיו **שני** מחיצות גמורות, ולחי או קורה ברוח הרביעית³.

*

שנינו במשנה: **רבי אליעזר אומר**, **לחיו**.

הגמרא מבררת את כוונת דברי רבי אליעזר: **איכא קורה** - נסתפקו בני הישיבה, **רבי אליעזר** **לחיו** נקודה **קאמר**, כלומר, האם כוונתו להצריך לעשות במבוי גם שני לחיים וגם קורה כדי להתיר בשלטול, או **דיקא** - או שם **לחיו** **קאמר** **קורה** **קאמר**.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק מבייתא: **קא** **שטע** - בוא ושמע ראייה לפשוט את הספק. שנינו בברייתא, **קאמר** **רבי אליעזר** **שחלף** **אצל** **רבי יוסי** **בן פרידא** **תלמידו**.

גמרא הגמרא סברה שמהלוקתם של בית שמאי ובית הלל היא במבוי מפולש, הפתוח במלואו לרשות הרבים משני צידיו. מקשה הגמרא: **קאן** - כשיטת מי נשנית משנתנו, הסוכרת שניתן להתיר מבוי מפולש על ידי לחי וקורה, הרי זה **קאמר** **קאמר** **קאמר**, שנחלקו לעיל (ו) בביאור האופן שיש להתיר מבוי מפולש בשלטול, שכן לדעת שניהם אין די בלחי וקורה².

מיתנת הגמרא: **אמר** **רב יהודה**, **קבי קאמר** - כך היא כוונת המשנה לומר, **קבי קבי** שהוא **קתום** משלש צדדיו ואינו פתוח אלא ברוח רביעית, **ביד**, **בית שמאי אוקרים**, **קבי** **קורה**, ובית הלל **אוקרים**, או **קבי** או **קורה**. אבל במבוי מפולש הכל מורים שאי אפשר להכשירו בלחי או קורה בלבד.

*

הגמרא מבררת בכמה מחיצות נעשה 'רשות היחיד' מן התורה: שנינו במשנה, הכשר מבוי **שמישתיים** **אוקרים**, **קבי** **קורה**. מבררת הגמרא: **לפיכך** - האם מתוך דברי המשנה יש לומר, **דקא קבבי בית שמאי** שצריך להקיף מקום בארבע מחיצות כדי לעשותו רשות היחיד **מאורייתא**³, ולפיכך הם מצריכים לעשות ברוח הרביעית של המבוי גם לחי וגם קורה, כדי שתהא שם מחיצה גמורה².

זהו הגמרא: **לא** - אין הכרח לומר כן, אלא יתכן שמורים בית שמאי שלענין **לירוק חפץ** מרשות הרבים לרשות היחיד, **שמישתיים** מחיצות הוא **דמיתבי**, כלומר, מקום המוקף בשלש מחיצות נידון כרשות היחיד מן התורה, והוורק חפץ מרשות הרבים לתוכו, חייב. אבל להקל ולשקלל שם כדון רשות היחיד לא התירו חכמים, **עד דאיכא** - עד שתהיינה בו ארבע מחיצות. ולפיכך

כ. **לא** שלתנא קמא צריך לעשות צורת הפתח מצד אחד ולחי וקורה מצד שני, ואילו לחצית. לדעת בית שמאי עושה זאת מכאן ודלת מכאן, ולדעת בית הלל עושה זאת מכאן ולחי וקורה מכאן. כ. **באמר**, הלכה היא למשה מסיני שבמחצית מרובע מחיצות אינו נידון כרשות היחיד. רש"י ירוש' נ"ח ט"ז, **שאלו** היו טוברים שרי בשלש מחיצות מן התורה, והמחיצה הרביעית אינה אלא לחי, פשוט הדבר שהיה מועיל בה או לחי או קורה, ולא היו מצריכים את שניהם יחדיו, ורשב"א (ירוש' נ"ח ט"ז). עוד כתב בסוף תוספות ורבינו פרץ, שאין הכוונה שצריך ארבע מחיצות כשם שן התורה, שאם כן לא היה מועיל בזה לחי וקורה, אלא הכוונה היא שצריך 'שם' ארבע מחיצות, דהיינו, שלש מחיצות גמורות ומחיצה רביעית בכל שהוא, אך לא פחות מלחי וקורה. כ. **בתב** חרשבי"א ירוש' נ"ח ט"ז, שפסחבר לומר שאין זה אלא דחיה בעלמא, שאי אפשר להוכיח מכאן שבה הלל טוברים בשלש מחיצות מאורייתא, אבל למעשה הכל מורים שצריך שלש מחיצות מן התורה, חוץ מרבי יודנה המור (פ"ג ט"ז) בשתי מחיצות. כ. **שכן** אין המקום נראה לאנשים כ'רשות היחיד' אם אין חיבר ברוח הרביעית. ורשב"א ירוש' נ"ח ט"ז.

178

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

עושה פס ברוח אמת - מצד אחד של הפתח, צריך שיהא קרוחב ארבעה טפחים, אבל אם עושה פס קטן רוחות - משני צדדים, די שיעשה קטן וקטן ויפנהו קטן.

הגמרא מביאה את דברי שמואל שהצריך לעשות פס ברוח הדופן: אָמַר רב פפא, אִי קָשְׁיָא לִי - אם יש לי להקשות על דברי שמואל, הָא קָשְׁיָא לִי - כך יש לי להקשות, דָּאמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל לְרַב הֲנִינְהּ בְּרַ שִׁינְא, אֵת לֹא מַצְבִּיר עוֹבְדָה - אתה אל תעשה מעשה להחזיר חצר הפרוצה למקום שנאסר עליה, אֵלָא אוֹ קְסִימַת רַב הֲדוּסָן שֶׁל פִּירְצַת הַחֲצֵר, אוֹ קָשְׁנִי פָסִין, ועל כך יש לתמוה, לָמָּה לִי - מרוע צריך לסתום את רוב הדופן, הרי בפעם פס שהוא רחב ארבעה טפחים פס - די. וְכִי תִימָן - ואם תרצה ליישב ולומר, קָמִי בְּרֹב הֲדוּסָן - באיזה אופן הצריך שמואל לסתום את רוב הדופן, קָדוּסָן ששיעור כל רוחבה שְׁבַע טפחים, דְּהָאֲרַבְעָה טפחים הֵנָּה לִי רֹב הֲדוּסָן, אבל ברופן שהיא רחבה שמנה טפחים ויותר אין צריך לסתום את רובה אלא די בפס ארבעה, מכל מקום עירין יש לתמוה, ברופן שרוחבה שבעה טפחים לָמָּה לִי לעשות פס שהוא רחב ארבעה טפחים, כלומר, מרוע צריך לסתום את רובה, הרי בפס שרוחבו שְׁלֹשָׁה טפחים ויפנהו קטן - די, דְּהָא אָמַר רַב אֲהֵלִי, וְאִמְרִימָא -[יש אומרים שאמר זאת] רַב וְהִיא, ששיעור פתח הצורך חיקון הוא גָּד ארבעה טפחים, אבל בפחות משיעור זה אין צריך חיקון כלל, ונמצא, שכאשר רופן החצר רוחבה שבעה טפחים די לעשות פס של שלשה טפחים רמשהו כדי למעט את פתח החצר מארבעה טפחים, ושוב אין צריך שם צד חיקון.

מותרת הגמרא בשני אופנים: אֲרֵבָתִית אֵיקָא - אם תרצה אמר כאופן זה, קָאן - בדבוי של שמואל נאמר דְּהָבֵר, שהיא מרובעת, או רוחבה יתר על

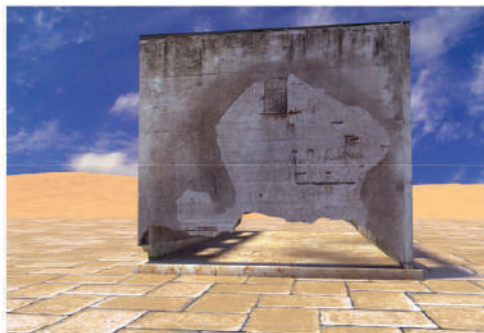
אָמַר לִי רב יוסף לאבי, אָמַר לֹא נִדְבָנָא - אני איני יודע להחזיר חצר מהמירא זו בדבוי שמואל, אלא יודע אני שעשה רב יהודה מעשה להקל כפי המירא שאמר בשם שמואל להחזיר חצר בפס אחד, עוֹבְדָה הָנָה - שכן מעשה היה בְּדוּרָה דְּרִנְיָהָא -[כפר של רועים], לָשׁוֹן וְכִי הִנָּכְנִים לְהַצִּיר הָנָה - פרצו מי הים את דופן החצר במלואה ונכנסו לתוכה נצור ב, וְאֵתָא - ובה בעל החצר קָשְׁנִי -[לפני] דְּרִב וְהוּדָה, לשואלו כיצד לתקן החצר להחזיר למלואה ממנה מים בשבת, וְלֹא אֲרַבְרִיָה - ולא הצריכו לעשות בה אֵלָא פַס אָמַר בראש הכותלי.

אָמַר לִי אבי לרב יוסף, לָשׁוֹן וְכִי קָאֲרַבְתָּ - וכי ממעשה זה שאירע במי הים אמר אתה להוכיח שחצר ניתנת בפס אחד, אין אתה יכול ללמוד משם למקומות אחרים, שכן קָל הוּא -[קולא היא] שְׁהַפְּלִי הִקְבִּים בְּמִלּוּ קִיָּם בשבת, שמונת אפילו על ידי חיקון מוטע. וְכִי קָאֲרַבְתָּ מִיָּדָה - וכי ששאל רַבִּי בְּקָלָא פֶרֶב, מִיָּדָה שהיא תְּלוּוָה באויר, כגון שמחוברת מלמעלה וגבוהה מן הקרקע שלשה טפחים, קָדוּ שְׁתִּמְרִי את הטלטול בְּהוֹרָבָה נצור ב, אָמַר לִי רב לרבי טבלא, אִין מִיָּדָה תְּלוּוָה קִיָּמָה אֵלָא בְּקִיָּם - כשעשויה מעל גבי מים להחזיר למלואה מהם בשבת, שכן קָל הוּא שְׁהַפְּלִי הִקְבִּים בְּקִיָּם, וכיון שהקילו חכמים לגבי מילוי מים יותר משאר מקומות, לפיכך אין להוכיח מן המעשה שאירע בלשון ים לענין היתר חצר בפס אחד.

חזרת הגמרא ומקשה: מַכָּל קִיָּם קָשְׁנָא - קשה סתירה ברברי שמואל, שפעמים הותר בפס אחד ופעמים הצריך שני פסים.

מותרת הגמרא: קִי אֵתָו - כאשר באו רב פפא ורב הונא בְּרִיָה דְּרַב יְהוֹשֻעַ בְּרִי רַב - מן הישיבה, פִּירְשׁוּהוּ - יישבו את הסתירה, וכן אמר, אם

יא עַל שֶׁ בִּיאָר הִירְבִּיָּא דִּיָּם אֵלָּא, יב. רש"י (פסל דִּי מִזְבֵּחַ), וברשב"ם (דִּי מִיָּדָה) כתב [בפירושו הראשון] שהוא שם מקום. יג. ועל ידי פס זה הותר לו למלאות מן המים שבחצר המחוצה וליהנותם למית שבתה, ואינו נידון במטלטל מכרמית לרשות חזרה. על פי דבוי רש"י (דִּי מִזְבֵּחַ) - בְּכִין מִחֲצֵלָה בִּבְנֵי עֶשְׂרֵה טפחים שהביאנו אותה מן הקרקע שלשה טפחים או יותר. רש"י (אלף ו): דִּי מִיָּדָה מִלִּטָּה, טו. שִׁלָּא הוּא הַחֲצֵרָה דִּינִית כִּמְרַבָּה לְרֵעוֹת הַרְבִּים, רש"י (פסל דִּי מִזְבֵּחַ) כתב חזר שנקט 'חזרבה', לפי שפצחית בה מחיצות תלויות באויר [שחורבה תחתית המחיצה ותשאר החלק העליון]. רש"י (דִּי מִזְבֵּחַ) טו. כְּפִי לַעֲנִין תְּחוֹטָרָא [מַרְפֶּסֶת] הַבְּנִיָּה מִעַל הָאֵם, שפותר לשאוב מים מן הים לשם על ידי חוקן של 'מחיצה תלויה' [צנור ד], כמבואר להלן (פסל דִּי מִזְבֵּחַ) יד. כְּלוּמָר, כֵּשֶׁם שֶׁהָקִילוּ חֲכָמִים לְמִלְאוֹת מִיָּם עַל יַד מַחֲצֵה תְּלוּיָה, כֵּן הָקִילוּ בַּחֲצֵר שֶׁנִּפְרָצָה לְכִרְמִילָתָהּ עַל מִיָּה הַיָּמָה עַל יַד הַיָּמָה כֵּל שֶׁהוּא, אֵין אֵין הַחֲצֵרָה כִּמְכָּא לְשֹׂאֵר מְקוֹמָהּ שִׁיָּא

צויר ג

צויר ב

צויר ד

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

הוא רשות הדיור, **אָפּאָ אַם בּן (יש) [נשוי]** ¹¹ קהילה גבוהה גשורה **קָסָרִים** בפתח החצר, כדי לגדור את פירצה הכותל שלא תהא רחבה מעשר אמות. **קָסָה דְּקָרִים אָמִירִים** שאסור למלאות מים בלא תיקון, כשפירצתו רחבה ביותר **קָסָר** אמות. **אָפּאָ** אם אינה רחבה אלא גשור אמות **אֵין צָרִיךְ בָּלֹם** - שום תיקון, מאחר ויש שיעור בדופן החצר משני צידי הפירצה¹².

הגמרא מביירה את דברי הברייתא, מדייקת הגמרא: **טָפְלָא** הוא **דִּילָא קִטְפָאִין** - באופן שנפרצה החצר מעשר אמות אסור למלאות מים מלשון הים אל הבית שבחצר, שהרי מטלטל מכרמלית לרשות היחיד, **הָא טָפְלָאִין** **טָפְלָאִין** - אבל רשאי הוא לטלטל בתוך החצר¹³, שכן עדיין נירדנית היא כרשות היחיד, ולכאורה יש לתמונה על כך, **וְהָא - וְהָיָה גִפְרָצָה הַקָּסָר** **קָסָרָא** **עֵלִים**, שהוא **קָסָם** **הָאִסֹּר** **עָלָה** בטלטול¹⁴, ואם כן מן הדין היה שתאסר החצר כולה בטלטול.

אורכה, **קָאָן** - ואילו דינו של רב אחלי נאמר **קָסָבִי**, שאורכו יתר על רוחבו. כלומר, הדין שאמר רב אחלי שאין צריך לתקן פתח שרוחבו פחות מארבעה טפחים נאמר רק במבוי, אבל בחצר יש להחמיר יותר ולהצריך תיקון גם באופן כזה, ולפיכך כאשר רוחב הדופן הוא שבעה טפחים אין די לעשות פס של שלשה טפחים ומשהו, אלא צריך לסתום את רוב הדופן.

נְאֻיָּגִית אִיקָא - ואם תרצה אמר באופן אחר, שאכן דינו של רב אחלי נאמר גם בחצר, אלא **דְּרַב אֶחָלִי נִפְסִיהָ תִּנְאִי הָיָא** - דין זה שאמר רב אחלי במחלוקת תנאים הוא עומד, ויש החולקים בזה וסוברים שבין חצר ובין מבוי צריכים תיקון לעולם, אף כשאין פתחם רחב ארבעה טפחים¹⁵.

הגמרא מביאה ברייתא בענין חצר שנפרצה לים: **תָּנִי רַבִּנָּן בְּבִרְיָתָא, דְּשִׁשְׁן יָם הַיָּבֵשֶׁת קָסָרִי**, דהיינו, שפרצו מי הים את דופן החצר ונכנסו לתוכה, אך לא נפרצה הדופן במלואה [ציור ה']¹⁶, **אֵין מְכַלְפִּין הֵיכְנֵי נֶמֶן** לשון הים] מים **בְּעֶבֶת** אל הבית שבחצר¹⁷, מאחר והים דינו מכרמלית והבית

ציור ה

בזהרה, שבהכרח הברייתא עוסקת באופן שלא נפרצה הדופן במלואה, שאם לא כן, לא היה מחלקת בין פירצה עשר אמות לפרצה הרחבה מעשר [ונקט שיש שיעור משני הצדדים, מאחר ובאופן כזה די בשיעור עשרה, אך כשיש שיעור מצד אחד בלבד צריך פס של ארבעה טפחים]. כן, **שְׁאִילָה** היה אף חטטול אסור צריכה היתה הברייתא לומר 'אין מטלטלים בה', מאחר (ששם) **דיס וקל**, כן, **לֹא** דוקא 'במלואה', שהרי נתבאר לעיל (בהערות) שמדובר באופן שנשארו מחצית מן הגדרים, אלא כל פירצה שהיא רחבה יותר מעשר אמות נקראת בלשון הגמרא 'במלואה', רש"י (ד"ס גמרא).

כב, **מְכַלְפִּין לְהֵלֶן** (ג) בגמרא, שנחלקו תנא קמא ורבי עקיבא במשנתו בדינו של רב אחלי, ואין אנו יודעים מי הוא חסידו כמותו ומי החולק, ולפיכך יש לחזמר בין זה ולתצריך שיהא רוב הדופן סתום. רש"י (ד"ס ד"ס), כב, **מֵאֲחֵר** הברייתא מחלקת להלן בסמוך בין פירצה שרחבה עשר אמות לבין פירצה שהיא רחבה יותר משיעור זה, יש ללמוד מכך שלא נפרצה הדופן במלואה, שאלו נפרצה לגמרי או שזה דין פירצה עשר אמות לדין פירצה הרחבה מעשר, **רש"י** (ד"ס גמרא), כב, **בְּן** פירשו התוספות להלן (פי' ד"ס ס"ט), כב, **רֹאשׁ** הנהוה רצונום שכן היא הניסא בכתב יד וראשונים, כב, **רש"י** (ד"ס גמרא), וכתננו, למע שנתבאר לעיל

[N] :ב'

שיתוף מבראות נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו חייב, ומסתימת הברייתא משמע שבין אם הכשירים בלחי ובין אם הכשירים בקורה, הזורק לתוכם חייב, וקשה על רב יהודה שסובר שמבוי שלא עשו בו שיתוף מבראות והכשירו בקורה אינו נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו פטור.

המרא חזרה כה תמאדמ לעיל, ומביאה את דברי רב יהודה בשם אבהו: **אָמַר רַב יִצְחָק בְּרִי אֵימָן**, אלא מה שנאמר בשם רב יהודה ברין מבי שאלן שיתון מבראות, על כרח שכן נאמר, **אָמַר רַב יְהוֹדָה**, כלומר, מפולש, ששני ראשיו תוחמים לרשות הרבים, **שֶׁיֵּצֵא צָרוֹ שְׂתִינָהוּ**, כלומר, שקודם שתיקנן כרנו און שיתון מבראות מחיר לטלטל בו, אם הַשְּׂתִינָהוּ שֶׁיֵּצֵא - שיתון החיורו לטלטול על ידי ששעה לחי כראשו, אף על פי שערין און ראוי לשיתון ומרבין אסור לטלטל בחוכו, **הַזֶּקֶק מְרֻשֹּׁת הָרִבִּים** **הַזֶּקֶק**, שכן, שיתון שיהיה עס הלוחש יוש שלוש מחיצות, נחשב רשות החיור מן הרה"ח. ואם הַשְּׂתִינָהוּ בְּקִרְיָה - שתיקנן החצרו והטול על ידי ששעה קורה כראשו, **הַזֶּקֶק מְרֻשֹּׁת הָרִבִּים** **הַזֶּקֶק**, האילי והטול אינה נידונה כמחיצה **הַזֶּקֶק** אלא מנעילה משום היכר, וכולהו, אינו נחשב רשות החיור.

הזמרה לזמדת מכאן מהי דעת רב יהודה ב"ר לחי ובר"ן קורה. אומרת הגמרא: **מִלְּמָה קָסָרָה** - מוכה שוכה יהודה סוכר שֶׁלִּי מוֹעֵל בְּשֵׁמוֹ **קִרְיָתָא**,¹⁰ ולכן נקרה מפולש שעשה לחי בראשו נחשבת רשות היחיד והזורק לתוכו חיוב, וזמרת מוֹעֵל בְּשֵׁמוֹ **יִצְחָר**, שפלי יחי הקורה בראשו המכב, ניכר לאנשים שהמביא הוא רשות היחיד, ולא יכראו לטעות ולומר שכשם שמותר לטלטל ממכב כך מותר לטלטל ברשות הדיבס¹¹, ויכין שהקורה מוֹעֵלָה ששום חיוב וזמרת נידונה לתכניצה, לכן מביא מפולש שעשה קורה בראשו אינו נחשב רשות היחיד והזורק לתוכה פטור.

הגמרא מביאה שגם רבה סובר כן: [בן] אֶסְרֵי רַבָּה, לָהּ מוֹעֵיל מְשֻׁם מְחִיצָה, וְקוֹרָה מוֹעֵילָה מְשֻׁם הַיָּבֵר.

המגורא מביאה דעה החולקת על רב יודה ויבנה: ור' אבהו, אבהו זה ור' אבהו זה - בין לחי ובין קורה, מועילים **משום חיצה**, שעל ידי הלחי או הקורה שבראש המבוי, ניכר לאנשים שהמבוי הוא רשות היחיד, ולא יבראו לטעות ולומר שכשם שמותר לטלטל במבוי כך מותר לטלטל ברשות הרבים.

המורה מקשה על רמב"ם: איתניביתו [הקשה] רב יצחק בר אבא אמר ר'בא, שנינו בברייתא, תיזק חפץ מרשות הדינים **קבול**, או יש **אין** [למכור] [למכור] בראש, **ביתא**, כדן חזקת מרשות הדינים לרשות הדין. **אין** [למכור] **אין** [למכור] **אין** בראש, **קבול**, הואיל והמכיר אינו נחשב רשות הדין. ומרבי הברייתא האם יש למכור לחי הודוק לתוכו חיוב, מוכח שלחי משום מוציא, ולכן שמענו נחשב רשות הדין.

מחצית המדבר: הָיָה קֶאֱמֹר - כן כונת התנא ששנה את הברייתא, מבני שאנו מפליש, ישנו לו שלש מחציות, וְהָיָה קֶרֶב הָאֵם לתת לָהּ בראשו כדי להתיז לטלטל לו, הַזֹּחֵק חָפֵץ מרשות הרכים הַלְלוּבִי, חָיִים, בזין הזוהק מרשות הרכים לרשות היחיד, משום שכדי שהמקום יחשב רשות היחיד מן התורה, וזי שהיו לו שלש מחציות, ולכן אף על פי שאין בראש המבית, בכל מקום הוא נחשב רשות היחיד ומחמת שלוש מחציות, ליש לו, שמקום שיש לו שלש מחציות, נחשב לרשות היחיד. אלא מבני מפליש, שכדי להתיז לטלטל לו בראשו צריך לתת לָהּ בראשו האחד, וגם דָּבָר אֲחֵר [נצורה הפתח] בראשו השני, הַזֹּחֵק חָפֵץ מרשות הרכים הַלְלוּבִי, פָּסוּר, וגם אם עשה לזי בראשו האחר פטור, שהלזי אינו נידון כמחצית, וממלא יש למבני רק שתי מחציות.

הגמרא מקשה על רבא קושיא נוספת: אִיתִיבִּיהּ - הקשה רב יעקב בר אבא לרבא, שנינו בבביתא, יתר ג' בן - חידוש גדול מזה² אמר רבי יהודה,

מותרת הנגזרת: **הָאָהָרָא עֲסָקִין** - באוה אופן עוסקת הברייתא כאן, **דְּאִית לֵיהּ גִּידוּדִי** - שנשחיתתה מן המוציאה מחיצה בגובה עשרה טפחים, אלא ששמי היס כיסו אותה [צידור א]. ולפיכך נאסר לשאוב מים מלשון היס אל החצר, אך מכל מקום הותר לשלטל בתוך החצר^א.

ציור א

הממרא מביאה שמעון בשם רב יהודה בענין מביי שלא עשו בו שיתוף מברואות^א ואמר רב הונא, **מביי שלא נשתתפו בו** - שלא עשו בו שיתוף מברואות^א, **אם לא לכיור צהרי** - שתקנו והתירו לטטול על ידי ששעה לחי בראשו, הולוק חפץ מרשות הריבם **צהרי**, כיון וזרק מרשות הריבם לרשות הדיחי, משום שהלחי שכראש המביי נידון כמחיצה^ב, ועל ידי כך המביי נחשב כסכותם או כדרך הריבועה נשבע נמצא פתח המביי, נחשב רשות היחיד. ואם **לא לכיור צהרי** - שתקנו והתירו לטטול על ידי ששעה קורה בראשו, **ואם חפץ מרשות הריבם לא**, משום שהקורה שכראש המביי אינה גיונות כמחיצה^ב, ואין המביי נחשב רשות היחיד ממנה. ואף על פי שגם בלא ההקרה יש למביי של מחיצות, סובר רב יהודה שכדי המפוקס יחשב רשות היחיד צורך שהיו לו ארבע מחיצות^א.

מקשה הגמרא: מותקין הן [הקשה] רב שלש על רב יהודה, טבאבא דלא
 מותקין בן - מוכרי רב יהודה ימכו שיהיה נשחרפו, שמימי שהסעם
 שאם הכשיר בקרה אין הכביש שדות הויזו, הוא שמוס לשא עשו כר
 שיתקין מבראות, הן מותקין בן - אבל אם עשו כר שיתקין מבראות, אפי'ו
 הכשירו מותקין גבי [גם] שדות הוזק לזכות, וקשה, ואי כפר לחם
 שהתחיה כבוד השיתקין מותקין אחר רשות הדין, ואם לא הניח
 בו ככר היה הוא לרשות הרבים, והא שאין הזכיר כר, שהיה דיני רשות הדין
 יאמנו תלמיש בשיתקין מבראות אלא במתנות, ואם כן גם א נשתחרפו כמכור,
 שכל זמן שיש להם הכשיר בקרה הוזק הוזק וזכר אין שפור.

[illegible][illegible]

יב: [ב]

האמרא מביאה שמועה דין ממי מרובע; אָמַר רב יהודה אָמַר רב, מְבִילִי
 שְׂמָאֵלְךָ בְּרַחֲמֵי - שְׁמִית אֲדוּכָה שוה למית רוחבִּי, אִינוּ יוֹתֵר מִלְּחִי
 שְׂרָחֲבִי לְבָבְךָ, כִּמְשֵׁר מְבִילִי שִׁיתֵּךְ בְּלִחִי מִשְׁהוּ, אֲלֵא צִירִי לַעֲשׂוֹת
 בְּרִאשׁוֹן מִפִּי בְּרוּחַ אֲרַבְעָה פְּסָמִים, שְׂכִיךְ שְׁאֲדוּכָה בְּרוּחַ, נַעֲשֶׂה יָדֵנוּ כְּמִצְרָאֵי
 שְׂאִינֵנוּ יִתֵּתֵנוּ בְּלִחִי מִשְׁהוּ, אֲלֵא בִפְס בְּרוּחַ אֲרַבְעָה, וְכִפִּי שִׁיבִירָא לְהֵלֵךְ.

שמותיה נוספת בדין מבין מורכב: **אָמֶר רַב הָיִיד גַּר אֲשֵׁי אָמֶר רַב**, **מִבּוֹ**
שָׂאֲלֵנוּ דְרָהֶב־ - שמות אורכו כשהו למית רוחב, **אֵינִי יִקְרָא מְקוֹרָה**
שְׂרוּחֶב־פֶּסַח²⁰ - כאשר מבי שנית כורה שרוחבה טפת, אלא צריך לעשות
בראשית כפס כרוח ארבעה טפחים²¹, **הַדִּיל וְדֵינוּ תַּחַד שְׂאִינִי נִתְרַת בְּקוֹרָה**
טַשְׁטֹף, אלא פס כרוח ארבעה, וכפי שיבאר להלן.

רבי יודא ממזר ששמועות אלו מבוטות. אפר רבי יודא, בקה קפון
 ששמועות דקיי - ככה מבוטות השמועות שאמר וקמס אלו בשם רב, קין
 דאמר של מבי זה קרובו, קנה ליה - נעשה דינו של מבי זה כקצור,
 וקפני איהו יספיק. וכן אינה נחת בקורה, אלא רק בשם ארבעה,
 שחזר שיבאר לזה.

מקשה רבי וירא על דברי רב: אמר רבי וירא, אי משניא לוי, הא משניא לוי - מה שקשה לי כאן, הוא זה, ליהני הא לוי כסם משניא ונשתי - מרוע אין אומרים שהלוי מרדן כסם שרדכו משהו, ויחיר את המכבי שאורכו כרדכו מרדן פס^ט.

הגמרא דוחה את קושיות רבי יודא: אִישׁ מִפְּסִימִיּהָ הָאֵל – ושכחה מרבי יודא
 שמועה זו דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, פסי קמר, קרייהו שיהא בן
 דוחב ארבעה טפחים, שכיח שהחזר מיוערת לתחמישי ציצעא, צריך לגדרה
 יורה ממכילה וכן שמבי שאורכו כרחוב ריני כחצר, אף הוא צריך פס
 ארבע ואינו יתר ויפין שחורבו משלה.

מי יִשְׁלַח לוֹ אֶשְׁנֵי בָתִּים בְּשָׁנֵי צִיּוֹר רְשׁוֹת הַתְּבִיבִים, הוּא כִנְגֵד זֹהוּ, וְרוֹצֵה לְטַלְטֵל בַּמָּקוֹם שֶׁבִּין שְׁנֵי הַבָּתִּים, יִשְׁלַח לָהֶם כִּמְאֵן - בִּקְצֵה הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, לָהֶם מְאֵן - בִּקְצֵה הַשָּׁנָה שֶׁל אוֹתוֹת בֵּין צִיּוֹר, כֵּן, וְעַל יָדֵי זֶה שֶׁהַחֲמִיּוֹה יִשְׁלַח לָהֶם רְשׁוֹת הַרְבִּיעִים, אוֹ שְׁעוֹשֶׂה קִרְיָה מְאֵן - שְׁמִנְיָה מֵאָה צִיּוֹר הַשָּׁנָה, וְנֶאֱמַר הָאֵדֶן עַל גִּבֵּי הַבֵּית הַחֲדָשָׁה, וְנֶאֱמַר הָאֵדֶן עַל גִּבֵּי הַבֵּית הַשֵּׁנִי, וְנֶאֱמַר מִנִּיחַ קִרְיָה נִסְתַּפֵּת מְאֵן - מֵאֵדֶן הַשָּׁנָה שֶׁל הַבָּתִּים צִיּוֹר כָּן, וְנֶאֱמַר מִנִּיחַ קִרְיָה עַל גִּבֵּי הַבָּתִּים מִבֵּית לִבְרִית, אִמְרוּ לוֹ חֲמִישִׁים, אוֹ מִצִּיּוֹרֵי רְשׁוֹת הַתְּבִיבִים בָּקָה, וּמוֹכֵחַ שֶׁלֹּא מִשּׁוֹם מַחְצִיָּה, וְלֹכַן סוֹכֵר רַבִּי יְהוֹדָה שָׁאם עֵשָׂה לָהֶם מְאֵן וּמְאֵן יִכּוֹל לְטַלְטֵל בָּאֲצֵמֶת, וְקֵשֶׁה עַל רַבִּי חֲלָפַי שֶׁלֹּא שָׁאם לְטַלְטֵל מִשּׁוֹם הִיבָנִי, וְאֵין לְחַיֵּשׁ שֶׁרַב רַבִּי יְהוֹדָה סוֹכֵר כֵּן, אֲבָל חֲמִישִׁים הוֹלֵקִים עֲלֵיהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵבֵנָה חֲכָמִים אֶל חֲתֻלָּה עַל רַבִּי יְהוֹדָה אֵלָּא בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיעִים, מִשּׁוֹם שֶׁמִּצְוֵת הַרְבִּיעִים מְבַטֵּל אֶת הַמַּחְצִיָּה, אֲבָל בְּבָמֵי מַפְרֹשֶׁל אֵינֶם הוֹלֵקִים עֲלֵיהֶם, וְגַם הֵם מוֹרִידִים שָׁאם עֵשָׂה לָהֶם מְאֵן וּמְאֵן אוֹ קִרְיָה מְאֵן וּמְאֵן מִחוּץ לְטַלְטֵל בָּאֲצֵמֶת.

מתיצת הנמרה: הָתֵם קִסְקִרָה - שם, לעצן שני בתים בשני צידי רשות הרכים, סובב רִבִּי יְהוֹדָה שֵׁמִי מְחִיצוֹת דִּירוֹתֵיכֶם - מקום עשיר לו שתי מחיצות נחש רשות היחיד, וכן המוקים שבינן בשם הבתים נחש רשות היחיד על ידי שתי מחיצות הבתים שמכאן ומכאן. ומה שהצריך רבי יהודה לעשות לחיים או קורות, הוא רק משום הכי, כדי שלא יבואו לפסול ברשות הרבים, אבל מאדאמתים המקום נחש רשות היחיד גם לא הלחיים או קורות, ושעם של חובתים שנתלקו על רבי יהודה, אינו משום שמעבר הרכים מבטל את המחיצות, אלא הוא משום שזרעם צריך שלש מחיצות כדי שיהיה חיוב רשות היחיד, וכיון שלח או קורה אינן מעילות כמחיצה, אין המקום נחש רשות היחיד.¹¹

צילוד ג

ציור ב

[illegible][illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[ג] :ב'

יותר על רוחבה, שאינה צריכה פס ארבעה אלא דינה כמבוי וניתרת בלחי או בקורה בלבד.

מבררת הגמרא: וְכִפְתָּהּ יִהְיֶה אוֹרְכָה יֵתֵר עַל רֹחְבָּהּ שְׁנֵי אַמִּים שֶׁאֵין דִּינָה כְּחֹצֵר וּנְיִיתָר בְּלֹחֵי שְׂרוּחָהּ מִשְׁהוּ בְּלֹכָה.

מבארת הגמרא: **קָבֵר שְׂמֹאלָא לְיָמִינָא** [לומר], **גָּד דִּיאִנָּא** [שיהיה] אורכה
פִּי שְׁנַיִם בְּרִיחִתָּא, נידונת כחצר, ורק אם אורכה פי שנים מרחבה, נידונת
 כמבוי^ט.

מביאה הגמרא שרבי חייל חלק בזה: אמר ר' יוחנן רב לשמואל, הרי אמר
 ר' יוחנן - כך אמר ר' יוחנן רבי חייל, אמר ר' יוחנן אם אורכה יתר על רוחבה בקשה
 כלכל, וינה כמבו, וניתר כלחי או כקורה.

★

שנית במשנה (גמל יח): מ'שום רבי יצחקא אף אף מ'לד אף ב' לפני רבי עקיבא, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מביי שהוא פחות מארבע אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה, על מה נחלקו, על חב מארבע אמות ועד עשר, שבית שמאי אומרים, לחי וקורה, ובית הלל אומרים, או לחי או קורה,

הגמרא מביאה איהו מבי יתיר בלוי או בקרוב, ואיזו חצי מיתר בסיס ארבעה אפרסין נקטין? מסורת בידינו מאבותינו, איתו קבלי שצוית בלתי, וכן נהגו בקרבן, כל שצורב יקר על קרבן, קבלי שצוית צויתיהם תצור, כלומר, ששמי חצוית פתחות למבד, ובכל חצי כי בית אחד שפתח תצור, שכן זה יצויהם, לשלם כל בית חצויה תצור, ויהא חצי שצויה צוית בלתי, וכן אינה מיתר בקרבן, אלא מיתר בסיס אפרסין, כל שצוית צוית שצוית ארבעה שצוית למיתר תצור, אבל חצי שצויה תצור, מיתר בלוי או בקרוב.

מבטרת הגמרא: האם כוונת רב נחמן היא שחצר **קרובתת איין** - כן ניתנת בפס ארבעה, אבל חצר **גנולה לא** צריכה פס ארבעה כדי להחידה, וכי משום שעגולה היא, ניתנת בלחי שרוחבו משהו בלבד.

מבטאת הנדמה: **הָבִי קֶסֶף** - כך כותב ר' נתנאל, ור' אברהם ארבל, ור' אצל ר' יהודה הלוי **לֵהי קֶסֶף** - ואם אורכב של חצצר גדול מרוחב, ידענא כמבוי, וקבוי **בְּהֵי יְקוֹדֵה קֶסֶף** - וכי להחזיר מבוי ר' בלוי ו' בקבוי, ואז חצצר ו' נמרת בלוי ו' בקבוי, ואז **אֵם** - ואם אין אורכב של חצצר גדול מרוחב, **קָהָה אֵם** - הרי ידענא **קֶסֶף**, וצרכינא ס' כרחוב חצצר שטחין רבי להחזיר. ואין כותב ר' נתנאל **מִשְׁכַּח חֲצֵר עֲרֻלָּה**, אלא למעט חצצר שאורכה

[illegible]

שנתו במשנתו, משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא וכו', והגמרא במסכת טו דאז אהוז תלמיד: **אָבֵר** רבי יהודה בן לוי, **בֵּל** קבול **שְׁמִיתָה** מוציא לשון כעין זו השנויה במשנתו, **בְּשִׁשִּׁיז** רבי ישמעאל **אָבֵר** תלפין **אָבֵר** רבי **לֵטֵן** רבי ינאי - שולחני אמר לפני רבי עקיבא וכו' ששמו מרבי ישמעאל, **אֵינִי** - אין תלמיד זו **אָבֵר** רבי **בִּיאִיר**, **שְׁשִׁיבִישִׁי** את רבי ישמעאל **אָבֵר** רבי **יִנְיָבָא** - שלמד גם אצל רבי ישמעאל וגם אצל רבי עקיבא. ומכּן שרבי מאיר שישם את שניהם, **תְּלָמֵי** - ששנינו בברייתא, **אָבֵר** רבי **בִּיאִיר**, **וְיִשְׁתַּיְתִּי** לומר **אָבֵר** רבי **יִשְׁתַּיְתִּי** **קִטְיָה** **קִטְיָה** **קִטְיָה** - מן כצע שחור **לְתַתֵּי** **תְּלָמֵי**, שהייתי כותב בו ספרי תורה תפילין ומזוזה, **וְאֵל** **אָבֵר** **לֵי** רבי ישמעאל **בְּבֵל** לאמר, **וְיִשְׁתַּיְתִּי** לומר **אָבֵר** רבי **יִנְיָבָא**, **אָבֵר** **אֵלֵי** - אם לֵי להטיל לתוך הקנה, ומכריחא זו את כלמרים שרבי מאיר לומר **אָבֵר** רבי ישמעאל וגם אצל רבי עקיבא.

[illegible][illegible]

מקשה הגמרא: רבי עקיבא הריני **תנא קמא** - מרובי המשנה נראה שרבי עקיבא, שאמר שבית שמאי ידעו חלקו בין במכזי פחות פחות מארבע, וכן במכזי שרדוהו ויתר מארבע אמות, חולק על תנא קמא, ולכאורה, הרי גם תנא קמא א חילק בין מכזי צד למכזי רחב, אלא הביא את מחלוקת בית שמאי ויתר חלל בסתם, ונראה שרדעו חלקו בין בזה ובין בזה, ואם כן במה חלקו רבי עקיבא ותנא קמא?

מותרת הנמרה: **אִרְמָה בְּיָמֶיהָ** – שֶׁ הִבְדִּיל בֵּין הִשְׁטוּת שֶׁל תָּנָא קַמָּא וְרַבֵּי עֲקִיבָא בְּעֵצוֹ יְדֵינוּ **דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵף** אֲמַרְיָהוּ – וְיֵישׁ אֲמַרְיָהוּ שֶׁאֵמֵר [זאת] **אִרְמָה**, שֶׁאֵמֵר [לעצמו] כִּמְבֻרָּה פָּחוֹת מֵאֲרַבְּעָה טַפְסִיִּים אֵינוֹ צוּרֵךְ לַחַי אֲחֵילָא, אֲלֵא מִתּוֹת לְטַלְטֵל כּוּ בְּלֹא שׁוֹם חִתְקָן. וְאֲחֵר מִתְחַנְּתִים סוֹבֵר כִּרְבִּי אֲחֵילָא, נָא רַב יוֹחָנָן, לְדַעְתּוֹ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל נִחְלָקוּ רַב כִּמְבֻרָּה שֶׁרְחֹבּוֹ מֵאֲרַבְּעָה טַפְסִיִּים לְמַעַלָּה, אֲבֵל כִּמְבֻרָּה שֶׁרְחֹבּוֹ מֵאֲרַבְּעָה טַפְסִיִּים לְדַעַת כִּלְמָא אֵינוֹ צוּרֵךְ שׁוֹם חִתְקָן. וְאֲחֵר מִתְחַנְּתִים אֵינוֹ סוֹבֵר כִּרְבִּי אֲחֵילָא, נָא רַב יוֹחָנָן, לְדַעְתּוֹ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל נִחְלָקוּ גַם כִּמְבֻרָּה שֶׁרְחֹבּוֹ פָּחוֹת מֵאֲרַבְּעָה טַפְסִיִּים, וְיֵישׁ **קַסְיָהוּ** – אִם הִבְדִּיל יִכְרַם מְדַרְבֵּי הַתְּנַאִים^[2], מִי מֵהֶם סוֹבֵר כִּרְבִּי אֲחֵילָא, נָא רַב יוֹחָנָן, לְדַעְתּוֹ, וְאִם מֵהֶם אֵינוֹ סוֹבֵר כִּרְבִּי אֲחֵילָא, נָא רַב יוֹחָנָן, לְדַעְתּוֹ.

הנראה מביאה ברייתא המבארת את דעת רבי ישמעאל ואותו הלשון: תנא
בברייתא, אָפֵר כִּי יִשְׁמְעֵאל, לֹא אָפֵר כִּי יִשְׁמְעֵאל קָוָה - וְהָאֵל שְׂרָבִי
יִשְׁמְעֵאל לֹא אָמַר כֵּן, וְשִׁבְתִּי שָׁמָּה וּבֵית הָאֵל לֹא חָלָקוֹ כְּבִמְי שְׂרָבִי
פָּחוֹת מֵאֲרָכָה אֲמוֹת, שֶׁהִי מֵחֻק אֵי כִרְבִי יִשְׁמְעֵאל שְׂהָרָה חֹסֶם, וְדִרְאִי
שֶׁמֶטוֹל לֹא אָמַר כֵּן, אֲפֹא אֲוֹתוֹ תִּלְקִיד אָפֵר קָבֵר הָאֵל, וְנִלְקָה בְּאוֹתוֹ
שֶׁמֶטוֹל.²

מקשה המרא: **הא גופה קשוא** - ברייתא זו מצד עצמה קשה היא, מתחילה אפרת ש"א אפר רבי לשקטא דבר זה, אלא לית הלכתא בנותיה - ומשמע שאין הלה כדברי התנא שאמר כן, והכר [יחזורת] ואפרת הלכה באותו מלמד, ואם כן סוף הברייתא שותר לתחילה.

מתיצת הנמרא: אָמַר רב יהודה אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא אָמַרָה רַבִּי זְבִידָא לברייא זו שהלכה כאותו תלמיד, אֶלָּא כִּי לְהַדְרִיךָ אֶת הַתְּלָמִידִים, שִׁישִׁימוּ לָכֵן לַחֲדוּרָה, וַיֹּאמְרוּ פִּלְפּוּל מַלְכָּם, וַיֹּאמְרוּ הַלְכּוֹת מִשְׁמַם, וַיִּפְסְקוּ הַלְכָּה כְּמוֹתָם, וּלְפִיכָךְ שִׁבְחוּ בִּפְנֵי הַתְּלָמִידִים וַאֲמַר שֶׁהִלְכָּה כְּמוֹתוֹ.

רבי נתן בן יצחק גיס גירסא אחרת בדברי הברייתא: ור' נחמן בן יצחק אמר, נראה איתמר - רבי עקיבא לא אמר שהלכה כאותו תלמיד, אלא רק אמר שגירסא דרבי אותו תלמיד.

[illegible]

ללשון 'צראק', וכי אם אמר שיהלכה' כמותו, יש בזה שבח גדול יותר. תוספות ישנים (פ"ה ג'). אמנם בנאון עיקב (י"ב ה') כתב שבאמת אין תבול בין לעוף 'הלכה' ללשון צראק, אלא שכל אחד שנה לאחר את דברו כפי עקבא. וראת עוד בזה בגור אריה (י"ב פ"ח) ובמפרת יוסף (י"ב ו'אסל), קשה, כשאם כן, שזכרו אותו תלמיד ורשעים ומסבחים, מוזע אמר כי עקבא שורא איש שמעאל לא אמר וברכים אלו. ויש לומר, שרבותם בין עקבא שזכרו אותו תלמיד נריאם קצת, ואמר כי ביד לשבח את

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

הסוטה, ולכך מתיר לכתוב את פרשת סוטה שבתורה אף בדיו שיש בו קנקנתום¹⁴.

מוסיפה הגמרא: **וְהָיָה תַּלְמִידֵי** – ואלו התנאים רבי יהודה ורבי יעקב, שנחלקו אם אפשר למחוק לטוטה אם פרשת טוטה מספר תורה, **כִּי הָיָה תַּלְמִידֵי** – נחלקו במהותה מחלוקת טוטה בה תנאים אחרים אם צריך שתהיה כתיבת המגילה לשלמה, **דְּרַבְנָא** – שינונו בברייתא, טוטה שנכתבה מגילה, הורדה שינונה ואמרה טמאה אני, **אֵין קִנְיָנָתָה** שנכתבה עברה, **בְּשִׁירָה דְּהַשְׁקוּתָה** – בלמחוקה במים ולחשוקת בהם **בְּסוּטָה אַחֲרָה**, כיון שלא נכתבה לשמה, **וְרַבִּי אַחֲסִי בְּרַיְאָה אָמַר, קִנְיָנָתָה** – מגילה שנכתבה עבור טוטה אחת, **בְּשִׁירָה דְּהַשְׁקוּתָה** – כיון שיהיה המגילה כתובה לשם אותה **בְּסוּטָה אַחֲרָה**, שאין שיהיה המגילה כתובה לשם אותה **אֵין קִנְיָנָתָה** – טוטה מספר תורה, טובר כרבי אחי בר יאשיה, שאין צריך שתהיה המגילה כתובה לשם אותה טוטה, ורבי יעקב הסובר שאין מוחקים פרשת טוטה מספר תורה, טובר כחנה קמא, האומר שמגילת טוטה שנכתבה לטוטה אחת אין משקים בה טוטה אחרת.

והמורה דוחה ואומרת שאין לתלות בחלוקת אות בתחתיה: **אָסֵךְ רַב בְּסָא,**
וְיִרְמְיָהוּ לֵאמֹר - שמה אין תלות את דעת רבי עקיב בדעתו של חנא, אמר
 ששך **בְּאֵר לֹא מֵיָא מִן מִסְא הֵם -** שם בדין מילה שנכתבה שלם סוטה
 ואחרת שהיא פסולה, **וְאֵלָּא בִּינֵן דְּאִינְיָתִיךְ יִשְׁוֹם רַחֵל -** כיון שנכתבה המילה
 וניתקה מכל שאר פסוקים ונתייחדה לשם חול, **תֵּי לֹא הִרְאָה בִּימִתָּא**
וְיִשְׁוֹם רַחֵל - אפי' לחזור ונתנה משאר שנים ליהיידה לשם לאה, ולכן
 פסולה. **וְאֵלָּא בְּנִי -** אצל פרשת טוטה משאר בספר תורה, **וְהִתְקַמָּה בִּימִתָּא**
 כיון שנכתבה בתם שלא לשם אשה מיוחדת, **הִכִּי בְּנִי -** בזה יורה חנא
 וקמא **וְהִתְקַמָּה בִּימִתָּא,** משום שלא נכתבה פרשת טוטה שבתורה לשם אשה מיוחדת,
 ולא ניתקה צבורה משאר נשים.

[illegible]

הומרא מבדרת את דעתו של רבי אחי בר יאשיה. שואלת הגמרא: [לית ליה] **לרבי אחי בר יאשיה** - והאם רבי אחי בר יאשיה אינו סובר ל**קרא** [ליתן] - תחת מה ששינונו לענין גט אשה, שהלכה היא שצריך לכתוב בגט את שם האיש האשה המתגרשת, ושנינו במשנה (נעץ מ.) **קתב [שם] בשביל** **לרבי** **בר אבא** **אשתו**

בצמידתו על הדל"ת את הרוי וימחק מעט מן האות, ויִשְׁנִי קִידָה בְּיָדֵי-שׁ
ויעשה אותה לאות רי"ש, משום שדָּבָר אֶחָד - סממן אחד יש לו, וְנִקְנָתוֹם
שָׁמוֹ, שְׁאֵנִי טָבִיל אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַדָּיוֹ, ואין הרוי נמחק לגמרי.

אדר שנתבאר בייטנו י' בשנה רבי יהודה, חזית המוראל קלמטיה וקסלה
שִׁמְשׁוּ יִישׂוּשׁ אֶפְיָלוֹס - קשה מהברייתא ששנה רבי יהושע בן לוי, שתחילתו
שימש כרבי מאיר את רבי שמעון ואחר כך את רבי עקיבא, ואילו בבביתא
יו' בשנה רבי יהודה, חזית השתחולת שימש כרבי מאיר את רבי עקיבא ורבי
לאחר מכן את רבי שמעאל. ועוד **שִׁמְשׁוּ אַרְבַּנְתָּא אֲמַרְתָּ** - שבכביתא ששנה
רבי עקיבא בלוי מכבדא שרבי עקיבא הוא זה שאסר לרבי מאיר להטיל
קנקנות לדיו, ואילו בבביתא ששנה רבי יהודה כתוב שרבי ישמעאל הוא זה
שאסר לרבי מאיר להטיל קנקנות לדיו.

הגמרא במכילתא מדוע או אפשר ליישב את סמכותה הברייתות. בַּשְּׁמִיטָה שְׁמִיטָה
אֶשְׁמַעְלֵם - מובנת סמכות הברייתות כענין שימוש של רבי מאיר, וְלֹא קִשְׁיָא
 אִשְׁתָּאן או קשה, מוטעם שְׁמִיטָה אֶשְׁמַעְלֵם דְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ - וְחֻלְכִּיא
 רבי מאיר לשמש לפני רבי עקיבא, וְאֶתְלֵם קִשְׁיָא אֶשְׁמַעְלֵם - וכיון שלא
 היה יכול לעמוד על עיקר דבריו, מתוך שהיה רבי עקיבא חרף ביותר, והיה
 נראה לו כאלו הוא אומר על טעם שהיה שורר עליו שחור שורר טעם,
אֶתְלֵם - דְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ, וְנִקְרָא וְנִקְרָא - ולמד ממנו
 משניות שלמד רבי ישמעאל מרביתו, וְנִקְרָא - ואחור שלמד רבי ישמעאל,
אֶתְלֵם - חור בא ללמוד לפני דְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ, שהיה חרף לשמעאל,
 ולקרקו במה שלמד להשיב תשובות ומשמיתו וז על זו ולתרוץ, וְנִקְרָא
 והבין את דברי רבי עקיבא. אֶתְלֵם אֶתְלֵם - אלא מתירה זו, מי אסר
 לו את הקנקנתום אם רבי ישמעאל או רבי עקיבא, קִשְׁיָא, מְסִימַת הַגְמָרָא
 אֵין סמיתו זו שְׁמִיטָה.

הנמרא חזרות ומברית דין העלת קנקנתם לתוך חזיון סגור ברייתא, רבי
הנדרה אומר, רבי קנאי דקא אומר, רבנן - לכל דבר שפוצה לכתובנו בזה
על הקלה, משליח קנקנתם מירד שפוצה - חזין ספקשת סופה -
שנכתוב את פרשת טוטה על המגילה או אפילו את פרשת טוטה שבספר
תורה, אסור לו לכתובה בדי שיש בו קנקנתום. רבי ינאי אומר משם
של רבי מאיר, לכל משליח קנקנתום לתוך חזיון, חזין ספקשת סופה
ספקשת - חזין מגילה שנכתוב בה בקרקע את פרשת טוטה, אבל פרשת
טוטה שכתובה כולל לכתובה בדי שיש בו קנקנתום.

הגמרא מבררת את מקום מיהלוקתם של רבי יהודה ורבי עקיב. שואלת הגמרא: **קאי בצינוריה** - במה חלוקו רבי יהודה ורבי עקיב. משיבה הגמרא: **אמר רבי ירמיה**: **חלוקה דלמטה**, את פרשת וטהר פון התורה - מספר תורה, **איבא צינוריה** - בזה חלוקו. שרבי יהודה סבר שמוטות מספר תורה את פרשת טטה לתוך המים כדי להשקות בהם את הטטה, ולכן אוסר לכתוב בידו שיש קנקנתום. המים שיש שאם ילך קנקנתום בדיו לא יוכל לכתוב את הכתב¹⁰. ורבי עקיב סבר שאסור ללמח את פרשת טטה שבכפר תורה ולישקתו פון רבי

ושפספסא אסר את הנקוקתום היינו בכל הספרים, בכל דבר שפספסו בו, על הקלף, פספסו שחור
 וטוב מוטעו לכל קמות. התחתיו בר אלפום מורחצין (ויש אלה) שני ענין שדבריו את לשפסח
 וחסותסו, ויש יין) וטוב בהנהגה ללמוד, הסובבים שדבריו יושעאלא נאסר בכל ענין, אבל לשפסח
 וטוב בהנהגה שם אר דובר יושעאלא לא נאסר אלא מפרשטס. ויש, הדין התורה
 ושאבא ששעמו על שר יהודה ששמו שמואל למחות את משה מטה יהודה אסר ויהי כשה
 יביו שוין בקוקנותא ואל כולל להמחות. אשר ברן נאסר בן יעקב אלא על החלוק על בר פסא,
 אלא סופק על דבריו, ואמר, שפסח אסר דאזת אשתי לרעות למוט שאין מלכות תאבא את
 מלכות תרבותה, שיש פספסו יין אלא על דבריו, והדחייתו שדורו דר פספסו דבר נאסר בן יעקב
 לא נאסר בלשון וראי אלא בלשון שאר, ואין דחיית אלו ענין. וישעאלא תאבא מלכות התאבא
 אסר לשפסח למחות מרות טוטה מספר תורתה וזלתי ביה אלא ענין שנותה תרבות מלכות טוטה
 לשפסח, ויש א' וינצחין שותכין בירבין) סופים) סופים) (שם פס' ס' שפספסו)
 שפסח אסר שר שותה לשפסח כמנ כמנ, קלז את כלב מלכות טוטה שאשפסח למחות כל שפסח תורתה,
 שפסח אסר נכסחה בר מרשט טוטה שלם אזה אשה ששפסח אזה וכוז שצריך שיהיה לשפסח כמנ.
 שפסח אסר נכסחה בר מרשט טוטה שלם אזה אשה ששפסח אזה וכוז שצריך שיהיה לשפסח כמנ.
 שפסח אסר נכסחה בר מרשט טוטה שלם אזה אשה ששפסח אזה וכוז שצריך שיהיה לשפסח כמנ.

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

יג: [ב]

[illegible]

הוארמא מנארמא שקביעמ דהלכא כבית הלל מלמדת מעלת הענין; ומה שנספיקה הלכה כבית הלל, יש בכך **פליגרא**, **שפי** **השפישי** **צממו** - הנהגה בענינה כלפי ה"ל", **הקדוש** **ברוך** הוא **מקביליה**, **שפי** **השפישי** **צממו** - הנהגה כלפינו כלפי ה', **הקדוש** **ברוך** הוא **שפישי**. ללמדך עוד בהנהגתו של האדם כלפי הבריות, **שפי** **השפישי** **צממו** - הורוץ אחר השררה, **הקדוש** - השררה **בורחת** **מנו** שאינו מקובל בעיני הבריות^ל, **שפי** **הבורש** **פון** **הקדושי** - ודואו נוט לבריות, **הקדוש** **מסננת** **אקריין**. ואלמדך עוד בהנהגת האדם כלפי עצמו **שפי** **השפישי** **צממו** - דאיינע שטעניגע להעשיר ולהחלול, ואף שזארה שאינו מצליח, רוחק את עצמו להצליח, **שפי** **השפישי** **צממו** - מול של אותה שעה [שבה] הוא רוחק עצמו להצליח] רוחק אותו ולא יצליח. **שפי** **השפישי** - וכל מי שאינו מצליח **מסנני** אותה **שפי**, ולא עמד לו אז מולו, יצאם ויחלל ויבשק דרמים מה^ל, **שפי** **השפישי** **צממו** - כשעה אחת יבא לו מולו ויצליח.

הומרא מביאה מוחלוקת נוספת שדחוק בה בית שמואל ובית הלל. תגו רבנן
 בכרייתא, שמי שנים ומוקדמה נחקקו בית שמואל ובית הלל, השליש אומרים,
 גזק 19 - טוב היה לו דאדם שיש לו יתרה ויתרה ששוקבא, שמאחר ששוקבא
 עונותיה מורכבים מאלול לא היה כדורא, ויחזיקו אומרים, גזק 19 ששוקבא
 ויתר משהא בברא¹², שמאחר ששוקבא היה הוא מקיים את מצוות העשרה, דאם
 לא היה נראה לו שהיה יכול להיכנס¹³ - נקנו הקדור - עמדו למנון קבעו ורעו
 הדורב שביניהם¹⁴, שזה היה לו דאדם שיש לו יתרה ויתר משהא בברא¹⁵, בכשריו

[illegible]

בכל חומר נאסרה, וזה נחש שפסית בני אדם ובהמות בהכשתו, ופרקה מתוך כך מוקצה - טומאת מת וטומאת נבלה בעולם, ובכל זאת הוא עצמו טהור אפילו במוחו, שרץ שאין פסית ואין טרפה מוקצה, לא כל שכן שהוא טהור במוחו.

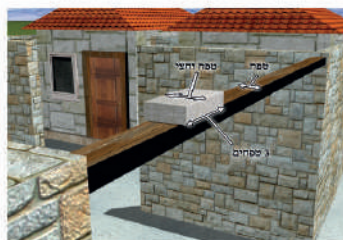
דודת הנזיר: וְלֹא הָיָא - ואין בכל וחומר זה ממש, משום ששקצ'ה קִין
ד'קט'א תנביר - מעשה הנחש ודמה לקין שממית, וכשם שיש קוצים בעולם
 שממיתים ומרבים וטומא בעולם והם עצמם שטחיים, אף הנחש שממית ומרבה
 וטומא בעולם אף זו טורה ששטא, ולכן אין ללמוד מכך קל וחומר שהשרץ
 שאינו מביט הרי הוא שטור מכל שכן.

האמר מנצחט מפני מה וכו' בית הלל שנתיה הלכה כמותם^א אמר רבי
אבהו אמר שמואל^ב שיש שנים שחזקו בית שמאי וזית הלל כדעתו
ההלכה, שזו בית הלל וזו מבית שמאי, וזית שמאי וחזקים הלל^ג,
הזו הלל ואמרים הלכה כמותו, וזהו^ד היו אמרים הלכה כמותו, ואם
קולו קולן קולו חזקו ואמר, וזהו אמר דברי אלהים קיים הן, דברי שנים
אמת הן, וזהו אמר בית הלל^ה.

שואלת הגמרא: **אָיִן פֿאַר אַ פֿאַרשטאַנענעם דערן אַלעמאָד קיינעם**, ודבירי ביה
שמיא ודבירי ביה הלל שמינה אמר, **ספיק מה זכו רבי הלל** **לְהַלְלֵי בְּרַבְּהִי**
(שנקבעת) **לְהַלְלֵי בְּרַבְּהִי**, מבינה הגמרא: **ספיק לְשׁוֹנוֹתָא בְּרִיתוֹת וְאִתְּכִין -**
ענוהו הייב, **וְלִשְׁוִין דְּרִבְרִין וְדְרַבְּרִי שְׁמַאי -** כשהיו בית שמאי מביאים
ראיה לרביה'מן קמח ותרתי וכלל מביאים ראיה מקמרא אומר, לא היו בית
שמאי מוללים בדבריהם, אלא היו דנים עמו בדבריהם ומוסיפים על ראיהם.
וְאֵם עוֹד, אֵלֶּם שְׁמַאי דְרִבְרִין דְּרַבְּרִין בֵּית שְׁמַאי דְרַבְּרִין, שלהם, **וּפְתוּחָא מִשְׁנָה**
שְׁמַיִנֵה בְּרִית שְׁמַאי (עמ' סא) **מִי שְׁתֵּיהּ יוֹשֵׁב וְאֹכֵל, רַשְׁאֵי וְחָרֹץ בְּסֻפְּהִי וְשִׁלְחֵה בְּתוֹף**
הַבְּרִית, בֵּית שְׁמַאי וְפֻלְקִין, גזירה שמא ימשך חרור שולחנן, **בְּרִית אֵלֶּם**
מְסִירִין, וְלֹא אִתְּכִין כִּי, אסור ביה הלל **לְהַלְלֵי בְּרַבְּהִי שְׁמַאי**, **וְאֵם מִי דְרַבְּרִין מְסִירִין**
שְׁלֵמִי זְקוּי בֵּית שְׁמַאי וְהָגִי יוֹשֵׁב הַלְלֵי דְרַבְּרִין את רבי יוחנן **זְקוּי בֵּית שְׁמַאי**
בְּרִית, וְהָסִיסִת, וְאֵלֶּם עוֹד, רַשְׁאֵי וְחָרֹץ בְּסֻפְּהִי, **בְּרִית אֵלֶּם** **דְּרַבְּרִין**
בְּרִית, וְשִׁתְקוּ וְלֹא אִתְּכִין עַל דְּבָרֵי, ומכוח סברתו שהיושבים ראשו ורובו בסוכה

[illegible]

★

צמוד א

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

[N] .7'

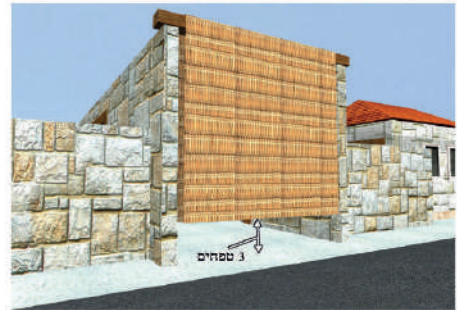
ובין מחזיקי הקורה, גרייבין ש'היו גרייבין גדי לַקֶּבֶל קורה וארים - הקורה צריכה שתהיה חזקה שתוכל לקבל אריה, ומחזיקי הקורה צריכים שיהיו חזקים כדי לקבל קורה ואריה.

המראה מבואה הולכה נוספת בדיו הקודר: אָמֵר רַב שְׁמוֹת, הַיּוֹם קוֹרֵא נֶלֶד וְנָפֵחַ הַקּוֹפֵד, הַלְשִׁיכִי כִּדְבָר שְׁבִלְטוֹ, וְהָיָה לְחֹזֵק אֶת הַחֵזֶק הַלְשִׁילֹת, וְיִסְרֵם לְיָדָיו – עַל הַקּוֹרֵא הַקּוֹדֵר, כִּדְ לַעֲשׂוֹת לְמַכּוֹר בֶּג מַחֲצִית, וְהָיָה אֶת שְׁוֵיל הַמַּחֲצִיל מִן הַמַּקְרֵב שְׁלִישֶׁת טַעֲמִים [צִיּוֹר א.]. קוֹרֵא אֵין בְּאֵן וְיִסְרִיחָה אֵין בְּאֵן – לֹא דִ שְׁלֵל הַסּוֹפֵי כְּלוֹם טַעֲמִים הַמַּחֲצִיחָה מַחֲרָם, אֵין אֵל שֶׁם בִּיטֵל כֵּן אֶת הַחֵזֶק הַקּוֹרֵא אֵין בְּאֵן יִתְּנֵה יִסְרִיכָם – שְׁוֵיל הָיָה מְכֻסָּה וְאֵינָה יִנְרָחֵה, וְיִסְרִיחָה אֵין בְּאֵן, מִשּׁוֹם דִּתְּנִיחָה יָהּ – שְׁוֵיל הָיָה מַחֲצִיחָה שְׁהִתְנִיחָם בְּקוֹצֵין יָהּ – וְיִכְוִילֵם לַעֲבוֹר דִּרְכָה, שְׁוֵיל חַחַת הַמַּחֲצִיחָה יֵשׁ חֲלָל שְׁלִישֶׁה שְׁטוּמִים, מִחֲצִיחָה הַלְכָה כְּאִוֵּר אֵינָה מַחֲרָה.

המרא מביאה ברייתא דהנה בין אורח הקדוש: **תנן** בברייתא, קורח
העשוי להכנס מבי, **הוא יצא קבולת** הן - שהיה מחוברת לכולל בעצרו
האחר של המבי, **ואינו נוגע מכותה** הן - ואינו נוגע עם הכולל שבצדו
השני של המבי, לפי שהיא קצרה מכותה המבי (צידו ב). **וכן** הו' כפתח
המבי **שני קירות**, **אחת יצאה קבולת** הן שבצדו האחד, **אחת יצאה**
קבולת הן שבצדו השני, והיו מחוברת לכולל **זו כנגד זו**, **ואינו נוגע** הן
זו - ומתן שני קצרות אין האחת נוגעת עם חברתה (צידו ג). אין היה

ציוור ב

ציור א

ציור ג

[illegible]

גמרא שנית במשנתנו, דיייה לקורה שתרחה רחבה טפח כדי לקבל אריח לרחם, הגמרא טוברת מדוע די בקורה רוחב טפח. שואלת הגמרא: **טפח** - וכי די שנתה לקורה רחבה טפח, **טפח** ומוחצה **קצי** - והרי צ"ל שנתה רחבה טפח ומוחצה, שהרי אריח רחב טפח ומוחצה, משיבה הגמרא, **בין קרבים** - שהקורה רחבה **קצי** עליה דבר ברוחב **טפח**, די ברוחב זה לקבל את האריח שרחבו טפח ומוחצה, משום שאיך **קצי טפח** - והצ"ל טפח הסתר בקורה מרחב האריח, **בין קצי** **לית קציטא** - ויכל למרחו בצד הקורה טיט, **טפחיה טפחיה קציטא** - מעט מצד זה, **ובטפחיה טפחיה קציטא** - ומעט מצד זה, וחיליק את פני השטח ממלעלה להשוותו עם הקורה, **ובקציטא** - ועיבורה האריח על הקורה עם השטח שפירח בצידה, ולכן די בקורה רחבה טפח.

הנמרא מביאה מחלוקת בענין הדיוק הנצרך לזיתות המחומוט את קורח: אפרס - **קורח** שר בר **הנמא**, קורח שפארוך וזכמנו לענון חכשר מבר, צריקה שפארוך **בראיה** ברי **הנמא** - אפרס - חזקה בשכורו שחבול לחזוק אריח, וספיקא - קורח - אבל הימדת המחמוט את הקורה, אינו צריכין שיהיו בריאין - חזקים עד כדי שיכולו לנמא - לחזוק קורח ואפרס, אלא די בכך שהם מחמוטין את הקורה לבריה, שהיו חשודין שצריך שהקורה תוכל לחזוק אריח, כדי שתהיה נראית כעצמות לקביעות, וכיון שהקורה עצמה חזקה עד שיכולה לחזוק אריח, אין שמחזוקים אינם יכולים לחזוק אריח, נראית הקורה עצמות לקביעות. ונב **הנמא** אפרס, אפרס זה ואפרס זה - נב בקורה עצמה

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

יד. [ד]

שהויקפו של הים הוא שלשים אמה, שפת הכלי אף היא כלולה בחשבון ההיקף, וחשבון הרוחב האמור בכתוב הוא מבפנים, ונמצא שהויקף העיגול פחות משלש פעמים מידת הרוחב, וכיצד למדו חכמים מכאן שהויקף העיגול הוא שלש פעמים מידת רחבו.

מטרעת הגמרא: אָפּר רב פָּסא, פָּסותו של הים שעשה שלמה, פָּסות פָּרַח ש'אָפּר פָּתִיב בִּיה - הכתוב אומר שהיתה שפתו דקה מאד כפרח שושן, דְּקָתִיב (ס"ז ט) 'וְהָיָה פָּסָה וְשִׁפְתָּהּ כְּפָגַעַשָׁה [פָּסָתָה] כּוּם פָּרַח ש'אָפּר אֶלְשִׁים בַּת יָבִיץ', הרי שעובי רפנותיו בתחתיתם היה טפח, אבל מלמעלה היה עובי הדפנות דק מאד, ולכן אין לדקדק בשיעור מועט שכזה נצטרך.

מקשה הגמרא: וְהָיָה פָּסָה - והרי רוחב מועט וראי יש לשפתו, ואם כן לא נאמר שיעור ההיקף בכתוב אלא בהוספת שיעור מועט זה, וכיצד נלמד מכך שבכל דבר עגול שיעור היקף העיגול הוא שלש פעמים מידת רחבו?

מטרעת הגמרא: בִּי קָא חָשִׁיב - מה שהכתוב מונה בחיפוף הים שעשה שלמה שלשים אמה. מְנַאֲיָא קָא חָשִׁיב - מצידו שבפנים הכתוב מונה היקפו, וכלומר היקף חללו בלא רוחב שפתו. תמצא שהיקף חללו הוא שלש פעמים מידת רוחב חללו, ומכאן אין כוונתו של המלמד לכל דבר עגול, שהיקפו שלש פעמים מידת רחבו.

נאמר שהגמרא הזכירה את הים שעשה שלמה כדי להביא ממנו ראי לשיעור היקף לעומת הרוחב, מברית הגמרא את שיעור מידתו של הים: בִּי קָא חָשִׁיב - שנה רבי חייא ברייתא, וְכָא פָּגַעַשָׁה שְׁלִימָה, הִנֵּה קָהָזִיק - מכיל שיעור של קָהָזִיק וְהָיָה פָּסָה כְּפָרַח - מאה חמשים פעמים ארבעים סאה.

הגמרא מברית יציד הוא חשבון זה: שואלת הגמרא: בִּי קָא חָשִׁיב [הרי] קָהָזִיק טהרה, פָּסָה הֵי - כמה הוא שיעורו, אֶרְבָּעִים סָאָה, פְּרִתְגָּא כְּבִרְיָאָה, אמר הכתוב באיש שיצאה ממנו שכבת זרע (ויקרא טו טז), וְרִתְגִין (אֵת בְּרִיָּה).

ד. מנחות ה"ב (פ"ח ט) ע"פ לשון הפסוק. לא, כפי שמשפך שהגמרא מביאה ששיעור זה שחכמים נטנו בחיפוף, שדור שלש פעמים הרוחב, הוא שיעור מרוק, שאם לא כן מה מקשה הגמרא 'והאיכא משהו'. וקדשו התוספות (רי"ס folio) שהרי לפי חכמי המידות אין חשבון זה מרוק נוכחו שהובא לעיל בהערה דברי הרמב"ם שהשיעור הוא בקירוב שלש פעמים ושכיצתו. אמנם לפי ביאור התוספות הרא"ש [הרמב"ם בהערה לעיל] יש לומר קשיית הגמרא, שמאחר שהתורה מלמדת אותנו הלכה זו שיש לשער ההיקף שהוא שלש פעמים הרוחב, הרי אם יש הפרש משוה בין אופן המדידה ברוחב לבין אופן המדידה בחיפוף, שוב אי אפשר לרצות מן התורה כמה הוא היקף העיגול לעומת הרוחב במקום שאין את המשווה המועט, ר"ל: כשהתברר יותר לומר שהתשובה הוא מבפנים, תוספת רבתי פרץ הרמב"ם בהערה להלן]. ושהתורה השמיטה את היקף הים כדי ללמדנו שהיקף העיגול הוא שלש פעמים מידת הרוחב, שאם נאמר שהיקף העיגול הוא מבחוץ לא נרע מכך כמה העיגול יתר על הרוחב, ואם כן לשם מה השמיטה התורה כמה הוא היקף הים שעשה שלמה. תוספת רבתי פרץ (רי"ס ט, ס"ז ס"ח פ"ח).

מטרעת הגמרא: הִיא בְּתוֹךְ מְבִי וְעָקְמוּקִיתָהּ הָיָה פָּסָה אֶרְבָּעִים פָּתִיב - משנתנו הוצרכה להשמיע דין זה של קורה עקומה, משום הלכה זו ששנה רבי יודא בקורה שהיתה היא בתוך המבוי ועקמומיתה חוץ למבוי, פָּדוּ דְּמִימָא - שהייתה סבוכה לומר, וְיָחֹזֶק - שאף בקורה כזו יש לחוש, דִּיפָּקָא אֶתִי וְאֶתִי שְׁוֹרֵי בְּתָרָה - שמה ימשך אחריה ויטלטל מחוץ למבוי עד מקום שעקמומית הקורה מנעת, קָא פָּשְׁטָהּ קָא - משמיעה משנתנו שאין לחשוש לכך, וקורה זו כשרה.

★

שנינו במשנה: גְּזוּלָה רֹאשִׁין אֶתָּה הִיא קְרוּבָנָת. מקשה הגמרא: הִיא תוּ גְּזוּלָה פִי - לשם מה הוצרכה משנתנו להשמיע דין 'רֹאשִׁין בקורה עגולה, והרי כבר שנינו דין 'רֹאשִׁין לעיל בקורה עקומה.

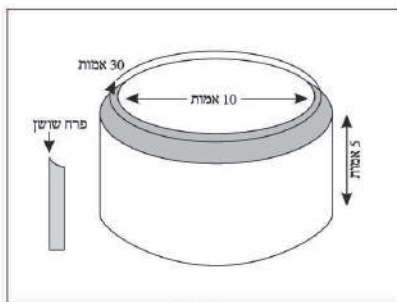
מטרעת הגמרא: סָפָא אֶרְבָּעִים פָּתִיב - לא הוצרכה משנתנו להשמיע דין זה אלא כדי ללמדנו את הכלל השנוי בסוף דין זה, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנֶּשֶׁל בְּהִקְפָּו שֶׁשֶׁלָּה פָּתִיב וְסָפָה, וְכֵן בִּי קָהָזִיק עגולה שיש בהיקפה שלשה טפחים כשרה.

שואלת הגמרא: קָאָה הֵי פִיפִי - מנין לנו כלל זה שהיקף העיגול הוא שלש פעמים מידת רוחב העיגול?

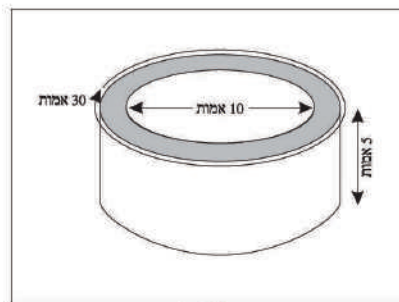
משיבה הגמרא: אָפּר רָבִי יוֹהָנָן, מִן הַכְּתוּב אֲנִי לְמִדִּים כֵּן, אָפּר קָא - שנאמר בבבלי בית המקדש שכנה שלמה (מלכים א' טז) וְנִבְנְשָׁה אֶת הַיָּם מִזְבֵּחַ, וְיָשָׁר בָּאָהָה מִשְׁפָּתָהּ עַד שְׁפָתָהּ גְּזוּלָה קִיבִי, וְהָפַשֶׁת בָּאָהָה קוֹמָתָהּ, וְכֵן שְׁלִישִׁים בָּאָהָה וְכֹאֵף אֶתָּה כְּבִיבִי. וכתוב אומר שברכינה זו שעשה שלמה רחבה הפנימי מרדפן אחת לדופן שכנגדה עשר אמות והקיפה שלשים אמה [נצטרך ט]. ומכאן שהיקף העיגול הוא שלש פעמים מידת רחבו.

מקשה הגמרא: וְהִיא אֵיבָא פָּסָה - והרי יש שפה כללי, וכשאמר הכתוב

כו. אֵבָא את חוץ של רבי יודא בקורה שהיתה עקמומיתה גבוהה מעשרים אמה או פחותה מעשרה טפחים, אינה צריכה משנתנו להשמיענו, שהרי קורה זו כשרה ככל דבר שיש בו דין לברכה, כו. וְכִמְרִיחָה קֶשֶׁה שהרי אפשר לסדור ולראות כמה שיעור ההיקף גדול מהרוחב ומרדף הנמצא שאלת מנ תני מילי. אמנם כאמת שיעור ההיקף אינו שלש פעמים שיעור הרוחב במדויק נוכחו שחכמי הרמב"ם בשיעורו למשנה (פ"ח ט) ששיעורו בקירוב שלש פעמים ושכיצתו, אלא שחכמים קבעו גבול ומדה לכל השיעורים הלכה, שרוב שהוא עגול ורחב מרדף בחיפוף יש בחיפוף שלש פעמים מידת רחבו, ולכן שואלת הגמרא שמאחר שאין זו המדה המדויקת, מנין לחכמים לקבוע מדה זו. ומבארת שהתורה מלמדת אותנו שכן הוא שיעור זה ובני שיהארו להלן, תוספת הרא"ש (רי"ס טז). כט. שְׁלִימָה המלך עשה ברכיה מידה כדי שיטבלו הכתנים בה ויהיה בה מטומאתם, ומימיה היו מן המעיין [מי מעיין עיטם, ראה יומא (טז) וברש"י שם (רי"ס טז)]. והתה ברכיה עומדת על דמות שנים עשר ראשי בקרים, ותקובה תחתיה כדי שלא תהיה כלי דתיו מימיה מים שאובין, והיום היה עשוי 'מצק' דהיינו ביעיקה אחת מבחושת ולא תלקים מחוברת. מצודת דוד (פ"ט ויהי יח"ט כ"ז

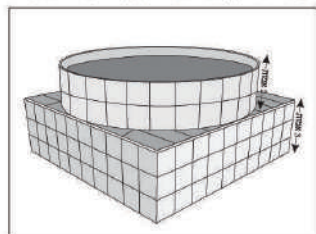

צויר ו

צויר ט

משיבה הגמרא: תני - שנה רמי בר יחזקאל, ים שנישה שלמה, שלש

וכמו ששנה רבי חייא.

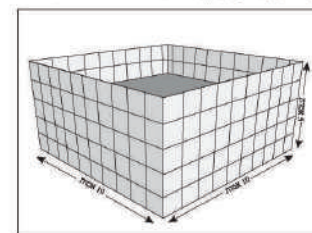
שאלות ותגובות: קדי - האם אמנם **דאזשקא** לא **קצית** אסרת - שאי אפשר להפוך, והאמתה התחתונה היא העלינויות מרובעות, **שפסל** **קצית** - שהיו הכתוב אומר (שפסל 1/4) ששטחו של ידע למעלה היה עגולה, **לא** **אזקא** - מכל מקום נאמר שלא היה שפחו עגולה אלא ריבוע, אלא אחת, וארבע אמות שטחיה היו מרובעות, ונמצא שעשה שלמה היה כלי זה ממהל ומחשבי מקראות.

[illegible]

הגמרא מקשה מטפסוק על דברי רבי חייו. מקשה הגמרא: וכי הים שעשה שלמה הכיל רק אלפים בת, שהם מאה וחמשים מקורות, וקרא קתיב על הים שעשה שלמה (דברי הימים ב' ד' ט') **שִׁשְׁתֵּי אֲלָפִים**, הרי שהים שעשה שלמה הכיל שלשת אלפים בת. שהם מאתיים ועשרים וחמש מקורות¹.

מותרות והמרא: הכתוב **ההוא** שנאמר בדברי הימים שהים שעשה שלמה החזיק שלשת אלפים בת, הוא **קִמְרֵיָא** - כשמודים כמה הוא מכיל כשנותנים בו דבר יבש, שאפשר להניח בו כגודש יתר על שפתו, ולכן יכול הוא להכיל

בְּקִימִים,¹ ממה שאמר הכתוב 'במים' משמע שאינו טוהר עד שיטבול בַּיָּם, מִקְוֵהוּ, והיינו מים המכונים מִקְוֵהוּ וְחִיּוּרֵי. וממה שאמר הכתוב 'בַּיָּם בְּקִימִים' שֶׁיִּטְבֹּל בָּקִים שֶׁיִּשְׁעוּ שָׁמָּה לִפְנֵי הַיָּם, מִמַּחֲסֵה בְּקֵה בְּכַת אַחַת, וְשֶׁיִּשְׁעוּר, כִּשְׁעוֹר מְקוֹם שֶׁהוּא אֶחָד מֵאֶחָד הַיָּם וְהַיָּם, בְּרוּם - בְּרוּם בְּכֹכְבָה **שֶׁלֹּא אֶחָד, יִשְׁאֲרוּ בְּקִימִים** לִפְנֵי הוּא כֹּכָה הוּא הֵן מִקְוֵהוּ, וְהַיָּם וְהַיָּם - וּמִמַּחֲסֵה הַגִּמְרָא בְּבִירוֹת מֵת הֵיחַ שֶׁעֲשֵׂה שְׁלֵמָה, **בְּקִימִים הֵן הָיָה -** כֹּכָה אַחַת מִקְוֵהוּ הֵיוּ בָּהּ, **הַיָּם כֹּכָה יִשְׁאֲרוּ** - חֶסֶךְ מִמַּחֲסֵה אֶחָד, שֶׁהֵיוּ

מקובלות, **לְמַעַן תִּקְשְׁיוּ** - ובמאה וחמשים אמה מעוקבות, יש שיעור של **הַחֲשִׁיבִין** - חמשים מקואות, ונמצא **שֶׁתִּקְבְּעַתְּ מֵאָה וְתִשְׁעִין סִימָא** - די בארבע מאות וחמשים אמה מעוקבות כדי להכיל מאה וחמשים מקואות, ומדוע אמר **וְרַחֲמֵי חַיִּים עֲשֵׂהָ** שלמה הכיל רך מאה וחמשים מקואות, הלא היה בו יותר מכך שהיה הוא הכיל שלמה מאות אמה מעוקבות.

משיבה הנמרא: הני קיני - דברים אלו שאמרנו שבשטח של עשר אמות על עשר אמות יש מאה אמה, זהו דיוקא קריבינא - בשטח שהוא מרובע, אבל אם שנישם ששמה גנף הקה, ולא היה רחבו וארכו עשר אמות אלא באמצעותו, אבל לא בקרנותיו, ולכן אין שטחו מאה אמה מרובעות.

שאלות הנמרא: בקרי - הורי נָקָה שטח הקרוב, קָרָה גַל שטח הקָטָן
שנמצא בתוך שטח המרובע, רִבְעִי משטח המרובע, שהרי המרובע שרבו
אמא, היקר ארבע אמות, ואם תחזיר בחוכך יציגו שרבו אמה יהיה היקר
שלש אמות, וכנאן ששטח הניגול הוא שלשה רבעים משטח המרובע. נמצא
ששִׁלְשָׁרֶבֶעַ נָקָה - בארבע אמות אמה מעוקבת, כשהם כמרובע, יש רק נָקָה
מקואות כשהם כציגול נשאר אמה מנלה מהם רכע יותתר שלש אמות אמה
מעוקבת, וְנָקָהא - ובמא אמה מעוקבת הנותרת, וְנִשְׁמְרִים וְנִשְׁמָשָׁה
מקואות נשאר לאחר הפחתה הרב, נותרים שבעים וחמש אמות מעוקבת, אכן, קִי - באלו האמתה מעוקבת של חים עששה שלמה, נָקָה וְנִשְׁמְרִים
וְנִשְׁמָשָׁה הַיּוֹד עָלֶיהָ - הרי הם מאה עשרים מקואות. מרדע אמר רבי
חייא שבים שפעה שלמה יש מאה וחמשים מקואות.

[illegible][illegible]

יד: [ב]

מקשה הגמרא: **אי דביי** – אם כן שלשון רבים שנקטה המשנה היא משום כל הלוויין שבעולם, בין קורה השניה במשנה (לפנינו) 'וקורה שאמר' וכו', **גבי גיתאי** – גם כן תנקוט המשנה קורות בלשון רבים, ואם יקשה לך **קאי** – קורות – מה היא משמעות קורות בלשון רבים, תתן דחינו קורות **קלמא** – כל הקורות שעושים כפתחי המבואות.

האמורא חוזרת בה ומתירוה הקדוש **שליחין** היינו כל הלחין שעשים בפתח ומעטת ויחיו אחר. **תורת** המאמר אכן אין המונח בלשון רבים על כל הלחין שבעולם, **כך היה קניי קאמר** – כך היה כוננו משנתו באמורה לחין אחד, **אומן קענו וקענו קענו רבי אליעזר וקעמו** (לפי א"ה) שתקעמו אומנים שדי בלתי אחד ורבי אליעזר מציין ששם, כך צריכים להבין את המשנה, **והקנין קעמו** (והקנין קעמו קעמו קעמו) ואין משנתו מבצעת כרעו מי הלכה, אכן כרבי אליעזר או כחכמים.

שינוי במשנתנו, שהלחיץ הדבר תוביין כל שהוא. שואלת הנמרא: נקודה הלא
שיעור זה של קץ שהוא³² משיבה הנמרא: תמי - שנה רבי תימא, אסיעו רק
בזמנו הקרוב [זמנו שהיו קושרים בו את הכתנות³³].

★

הגמרא מביאה ברייתא הדנה באחד מדיני הלכה: תנא בברייתא, מִשְׁתָּה לְחֵץ - הניח את הלחי באמצע אורך המכו (ציור ג), ורצה להכשיר את המכו בטלטול, אֵין לוֹ הכשר טלטול אֶלָּא לְחֵץ מִכּוּי, דהיינו ממקום הלחי ולפנים.

ציור ג

משנתו
מבארת מזה שיעור הלחי שמנחם בפתח המבוי להכשירו
בטמא: לְהוֹחִיחַ
שֶׁאֵינָהּ
הכפז מברר, צריך שיהיו זקוקין נִשְׁכָּה
סְפָחִים^ל
וְרָחֵק וְזָקִין
די שיהיו כֹּף שְׂהוּא, רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, רָחֵק צָרִיךְ
סְפָחִים^ל
שֶׁהֵיחָה
שֶׁלֹּא סְפָחִים^ל

→

גמרא שנית במשנתו: **לחנן** שאקרו בו, הגמרא מבררת כשיטת מי נשתנה משנתו. שאלת הגמרא: **ליקא תנן** **תקא** - שמה נאמר שמשנתו נשתנה בסחם **פרקי אליפיר**, **דאקור** (על א) שלחכשר מבוי **לחנן** **ציוני** - צורח שני לחנן, לשני צידי המכבי, ושלאל כשיטת חכמים הסוברים שרי בלחי אחר שלחכשר מבוי.

משיבה הנמרא: לא - משנתנו לא נשנתה כשיטת רבי אליעזר דדוקא, וקאי
 לקוין - ומה שאמרו לחיין בלשון רבים, הכוונה היא על לקוין דקטא -
 כל הלחיין שעושים כפתחי המכורות שכך הם צריכים להיעשות, ולכן נקטה
 המשנה לשון רבים.

[illegible][illegible]

רבי יוסי במשנה (פסח קמ): לעשות מהם אף מי מלח מועטים בשבת, וחכמים מתירים, ואמר רב יוסף שאין הלכה בזה כרבי יוסי, אלא מותר לעשות מי מלח מועטים וכדעת חכמים. ולא בקשנו - ואף אין הלכה כרבי יוסי ברוך לחי השני במשנתו, כמה שאמר שצריך לחי רחב שלשה טפחים, אלא די במשהו כדברי חכמים.

אָסר לִיָּה רַב הוּנָא בְּרַי הוּנָא לִרְבִּי יוֹסֵף, בְּהִלְכֵי אֲסָרָה לָן - בהילמי אכן אמרת לנו שאין הלכה כרבי יוסי, אבל בְּקִשְׁנוּ לָא אֲסָרָה לָן שאין הלכה כרבי יוסי. אמר לו רב יוסף, **כִּי אֵין שָׁמַר -** וכי מה שונה הדין בהילמי שמשום דפְּלִיגֵי בְּקִשְׁנוּ מִלִּיָּה - שחכמים חולקים על דבריו, הדין נותן שלא תהא הלכה כמותו, בְּקִשְׁנוּ מִלִּיָּה בְּקִשְׁנוּ מִלִּיָּה - הרי גם בלחין חולקים חכמים על דבריו, ואם כן הדין נותן שאף בהן לא תהא הלכה כמותו.

אָסר לִיָּה רַב הוּנָא בְּרַי הוּנָא לִרְבִּי יוֹסֵף, שָׁמַר - שונה דין בְּקִשְׁנוּ שראוי שתהיה בהם הלכה כרבי יוסי, **כִּשְׁמוֹ דְּקָמֵי רַבִּי כְּוֹנֵמִיה -** שאף רבי סוכר בזה כמותו.

רַב רְחוּמִי בְּקִשְׁנוּ מִלִּיָּה - רב רחומי היה שונה דין זה כמו ששנינו לעיל, וכך שנה, **אָסר רַב יְהוּדָה בְּרִית רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַי שִׁילָן קְשִׁימִיָּה דְּרַב, אֵין הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי, אֲסָרָה לָן בְּקִשְׁנוּ. אֲסָרָה לִיָּה הַמְלִימִים לִרְבִּי רְחוּמִי, אֲסָרָה -** וכי אמנם כך אתה אומר, שאין הלכה כרבי יוסי בשניהם. **אָסר לִיָּה -** אמר להם רב רחומי, **לֵא -** אין אני אומר כך. **אָסר רַבָּא, הִלְכִּיהֶם** - שבוועה שרב רחומי אכן אֲסָרָה - שנה דין זה שאין הלכה כרבי יוסי, וְנִקְרָא לָהּ כִּיָּיָה - ולמרות דין זה ממנו, אלא שחזר בו כדבריו, **כִּיָּיָה** - שנקרא קא הַר בִּית - ומה השעם שחזר בו, **כִּשְׁמוֹ דְּרַבִּי יוֹסִי יְנִיפּוּקָא עָפּוּ** - נותן טעם לדבריו בכל מקום, ועל כן סוכר רב רחומי כמותו.

אָסר לִיָּה רַבָּא בְּרַי רַבִּי הֵנָּה אֲסָרָה, הִלְכִּיהֶם כִּיָּיָה - האין נפסקה ההלכה בדין רחוב הלחי, כחכמים או כרבי יוסי, **אָסר לִיָּה אַבִּי לִרְבָּא בְּרַבִּי חֲזַן, פּוֹק חֲזַן כִּיָּיָה אֲסָר דְּרַב -** צא וראה האין נוהגים העם, וכיון שנוהגים לעשותו אפילו משהו, הרי מוכח שהלכה כחכמים.

שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא - והרי דבר פשוט הוא שאין לו לטלטל מן הלחי ולחור. **משיבה הגמרא: אֵין אֲסָרָא -** כך תגרוס בדברי הברייתא, עשה לחי ולפניו מבוי יש לו חצי מבוי, וחידוש הברייתא הוא שיכול לטלטל מן הלחי ולפניו.

מקשה הגמרא: הֵא נִמְי פְּשִׁיטָא - הלא גם דבר זה הוא פשוט, שכיון שעשה לחי יכול לטלטל ממקום הלחי ולפניו. **מתרצה הגמרא: קוּדָה דְּמִיָּקָא -** שמא תאמר, לִיָּה דְּמִיָּקָא אֵין אֵין מְשִׁיבִי בְּבִלְיָה - שיש לחוש שמא יבוא להשתמש בכל המבוי, ולכן יהיה אסור לו להשתמש אף בחצי המבוי שממקום הלחי ולפניו, **קָא פְּשִׁטָּה לָן -** משמיעה לנו הברייתא שאין לחוש לכך, ויכול להשתמש במבוי עד המקום שיש לו לחי.

★

הגמרא מביאה דין טפח בחלומת לחי: אָסר רַבָּא, מִיָּה לִיָּה קְשִׁיבִי וְהִקְיָהוּ מִן הַקְּרָעָה שִׁילָשָׁה טַפְחִים צִוּר דָּן, או שִׁילָשָׁה טַפְחִים - הרחיקו מן הכותל שִׁילָשָׁה טַפְחִים צִוּר דָּן, **לֵא מִיָּה לֵא בָּלִים -** לא תיקן את המבוי כלום לענין היתר שלטליל. **ואֵין לָן שְׁמִיבִי בְּן גְּזִילָה אֲסָר -** (על ג' לענין קודה היוצאת מכותל אחד ואינה נוגעת בכותל השני, שאם המדוק הוא פחות מארבעה טפחים אֲסָרִין בְּבִיָּה, הֵי מִיָּי - בדבריו נאמר רק לענין שִׁילָשָׁה, והיינו כגון קודה, אֲסָר אֲסָרָה טַפְחִים לְקַרְעָה, בִּין דְּהִנָּא - כיון שלחי זה הוא גבוה מן הקרקע שלשה טפחים, הרי זו קוֹדְמָה שִׁילָשָׁה בְּקִשְׁנוּ וְעוֹבְרִין בָּהּ, וכל מחיצה שהגדלים יכולים לקרוע ולעבור בה אינה נחשבת מחיצה, ובוה לֵא קָאָר רבן שמעון בן גמליאל דין לבורי).

★

שנינו במשנה: רַבִּי יוֹסִי אָסר, רַבָּא שִׁילָשָׁה טַפְחִים. הגמרא מביאה כדעת מי ההלכה, כחכמים או כרבי יוסי, ואבן כך היא מביעה גם במחלוקת אחרת שביניהם: אָסר רַבִּי יוֹסֵף אָסר רַבִּי יְהוּדָה אָסר שְׁמוּאֵל, אֵין הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי, לֵא בְּהִלְכֵי - מי מלח שעושים אותם כדי לנכוש בהם ירקות, ואוסר

צויר ה

צויר ד

הוא משום שנתא כמעבר, שכחנת העדות מניחים אותם בתוך מי מלח וכן הם נעשים ראויים לשימוש. ואף אירוקת כשמינתם בתוך מי מלח הם נעשים לכבשים. [נתיין טעם אחר ברמב"ם (פסח סי' ע"א)]. **לח. רב יוסף חלה ושבת חלמדרו, ולאחר זמן כשהיה משנה את דבריו חיו מוכרין לו חלמירין, כך לדבריהם בראשונה, רש"י (פסח ט' דף ע"א).** **לח. שִׁילָשָׁה טַפְחִים (פסח המבאה המבוא משנה ג), שחצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת בטלטול וקטנה אסורה.** ושנה רב ארז בר אביו ברייתא המפרשת משנה זו שחוצר הקטנה רחבה עשר אמות והגדולה אחת עשרה אמות, אינו אסור. אמנם אם היה הלחי רחב יותר משלשה טפחים, כותב הלשון גבורים (לא ג' כשם ר"א), שאף שחוצרין מן הכותל שלשה טפחים הרי זה לחי. והאיל העומד מוכרע על הפרק. אן התוספות (לעיל י' דף ע"א) כתבו על מה שאמרו במבוא (פס' מבשרי שוה רחב יותר משני אמות, מרחיק שני אמות מן הכותל ומניח פס של שלש אמות, שכל מקום צריך לחי אחר להיתר את הכסוי. הוכיח מפרסנים המנן אברהם (פ' ט"ז פס' קס"א), שאילו אם הלחי רחב יותר משלשה טפחים אין להרחיק מן הדופן שלשה טפחים. והטעם לדבריהם פירש המחצית השקל (פס' ע"א) שצריך היצר שהוא לחי. ואם הוא דחוק מן הכותל אין כאן היצר. והתבאר שור (פס' ע"א פס' ט"ז) דף ע"א) כתב שכיון שיש ברוח שלשה טפחים מן הכותל ללחי, הרי זו מחיצה שהגדלים בקרבים בה, [ושנה זה הובא במשנה המשנה ברוח (פס' ט"ז פס' ק"א) מ"א, אמנם צ"ח חידושי רמב"ם (דף ע"א) שרחק טעם זה]. [וכתב להגמיר בירוק שלשה טפחים מן הכותל]. **לח. אבא** אם הוא פחות משלשה מורה רשב"י שאומרים לבוד. אן החילוק ברע רבנן ביר לבוד כי כשהוא גבוה או כשהוא על הארץ, משום שגם על הארץ מורה רשב"י שיש דין לבוד, וכמו שענינו לעיל (ג' מבשרי שוה בלחין [לשונות] לאורכו כל פחות מארבעה טפחים לחי אותן, שולחן ערבין אומרים בו לבוד וכולו נחשב לחי אתה, אלא החסרון כאן הוא כשהלבוד הוא תחת המחיצה ולפניה, שהגדלים בקרבים והמבטלים את המחיצה, אבל מבשרי שוה בלחין, כיון שחלוקים קרובים לכותל אין הגדלים עוברים דרך שם, חזון אש (פס' ט"ז פס' ק"א). **לח. רש"י (פס' ט"ז פס' ק"א),** ודבר שם, ששנים איסור עשית מי מלח

הוא משום שנתא כמעבר, שכחנת העדות מניחים אותם בתוך מי מלח וכן הם נעשים ראויים לשימוש. ואף אירוקת כשמינתם בתוך מי מלח הם נעשים לכבשים. [נתיין טעם אחר ברמב"ם (פסח סי' ע"א)]. **לח. רב יוסף חלה ושבת חלמדרו, ולאחר זמן כשהיה משנה את דבריו חיו מוכרין לו חלמירין, כך לדבריהם בראשונה, רש"י (פסח ט' דף ע"א).** **לח. שִׁילָשָׁה טַפְחִים (פסח המבאה המבוא משנה ג), שחצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת בטלטול וקטנה אסורה.** ושנה רב ארז בר אביו ברייתא המפרשת משנה זו שחוצר הקטנה רחבה עשר אמות והגדולה אחת עשרה אמות, אינו אסור. אמנם אם היה הלחי רחב יותר משלשה טפחים, כותב הלשון גבורים (לא ג' כשם ר"א), שאף שחוצרין מן הכותל שלשה טפחים הרי זה לחי. והאיל העומד מוכרע על הפרק. אן התוספות (לעיל י' דף ע"א) כתבו על מה שאמרו במבוא (פס' מבשרי שוה רחב יותר משני אמות, מרחיק שני אמות מן הכותל ומניח פס של שלש אמות, שכל מקום צריך לחי אחר להיתר את הכסוי. הוכיח מפרסנים המנן אברהם (פ' ט"ז פס' קס"א), שאילו אם הלחי רחב יותר משלשה טפחים אין להרחיק מן הדופן שלשה טפחים. והטעם לדבריהם פירש המחצית השקל (פס' ע"א) שצריך היצר שהוא לחי. ואם הוא דחוק מן הכותל אין כאן היצר. והתבאר שור (פס' ע"א פס' ט"ז) דף ע"א) כתב שכיון שיש ברוח שלשה טפחים מן הכותל ללחי, הרי זו מחיצה שהגדלים בקרבים בה, [ושנה זה הובא במשנה המשנה ברוח (פס' ט"ז פס' ק"א) מ"א, אמנם צ"ח חידושי רמב"ם (דף ע"א) שרחק טעם זה]. [וכתב להגמיר בירוק שלשה טפחים מן הכותל]. **לח. אבא** אם הוא פחות משלשה מורה רשב"י שאומרים לבוד. אן החילוק ברע רבנן ביר לבוד כי כשהוא גבוה או כשהוא על הארץ, משום שגם על הארץ מורה רשב"י שיש דין לבוד, וכמו שענינו לעיל (ג' מבשרי שוה בלחין [לשונות] לאורכו כל פחות מארבעה טפחים לחי אותן, שולחן ערבין אומרים בו לבוד וכולו נחשב לחי אתה, אלא החסרון כאן הוא כשהלבוד הוא תחת המחיצה ולפניה, שהגדלים בקרבים והמבטלים את המחיצה, אבל מבשרי שוה בלחין, כיון שחלוקים קרובים לכותל אין הגדלים עוברים דרך שם, חזון אש (פס' ט"ז פס' ק"א). **לח. רש"י (פס' ט"ז פס' ק"א),** ודבר שם, ששנים איסור עשית מי מלח

פז. [N]

הגמרא מביאה מהלכות ברין לזי העומר מאליו: **איתמר** - ואמר כבית המדרש, **למי העומר קצין** - לזי העומר בצד כותל המזרח במקום הראוי ללזי, אל קבעוהו שם לשם הכשר המזבח, אלא היה עומר מאליו במקום זה: **אמר, אמר, תני** - הרי זה לזי, ומכשיר את המזבח בשטלול, **וכך אמר, לא תני** - אמר - אזי זה מכשיר את המזבח.

המורה מביא דבריו במה נחלקו אביו ורבו. ואומרת המורה: **הִקְיָא הָלֵא סְפִינָן**
מִלֵּית אֶרְמָכְיָא - כאשר לא היה דעתם של בני המכבי מערב שבת לסמוך
על הלוח העומד מאליו, וכגון שהיה שם לחי איור שמסכו על הלוח להכשיר המכבי,
ובשבת נפל אותו לחי האחר, וזאת בשבת רוצים לסמוך על הלוח העומד שם
מאליו, בזה הוי' **הִקְיָא הָלֵא סְפִינָן** - לא נחלקו בדבר זה אביו ורבו, ושניהם
מורים **הִקְיָא הָלֵא סְפִינָן**, כיצן שלא מסכו עליו להכשיר המכבי מערב שבת, וזה
סְפִינָן - במה נחלקו, **הִקְיָא סְפִינָן מִלֵּית אֶרְמָכְיָא** - כאשר מסכו בני המכבי
מערב שבת על הלוח שזוהי עומד שם מאליו, **אֶפְיָן אֶסְרָא הָנִי לְחִי**, **הִקְיָא**
סְפִינָן מִלֵּית אֶרְמָכְיָא - שהיו מסכו עליו מערב שבת, **וְכַבֵּא אֶסְרָא הָנִי**
לְחִי, **כִּינִי דְפִינְקֵרָא לֵא אֶרְמָכְיָא דְהִכֵּי אֶבְיָרִי** - כיצן שמתחילה לא היתהוה
שם להכשיר המכבי **לֵא הָנִי לְחִי**.

המטרה מבררת אם מחולקת זו שנחלקו בה אב"י ורבא היא אם במחציה העומדת
מאליה. ואשרת המצא: **קא פסקא דביתא** - היה עולה בדעתן לומר, ד' חצי
דפסיג' בלתי - כשם שנחלקו אב"י ורבא בלתי העומד מאליו אם הוא נחשב
לחז' לא למא. **פסיג' גמי** - נחלקו א"י ורבא בלתי העומדת מאליה, שלדעת אב"י
נחשבת למחציה ולדעת רבא א"ז חז' נחשב למחציה.

[illegible]

דוחה והמרא: דבא בטאי זקקינן - כאן במשנה זו במה אנו עוסקים,

[illegible]

צִיּוּר א

[illegible]

מבט ראינו זו מסיקת הגמרא שסמיצה הנעשית ממליה לדת כלם כשרה, ואבוי ורבה נתקלו ק"ב בחלי: **אָמַרְן**, כִּיחֲתוּבָתָא נִעְשִׂינָא מֵמִלְיָה, בִּינֵי קִרְיָא וְקִרְיָא אֵין שְׁלִיחֵי מִלְיָה אֵין חֲבֵרָא, וְאָךְ בֵּין הַסּוֹכֵר שְׁלִיחֵי הַנְּעֻשָׂה מֵמִלְיָה אֵין חֲבֵרָה, מִדּוּדָה דְּמַחֲסִיבָה הַנְּעֻשָׂה מֵמִלְיָה **הֵינָא כִּיחֲתוּבָתָא**, בִּי קִרְיָא - בְּמָה נִחְלָק, בְּחֵץ, בְּחֵץ הַסּוֹכֵר שְׁלִיחֵי הַנְּעֻשָׂה מֵמִלְיָה דִּין חֲבֵרָה, בְּחֵץ הַנְּעֻשָׂה - לִישׁוֹנוֹ אִין הַחֵץ, דְּאִמְרֵי, הַכֹּשֶׁר לָחִי אִין מִשְׁלֵם כִּיחֲתוּבָתָא, וְקִרְיָא הַנְּעֻשָׂה מֵמִלְיָה **הֵינָא כִּיחֲתוּבָתָא**, וְלֹכֵן גַּם לָחִי הַנְּעֻשָׂה מֵמִלְיָה כֹּשֶׁר. וְרַבָּא **אֶמְשִׁיבָה**, דְּאִמְרֵי הַכֹּשֶׁר לָחִי אִין מִשְׁלֵם כִּיחֵי, שְׁאִין יִהְיֶה הַלְשׁוֹל אִילָּא בְּמִבְבִּי לֹא בִּכְרוּשֵׁת הַרְבִּיסִין. וְלֹכֵן אִין עֲבִידָא מִיִּדֵּי - אִין אֶנְשֵׁה הַלְשׁוֹל כִּיחֵי מִיִּדֵּי הַיִּבֵּר - הֵי הֵן הַיִּבֵּר, וְלֹכֵן

[illegible]

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מו. ג]

הגמרא מביאה ראייה נוספת: **תא ששטח - ברא ושמוע ראייה אחרת** שלחזי העומד מאליו יש לו דין לחי, **דקצי רבי הקיף -** ששנה רבי חייה ברייתא, **ביתא מבוי שצידו האחד של הכותל קנוס סחבדו -** נכנס פנימה לצד הבתים שמאחוריו, מעט יותר מצידו האחר, כלומר, שכותל המבוי באורך צר יותר בצד אחד של המבוי מכצד האחר, ומתוך כך יש באמצע כותל המבוי כמין בליטה, **בין שגראתא הבליטה קבוצין -** מתוך למבוי, לאנשי רשות הרבים, **ושנה קבוצנים -** ובתוך המבוי אין הבליטה נראית, והיינו באופן שצד הכותל הכנוס והצר הוא כצידו החיצון של המבוי [ציור ה], **ובין שגראתא המקום הכנוס קבוצנים -** מתוך המבוי **ושנה קבוצין -** ומצד הכניסה למבוי אין הבליטה נראית, והיינו באופן שצד הכותל הכנוס והצר הוא כצידו הפנימי של המבוי [ציור ו], הרי אותו המקום הבולט, **גדון פשוט קצי -** כשר ללחי, ומכאן יש להוכיח שלחי הנעשה מאליו כשר ללחי, שהרי מסתבר שלא עשו את הכותל צר במקום אחד מחבירו יותר לשם לחי.

דוחה הגמרא ראייה זו: **הקא נפי -** גם כאן יש לפרש שמדובר **שגראתא -** את אותו המקום הרחב בכותל יותר מחבירו, **ביתא קצי -** בשביל לחי, ולכן הוא כשר, ואין להוכיח מכאן אם לחי העומד מאליו כשר או לא.

מקשה הגמרא על דחייה זו: **אי קבי -** אם כן שמדובר שעשאן לשם לחי, **קאי קא מישטע קין -** מה באה הברייתא להשמיענו, הרי הדבר פשוט שהוא כשר.

מתרצת הגמרא: **הא קא מישטע קין -** דין זה משמיעה לנו הברייתא, שלחי **הקראתא קבוצין ושנה קבוצנים -** שאינו נראה ליושבים במבוי אלא לבני רשות הרבים, הוא **גדון פשוט קצי**, ואין צורך שיהא הלחי נראה להעומדים מבפנים¹.

ציור ה

לא נעשה כידים, אלא עומד שם מאליו, **לא הני קיבר -** אין זה היכר², ולכן אינו לחי.

הגמרא מביאה ראייה נוספת: **אם לחי הנעשה מאליו יש לו דין לחי או לא: תא ששטח - ברא ושמוע ראייה שלחי הנעשה מאליו יש לו דין לחי**, שונו בברייתא, **אקני קדר הויצאות הן קדר -** אבנים הבולטות מכותל המבוי לתוך רוחב המבוי זו למעלה מזו בנביה עשרה טפחים, **ובוצקלות זו קוז, אם הרווח ביניהן פחות משש טפחים**, הרי זה לבר, **ואין צריך קחי אחר למבוי**, שאבנים אלו הן כמחבורות אחת לחברתה וכשרות משום לחי, אבל אם יש ביניהן **שש טפחים**, **צריך קחי אחר** להכשר המבוי [ציור ד], ומברייתא זו יש להוכיח שלחי הנעשה מאליו כשר ללחי, שהרי מן הסתם לא היתה כוונתו בשעת עשיית הכותל להוציא אבנים לא לשם לחי, ואף על פי כן אם אין ביניהן שלשה טפחים הרי זה כשר ללחי.

דוחה הגמרא ראייה זו: **הקא נפי -** גם כאן יש לפרש **שגראתא קבוצנים** כשהן יוצאות מן הכותל **קצי -** לשם לחי, ואין להוכיח מכאן לענין לחי הנעשה מאליו.

מקשה הגמרא על דחייה זו: **אי קבי -** אם כן שמדובר שעשאן לשם לחי, **קאי קא מישטע קין -** פשוט הוא הדבר שכשר משום לחי, ומה באה הברייתא ללמנו.

מתרצת הגמרא: **קודו קבוצנים -** שמה תאמר, שאפילו אם עשה אבנים אלו לשם לחי, לא יהיו כשרות ללחי, משום שאין כאן היכר שנעשו ללחי³, אלא נראין ש**קבוצנים קבוצנים** הוא **קבוצנים** - להחזיק כותל נוסף אם ירצה לבנות שם הוא נעשה⁴, **קא מישטע קין -** משמיעה הברייתא, שכיון שעשה את האבנים לשם לחי הרי זה כשר ללחי.

ציור ד

ציור ו

¹ לחי או לא, לרעת אחד מהם הוא נידון משום לחי ולרעת האחר אינו נידון משום לחי, ושם מובא **ע"פ רש"י** (ס"ט ד"ס ג"ס ג"ס) שזה הלחי כולו עומד מתוך למבוי סמוך לכותל המבוי, ולחצוניהם בתוך המבוי נראה הלחי כהמשך אורך הכותל, ורק להעומדים מבחוץ, והיינו בני רשות הרבים נראה הוא ללחי משום שאינו עושה ברובו לכותל המבוי, וכן שיש הטורחים שלחי הנראה מבחוץ ועושה מבפנים אינו לחי, התעבה הברייתא ששנה רבי חייא להשמיענו שהוא לחי.

² **כשעושים לחי**, יש להעמדה זו קול ויש בזה היכר, אבל אם אין מעמדים אותו לשם לחי אין קול ברוב ולכן אין כאן היכר, ע"פ תוספות לעיל (ס"ט ד"ס ג"ס ג"ס). **כר, ריב"א** (ד"ס פ"ט). ³ **שכן** דין הבנויים שאם רוצים לעשות כותל נוסף בצד כותל אחר, מניחים אבנים בולטות מחוץ הכותל, ועל ידי כך יכול לחבר את הכותל החדש לכותל הישן שלא יפול. **רש"י** (ד"ס ג"ס). ⁴ **ה"פ** (ד"ס ג"ס) נחלקו רבי חייא ורבי שמעון בר רבי, אם לחי הנראה מבחוץ עושה מבפנים הוא כשר

★ ★ ★

דין נוסף: נכן בעל חיים קטמא קישים גילי - אם הניחו כדי לכסות בו את ארון המתלי, יש לו דין 'גולל' ומטמא את הנמצא עמו באהליל.

המטרה מבררת האם יש לרדות את הוראה, ואדרבה, להוביל ממעשה זה שלא כדעת אביו. ליקח אסני וקבא בדלא סמדיקו גליה סליה - האם ואמר שמחולקת אביו ורבא אם לחי העובד מאליו הוא לחי או לא, היינו כשלא סמכו על אותו הלחי מרע שבחש, קא סמדיקו גליה - אבל אם סמכו על זה ואם על מרע שבת, מרע שנינו תוב ללי, ואם כן ממעשה זה שדחה לחי

צפון ז

[illegible]

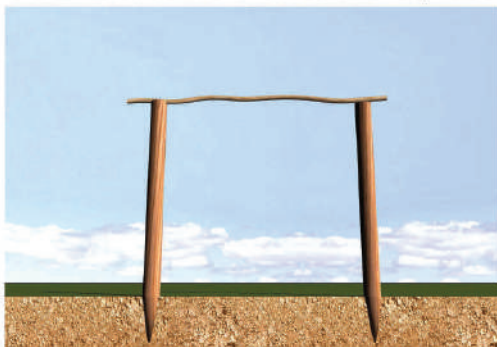
מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

טפחים ויגד ארבעה טפחים, צריך שאלה יהא בין זה לזה - בין עמוד לעמוד, במקלוא - כשיעור רוחבו של עמוד, כדי שאלה יהא שיעור הפרק במחיצה זו כשיעור העמוד שבה. ואם היה הפרק שבמחיצה קרובה אל העמוד שבה, אף קנגד העמוד אסור לזרוע כלאים, שמאחר וכל עמוד במחיצה זו אינו רחב ארבעה טפחים אינו חשוב להיות חוצץ בעצמו, אם הפרק מרובה עליו.

הטו השלישי של המחיצה: פ' שהוא ארבעה, כלומר, באופן שכל עמוד במחיצה זו יש ברוחבו ארבעה טפחים, וכן באופן שיש ברוחבו ארבעה טפחים ויגד אשר אמות, צריך שאלה יהא בין זה לזה - בין עמוד לעמוד, במקלוא - כשיעור רוחבו של עמוד, כדי שאלה יהא שיעור רוחבו הפרק שבמחיצה זו כשיעור רוחבו העמוד שבה, ואם היה רוחבו הפרק ברוחבו העמוד, אזי קנגד העמוד מותר, כלומר, מותר לזרוע כלאים משני צידי העמוד של המחיצה, שמאחר וכל אחד מעמודי המחיצה יש ברוחבו ארבעה טפחים הוא חשוב במחיצה בפני עצמו להחיד מה שכנגדו, ואינו כשל מחמת הפרק המרובה עליו, אבל קנגד הפרק אסור לזרוע כלאים, לפי שבאופן כזה אין הפרצה נחשבת כפתח אלא כפירצה.

ענה מוכיחה הברייתא דיעים הוהניס בכל סוגי המחיצות: ואם היה העמוד שבמחיצה קרובה אל הפרק שבה, אף קנגד הפרק מותר לזרוע כלאים, שמאחר ויש כאן רוב 'עמוד', נידון אף הפרק כ'פתח' ולא כ'פירצה'.

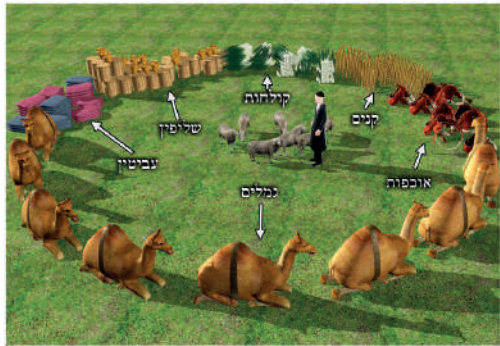
נפרצה המחיצה ביותר קעשר אמות הרי זה אסור, שכן פירצה שהיא רחבה מעשר אמות אינה נידונה כ'פתח', ולפיכך אוסרת היא את כל המחיצה, אפילו אם יש בה 'עומד מרובה על הפרק', ואף כנגד העמוד אסור לזרוע כלאים, אבל אם קרי שם - משני צידי הפירצה הרחבה מעשר אמות, קנים הדיקונים - קנים שהם חורים ומשופים בתחתיתם, ונוצצים אותם בארמה נצויר כ"כ. וצ"ל קנה פתח [ע"פ] קלוע פתח, ואם יותר קעשר מותר, לפי שיש כאן 'צורת הפתח', שהיא נידונה כמחיצה לסתום את הפירצה.

ציור ב

הרחבה יותר מעשר אמות מכללת את המחיצה לגמרי, אמנם בחוסות יענים (נמק' אה ב) נחלק עליה, והכונה כשעש במחיצה שיש בה פרק מרובה על העמוד אין נאסר אלא החלק הפרק שבה, ולכן מותר לזרוע כלאים משני צידי העמוד [כשיש ברוחבו ארבעה טפחים], כן הוא הדין אף לגבי פירצה שהיא רחבה מעשר אמות, שאסור לזרוע כלאים בנפרד הפירצה, אך מותר לזרוע בנפרד העמוד, והוכיחו כן מלשון המשנה במסכת כלאים (י"ג פ"ג) ועוד שפירש דף פ"ט אמות הרי הוא כפתח, יתר מיכן בנפרד הפירצה אסור, וכן היא דעת רוב הראשונים בסוגיא נראה בחוסות הרא"ש ורי"ש ושלם שביאן כן אף ברע"ט ר"י, וכפי הנראה לא היה לפניו את נוסחת ר"י שלפניו, שכתב במפורש שכל המחיצה נאסרת. ור"י אף כן שלש מידות במחיצות: במידה הראשונה, שיש בין קנה לקנה פחות משלשה טפחים, או גא מקפידים בכך שיהיה בין הקנים גודל יותר מרחק הקנים, כן שער פירצה של שלשה טפחים אוסרת דין לבדו ויהיה הכל כסתום. במידה השנייה, שהעמוד כן שלשה ארבעה טפחים, מקפידים אנו שלא יהא בין עמוד לעמוד רוח 'מכלוא', ואם יש פירצה ברוחב כזה מכללת היא את המחיצה לגמרי, אפילו את העמוד שבה, ואילו במידה השלישית, שארבעה טפחים ועד עשר אמות, אף אם הפירצה רחבה כן העמוד אין היא כסתומה, ומותר לזרוע בנגדו. ר"י (י"ג פ"ג), ודא דר' הלן בהנדה פ"ט ט"ז הל' פ"ט דר' רשב"א. ודין זה נותן אף במידה השנייה, שרחב כל עמוד הוא משלשה ועד ארבעה טפחים, שהרי גם בה נאסר צריך שלא יהא בין זה לזה מכלוא, והעמוד מכך שבאופן שהעמוד מרחב על הפרק מותר לזרוע כלאים אף בנגד הפרק, ר"י (י"ג פ"ג ט"ז ט"ז), וכתבנו בהוה, שאף על פי שהוא המדין המפורש בסבול, שכן מצינו אחר את הפרק ארבעה טפחים דין לבדו לסתום המחיצה, ואיך אין לשפרם שבה חשיבות להחיד נגדו אם הפרק מרובה עליו, מכל מקום אם העמוד שבה מרובה על הפרק או דים אותה כמחיצה שלימה, ומותר את בנגד הפרק. י"ג אן היה שער ר"י (י"ג פ"ג ט"ז ט"ז), ודא בהנדה לטל שהראשונים נחלקו עליו בזה, וטוביכם שאף כשיש פירצה הרחבה מעשר אמות אין היא אוסרת את כל המחיצה, ומותר לזרוע כלאים בנגד העמוד ואף יש כן דוחק ארבעה טפחים, וכפי לענין דין הפרק המחיצה שלשה טפחים במחיצה. י"ג ונראה שיש קנים חרוקים' על שם שום 'משופים כרוב', כלומר, חורים כמו יתר שטחיהם בה לעברת האדמה, וכל מי רובי ר"י (י"ג פ"ג), אמנם בפרק (פ"ג פ"ג) דף פ"ט, שנקראים כן על שם שדוקים תוצעים צלם את האדמה. י"ג כן כתב רש"י (י"ג פ"ג א'), וצ"ל שם, קליעת המורה המחיצה קנים לחבירי, ובמאמר נאסר ר"י ושלם כתב, שהיה קנה על גביהם. וי' (ר"א ע"ד ב'), שו, וכן צורת הפתח מרובה בכלאים אפילו אם הפירצה רחבה יותר מעשר, וי' (י"ג פ"ג), ובמאמר שיש במחיצה

בגבסין - כר שמניחים תחת האוכף, ב'שלישין - משאות, בקנים, בקלחות - קלחי ירקות, ועשו מחיצה סביב הבקעה מכל אלו [ציור א], הרי הם כמקללין בתורה - בתוך הבקעה, ובקרב שאלה יהא רוח בין קל' לקל' כמלא שיעור רוחב קל', וכן אוקף בקלא שיעור רוחב אוקף, וכן קנים קנים שיעור רוחב קנים, מבורא מרובי הברייתא, שאין די שהוא במחיצה 'עומד' כשיעור הפרק כדבר רב פפא, שאם כן היתה המחיצה כשרה אף באופן שיש רוח בין גמל לגמל כשיעור רוחב גמל, אלא צריך שהוא העומד מרובה על הפרק, כדבר רב הונא בריה דרב יהושע.

ציור א

דוחה הגמרא: יהא גבי - אף ברייתא זו יש להעמידה ב'שלישין וצ"א, כלומר, צריך שלא יהא בין גמל לגמל כשיעור שניתן להכניס ולהוציא גמל ברוח, שבאופן זה מורים הכל שהמחיצה פסולה היא, לפי שיש בה 'פרק' מרובה על העמוד, אבל באופן שיש שם מקום תחת גמל בצמצום, והיינו כשיעור העמוד' כשיעור הפרק, יתכן להכשיר המחיצה.

הגמרא מביאה ראה מבריתא לרב הונא בריה דרב יהושע ומקשה על שית רב פפא: תא ששם - ברא ושם ראה לרבי רב הונא בריה דרב יהושע, הסובר ש'פרק' כעומד אסור, שנינו בחוסותא במסכת כלאים (י"ג פ"ג), וקמציא אף אוקף, שאל קנהו - נ"ט ט"ז שנינו] יש בקיציא החוצצת בין זרעים לגפנים כדי שלא יהיה בהם אסור כלאים. הטו הראשון, פ' שהוא פחות מ'שליש' טפחים, והיינו, מחיצה העשויה מקנים, שרוחב כל קנה הוא פחות משלשה טפחים, צריך שאלה יהא בין זה לזה - בין קנה לקנה רוח של שש טפחים, כדי שאלה יהא בין קנה לקנה ראש - שלא ויל הגוי להכנס ביניהם בדרך מרדנותו בלא עיכוב, ובאופן כזה שאין בין הקנים ובקשה טפחים נידון להיות כשיניהם כסתום מרין 'לד', וכשרה המחיצה אפילו אם יש בה 'פרק' מרובה על העמוד.

א. כדי לבאר ענין זה יש להקדים: אסור חורה לזרוע שני מני זרעים יחידים, והוא הנקרא 'לא' זרעים, וכן אסור לזרוע מני זרעים אחד עם נפסם, והוא הנקרא 'לא' חסר, אמנם באופן שאין אדם זרע את הזרעים בכך החסר משם די שיעשה אחר משני זרעים, או שירחיקם אלו מאלו ששה טפחים של שאל יקנה זה מה, או שיעשה דבר כוונה, אבל יהיה בהם משום 'מראית העין', ובאופן כזה מותרים הם אפילו כשיעדיקם זה מזה. אמנם כדי שיתעלל הדין לחצון ביניהם צריך שיהיה עליה שם מחיצה העשויה כהלכה, ולפיכך מפרשה הברייתא בארחה אומרים כשרה המחיצה ומעילה לחצון ביניהם, ובארחה אומרים אינה ראייה לכל. ופאחר דחבר תלי ברין מחיצה, ולפיכך מביאה הגמרא ברייתא זו נא, כדי ללמוד ויהנה לענין מחיצות שבה [אמנם יש מעט חילוק ברין מחיצות בין שכל מכלא, ובסאור לחלן בנעירות]. ב. 'צריך' היינו קציצה (י"ג פ"ג כ' ד"ה קלח), ובס' ראש' היינו כבה את חלון בסוף המערה הריגא או שאל יורה הגוי בבה אחר, כלומר, כאשר אין רוח שלשה טפחים בין הקנים אין הגוי יכול לקנח שם בדרך מרדנותו בלא עיכוב [אמנם ראה ע"ה ב"ש' במסכת נדה י"ז ד"ה אוקף, שפירש 'צריך' מלשון 'צוקף'] ג. מנן שרובם כל קנה הוא שתי אצבעות והחלל שבין קנה לקנה הוא שני טפחים, ובאופן כזה מותר לזרוע זרעים מצדה האחד כן המחיצה ולנעוט מצדה השני, אפילו בנגד החוריים שבין הקנים. ד. וצ"ל ארבעה בגלל, רש"י (י"ג פ"ג), ובמאמר, שבאופן שהמדר רחב ארבעה טפחים דין אחר יש לו, כמבאר בהמשך הברייתא. ה. אמנם באופן שאין ביניהם רוח כשיעור רוחב עמוד הרי זו מחיצה כשרה, אף שיש רוח של שלשה טפחים, אחר העמוד מרחב על הפרק, ואף אומרים שהאיר שפנים הגדרים מכלל את העמוד, שכלא, אלא דנים את החוריים כ'סחחים' וכן כ'סחחות'. רש"י (י"ג פ"ג). ו. וצ"ל בסוף בברית הגמרא מרד עוקט המחיצה ר"ה זה ר"ה באופן שהפרק מרחב על העמוד, הרי מותר ונתבאר מחלחל שערך שלא יהיה הפרק כעמוד, ממילא יש ללמוד מכך שבה הפרק כעמוד נפסלת המחיצה, ואף שאת הפרק מרחב על העמוד. ז. ואף באופן שהפרק מרחב על העמוד מותר לזרוע כלאים משני צידי העמוד, ולחלן בסוף הבאר הגמרא מרד עוקט הברייתא דין זה ב'פרק' מרובה על העמוד, רש"י (י"ג פ"ג ט"ז ט"ז), שפירצה המחיצה את הטעם השלישי של המחיצה ר"ה באופן שרחב המחיצה הוא די עשר אמות, לפי שבידו שיעור זה אסור לזרוע 'צריך' שלא יהא בין זה לזה מכלוא, שמשמע מכך שאם היתה שם העמודים פחות משיעור העמודים הם, שהיו ששים שפירצה הרחבה יותר מעשר אמות נפסלת המחיצה [אף שיש בה 'עמוד' מרובה על הפרק], לפי שאין על הפירצה שם 'פתח', ומעתה אסור לזרוע כלאים אפילו כזה העמוד, רש"י (י"ג פ"ג ט"ז ט"ז), ובמאמר שיש במחיצה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מז: [א]

שואלת הגמרא: 'שְׂרָוֶן' שֶׁלָּקָא דְּקָתָהּ - וכי תעלה על דעתך שברוב שטח הדופן יש פתחים וחלונות, הרי באופן זה ה'פרץ' מרובה על העומד, וכיצד יתכן לומר כזה 'ובלכד' שיהא עומד מרובה על ה'פרץ'. מיישבת הגמרא: אָלָא אמור כך, דפנות הללו שֶׁרָוֶן דָּקָה - עשה בהן הרבה פתחים וְחַלּוֹנוֹת, מוֹקֵר - הרי זו מחיצה המותרת, וּבִלְכָד שֶׁקָּתָהּ בה עוֹמֵד מְרֻבָּה עַל הַפְּרִיץ, כלומר, שיהא בין פתח לפתח ובין חלון לחלון ריח יותר משיעור רוחב הפתח או החלון. מדיקת הגמרא מדבר בברייתא, הָא דְּשֶׁרָוֶן - אבל אם היה רוחב ה'עומד' כרוחב ה'פרץ', אָמֵר, וכשיטת רב הונא בריה דרב יהושע, הסוכר ש'פרץ' כעומד אסור, ומצא שיש מכאן תְּיֻבְקָתָא דְּרָב פָּפָא - פירא על דברי רב פפא, הסוכר 'פרץ' כעומד מותר'.

מסיקה הגמרא: תְּיֻבְקָתָא - אכן מברייתא זו נפרכו דברי רב פפא, ואף על פי כן מוסקת הגמרא, וְתִיבְקָתָא בְּנוֹתֶיהָ דְּרָב פָּפָא - הלכה כשיטת רב פפא, הסוכר 'פרץ' כעומד מותר'.

מקשה הגמרא: תְּיֻבְקָתָא וְתִיבְקָתָא - וכי לאחר שנפרכו דבריו של רב פפא מברייתא פוסקים אנו הלכה כמותו.

מטרתה הגמרא: אֵין - אכן כן, כְּשֵׁים דְּרִיבָא פְּתִיחִין בְּנוֹתֶיהָ - לפי שיש לרייך המושג (אין לו) כמות, דְּקָתָהּ - שכן שנינו בה 'זֵלָא יְהוּי פְּרָצוֹת וְסִירוֹת עַל הַבִּנְיָן', ויש לרייך מכך, הָא בְּבִנְיָנָא - אבל באופן שרוחב הפירות הוא כרוחב הבנין, הרי זה מוֹקֵר, ומוכח מכך ש'פרץ' כעומד מותר'.

מושגה - משנה זו ממשיכה לעסוק ברח' שייאר שנתנה בבקעה [שתחלת רינה נתבאר במשנה לעיל (טז)], ומפרשת אופנים נוספים שיכולים בני השיירא להקיף את מקום חנייתם.

מְקִיפִין בני השיירא את מקום חנייתם בִּשְׂפִישָׁה הַבָּלִים. כלומר, נעוצים שני עמודים בכל צד של מקום חנייתם, אחד בתחילת המחיצה ואחד בסופה, ומותחים שלשה חבלים על גבי עמודים אלו, וְהָ עוֹמֵד לְמִקְצֵה הַבָּלִים וְהָ עוֹמֵד לְמִקְצֵה הַבָּלִים, ואותם החבלים נידונים כמחיצה, וּבִלְכָד שֶׁלָּקָא דְּקָתָהּ - להבדיל ריח של שְׂפִישָׁה הַבָּלִים, כלומר, שהחבל התחתון יעמוד בתוך שלשה טפחים לקרקע, והאמצעי בתוך שלשה לחתון, והעליון בתוך שלשה לאמצעי, שכן באופן זה נידון החלל שבין החבלים כסתום מדין 'לכוד' [צויר א]. וְשִׁיעוֹר שלשת הַבָּלִים יחזירו צריך שיהא (וְיִבְקִינָהּ) הָא דְּשֶׁרָוֶן - בְּרִי שֶׁקָּתָהּ בין הַבָּל - על ידי החבלים והחללים שביניהם, שיעור של מחיצה כשטח שגובהה עֶשְׂרִים סָסָא, ומחיצה זו נקראת 'מחיצה של עֶרְב' [היינו כזוטי ארינה השוכבים לרוחב הכר].

המושגה מפרשת אופן נוסף של עשיית מחיצה בבקעה: מְקִיפִין בני השיירא את מקום חנייתם בְּקָנִים עוֹמְדִים זה בצד זה גבוהים עשרה טפחים, וּבִלְכָד שֶׁלָּקָא דְּקָתָהּ בין קָנֵה לְקָנֵהוּ שְׂפִישָׁה הַבָּלִים, כדי שיהא הריח שביניהם נידון כסתום מדין 'לכוד' [צויר ב]. ומחיצה זו נקראת 'מחיצה של שְׂרָוֶן' [היינו כזוטי ארינה העומדים לאורך הכר].

צויר ב

אָתָּא - דין זה הולך לְפִי שיטת רַבִּין שֶׁשֶׁנֶּן בֶּן זְבִידָא, דְּאָסֵר, שכל חלל שיש בו פְּתוֹת מְרֻבָּה טפחים אומרים בו דין 'לכוד', וכשם שהוא סובר שכל חלל שאין בו ארבעה טפחים אינו חשוב ונידון כסתום, כך יסביר במחיצה שכל שאין ברוחבה ארבעה טפחים אינה חשובה להחיר לזרוע בלאים כנגדה. דְּהָא רַבִּין - שאם הסיפא כשיטת חכמים היא, הסוברים שדין 'לכוד' נאמר רק בחלל שהוא פחות משלשה טפחים, אם כן יצטרך יתבאר דברי הברייתא שיש דין אחד למחיצה שרוחבה שְׂפִישָׁה נָגֵד מְרֻבָּה טפחים, ודין אחד למחיצה שרוחבה ארבעה טפחים ומעלה, הרי לשיטתם שְׂפִישָׁה נָגֵד מְרֻבָּה טפחים - דין אחד להם, ואינם מחלקים אלא בין מחיצה שאין בה שלשה טפחים למחיצה שיש בה שלשה. נמצא שיש סתירה בדברי הברייתא, שהרישא מתבאר כשיטת חכמים והסיפא כשיטת רבן שמעון בן גמליאל^א.

הגמרא מותרת את הקשיא על הברייתא בשני אופנים: האופן האחד, אָסֵר אָסֵר, כְּדִרְשָׁא רַבִּין - מאחר ונתבאר שהרישא של הברייתא כשיטת חכמים היא, שהרי מבואר בה שאין אומרים 'לכוד' אלא בפחות משלשה טפחים, יש לפרש דְּקָתָהּ גַּם רַבִּין - שאף הסיפא של הברייתא כשיטת חכמים היא, ומוזר רַבִּין - ומורים חכמים לרבן שמעון בן גמליאל, דְּכִי לְפִישָׁה בְּבִנְיָנָא - שכדי שיהא למחיצה חשיבות להחיר כנגדה, אֵין יִבְקָא סָסָא מְרֻבָּה הַבָּלִים - אם יש בה רוחב של ארבעה טפחים חשובה היא, וְאֵין דָּא, דָּא הַבָּלִים - ואם אין ברוחבה ארבעה טפחים אינה חשובה להחיר וזרעת כלאים משני צידיה. כלומר, דעת חכמים היא שיש לחלק בין דין 'לכוד' לבין דין מחיצה המתירה כנגדה. שאמנם לענין דין 'לכוד' הם סוברים שחלל של שלשה טפחים יש לו חשיבות ואינו נידון כסתום, אבל לענין מחיצה המתירה כנגדה הם מורים שצריך שיהא ברוחבה ארבעה טפחים.

ובאופן שני מטרתה הגמרא: כְּדָא אָסֵר, דְּקָתָהּ - מאחר ונתבאר שהסיפא של הברייתא היא כשיטת רַבִּין שֶׁשֶׁנֶּן בֶּן זְבִידָא, שהרי נתבאר שם שאין מחיצה חשובה להחיר כנגדה עד שיהא בה רוחב ארבעה טפחים, יש לפרש דְּרִישָׁא גַּם רַבִּין שֶׁשֶׁנֶּן בֶּן זְבִידָא - שאף הרישא ששנינו בה שאין אומרים 'לכוד' אלא בפחות משלשה טפחים כשיטת רבן שמעון בן גמליאל היא, וכי אָסֵר - ויש לתרץ שבאיהא אופן אמר רַבִּין שֶׁשֶׁנֶּן בֶּן זְבִידָא אָסֵרִין לְכָל שְׂרָוֶן - ששומרים דין לכוד עד ארבעה טפחים, הֵנִי כִּי - דברים אלו אומרים רק לְמִקְצֵה - כאשר החלל הוא במקום גבוה, כעין קורת מבוי האמורה לעיל (טז). אָסֵר לְמִקְצֵה - כאשר החלל סמוך לקרקע, מדה הוא לשיטת חכמים שגם אויר של שלשה טפחים פוסל את המחיצה, דְּהָא לִיָּהּ בְּקָתָהּ שֶׁשֶׁנֶּן בֶּן זְבִידָא - שהרי זו מחיצה שהגדלים יכולים לעבור בה, ולפונך דָּא אָסֵרִין בה דין 'לכוד' להחשיבה כסתום.

הגמרא חוזרת ומקשה על שיטת רב פפא הסוכר 'פרץ' כעומד מותר: הָא שְׂמַע - בוא ושמע ראינו ש'פרץ' כעומד אסור. שנינו בברייתא, דְּקָתָהּ הָלָּה - אם עשה אדם דפנות כאלו, שְׂרָוֶן - שברוב שטח הדופן יש פְּתָחִים וְחַלּוֹנוֹת, מוֹקֵר - הרי זו מחיצה המותרת, וּבִלְכָד שֶׁקָּתָהּ בה עוֹמֵד מְרֻבָּה עַל הַפְּרִיץ.

צויר א

^א שאם הקויד דחוקה מכללי המבוי פחות מארבעה טפחים, סובר רבן שמעון בן גמליאל שאומרים בו דין 'לכוד' להחשיבה כפחות על כלי המבוי. ב גמליין מחק את זה, וראה הכותב וצויתם, ג. ב'מור', מאחר וכל חבל צריך להיות מונח בתוך שלשה טפחים לחביו, והיינו שיש ביניהם

שלשה טפחים פחות 'משור', נמצא שבצוירך שלשת החללים יש כאן תשעה טפחים חסר שלשה 'משורין', ולפיכך כדי להשלים את שיעור המחיצה לעשרה טפחים צריך שהוא עובי החבלים שטח אחד ושלשה 'משורין'. רש"י (רי"א א).

[illegible]

המטרה במבוא דעה שלישית בענין זה: כל מחזיקה באשמה של שתי נאשם
העב, אלא של 'שתי' כלבר מחזיקת קנים, או של 'עבד' כלבר מחזיקת
בובלים, אינה חבית בזמן בשירות, דארי רבי יאסי קבלי ומחזקה.
הדינין, שרבי יוסי תולק על רבי יהודה אצוי הסוכר בשירות הקבלי במחזקה
'שתי' או 'עבד', ומצדד אף בשירא מחזקה גמורה של 'שתי' ועבדיו, ו
נשקמים אחרים, די בכך שיהא בה אחר שמינה העבדים, או 'שתי' או
עבדיו.

הנמרא מנכח לפשוט הספק ממשנות: **אמר אמי, תא שקע** - ברא ושמע
 ראיא לפשוט הספק. שנינו במשנה, **שיעור הקלים** ונבין **תא** על **ספק**,
 כדי **שיהי** בסך **הכל** מחזיקה בכוביה **עשרה ספקים**. ואי **אימא** - ואם יש
 לזון **השם** במחיצת **עירב** די ביעמוד מרובה על הפרזן, **קשה** **אזי** - מדוע
 צריך שיהיה עורב החבלים **לא** **שיעור** - שיעור ריות על פחות

צמוד ל

ו. שאין מצוי הדבר שילך יחיד במדבר, אלא רק בחבורה גדולה, וכינוי יהונתן (ד"ס מקסון). ה. שמי שמחיצה של שתי חוסה ובריאה יכולה לעמוד הרבה וציוור גז, אבל מחיצה של שתי

- והרי שנינו כבר ידענו, רבי יהודה אומר, כל מקצועות שבת שאינן מחייבות גמורות, אלא או שיש שות או שני ערוב. לא הקטירו חכמים ללמד להקריב בזה, מתוך גזל וזמן **קריב סתם** - מקום הראוי ללדוד בו שני אטמים. וכן תבאר מדברי הברייא, שרבי יהודה מתיר אפילו ליחיד להקריב במחיצות חבלים או קנים שטוח שנינו גזל מבית סתם, ואילו מדבריו במשנתנו משמע שלא התיר כיוון כלל.

מחצית הנשיא: יש לפרש את דמי רבי יהודה במשתנו **בדקדוק** – כפי שאמר רבי זקנו על קושיא אחרת, **נאמיתא** – ויש אומרים שאמר זאת רבי **עמי** **בר אבבי**, **דלא נבדקא** – אל הוצרכו המעשה להשמיטנו שם מחצית שאין מקיפים בהם, **מאף לענין** כך שאין **זימן** של שטח כרי עשית **כך** לענין זה, שמה שאמר רבי יהודה במשנה **בשיירה** **בכר** – אף כאן יש לפרש **בכר**, אבל מקיפים בהם להחריב תנא. סאמחי. **בכר** – אף כאן יש לפרש **בכר**, שמה שאמר רבי יהודה במשנה **בשיירה** **בכר** – אף כאן יש לפרש **בכר** להחריב בקנים, היינו **לענין זימן** **למן** – להחריב, שמה ברול כרי עשית **כך** לענין זה, אבל מורה רבי יהודה שנונתה להם תנא. סאמחי.

[illegible]

ועל קושיא זו אמר רב נחמן, ואיתרביא - ויש אומרים שאמר כן רב ירמיה בר אבמי, לא נצרכא - לא הוצרך רבי יוסי ברבי יהודה להשיענו במשנה שכל מציצה שאינה של שות ועבר ביניה מזה, אלא לענין כך שבחמיצה זו אין יציאת דם בלילה, רב ירמיה ורבנן, אבל מדרה הוא שנתנים ליחיד אטמים ולשניהם שם, ואין, וכפי שנתבאר בהריבית.

המורה מביאה מימרא בענין ססק והלכה במחלוקת התנאים שבמשנה: דרש רב נחמן משום רבינו שמואל, יחיד נותנין לו בית סאתים, וכן שנים נותנין להן בית סאתים, אבל שלשה אנשים נמשו שיערא, ונותנין להן בית שש סאין.

הקשו תלמידי הישיבה לרב נחמן: **שבת ברגל** - וכי עזבת את שיטת חכמים, הסוברים שנותנים בין ליחיד ובין לשירא כל צרכן, **והבדלה** - ונהג אתה להלכה כשיטת **רבי יוסי ברגי יהודה**, הסובר שנותנים ליחיד בית סאתיים ולשירא בית שש סאתין.

ומחמת קרשית זו, הָרַב אֲדָמָה - חזר והעמיד רב בתוך אֲמֹרָא גַלְיָה - מתורגמן לפניו²⁵, וְרַבֵּי כַךְ, דְּבָרִים שֶׁאֵינֶם מִתְחִלָּה נִשְׁמָעִים הֵן בְּדִבְרֵי, בָּרִם - אֲכַל בָּאֵת דָּף אֲמֹרָא כּוּחַ, יְחִיד נִתְּנִין לֵב בֵּית סְאִתִּים, שְׁנֵים נִתְּנִין לָהֶן בֵּית סְאִתִּים, שְׁלֹשָׁה נִשְׁמָעִים שְׁנֵים נִתְּנִין לָהֶן בֵּית סְאִתִּים.

נמצא, שאין להביא ראיה מדברי המשנה לענין ספיקו של רב המנוגא, שכן אפילו אם אומרים דין 'עומד מרוכב על הפרוץ' במחיצת 'ערב', מכל מקום אי אפשר להעמיד את המשנה באופן שיש באחד הרווחים יותר משלשה טפחים.

העומד מברית באיה אופן השחקן רב המצא: מאהו ונתבאר שאי אפשר להעמיד את דברי המשנה בחלשים שיש בהם צעור מרובה בקצרב, שכן צלולם לא תוכלר המחיצה באופן כזה, ונמצא שיש מקום לספקר של רב המצא, ולפיקר במבאר המצומר את ספיקור באופן אחי"ל. אלא רב המצא קא **המחיצה** יריה - באופן כזה ויש להעמיד את ספיקור. קגון דארי"ה - שהביא **המחיצה** פניו **קגנה ופשהו** - שיש בה גובה שבעה טפחים ועור קצת, וחקקנה בה גבוהה חלל פסחים, וקשק ביה - והתחבר בה **קגנה** טפחים ממעל החקק, ופשהו מחתת לחקק, ואוקמיה - והעמיד לאותו צד שיש בו משהו **קחית פשהו** טפחים סטון לקרקע נצור ו, כיו שהיה החלל שבין המחיצה לקרקע נידח כסחום מרין לכרז, ומעתה יש כאן מחיצה עורב שיש צעור מרובה על הפורר, שכן ארבעת הטפחים העליונים סחומים על ידי המהפחלת, ושלושת התחתונים סחומים מדין לכרז, ובכך הכל יש כאן צעור שיש שבעה טפחים, ואילו שלושת האמצעים פרוצים. ובאופן כזה השחקן רב המצא אסחום אס מחיצה וס כשרה רב לאי".

התמלא מביאה אופן נטף בביאור ספקו של רב המטות: רב **אשי אפר**,
קטיהיה התלוינה באור **איביתא לית** - הסתפק בה רב המטות, ההיני, באופן
 שהעמיד מחצלת של עשרה טפחים בגובה שלשה טפחים או יותר מן הקרקע,
 כזה יש להסתפק האם מאחר ועימודו מרובה על ה'פרץ' שחתתיו
 מבטלו, או שאין דין עימוד מרובה על הפרוץ נהגה אלא במחצית 'שתי'
 בלבד¹⁰¹. ור'קנאטא **שמי** וכןפי הספק ששאל **רב טקלא קרב**, **קטיהיה**
 ה'תלוינה' באור **קוה' אביתא בחורבה**. כלומר, חורבה שנספרו מחציתיה
 למטה, ותחתו כחלים של עשרה טפחים תלויים ועומדים בגובה שלשה טפחים
 מעל הקרקע, האם מוציאה חורבה זו כחלים להחיו לטלטל בתוך החורבה,
 ואינה נחשבת כפרוצה לרשות הרבים. או לא¹⁰².

אמר י"ח רב לרבי טבלא, אין מחיצה תלויה במתת אלא במוסר - כשעשויה מעל מקום שיש בו מים, כדי להתיר למלאות מהם בשבת, שכן ק"ל הוא [-קולא היא] שצ"ל חכמים במוסר^א, אבל בשאר מקומות אין מחיצה זו מרעילה להתיר^ב.

שנינו במשנה: מקיסין זקנים וכו', בשיירא דברו, דברי רבי יהודה.

הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יהודה: **בְּשִׁנְיָא אֵין** - וכי רק בשנייה התיר רבי יהודה להקיף במחיצה של חבלים או קנים, אבל **בְּיָחִיד לֹא** התיר, ו**הִתְנַחֵא**

[illegible][illegible]

208

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

שכאנתו מקום שנהרגים שם הם נקברים, שהרי כל איש צבא שנהרג במלחמה **קֵת קִצְנָה הוּא**, וְהָיִין הוּא שְׂקֵת קִצְנָה קִצְנָה אֵת קִקְוָם^א, דהיינו, שקוברים אותו במקום שבו מצאו אותו, שכך תיקן יהושע לישראל בכניסתם לארץ^ב. ואם כן, מה צורך יש בתקנה מיוחדת עבור אנשי הצבא.

מותרת הנמרא: לא גריקא - אכן לא הוצרכו חכמים לתקן תקנה זו כשהנהרג הוא מת מצוה, אלא תקנו זאת **אף גל גב**

- כאן, התירו לאנשי הצבא ליטול אף **ביבשים** הראויים להסקה. כלומר, תקנת יהושע לא היתה אלא לענין מיני קרצים כשהם מחוברים לקרקע ולחיים^ב, ואילו לאנשי הצבא התירו חכמים ליטול גם מיני עצים אחרים, ואף כשהם תלושים ויבשים^ל.

עד שנינו בברייתא: **כדי יהודה בן מיקא אומר, אף חזיין בקל קקום**, **בקקום שְׁנִקְרָגִים שָׁם נִקְרָגִים**. מקשה הנמרא: **פשיקא** - פשוט הרבה

^א ופיתם, רבנו יוחנן (ד"ס פס"ק), כתב הריטב"א (ד"ס פסחים), שבידשלימי (ד"ס) מבאר שאם עשה בעל הבית תבילה מן העצים ההלויים אסור לאנשי הצבא ליטולם, אך כתב שיתכן שסוגיית הגמרא שלנו אינה סוברת לדין זה, שהרי הוזכרה הגמרא כמה חילוקים בריונים אלו ולא הוזכרה דין זה. ^ב לא ודוא אחד מעשרה התנאים שהתנה יהושע, כמבואר במסכת בבא קמא (ד"ס), דש" (ד"ס מ"ט).

^כ כן מבואר במסכת בבא קמא (ד"ס), שלא התיר יהושע ליטול עצים משרד אחרים אלא באופן שמתקיימים כל שלושת התנאים יחדיו: א. קרצים. ב. מחוברים לקרקע. ג. לחיים. תוספות (ד"ס מ"ט), וכתב בהזדה חיים (ד"ס מ"ט), שלפיכך נקטה הגמרא כאן בלשון 'אי בלשון' 'איבעית אימא', ל. 'פשי' שאי אפשר למחנה לחיות בלי עצים לאפת תבשילים

שאינו נוגע באכילתו אלא במעט מלח צריך ליטול ידיו מחשש שנגע במלח סדומית. קל וחומר לאדם זה המורד כמות גדולה של מלח שצריך ליטול ידיו.

★

שנינו במשנה: ופטורין מרחיצת ידים, ומקדמאי.

הומרא מביאה משנה נוספת כעין זה: הָיָה שֶׁכָּן שְׂנִינָא בַמִּסְבָּח דְּרַמֵּי (פס' פט)
שֶׁכָּנִינָא אֶת הַגְּזֵנִים דְּרַמֵּי - וברכות עם הארץ, שהתירו חכמים לעניים
 לאכול בלא לשלם, אף שיש ספק בדבר אם הופרשו מעשרותיה'. **וְאַתָּה**
שֶׁכָּנִינָא דְּרַמֵּי - וכן הקילו שמורת להאכל רמאי לאנשי צבא ישראלים
 הבאים להולם; עם מלך ישראל כנגד אריכתה'.

הומרא מביאה שבדיו זה נחלקו בית שמאי ובית הלל: אמר רב הונא, פנה
- שנינו ברייתא, בית שמאי ואמורים, אין מקבילין את הגננים דמאי ואת
אשכנזא דמאי, ובית הלל ואמורים, מקבילין דמאי ואת
אשכנזא דמאי, כלומר, רצו זה שנחבא שמורת להאכל את הגננים ואת חמיל
ישראל דמאי אעו לאו לרעה בית הלל, אבל בית שמאי אוסרים בזה.

★

שנינו במשנה: ופטורים מרחיצת ידים ומדמאי וקלָעָרָב.

המדרש מפרשת מאזריעו עירוב ספרו חכמים את אנשי הצנא: אֶמְרֵי דְּבִי -
הדרבנן בני ישיבתו חזי דְּבִי תַּנְיָא, לֵאמֹר חכמים במשנתו שאנשי הצנא
ספורים מלמד, אֲמַר שִׁירָבִי בְּיָרֵחַ, לְכוּרָה, שְׂרָשִׁים הֵם לְשִׁטְלָת
ההמתנה אף אם לא עירבו אלו עם אלו, אֲמַר בְּיָרֵבִי תְּחֻזִּין תִּיבִין הֵם,
שְׂרָשִׁים רְשָׁאִים לְצַחַת שְׁבַע חוּץ לְתוֹחַם אֲלֵפִים אַמָּה, אִם לֹא הִנְחוּ
הדינו, עירוב חומה.

וטעם החילוק בין עירובי תצירות לתחומין, לפי שד"ן עירובי תצירות אינו אלא מדברי חכמים, שהיו מן התורה מותר לטלטל מרשות היחיד של אדם אחד לרשות היחיד של אדם אחר בלא עירוב, ולפיכך הקילו חכמים לגבי תצירות העצם והעמדות דינם על שם תורה, אבל עירובי תחומין מן התורה הם, שאסור להצאם ולהכניסם בשבת מחוץ לתחומין. ולפיכך אין אנשי העצב מצויים בהם.

הגמרא מביאה ראיה לכך שעירובי תחומין מן התורה הם: דקדקי רבי הניא, מוקין על עירובי תחומין דרב תורה. כלומר, היצא מחוץ לתחום בלא שהניחו עירובי תחומין מערב שבת לוקה מן התורה, לפי שנאמר (שמות עו טז) שָׁבוּ אִישׁ מִתְּחֻמֵּי אֵלָּה יָצָא אִישׁ מִמָּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, ודרשו רש"י (לפני טז) ומגדלה דהוה שמואל לאלם היצא מחוץ לתחום.

האגודה מקשה על דברי רבי חייא: מתימקח לה [הקשה על כך] רבי יוחנן, כיצד יתכן שהעובר על המקרא 'אל יצא איש ממקומו ביום השביעי' לוקה, ובי' צמחין מן התורה ע"פ פ"א שבפ"א - שנאמר בלשון א"ל.

[illegible]

מבארת המורה: אין כוונת רבי יונתן שכל לאו שנאמר בלשון 'אל' אין לוקים עליו, אלא כוונתו להקשות רק על הלאו 'אל יצא איש ממקומו', ורבי יונתן הכי משיא ליה - וכך הוקשה לו, הרי לאו זה הוא 'לא יצא שניתן להזהרת מיתת בית דין', כלומר, לאו שבא להזהיר שלא לעבור על איסור

דאית זייה קוברין - כשיש לו לנהרג זה יורשים שיחצטסקו בקבורתו, שבאופן זה אינו נדרש כמת מצוה, ובוה לא תיקן יהושע שיקנה המת את מקומו, מכל מקום תיקנו חכמים לאנשי הצבא שיקברום באותו מקום שבו נהרגו, ולא יוכל לעל המקום לעצב.

הנמרא מביאה ראה לך שמת מצוה היינו אדם שאין לו קבורה. דתנא
שכן שנינו בבבליה, **אין צוה פת מצוה** שחנקו נטמא לו כדי להחשק
בקבורתו, **לפי שאין לו קבורה** - אנשים שחנקו בקבורתו, אבל אם אותו
כהן שמצא את מת המצוה קורא בקול **ואתהרים עניני אותו**, כלומר, שיש
היורדים וטועים באותו המקום, **אין צוה פת מצוה**, ואסור להניח ליטמא לו.
שהיו יבולים ושריפים להחשק בקבורתו. ויש ללמד מזהו, **אין צוה** - ששם
שאנו בכלל מת מצוה לענין כך שרשיא הכהן ליטמא לו, כמר כן אין הוא
קונה את מקומו להיקרב בו, לפי שלא חיוקן ידוע חקנה לו אלא במת מצוה
שאלו לו קבורים.

התמאר מקשה על מה שנבאר שמת מצוה קוה את מקומו; וכן קות קצקו
קוה את קוקומו, וקסניקא - הירי שנינו בריינא. קמוצא קות מוקס קסרקיט
דך כבושה שמהלכים בה רבים, קספיריזי לייזין האקסרקיט; או קספאל
האקסרקיט, לאקד חרשורה, היינו באופן ששני הצדדים שרים. אבל אם
כבד אחר של האסרטיא יש קסד בור - שאינה מעוברת, נאילו בצירה השני
יש קסד גיר - חרשורה, קספיריזי למת קסד בור, שכן באופן זה הוא ממט
בנוק הנגס לכבל השדה. ואם חיה כבד האחד של האסרטיא קסד גיר -
חרשורה, בצירה השני יש קסד גיר - חרשורה, קספיריזי למת קסד גיר. ואם
היה קספיריזי [-השדות שמשי צירי האסרטיא] גירזת - חרשורה, או היו קספיריזי
גירזות, או קספיריזי גירזות - לא מעוברות, או קספיריזי למת קסד רוק [-צד]
קספיריזי. הירי מברא מרביי האסרטיא שמתור לפנות מת מצוה, ומוכח מכן
שאנו קוה את מקומו.

תורת המצא: אסר רב פיגי, הקא - כאן, ברייטא, בקת מוסף נל
 הפיגד נספן, כלום, מורכב באופן שסמנע אפס מוטל לרדחל כל הדך
 מפיגד למיגד נמבול השות בפיגד האדו לבול השדה שבז השפנ, ארן
 אדם יכול לעבד שם כל שיהאיל על הסה, ולפיכך התיור כסמס לפנתו
 ממש, כל שד יאחילו עליו להיות ועושי סחרות. ופסוק שפיגה רשות
 נפנתו כל המיגד. ורשו הוא לנתים ספניה כל רות שיהיה.

★

שניט במשנה: ופמורין מרחיצת ידים.

אָפּ אַרבעט, דאָס איז די צווייטע זאַך וואָס מיר האָבן געדאַנקט.

המראה מנמאת את שנים נטולת מים אחרונים: אפר רב חזיא בר אשי, קסי
קה אפרו חממים שנטולת מים אחרונים חזקה היא, קסי שפלה קרופית
ישו (מן מלה בא מסרם), שפלה (מערור) אחרונים ונכנס לחוכן,
ואחר ואמר חכמים (מסת מ) שאחר כל אכילה יש לאכול מלה, חשו שמה
יגע אור בעינו בעור מלה סרופית כדור, יגע יד כר חסתמה ענין.

אמר חב"י, ומשמעך בקורטא בכורא - מלך סדומית זה נמצא בשיעור קטן מאד [קורט] בתוך מידה גדולה מאד [כור] של מלך.

אָסער לײַה רב אַקאָ גרײַה דײַכאַ לײַב אײַש, גײַל מײַלֶקאַט - אדם המורד
מלחָה, מֵאֵי - מה דינו, האם צריך ליטול ידיו אחר המדידה או לא.

אמר ליה רב אשי, [הא] לא מיבעיא - זו אינה שאלה, שהרי אם אדם

[illegible]

שהעובר עליו נענש במיתת בית דין, שכן ממקרא זה למדים את איסור הוצאה
משותפת לרשות שבטת ששנשו במהמה, לפי שיש לדרוש את היתבות 'אל יצא'
כמו 'אל יוציא', וזכלל הוא בידינו ששם 'ישעיהו' ו'אֶתְּחַנֵּן' יתבאר ב'ית דין'
אין דורין ג'ו'רין, אפילו בראש שהתור עבור על שיש שיענש במקלות את התור
אין למיתוה, שבאופן כזה אי אפשר להמיתו בבית דין, מכל מקום גם מלקות
אין לוקה, מאחר והוא נע על מה שהתיר על מיתה לרע מלקות, וכן, כיצד
מסביר רבי חיים שהוצאה מחלחל ששבט לוקה משום 'אל יצא' איש ממקומו.

מחצית הנשיא: **אָסר רב אַלשי, ס' קליב** - וכי נאמר בתורה: **וְאִם יִצְאָה**
אִשׁ מִמְקוּמוֹ, ש' שלפני כ' לומר שב' הכחול לאיסור הנצאה מרשות לרעה,
והוא **יִצְאָה אִשָּׁא מִמְקוּמוֹ קליב,** ש' משמע מכך שב' הכחול לאיסור לרעה,
מזרן לחתום, ונמצא שמקרא זה אינו עוסק באיסור הנצאה אלא באיסור
תחומים, ואינו בא ליאזהרה מחמת בית דין, ועל כן סובר רבי חיים שהעובר
על מקרא זה ויוצא חתום לוקה מן התורה.

פרק שני - עושין פסין

גובהן של הפסים הוא לפחות גשרה טפחים שהוא שיעור מחיצה, ורוחבן ששה טפחים, והיא אמה¹¹, ועוביים כ"ו שהוא, שאין לו שיעור.

משה בזמן חז"ל היו מצויים כרשות הרבים בארות מים¹, בארות אלו היו פקוחות עשרה טפחים ורחבות ארבעה, וחשבו רשות הרבים, ולפיכך אי אפשר לה דלות וממיתין לה להוציא את מנחזה להן על מנת להשקות בהמה העומדת שם, משום שהבמה נמצאת כרשות הרבים, ואין להוציא בשבת מרשות לרשות. המעשה במארת כיצד ניתן להפוך את המקום הסמוך לבאר לרשות היחיד, על מנת לאפשר להוציא את המים מן הבאר אל שפחה, עבור שתיית הבהמה².

הבהמות שבהן נמדר שיעור המרוק שבין הפסים, עליהן להיות קשורות
 ולא מוקדמות^{כב}, ומודדים בשיעור שאחת הרבקות נקדמת לבין הפסים ואחת
 ויוצאת משם ציור כן^{כג}.

צִיּוּר ב

[illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

הָאֵשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וְגו' עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם.
הָרִי שְׂנוֹכֵר בְּרֹאשׁוֹנָה בַּיָּמִין [כא]

האמרא שבה לרוח במחלוקת רב ושמואל, ודמ בדעה שהעלע היא זנב. שוואלת
הגמרא: **מאי קראן דהאקדש** שהעלע היא **קריקין**, והיתבה **קריקין** (פסחים 5 ו
פסחים 6) **ואלימין את האקדש קשר קו האקדש**, והיתבה **קריקין** שזו שבה **קריקין**
קריקין [פסחים] האות **קריקין** לומר שנצור האקדש בשתי צורות, והן שני פרסופי
המקדש שנברא בהם, **אין** אלא **קריקין** שהעלע היא **אין**, ולא נברא האקדש
אלא בפרצוף אחד. **אין** [מה] בא ללמדנו דה שנקמר **אין** בשני יורדי^א.
משמיה הגמרא: ודעתו זו הורמו שכך הוא **קריקין** **שמינן** **אין**, **אקדש** **רבי**
שמינן **אין** **אין**, כל חזיו של האקדש הרי הוא כאומר **אין** **אין** **קריקין** שהוא
מצעין **אין** אעשה רצון יוצר^ב, **אין** **אין** **קריקין** [הקב"ה] אם אין אעשה
רצון יוצר^ב.

שאלת המטרה: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָסֵר שְׁחַלּוּל הוּא מְרַבּוּף, הֵינָּה דְּקִתְבֵּי (פסחים טז ע"ב) יָקָר וְנִקְבָּה בְּרָאשׁ, לְפָנֵי שֶׁכֵּךְ מִחֲמִילָה נִבְרָא שׁוֹן מְרַצְרָסִים, וְכֹר מִצֵּד וְהַ גְּבִימָה מִצֵּד הוּא, אִמָּא דְּאָסֵר שְׁחַלּוּל הוּא זָנַב שְׁחֵה וְשֵׁהא וְהוּא הִרְאִשְׁוֹן, וְכֵן נִבְרָא חוּרָה רַב לְאֹחֵר שֶׁנֶּל קִבְּיָה אֵת הַזֵּנֵב וְשֵׁאֲרָא, קָטִי תַּחֲסִין מִדֹּנֵת הַכְּחוּב יָקָר וְנִקְבָּה בְּרָאשׁ, שְׂמִישֵׁה שֶׁכֵּן הוּי מִחֲמִילָה בִּירְאָתָם, וְהֵילָל אֵל נִבְרָא מִחֲמִילָה אֵלָּא הָאֵדֹם. מְשִׁיבֵה מִטְרָא: בְּתָנִי הַכּוּר בְּכִדְרָבִי אֲבָהוּ, דְּרַבִּי אֲבָהוּ רַבִּי [-הִקְשֵׁה לִּי מִתּוֹרָה בִּפְסוּקִים], בְּתָנִי הַכּוּר (סו' ע"ב) וְנִקְבָּה בְּרָאשׁ, וּמִשְׁמַע שְׁבָרָא שְׁנִים, בְּקִתִּיב (פסחים טז ע"ב) עֵלֶיךָ אֲבָהוּ, אֲבָהוּ, וּמִשְׁמַע שְׁבָרָא הָאֵדֹם לִבְדּוֹ. וַיִּשֶׁב רַבִּי אֲבָהוּ, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶלְמָה בְּמִשְׁחָבָה אִתָּא, וְשִׁמְעָה שְׁבָרָא הָאֵדֹם לִבְדּוֹ. וַיִּשֶׁב רַבִּי אֲבָהוּ, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶלְמָה בְּמִשְׁחָבָה לִפְנֵי הַקִּבְּיָה בְּרָאשׁ שְׁנִים, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶלְמָה זָנַב אִמָּא, וְהָאֵל שְׁנִימָר וְנִקְבָּה בְּרָאשׁ דְּרָאשׁ: נִכְחַל עַל שֶׁהָאֵל מִחֲמִילָה¹³⁷

[illegible]

הגמרא דנה בדעה שהעלע היא פרוצין. שואלת הגמרא: בשקלא קאן דאפר
שהעלע היא זבב, היינו דקריבין בביראת חזו (ס' ע"ג) ו' זבבין ו' קאלין אה
העלע אשר לקח מן הקאס לאשה וקאע אל הקאס, שכיון שבנכראה מן הוב
הקאס מחוסרת כושה כיל על הגוף. אפ"ה דאפר דאפר דאפר היא פרוצין,
קאן - כיצד יתפרש מה שנאמר, ו' זבבין, מרדו הוצרך לכנותה אחר שכבר היתה
בנדה ועומדת אל היה צריך אלא לחלקה מהמאם. משיבה הגמרא: לדעת זו
בנות הכוכב - קדרישין ו' קאסין, דרישין כפי שמעון בן קאסין,
בנות ו' זבבין ו' קאלין אה העלע ו' זבבין אל הקאס, הכותב קאסין
שקריקא - קלעל שערותיה) הקדוש ברוך הוא למד, וקריקא קאסין קראשין
שכתיא קלעל שער, כמו שבהם בהשך הפסוק ויביאה אל האדם, ומה
שנקראת הקלעל שער, נביא, ו' קדרישין ו' קאסין - בחזון לארץ) קרין
וקריקא - קולעת שרין בשם קריקא - בנאחית.

הגמרא מביאה ביאור נוסף למסוק 'ויכן ה' אלוקים את העלע וגו' ויביאה אל האדם' לדעה שהעלע היא פרגית; דבר אחר, 'ויכן ה' אלהים' אשר רב חסדא, ואמר לך בטהרה תא - יש שאמרו שכן נשנה בכרייתא, הכתוב קלמך שבנאה ועשה הקדוש ברוך הוא לחמה בבניין של

[illegible]

אנכ דברי רבי ירמיה כן אלעזר אלו, מביאה הגמרא להלן עור מדברי
בעניינים שונים, והחיכות "ד"יו למ"נודה שב"ה זוגית (ב"ת שתי"א)
תתק"ל במ"ה של"ה" הן סימן לכל המימרות הללו.

קודם לכן במראה הנמרוא באורו כימח אחרת שנכללה בחתיבה ידיו במשפחה של עניי: תגן הקם במבססת דמאי (פס' מיל), ארודת החיוב לעשר 'דמאי' שהם פירות עם הארץ' שחוששים שמא לא יעשרו, רבי יודן אפר, פ' השיתוף תאמץ רעות) להקלסחם מעם הארץ **במזרין** מלשון, שכין שרעות ה' אינו עם עליהן ומשפחן' **חיון** פ' השיתוף ממזרין ו**יורקא**, שאם לקחן באמצע הארץ חייב לעשר, לפי שבהן יש לחשוש שמא לא יעשר. **מבארת** הנמרוא: **יורקא**, אכר עוף, אינן העושה' ידו נ-שתי פעמים' פירות עושה'.

הגמרא מביאה מימרא אחת של רבי ירמיה בן אבא: "אמר רבי ירמיה: **בן אבון**, דין [שנ] **פרצות פנים** הנה 19 **אָדָם הראשון** קודם שנבראה הימנו חוה, שזנף לו פרצוף פנים מאחוריו, ו**שָׂאָהוּ** (חלל קטן) **אחור** [ו**הָאָדָם הראשון**], שאמר אדם הראשון להקב"ה, צוה לי שני פרצופי פנים, מפני ש**אָהָבְתִּי** [אֶתְּמוֹנְתִּי]."

המראה המביא שנהלוקת בדרך- קצתים בבריות הנהיג כלמיסד (ג) וְיִזְכְּרוּ חַיִּים
אֲתֵימָלִים אֵת הַדָּבָר אֲשֶׁר לָקַח מִן הַסֵּד לְאַשֶׁה וְיִזְכְּרוּ אֶת הַקִּדְשִׁים, וְחַיִּים
אֲצִלְעוּ וְיִזְכְּרוּ, וְחַיִּים בְּכֹרֶךְ רַב אֲשֶׁר, צִלְעוּ לוֹ הֵיא הַפְּרִזְיוֹן הַנּוֹסֵף
שֶׁהוּא לֹאֵד הָאֲשֶׁר, שְׂכָרָה הַקִּבְיָה בְּשֵׁנִי פְרִזְיוֹס, אֲחֵד שֶׁל זֶכֶר וְאֲחֵד שֶׁל
הַקִּבְיָה, וְנֵסֵל אֶת פְּרִזְיוֹן הַנְּקִיבָה וְאֵת מִנְטָה אֶת חֻוּסִים, וְיִזְכְּרוּ אֲשֶׁר, צִלְעוּ לוֹ
חַיִּים, שֶׁהֵיא לֹ לֹאֵד הָאֲשֶׁר¹⁰¹, וְנֵסֵל וְכֹרָה מִנְטָה אֶת חֻוּסִים¹⁰², וְנֵסֵל
שְׂכָרִיבֵי רַב יִימֵהן כִּי אֲלֵעֵז שֶׁהֵיא לֹאֵד הָאֲשֶׁר הָרִשְׁיוֹן קִנְסֵף מִמָּחֹר, שְׂנִיִּים
הַמְּתַלְקֵת רַב שְׂמֹאֵל, וְאֵינֵם אֵלֶּל כִּדְעָה אַחַת.

המורה נחמן במוחלקותם של רב ושמעון. שואלת הגמרא: **בְּשִׁלְשָׁם** - מוכן
הדבר **לְמֵאדָּה** דאמר שהצלע היא קצרה, **וְהֵינּוּ קְצָרִים** - זוהו לה שנסמך
המורה (ע"ה) **אֲחִיר** וְקֶדֶם קצרים, שנברא אדם הראשון והחליל עם שני
המורה, וכאמור לעיל, **אֲמַר לְמֵאדָּה** דאמר שהצלע היא קְצָרָה, ולא נברא האדם
שבעני פרצופים, **מֵאד** כוונת הפסוק **אֲחִיר** וְקֶדֶם קצרים, הלא מן הפסוק
המורה שנברא בשתי צדדים, כדעת האחרון. משיבא הגמרא: ורעה זו מתפרש
הפסוק **וְקֶדֶם בְּרִי אֲמַר**, **אֲחִיר** וְקֶדֶם צדדני היינו שגמרא הוא
אחרון לענין אחר והאסון לענין אחר¹⁰¹, **אֲחִיר** מְשֻׁשָׁה בְּרִאשִׁית - נבראת
העולם¹⁰² וְקֶדֶם מְפֻרְצָנוּת, שכעת פורצות לקח קודם לאחרים, וכפי
שמבאר¹⁰³.

[illegible][illegible][illegible]

עז

עושיין פסין פרק שני עירובין

מזון, ועל כן מתפרש הפסוק 'והנה עלה זית טרף במיה', שביקשה במאמר פיה שיחיה טרפה [מזונת] עלה זית, שהוא מיר הקבי"ה.

*

עד מדברי רבי ירמיה בן אלעזר: ואמר רבי ירמיה בן אלעזר, כל בית שיש בו דבר תורה תורה פסוק (מפני שלומדים בו בלילה)^א, שוב אינו נקרא, שואמר (אם לא) ילא אחר אנה אלוהי עשי נתן וקרות בלילה, ויש לדרוש את הפסוק שהנחתן זמירות בלילה, היינו הולמד תורה בלילה וקולו נשמע, לא יגיע לכרי כך שיאמר 'איה אלוהי שעשאני ועתה הנני חרב', לפי שאין בית זה נחורב.

*

עד מדברי רבי ירמיה בן אלעזר: ואמר רבי ירמיה בן אלעזר, כיום שיקרב בית המקדש ופסקו הכהנים מלברך את ישראל בשם ה' בן ארבע אותיות, דין לעולם לכל אדם אדם בעולם שישתמש הן בעת שהוא משבח את הקב"ה והן בעת שהוא מברך את חבירו, בשתי אותיות מן השם, והן האותיות יו"ד ה"א, שואמר (מסילת קו) ב' השפעה תהיה ה' השפעה, ויש לדרוש שהכוונה היא שכל אדם יכול להלל את הקב"ה בשם יו"ד ה"א, ואילו שם הוי"ה בן ארבע אותיות לא ניתן אלא לכהנים בלבד.

*

עד מדברי רבי ירמיה בן אלעזר: ואמר רבי ירמיה בן אלעזר, כאשר נתקלף בבל על כל הרעות אשר עשתה לישראל, נתקלף גם שביעה מקללתה, וכמו שאמר (מס"ס) 'אוי לשכני, ואילו כאשר נתקלף שומרון על חטאיה, נתקברו שביעה' על ידי כך, ושכן הוא לה שתיזכר לטובה. ומה שאמרנו שנתקלף בבל נתקלף שביעה, הרי זה משום דקתב (פס"ט) ש'שביעה' קודם לשם, שנתללה בכל שהיה ירושה למדורו הקפוד ולאנמי מים, והיינו שילכו בה חיות רעות המיוקות את המקומות הסמוכים לה. ומה שאמרנו שנתקלף שומרון נתקברו שביעה, הרי זה משום דקתב (מס"ס) ש'שביעה' שומרון קדי ש'שביעה'.

מותרת הגמרא: כי קאמרין - מה שאמרנו שילד מויקין, שהוא בשבט נרע דקאן לאוקסין - שראה לאונסין, שממנו נוצר, ולא מחנה.

*

עד מדברי רבי ירמיה בן אלעזר: ואמר רבי ירמיה בן אלעזר, אף שנקבת משבחא ש' האדם אומרים לו ב'קנין, ואלם ודך ארץ הוא שבוש - נכל שבתון אין אומרים אלא ש'ש' ב'קנין, משום שאם ירבה ויאמר את כל שבתו בפניו, הרי הוא נראה כמחניף לר"ה.

דבר זה שאומרים נקבת שבתו של אדם גם ב'קנין, יש לומר ממך דקתב בנח שאמר לו הקב"ה (מס"ס) 'כי אתה צדיק צדיק גדור הנה', הרי שהקב"ה שבתו בכך שהוא 'צדיק' ולא הוסיף על שבת זה, והרי זה מקצת שבתו, ולא כל שבתו שהיה 'צדיק חמים' כדלחון. ואת זאת שבוש - נכל שבתון אין לומר אלא ש'ש' ב'קנין, יש להוכיח ממך דקתב (מס"ס) 'ל' איש צדיק חמים הנה גדורתי', הרי שכל שבתו, שהיה 'צדיק חמים', נאמר רק שלא בפניו, שהתורה מספרת כן, ואילו הקדוש ברוך הוא לא אמר לו זאת.

*

עד מדברי רבי ירמיה בן אלעזר: ואמר רבי ירמיה בן אלעזר, פאי דקתב כיונה ששלח נת מן התיבה אחר המבול לראות האם התמעטו המים מעל פני הארמה (מס"ס) 'וְקָבַל אֵלָיו מִיֹּנָה לֶצֶת עֶרֶב וְהָיָה צֶלֶה זֹאת טָרַף בִּפְיָה וַיֵּרָע לִי כִי קָלַי תִּפְּסִים מִעַל תַּעֲרִץ', מרוב בחרה בעלה זית דרוקא, אלא אסרה היורה ל'קנין הקדוש' ב'קנין הוא, ב'קנין ש'ש' טוב לי שהיו מונחתי מורדון - מורדון] ב'קנין שהוא מ'ש', וב'קנין ב'קנין - ואקלם מידן. ואם יהיו מונחתי מ'קנין' ב'קנין ו'קנין' ב'קנין, נדע, כלומר שהיא מעדיפה להיות בחצות ולהיות ניונת מירי הקב"ה ואף אם יהיו מונחתי טובים פחות, מאשר להיות בחביה ולזון מירי נת ואף אם בכך יהיו מונחתי טובים יותר. ויש לדרוש כן ממה דקתב הקא - [כאן] 'ש'ק' ו'קתב' הקתב - [שם] (מס"ס) 'הקנין' ו'קתב' הקתב, כלומר האכילתי את מאכלי הנצרך ליל, הרי ש'טרף' הוא

ההשקפה"א (פ"א ד"ס מס"ס) שאלהיה אמר לו בדרך תוכחה, שאלו היו דברי תורה נשמעים בביתו בלילה ונאלץ היה ערבים בו משתאור כפי שמתואר שם בראש הספר, לא היה מניע לכך כן, לשאל את אלוהי עושי. והוא"פ (פ"א ד"ס) הקשה כיצד הפסוק מסעי לדברי רבי ירמיה, שהלא רבי ירמיה דברי בבית נשמעים בו דברי תורה ששני נחב ולא ירד באש הולד, ואילו בפסוק לא נזכר כלל חורבן בית, אלא רק באדם שלא אמר איה אלוהי עושי, ובגן מורה (פ"א ד"ס) - (פס"ט) נקט שלרש"י פירש הפסוק הוא שחבת מרב ואומר, אלהי עושי שבביתו והנני חרב מות, לא. בפי עמנו פ"א ד"ס. ואת חגיגה (פ"א ד"ס) רש"י (פ"א ד"ס). לו. וראה ברבנו תנאל שחזי השם כבדו. לו. ומה שנתן לכהנים להשתמש בו, ואדם בכלל 'כל השמה' המהולל בשמי ארוחה בלבד, לפנים זאת מהאמר (פס"ט) 'בית הוא הבית' ה' את שבת הלו וגי לשרתו ולברך כשר, והכוונה היא לברך בשמו המיוחד, וכן נאמר בברכת הכהנים (פס"ט) 'שמו את שמי על בני ישראל', והיו שמי המיוחד לו. רש"י (פ"א ד"ס) וראה לעיל בשם תוספות שהדעה מכלל השמה' הוא שהדבר תלוי בשמון ובחורבן הבית, ולפירוש זה מפרש בפסוק שאנו ממש את הכהנים המכריזים במקדש. לו. בפי היא נוסחת נוסכר, אשר חרבה את בית המקדש הראשון, וחוללה את חושבי הארץ. לו. אחר שם שלמה המלך, וחלקה המלכות בין מלך יהודה שישב בירושלים, למלך ישראל שפלך בשומרון. מלכי ישראל, ובדרך כלל גם שאר העם שעמם, היו חוטאים ופושעים, ולכן נתקללה שומרון. ג. היינו ללוי אבנים מחורבות הפיר. מצדית דוד (פס"ט) וראה שם גם בדר"ק.

לְמַטְעֵי כָרֶם, וְמֵהָ שְׂתוּדִיָּה שׁוֹמְרוֹן לְשׁוֹדוֹת וּלְכַרְמִים, בְּרַכָּה הִיא לְשִׁכְנִיָּה שִׁיהְנוּ מִהֶם.^א

עד מדבריו רבי יחימה בן אלעזר: וְאִשְׁכּוּר בְּרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן אֶלְיָאֵר, בֵּא ורְאֵה
שִׁשָּׁל בְּמִדָּת (באשר נהוג) הַקְדִּישׁ בְּרִיךְ הוּא בְּמִדָּת (נהוג) בְּשֵׁר יָרָם. בְּמִדָּת
יָרָם, בְּמִתְחִיל אֲדָם הַקְדִּישׁ לְעִשְׂתָּיִל וְלֹא בְּמִדָּת (הנחיתת עין)
הַקְדִּישׁ בִּיר, הַמְעַתָּה מִמֶּנּוּ לִדְבַר, בְּרֵי יִשְׁכָּר וְיִשְׁכָּר מִתְּחִיל שְׂחִיבֵי מִיתָה.
אֵל כֵּן בְּמִדָּת הַקְדִּישׁ בְּרִיךְ הוּא, אֲדָם הַמְּתַחֲבִיל הַרְגֵּה לְעִשְׂתָּיִל, וְשִׁשָּׁל וְאִנּוּ
מִגְדַּרְפוֹ, שִׁשָּׁלְכּוּ (שִׁשָּׁל ס' ס') הַמְּתַחֲבִיל הַתַּחֲלָה, שֶׁהֵלֵךְ דּוֹמְמִים וְשׁוֹחֲתִים כָּגֵן
הַקְּבִיבָה. וְאֵל עוֹד אִשָּׁל שֶׁהַמְּתַחֲבִיל הִרְגֵּה לְמִקְוֵה אֵף יִשְׁכָּר וְיִשְׁכָּר וְיִשְׁכָּר וְיִשְׁכָּר
הַקְּבִיבָה, שֶׁאִשְׁכּוּר תַּחֲלָה, וְאֵל עוֹד אִשָּׁל שֶׁהוּא וְנִחְשָׁב בִּיסוּרִים אֵל
בְּכֵימִים עָלָיו שְׁהוּא מִקְבָּלֵם בֶּאֱחָדָה, בְּאִשְׁכּוּר בְּכָךְ הוּא מְקַרֵּב קֶרְבָּן שֶׁנֶּדֶר
לְהַקְרִיב לַיהוָה, שֶׁאִשְׁכּוּר הַמְּשַׁכֵּחַ (מְשַׁכֵּחַ) (ס' ס') בְּאִשְׁכּוּר בְּכָךְ הוּא מְקַרֵּב קֶרְבָּן שֶׁנֶּדֶר.

[illegible]

הגמרא מסבירה את הדאמוך שהרשעים מצדיקים עליהם את דיןן. מקשה הגמרא: איני - האם כן הוא. הרשעים תינונים בהינתנם מצדיקים עליהם את דיןן, ויבאמר - ויהא אמת! רבי שמעון בן קהינא, הרשעים אפי' לא כשרו את דיןן, עומדים ב' פתחא - וינתנו ב' חסידים, גם אז אינם חוזרין בתשובה! אלא הם עומדים כבשרם, שפאמך (פסח סו"ד) 'והוא רחום' כגרי' התנאים! שפאמך יי' וגו' כי תולעמך את תמות ואשם אל תכבה ותי' ודאון לכל קריה' בפגורי האנשים שפאמך כבער לא יאמר, אלא בפגורי האנשים שפאמך, לשון הווה. שפאמך יהוה ויבאין לעולם, אף שכבר אוללים וולעים את שרשם והאש בורעת כחם, גם אז עומד אינם חוזרים בתשובה, ולא כפי שאמר רבי יהושע בן לוי שהרשעים בהינתנם מצדיקים עליהם את דיןן.

מיתצת הנדרא: יא קשרא, קא - מה שאמר רבי יהושע בן לוי שהרשעים בניהונם מצדיקים עליהם את הדין, מדובר ב**פושעי ישרא, קא** - מה שאמר רבי שמעון בן לקיש שהרשעים אינם שבים כתשובה אפילו על פתחה של גיהנום, מדובר ב**פושעי עובדי זוכבים**.

הנמרא מטיבה את החילוק הנמור. אומרת הנמרא: **הָכִי נָפִי מִסִּתְּמָרָה** - כך, מסתמר, **דָּאָם בָּן** - דאם נאמר שדבריו של שבעון בן לויש הם גם פושטני ישראל, **מִלֵּי אֶרֶץ דְּרִישׁ יָקָשׁ אֶרֶשׁ יָקָשׁ** - יקשה מדבריו של לויש! **לֵקִישׁ אֵל** - על לביו במקום אחר, **דְּאָסְרִי בִּרְשִׁי יָקָשׁ, יָקָשׁ יִשְׂרָאֵל אֵין אִין** [אין] **הָיִיבִים יִשְׁמָתִים בָּרָן**, לפי ציטוט למדור זאת **בָּרָן** [חֲסִיר מִשְׁמֹנֶת מִתְּהִי, מִתְּהִי מִתְּהִי] **הָיִיבִים**, **שְׂאֵין בָּלִיו צִימֵת זֶה אֶלָּא שִׁמֵּשׁ דִּינִי זֶה**, שדורא **דְּבִר** מועט, ועל אף קטטוריו עליו קטורא הבעידו עליו אי מירי עני כיומו, בכל זאת **מִדָּר בָּרָא מִקָּדָם יִשְׁמֵי יִלָּא שְׂמֵחָה בִּן הָאִין** [האשן], שבעונה שני ולא נחמר מהתורה לרבות. **יִשְׂרָאֵל מִשְׁמֵחָה מִשְׁמֵחָה מִשְׁמֵחָה הִיא שְׁמֵחָה** שדורא נחמר.

הרשון בקטד', ואמר רבי שמעון בן לקיש, ^אתקרי' 'קטד' ^בלא קרא

[illegible]

בְּיָרֵכְתִּי, וְהִכּוּכּוּ מִשִּׁכְּחַת אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר מִי־אֵלֶּיּוֹ יִרְגְּמוּ שֶׁבַּח לַיהוָה
בְּהִקְוֹת בְּרִיזוֹן, אִם כֵּן פּוֹשְׁעִים אֵלַי עַל אֲחֵת בְּקָה וְהִבְקָה אֵלַי תִּשְׁלֹמִי כֵּן
וְכִינִי שֶׁמֶר יִשְׂרָאֵל לֹא קִישׁ שָׁמַר שְׁלֹטֶת בְּפֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, אִם אֲשֶׁר
שִׁירְדוּשׁ אֶת הַפְּסוּק יֵצֵאוּ וְרָאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִי תוֹלַעְתָּם לֹא
תִּחְמַת וְיִשְׁעֵם לֹא תִּבְחַךְ, פְּשׁוּעֵי יִשְׂרָאֵל, כִּיֹּן שֶׁמֶר כֵּן שֶׁהָיָה שְׁלֹטֶת
בְּאֲחֵתָם הָאֲנָשִׁים, וְעַל כִּדּוֹן שֶׁהָיוּ עוֹסֵק בְּפֹשְׁעֵי עוֹבְרֵי כּוֹכְבֵּים, וְתִבְצָא שֶׁל
מִמָּה שֶׁמּוֹכַח מִפְּסוּק זֶה שֶׁאֵין פּוֹשְׁעִים אֶלּוּ שְׂכִים בְּתִשְׁבּוּבָה אֲפִילוּ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל
תְּנִינִים, אֵין הַכּוֹנֵת לְפֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם אֵלֶּם. מִצְדִּיקִים אֶת הָרִק עֲלֵיהֶם
וּמִכְרִיכִים אֶת הַקְּבִיעַ עַל שֶׁרן אֲדָמָה כְּרָאִי אֲלֵם.

הגמרא מבררת את דברי ריש לקיש שאין אש וגזרים שולטת בפושעי ישראל.
משקפה הגמרא: **אֵלֶּה הָא דִּבְתִּיב 'עֲבְרִי בְּמִקְדָּשׁ הַזֶּה', וְכַאמֹר, שֶׁהַכּוֹנֵה**
לפושעי ישראל הנידונים בליהונום, כיצד יתפרש לדברי ריש לקיש שאין אש
וגיהנום שולטת בפושעי ישראל.

מחצית הגמרא: ההוא - כוננת הפסוק היא דקדוקייה התיא שגמא - שמחזיקים אותו שעה קצרה^{בית}, ואפי' [ורבא] אברהם איננו יושב ליה וקפסא קרו - ומעלה אותו משם וקבלם, וכן [חרח] קישרא ושיבא שיע צע ערד מרבים, וסוהאם יתום בביתנו שבעה קולתו ונעשה בכליו מולו, ויא קששער ירה - ואין אברהם אינו מכיר בכדי להרצאו משם, אלא יס שווא דומה לו כמי שאינו נימול^ל, והוא יתום בביתנו עד שהוא משלים לפי כל מה להעביר.

לעיל הובא דברי ריש לקיש שאמר שרשעים אינם שבים בתשובה אף על פתורו של יונה, משום שאמר בהם 'פושעים' לשון הוזה. והנראה מקשה על דברי ריש לקיש הנה: מתקורף ^א ע"כ רב ^ב נחמא ^ג שישתא ^ד [ענה]ת ^ה אקרת ^ו שפושעים' ^ז היינו דקשמי ^ח ואין ^ט שהם ערין פושעים והלכום, ^י אלא ^{יא} ספקה דרביה ^{יב} ויחא ^{יג} על ^{יד} מוציא ^{טו} אתכם מארץ מצרים לקיות לכם לאלהים אני ^{טז}, וכן מן ^{יז} שאמר ^{יח} (סא ^{יט}) ^כ אני ^{כא} ה' ^{כב} תהיה ^{כג} אתכם מארץ מצרים לקיות לכם לאלהים^{כד}, האם כוונת הפסוקים דקשימי ^{כה} ודקשמי ^{כו} הוא ^{כז} שהקבי"ה מעלה אותנו ומוציאנו ממצרים עתה, לשון הרהור, והלא דאי קא לומר כן, ^{כח} אלא ^{כט} כוונת הפסוק היא דקשימי ^ל נאספי ^{לא} - שהעלה ושהוציא את אבותינו ממצרים, ^{לב} קבי ^{לג} נמי ^{לד} אף ^{לה} כאן בספוק זה, 'יחצא וראו כבדני האנשים פושעים כי, אין הכוונה שיעזרוהו ^{לז} אדם פושע, אלא ^{לח} דקשימי ^{לט} (שפספס) ^ל עביר הוא, ואין ללמוד מפסוק זה שרשעים אין על פתחו של יונה אינם שבים בתשובה".

עוד מדברי רבי ירמיה בן אלהיה ואמר רבי ירמיה בן אבהו, שש"ח פתחים יש לציננים, אחד במקדש ואחד בים ואחד בירושלים". פתח אחד ישנו במקדש, דקמים בערת קורח ומתני לו (ט) ותפסו הקצין את פיה וקבלעו אתם ואת בעמם ואת כל האדם אשר לקחו ואת כל הנשים, ופתח שני בירושלים, ופתח שלישי בים ישראלי וקמס עליהם הקצין. ורבי שיש לירושלים, ופתח במדבר, ופתח זה נפתח וקלעם. פתח נוסף ישנו בים, דקמים ביונה שאמר בעת חיתוהו בכער הגדה (יהוה טו ז) ואמר קראתי מקצה ל אל ה' וינגעו כמקצו של ישראלי שש"ח שש"ח. ופתח שני ישנו במקדש בים כמקדש, על שם שפתוהו הוא שש"ח. ופתח שלישי ישנו בירושלים, דקמים (שש"ח טו ז) ואמר אור ו ציצין ותגור ו בירושלים, ותגא דבי נ-ונשתה ברייתא בבית מדרשו של רבי יששכא, שכונת המסוק כך היא, ואמר אור ו ציצין ו ציהנה, ותגור ו בירושלים ו פתחה של ציהנה, הרי שיש ליהונם פתח בירושלים.

הגמרא מוכררת האם אין פתח נוסף. שואלת הגמרא: ותו ליקא - והאם אין לגייהנום פתח נוסף, והלא אמר רבי מריון אסר רבי יחושב בן

[illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

המקום הנקרא **דוֹמִיקֶטֶיִן** הוא פתחוֹ, שאף הוא פירוטוֹת הם המתקנים ביותר
המקום הנקרא **בִּיִּיִּיִּי**, המקום הנקרא **בִּיִּיִּיִּי** הוא פתחוֹ, שאף הוא פירוטוֹת הם המתקנים ביותר

המאור דה היכן פתחו של גן עדן, אם הוא בכלל. אוטור המאור: אם גן עדן
 הוא, היכן הוא פתחו? כלומר, היכן הוא המקום שפירוחו הם הטובים
 ביותר? ישנם דברים רש לקוש נמצא פתח גן עדן, אפי' שפסוקים דברים
 רשפסוקים יסמך. אביה היה משבח את פירוחו של צידו הדומים של נהר
 רשפסוקים רשפסוקים דברים דברים רשפסוקים. היה משבח את פירות המקום
 הנקרא הרפסוקים. נמצא שהניחור היכן הוא פתחו של גן עדן אם הוא בכלל,
 תהיה במחלוקת אבי רשפסוקים, אם עבר נהר מימין, או בהרפסוקים.

שנינו במשנה לעיל (ז:) לגבי המוחק בין הדיומרים המונחים על שפת הכוריים, וביניהם **בבליא** **שמי** ו**זבי** רבקותי של שלש בקרסי, ודברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר של ארבע, קשורות ולא מתורות.

הגמרא דנה מרוע כפלה המשנה קשורות ולא מותרות. שואלת הגמרא: **מִשְׁמַיָּא, מִיּוֹן קִמָּא לִיה קְשִׁוּרוֹת** הוּן, אֵין דִּבְעִין דִּילָא מְתוּרָה - אנו יודעים שכל שאר מותרות [מותרות - קשורות, קשורות, קשורות] התנא את דבריו לומר 'קשורות ולא מותרות'. משיבה הגמרא: הוצרך לכתוב, לכן, שכן מזה **הַמֵּא - אֵין צִרְךְ שִׁיהוּ מְתוּרָה** שכן צוורתא צמודת **בְּצִין קְשִׁוּרוֹת, אֲבָל מִשְׁמַיָּא** - אין צורך שיהיו מותרות. קרא **מִשְׁמַיָּא** על התנא 'וְלֹא מְתוּרָה', לומר שיש לשער את הרווח בין פסי הבראית ברכות בין קשורות ממש.

שנינו במשנה: הרכקות שמשערים בהן את הרווח שבין הרימודין הן באופן ש'אחת נכנסת ואחת יוצאת'.

הקמרא מביאה ברייתא המוסיפה ביאור לדברי המשנה: תא, משערים בשתי דברות את הירוח שכי' הויזמין באופן שרביקה נקנסת ורביקה יוצאת. כלומר, אין משערים באופן שפרה נכנסת ופרה יוצאת, שהיה זו נמצא שאינן קשורות, ושנינו שהפרות קשורות יחד, הלא הכונה לרבות עצמן, שמשערים באופן שרביקה אחת נכנסת ורביקה אחת יוצאת.

הגמרא מביאה ברייתא המפרשת כמה אמות הם אלו השעורים שנאמרו במשנה לגבי פסח ביראתו: שנינו במשנה שהחמים נתנו שיעור להורחת הפסים מן הבור, ולאכל הפסח כדי שתהא פרה ראשה ורובה בריקתו, תנו בריקתו, וריקתו הוא שיעור הריקתו וריקתו כפי שיהא, ומכאן שאפשר לקרוב את הפסים לבור עד שחי אמות, ולא פחות מכך. עוד שנינו במשנה שהוזהר שכן הדיורין אפשר שיהיה עד כמאלו עשר ורבות [שני צמדי פרות]. וריקתו עריקה פ"ה אמתו ושני שלישי אמתו.

לְיוֹ, וְאָבְרָיָהּ יָהּ וְיִישׁוּ שְׁאֵמְרֹת] תֵּאָבֵד -[שְׁנֵה] רַבָּה בַּר מֵרְיוֹן בְּרִיתָא בְּרַבִּי
 (בְּרִיתֵיהוֹן) שְׁנֵסְדוֹר בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִזְחֵל בֶּן זְבַדִּי, שֶׁהָיָה תַּמְרוֹת לַעֲנִי
 וְדַקְלָן לֹא בְּמָקוֹם סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם וְשׁוּמֵי בֵּן הַהוּם, וְעוֹלָה לְפָנֶיךָ בְּסִינִיאוֹ
 וְתַמְרוֹת אֵלוֹ וְזֶה שֶׁלֹּא יִדְקֵלֵהוּ הֵן הַדְּקֵלִים מִבְּנֵי הַשְּׁמֵרֹת, שֶׁחֹזֶקוֹ
 לְאוֹתוֹת רָקִיעִים, שֶׁאֵף שֶׁעוֹלָמֵי שְׁלֵהם מוֹעֲטִים וְקוֹצֵצִים, כָּל זֶה שְׂרָיִם לְחִיבָהּ
 לְמַלְצוֹת וְנִלְוֵה בָּהֶם הַסְּחֹרֹת, אֵם אֶרֶשֶׁשׁה שֶׁל הָעֵלִים מַעֲשִׂים לְעִיקְרָהּ
 שֶׁל הָעֵלִים שֶׁמַּעֲלֵהָ, וּמִקֹּם הַעֲשֵׂן הַזֶּה לֵב מִבְּנֵי דְקֵלִים אֵלוֹ, זֶה הָיָה הַנֶּאֱמָר:
 וְלֹא יִבְרָכֶם, הִרְ שֵׁשׁ לְגִינוֹם פַּחַח וְהוּא מֵבֵן בֶּן הַיְנוֹם. וְהִנֵּה הַנֶּאֱמָר:
 וְיִדְקֵלֵהוּ -[שְׁנֵה] פַּחַח וְזֶה שֶׁבֵּן בֶּן הַיְנוֹם הָיָה הַפַּחַח פִּירֵי־שְׁמֵרֹת שְׁאֵמְרֵי רַבִּי
 וְיִמְחֶה בֶּן אֲלוֹהֵי, שֶׁהָיָה מִקֹּם הוּא סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם וְאֵל, וְאֵין כָּח פַּחַח נֹסֵף.

[illegible]

הגמרא מצרית האם אין ליתיהם שמות נוספים. שואלת הגמרא: ותני יצחק - האם אין ליתיהם שמות נוספים. והיי הוה קרוא, 'יצחק', ונמצא שהם לו שם נוסף, ומדוע לא נמארו כבי האשכנזי על כל קרוא, משיבא הגמרא: 'יצחק' אינו שם המקום, אלא כנמי בלבד, והואו נטווחק, גיא הינם, 'יצחק' על שם 'יצחק' (מירנאם) - יצחקי (עמק), 'יצחק' על שם 'יצחק' ויכרתי. וזה

שואלת הנמרא: הלא יש לו שם נוסף והוא 'תפסתה', דקתבי
אדוות שנוחרי (משם 5 ג) **'כי יצרוך סאתמכז' תפסתה** גם הוא? למלך הכין
העומקין הרוחב מקדשה וא' צעצעים תנקה נשמתה ה' נמל' אפריח בצורה הדי,
והכרת שכוונתו לגמולו, וא' שכן שיש במקום זה אש וצמחין, הדי
שגיהנום נקרא גם בשם 'תפחה', ומדוע לא מנה רבי יהושע ע' לוי שם זה
בכלל שמוחיו. **תורת הנמרא: הימא** - אותו שם, 'תפחה', אינו שמו של
גיהנום אלא כינוי כלכו, לרמז **התפסתה** **הצירף** נלכדתי צירוף **יפא**
במנהגים.

אנב דברי רבי ירמיה בן אלעזר אודות פתחיו של גיהנום, מביאה הגמרא דברים אודות פתח גן עדן.¹⁰¹ אומרת הגמרא: אדרות גן עדן, אמר ריש לקיש, אם

[illegible][illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

[N] יֵט:

וראילו לְרַבֵּי הַדָּהָה לֹא בָּעִיָּן פְּשׁוּטִין - אֵין צוֹרֵךְ לַהֲמִיד בֵּין הַדְּיוּמִין פְּסִים, מִשּׁוֹם שֶׁפְּרָצָה אֵינָה פּוֹסֶלֶת אֲלֵא אִם כֵּן הִיא גְּרוּלָה מִשְׁלוֹשׁ עֲשָׂרָה אֲמוֹת וּשְׁלִישׁ.

המזרח מבוארת מזה חידושו של רב פפא. שואלת הגמרא וְכִבְּשָׁה קָמָא קָמָא
פְּסִיפֵּה יָדָא, הלא **תְּנִינָא** שְׁנֵי בִּשְׁמִנְתּוֹ שִׁיעוּר הַרוּחַ שֶׁבִּין הַדְּיוּמִין הוּא
 בְּכוֹר וְכוּת, לְרַבִּי אִיִּל שֶׁ שְׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ בָּקָר, לְרַבִּי יִיחֵדָה שֶׁ אַרְבַּע אַרְבַּע
 בָּקָר, וּבְמִלָּא אֵל לְמִרְסֵי שִׁיעוּר הַרוּחַ הַמְּתוּר לְרַבִּי אִיִּל הוּא עַד עֶשֶׂר
 אַמּוֹת, לְרַבִּי יִיחֵדָה, עַד שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ, וְהָא שֶׁהַצִּיָּץ רַבִּי אִמְרִי
 הַנֶּחֱמֵץ פְּסוּטִים, הֵינּוּ בִּירוּחַ הַגּוֹל מִעֵשֶׂר אַמּוֹת. **מִטְבִּיבָה הַמִּזְרָא** יָדָא **פְּסִיפֵּה**,
בְּרִייתָא אֲמַר **רִשְׁמִי יְהִי** - אֵל שֶׁמֶץ אֶת הַכְּרִיתָא לְדַלִּיל, שֶׁבִּיאָרָה אֵל שִׁיעוּר
 הַרוּחַ הַמְּתוּר (שֶׁהוּא אֵמֶה וְשֵׁנִי שְׁלִישׁ), וְכַמֵּנֶה צִמְצָמָה הוּא אֵל וְתַפְסוּר שִׁיעוּר
 הוּא, וְכֹא רַב פַּפָּא לְפָרֵשׁ אֶת הַמִּשְׁנָה, שֶׁלְרַבִּי אִמְרִי הַרוּחַ הַמְּתוּר כִּין הַדְּיוּמִין
 הוּא עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת, לְרַבִּי יִיחֵדָה, עַד שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ. וְכָא **פְּסִיפֵּה**
בְּרִייתָא - הַשְׁמִיעֵנִי עַד רַבְּכֵּי אֶת מַה שֶׁשֵּׁנִי בְּכְרִיתָא, שְׂרָאשָׁה
 דְּרֹבֵכָה שֶׁ פִּירָה, שְׁתֵּי אַמּוֹת, דְּרֹבֵכָה אֵמֶה וְשֵׁנִי שְׁלִישׁ.

האמורא מביאה ששה ספיקות בדיוחם של פסי ביראות, ששאל אביי את רבה: "ארי"ך יות"ר בת"ל היצית הצ"ר שיבש"ה' סיקן - שש תיבות אלו הן סימנים לשאלות ששאל אביי לרבה".

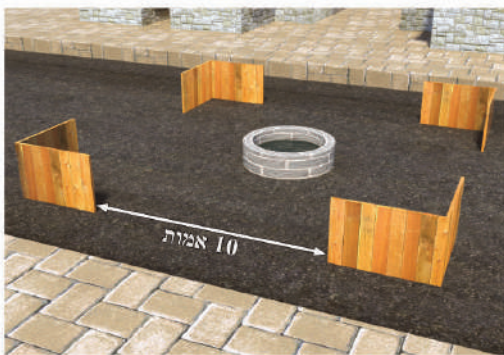
הספק הראשון איננו: **במה מציגה אגדת ספרה**, באופן שהשטח הפורח שבין הירומרין והים יותר מעשיר מאמת. **ההירמין בדיקורין** בשיעור פשוטין ובמקום להניח פסים פשוטים בין הירמין כדי למעט את החלל, האהרן את הירמין יותר מאמה לכל צד, עד שעמר הרווח ביניהם לעד עשר אמה [ציון ב.]. **קריב מאיר ספרה**, האם מה שמבואר במשנה לעיל (פ) שלרבי מאיר מוסקי פשוטים, אוה דקוק פשוטים, שמאחר שהמרחק בין המציאות יותר מן השיעור שאמד הכמים, הולך לעשות היכר ביניהם לעד ירי הוספת פשוט ודקא, הולך ממסקי שיארין הירומרין, אלא עליו להרחיק מעט מן הירומר וליתן של פשוט, וכן ברוח שנבנה, כדי שיהא היכר, או שמא אף הארכת דימורין מעליה, כיון שבפועל לאחר שמארין את הירומרין אין ביניהם אלא רוח של רוחות אמות.

אמר ליה רבה לאביי, תגיתוק - שנינו דין זה במשנתנו, 'מותר להרחיק כל שהוא וב'קד' ש'קד'ה ב'קד'ה, קאי לאו ק'קד'ה ב'קד'ה דין כדי למעט את הרווח ביניהם', הרי שהארכת הדימוקין מועילה. דחה הגמרא: לא, כיונת המשנה היא ק'קד'ה וק'קד'ה פשוטין - שמרבה ועושה פסים נוספים

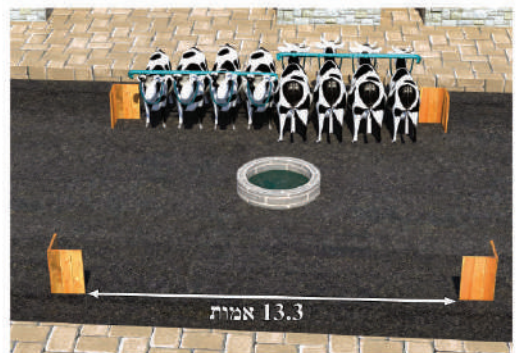
[illegible]

הגמרא מביאה את לשון הברייתא: תרוב ברייתא שרובא ש פרות אתא
כעשר אמות. שואל התנא: וכי הרחוב הוא בִּשְׁעָרָא אמות, כלומר, בערך ששה
אמות, הֲאֵי שְׁעָרֵי - הוּא רחוב של שש פרות הוא עשר אמות דמקריה.
משיב היתרא: קָשִׁים דְּבָרֵי יְרֵמְיָהוּ וְסָפָא בדביו רבי יהודה, וְשִׁשִּׁשׁ שְׁעָרָה
אמות, על כל שנה ג' בדברי רבי מאיר לשון 'כעשר', אף שהן עשר אמות
דמקריה. ושאלת הגמרא: וכי לרבי יהודה השיעור הוא בִּשְׁעָרֵי שְׁנֵי אמות
משמשע דתאם משלוש עשרה, והלא תרוב שמונה פרות הוא שלוש עשרה אמות
ושלש, ואת כ' ספ' הניין, משיב התנא: קָשִׁים דְּבָרֵי הַתַּנָּא וְשִׁשִּׁשׁ שְׁעָרָה
בְּשָׁרְהָ שְׁהוּ השיעור פחות מכך, לכן נקט ג' כעשר שערות אף שהשיעור
יותר מכך, ונקט ג' 'כעשר' אף שהן עשר אמות בדקיו, שואל על כך הגמרא:
בְּשָׁרְהָ שְׁעָרָה הָאֵל הָאֵל הניין - והלא אין זה אכזר עשה, שאינו אלא
נקט עשרה אמות ושלש, והוא דחוק הרבה מאד עשה אל תמאס
הלשון 'אכזר' עשרה אמות, משיב התנא: אָמַר רַב יְהוֹשֻעָא, כוונת הברייתא
בן שלוש עשרה עשרה, כלומר: תְּמִירוֹת פְּרוּתָה רֹחֶבָה בְּגָל שִׁשִּׁשׁ
שְׁעָרָה אמה וְחֵיטָא מִשְׁנֵי אֶרְבַּע עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה, שכן שלוש עשרה אמות ושלש.

במשנתו לשל (ח) נחלקו רבי יהודה ורבי מאיר, ודעת רבי יהודה שנעמיד ארבעה היוזמים וקצתם פטורו הבור, ודעת רבי מאיר שצריך לחלושין גם ארבעה פסים, משום, שמעמיד שם אחד חורב אמה בין היוזמים בכל צד, והבטח הבטחת באוהא אופן נחלקו רבי יהודה ורבי מאיר: אמר רבי **שמואל**, בבביר רחב **בשומה** אמות, **כפולין** **למאט** לא **פליגי** דלא **בגינן** לחלופין פסים **בשומין** **בשומה** אמות, אלא דו ארבעת היוזמים שבארבע הפצות. משום כשהוא מרוחק מן הבור לכל צד כיו ראשה ודוכה של פדה שהוא שתי אמות ומצח אחד החלל כלול שבין המצחוֹת שתי עשרה אמות, ובכל צד שתי עומדים היוזמים, ונמשכים אחד לכאן ואחד לכאן, נמצא שהחלל בין שם לפס אתו אלא עשר אמות. ושעבור זה אף רבי מאיר מודה. וכן **בבביר** שרחבו **שמים** **לחצי** אמות, **כפולין** **למאט** לא **פליגי** דלא **בגינן** לחלופין פסים – שניהם מודים שיש להעמיד פסים משומים בין היוזמים. משום כשהוא מרוחק מן הבור לכל צד כיו ראשה ודוכה של פדה שהוא שתי אמות ושם מצח אחד היוזמים, נמצא החלל כלול שש עשרה אמות, ובכל צד עומדים היוזמים ונמשכים אמה לכאן ואמה לכאן, נמצא החלל בין שם לפס ארבע עשרה אמות. ושעבור זה נחשב פוצה אף לדעת רבי יהודה: **כי פליגי**, כאשר רחב הבור **בשומה** **רבי שמים** אמות, **לרבי** **בגינן** **בשומין** – כי להעמיד בין היוזמים פסים משומים, כדי שלא תהיה כנייהם פוצה גדולה מעשר אמות.

ציור ב

ציור א

[illegible]

א. אמה רעט שלוש בבל שש עולה שער אמות. המרא תבאר מי מוט נקט רבי מאיר 'בעשר' וירן כי שער אמות בירוק. **ב. דבור** ירד מלשן אמות ופחותו תבאר, שער אמות שש ושמע' אמה שלוש בבל שש עולה שער אמות ושלש. **ג. דבור**, אם היה כתוב 'כעשר שלש' אמה' לחדר, אז תבאר שער אמה' לחדר, אם אין זו לשון מיתוסם כל כך, וחד' כעשר שחונה אופר 'כעשר' שער אמה ותבאר שער אמה' לחדר, אם אין זו לשון מיתוסם, לשון יד, מלשן שער שפות ופחות אמות שער, ומלשן שער שותן לומר שבעברו שער הגנה אומר רבי מאיר 'כעשר' מדרש' **ד. חצי** ירד מלשן שער שותן כל דהו, שחר סלח ורבי יוחנן

220

עושיין פסין פרק שני עירובין

י"ב: [ג]

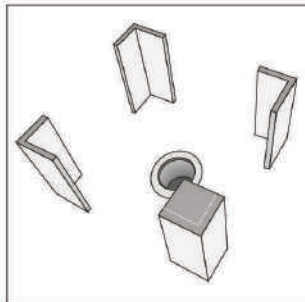
לְאֹר, 'חיצות הקנים' הכוונה למחיצה העשויה מקנים קנה קנה פחות משלשה, ומבואר שנחשב לריומם. וזהו הנגזר: **לְאֹר**, כונת הכרייתו ל**גִּוּרִיתָא** דקני - כצורת קנים המתחברים לטעם בעץ אדום סבון לקרקע, ומעלה משלושה כפוצות הם מתפוררים זה מזה¹, וזהו נידונום כדורם, אבל מחיצה מקנים בודדים שאם מלמטה יש רוח כין קנה לקנה, מחיצה גרועה היא, ואינה נידונו כדורם.

שואלת הנגרא: **אי הָיָה הַיָּינוּ אֵילָן** - אם 'חצית הקנים' היינו קנים שמחוברים יחד למטה, מה חידוש יש ברבר, הרי זה ממש כאילן שלמטה הוא רחב ולמעלה הוא נפרד לענפים מרוחקים זה מזה, ומרדע הוסיפה הברייתא לומר 'חצית הקנים'. משיבה הנגרא: **נֶאֱמַר כָּאֵי** - אלא מה פירוש 'חצית הקנים', **קֵנָה קֵנָה פְּחוֹת פְּחוֹת מִשְׁלֵשָׁה**, אם כן **הַיָּינוּ גֵּדֵר**, שאף מחציה של שתי בלבד נקראת גדר? **אֵלָּא כָּאֵי אֵיִת דָּף דְּשִׁימְרָא** - מה יש לך לומר כדי לבאר את הברייתא, **תָּרִי גִזְיֵי גֵּדֵר** - שני סוגי גדר באה הברייתא לפרט, גדר אבנים¹, וגדר העשויים מקנים שהיא משתי אלא ערב, אם כן **הָיָה הַיָּינוּ גֵּדֵר גִּזְיֵי אֵילָן** - כמו כן אפשר לבאר את הברייתא שחצית הקנים היינו קנים המחוברים יחד למטה, ושני סוגי אילן פירטה הברייתא, אילן שלם ששייך לומר שרואין אותו כאילו יחזק וחולק, והכפל קנים שעל אף שלא שייך בה למטה, שייך בדיומה הואיל ומלמטה הוא צץ אחוז², אבל קנה קנה פחות ממשלושה אינו נקרא כדומה.

איך אים דאס פיר, געדייט דעם קא פיינע צייט - יש שאמר שאבי של מרבה מה הדין ביצוריותא דעני, וכן שאלו: געדייטא דעני - קנים המחזורים שר למטה קעגא אדל ולמלחא הם מתפרדים זה מזה, **מאי** - האם ידעונים ידעו ידעו אלא, **אמר** דין רבה לאבי, **היינו** - שגנו דין זה בברייתא, **קנה** שם **גדר** או **אין** או **חיצת** **קנים** **גדר** **שם** **דוקדוק**, **מאי** - לאו ידעו מצינא קורא ברייתא **חיצת** **קנים**, האם לא לגעדייטא דעני, **היינו** שחיה ידעו משום דומילא, **חיה** **הגמרא** **לא**, הברייתא קורא **חיצת** **קנים** **למלחא** **ששורה** **קנים** **וכן** **קנה** **קנה** **חיות** **ששורה** **שפוחית**, **שאלת** **הגמרא** **אי** **קני** **היינו** **גדר** - אם כן חידוש יש בדבר הדין זה ממש כדור, ומדוע הוציפה הברייתא לומר **חיצת** **קנים**, **ענה** **הגמרא** **ואתא** **מאי** - אלא מהו **חיצת** **קנים** **געדייטא** **דעני**, אם כן **היינו** **אין**, **מאי** **מאי** **אין** **דך** **היינו** - מה יש לך לומר כדי לכרע את הברייתא,

אָמער לײַז רבּה לאבײ, תּגײת־זֶה - שׁנינוּ דײן זײז בּכרײטא, רבּי שׁמײזן בּין
אָלְגֶזר אױפֿער, דײתּה שׁם [-על שׁפת הַבּוֹר] אָבן קורבּנֶת, רױזין אױתּה בּל

[illegible][illegible]

הספק הרביעי 'חיצוני': בקצא מיניה אצני מרבה, חיצית הקנינים קנה קנה
 פחותות שיתקדשו, חמקה העשויה מקושי בורדית העומדים לכאן ולכאן כמו
 ג'ימיות באופן שכל ענין צומד בתוך שלושם פסחים מהקנה הסמוך לו, קנה
 ממשותף דוקדוק או לא. בדודי הספק הם, האם הקולו כאן במחיצה גרועה שהיא
 משותפת לכל ערב, או לא החדיר אלא במחיצה שהיא משותפת לערב¹³, אשר שית
 יתברכה לאמי, פתיתתה - שנוי דין זה בבריתא, קנה שם - בסמוך לבהן (לחן) שית
 או קרל של אכנסים, שיתקדשו הפנים, שיתקדשו דוקדוק וצויר וצויר, אמי

[illegible][illegible]

הרואים אותם משלטים מהחצירות לבין הפסים לא ידעו שיש פתח בין החצירות, ויאמרו צירוב מוציא לבין הפסים - ויהיו סבורים שהטעם שהחצירות אינן אוסרות זו על זו בבין הפסים, כדי שתי חצירות הפתוחות למבוי אחד שאסור להוציא למבוי עד שיעשו שיתוף מבוואות, היינו משום שהחצירות עשו שיתוף מבוואות דרך בין הפסים. ומתוך כך יבואו להחיר טלטול מבין הפסים לחצירות גם כאשר באמת אין פתח בין החצירות, ונשתתפו החצירות דרך בין הפסים. אולם למעשה אין הדין כן, ולא מועיל לעשות 'שיתופי מבוואות' דרך בין הפסים, כי לא תיקנו חכמים 'שיתופי מבוואות' אלא במבוי שהוא סתום ואורכו יתר על רחבו, אבל לא בכין הפסים שהוא מפולש מארבע רוחות.

רָבָא אָמַר, אם צירבו החצירות, מותר לטלטל מתוכן לבין הפסים ומבין הפסים לתוכן, שכן שעירבו דרך פתח שביניהם הרי הן רשות אחת, ולגודיה שאמר רב הונא אין חוששים.

אביי מביא ראייה לדברי רבא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבָּה, מִנְּהַי דְּמִשְׁמַרְתָּ לֵּךְ - שונונו ברייתא המסמיעת לדבריו, חָצֵר שְׂרָאשָׁא אָחֵד נִכְנָס לְבֵין הַפְּסִים מוֹתֵר לְעִלְמֵל מוֹתֵרָה לְבֵין הַפְּסִים וּבֵין הַפְּסִים לְתוֹכָהּ, אָכֵל שְׂמִים אָסוּר. בְּקֹדֶה דְּקָרִים אָמְרִים שְׂכַנְתִּי חצירות אסור, כִּשְׁאֵל צִירְבּוֹ חצירות ביניהן, אָכֵל אֵם צִירְבּוֹ מוֹתֵרָן. שואלת הגמרא: לֵימָא תִּיהֵי תִּיּוֹבְתָא דְּרַב הוֹנָא - האם נאמר שתהיה מכאן פירכא לרב הונא שאמר שאף שעירבו ביניהן אסור. דחה הגמרא: אָמַר רַבִּי רַב הוֹנָא, קָתֵם - שם בברייתא מרובב דְּסִדְרָן וְצִדְרָן - שנפרצה פירצה גדולה בסוף המחיצה שבין החצירות, שהכל רואים שרשות אחת היא [צידור ג]. ואין לחשוש שמא יאמרו, עירוב מועיל לבין הפסים, ולכן מותרים לטלטל.

★

הספק השישי, 'שיבשה' יבשו המים שבבאר בשבת.

בָּנֵי מִינְיָה אָמְרֵי מְרִקָּה, הניח דיומדין על שפת הכר כדי להחיר לטלטל מהכר אל בין הדיומדין, ויבש המים שבכור באמצע שַׁבָּת, מִדּוּה לטלטל בין הפסים. האם כיון שכבר הותר בשבת זו לטלטל שם, גם כעת שיבשו המים מותר? או שמא אין הדיומדין מתירין לטלטל אלא משום המים שבכור, וכעת שיבשו המים, בטלה הסיבה ובטל ההיתר. אָמַר רַבִּי רַבְה לֵאבִי, בָּנִים נִגְשִׁית מְרִיקָה, אָמַר שְׂבִיבִי קָרִם - וכי מחיצה כזו מותרת בסתם, הלא לא הותרה אלא בשביל שאיבת מים, ומאחר שמים אין בָּנִים, מְרִיקָה אין בָּנִים, ואסור לטלטל.

רבין מסתפק מה הדין בחורו מים למר באמצע השבת: בָּנֵי רָבִין, וְגַשּׁוּ הַקִּיָּם באמצע השַׁבָּת וחזרו וקָבְאוּ גשמים לכור בהמשך השַׁבָּת, מִדּוּה לטלטל בין הפסים. האם חזרו הפסים להתירם הראשון בתחילת השבת שהיה מותר לטלטל בתוכם, או לא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּין, וְגַשּׁוּ הַקִּיָּם בְּשַׁבָּת לֹא תִּיְחַדְּגִי לָךְ - אין לך להסתפק דְּבָנֵי מִינְיָה דְּמִר וְשְׂבִיבִי לֵי דְּקָסִיר - שאלתי את

רַבִּי מִינְיָה אֵיךְ - הברייתא באה לפרט שני סוגי אילנות שנחשבים כדיומדין, אילן שלם ששייך לומר בו רואים כאלו יחלק חזקתו, וגודרייתא דקני שאף על גב שלא שייך בה 'רואים', מכל מקום נידונה כדיומדין. אם כן קָבְאוּ בָנֵי רַבִּי מִינְיָה דָּר - כמו כן אפשר לבאר את הברייתא שחיצת הקנים' היינו קנים נפרדים שבין אחד לחבירו פחות משלושה, ושני סוגי גדרות פירטה הברייתא, גדר שלמה וגדר העשירה מקנים שאין בה אלא שתי.

★

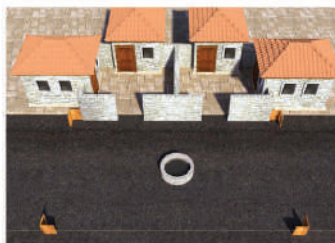
הספק החמישי 'חצ"ר', חצר שראשה נכנס לבין הפסין מהר.

חצירות הפתוחות למבוי, מותר מן התורה לטלטל מהחצירות למבוי ומהמבוי לחצירות, שהכל רשות היחיד. ואולם חכמים אסרו לטלטל מרשות היחיד שבכעלות זו לרשות היחיד שבכעלות אחרת, ומאחר שלכל החצירות יש דיוורם במבוי, דיווי חצר אחת אוסרת על חברתה, ואסורים לטלטל מהחצירות למבוי ומהמבוי לחצירות עד שיערבו כל החצירות יחד, שאז הן כרשות אחת ומותרים בטלטול. הגמרא שלפנינו דנה מה הדין בחצר שפתוחה לתוך השטח שבין הפסים שעל הבאר, האם מותר לטלטל מזהבז לשם: בָּנֵים מִינְיָה אָמְרֵי מְרִקָּה, חָצֵר שְׂרָאשָׁא נִכְנָס לְבֵין הַפְּסִים, כְּלוֹמֵר שהיא פתוחה לשטח שבין הפסים [צידור א]. מִדּוּה - האם מותר לְעִלְמֵל מוֹתֵרָה לְבֵין הַפְּסִים, וּבֵין הַפְּסִים לְתוֹכָהּ. וצדרי הספק הם, האם התשמיש שהרכיב עושים בין הפסים מחשיבו כרשות שיש בה דיוורם, ואסור להוציא מהחצר לשם, כפי שאסור לאדם להוציא מרשותו לרשות חבירו. או שהשתמשותם שם אינה נחשבת כדיוורם מאחר שאינה אלא עוראית, והרי זה כרשות היחיד שאין בה דיוורם, שמותר לאדם לטלטל בענה לבין חצירות. אָמַר רַבִּי רַבְה לֵאבִי, מוֹתֵר, שלא נחשב התשמיש שעושים בין הפסים כדיוורין לאסור על בני החצר. הוסיף אביי ושאלו, שְׂמִים כָּאֵי - מה הדין בשתי חצירות סמוכות זו אצל זו ומחיצה ביניהן, ופתוחות בראשן לבין הפסים [צידור ב], האם גם במקרה כזה מותר לטלטל מהחצירות לבין הפסים. וצדרי הספק הם, שאפילו אם נאמר שתשמיש עולי הגרלים בין הפסים אינו נחשב כדיוורם לאסור על בני החצר, מכל מקום כיון ששתי חצירות פתוחות לשם, שמא התשמיש שהם משתמשים שם כאדם המשתמש בחצר שלפני ביתו, נחשב כדיוורין, ושניהם אוסרים זה על זה. או שמא אף תשמישם שם אינו חשוב, כיון שהמקום פתוח ומפולש לכל צד ועשוי לשמש לדלות מים מהכור. אָמַר רַבִּי רַבְה, אָסוּר.

רב הונא ורבא נחלקו מה הדין אם שתי החצירות הפתוחות לבין הפסים עירבו ביניהן: אָמַר רַבִּי הוֹנָא, שְׂמִים אָסוּרִין וְאִשְׁמִי צִירְבּוֹ - מה שאמר רבא שכאשר שתי חצירות פתוחות לבין הפסים אסור לטלטל מהחצר לבין הפסים ומבין הפסים לחצר, היינו אפילו אם יש פתח במחיצה שבין שתי החצירות ועירבו 'עירוב חצירות' ביניהן דרך הפתח, שנמצא שהכל רשות אחת ואינו אוסרות זו על זו, מכל מקום עדיין אסורים לטלטל מהחצירות לבין הפסים ומבין הפסים לחצירות. ולא מעיקר הדין, אלא משום גְּזִירָה, שְׂקָא בני אדם

צידור ג

צידור ב

צידור א

א. ע"פ מ"ר ש"י לעיל י"ט: ר"ס ח"ט נתיב א"ל, ע"פ ט"ס. ב. ד"ר פ"ב א"ל (ר"ס ט"ז - ח"ט א"ל). ג. ד"ר פ"ב א"ל (ר"ס ט"ז). ד. וְאִשְׁמִי יִעֲרֹבוּ שתי החצירות יחד דרך פתח שביניהן גם אסורות. מטעמו של רב הונא בסמוך. רש"י (ר"ס ח"ט). ה. לְעִלְמֵל אֵרָא אֵם יִדַּע אֵבִי בְּחִיטָה זו המבואר בה דני חצירות הפתוחות לבין הפסים, מה הסתפק בבין זה ושאל את רבא. וכתב הרשב"א (ר"ס א"ל א"ל), שלא ידע אביי אם ברייתא זו מוסבית היא, או שלא ידע פירושה. ו. מן ביאר רש"י (ר"ס ח"ט) ולשון הברייתא 'כמה דברים אמורים כשלא עירבו' היינו כשלא נפרצה אותה פירצה בעיניה, 'אבל עירבו'

עושיין פסין פרק שני עירובין

[ב. ה.]

מקשה הגמרא: וקאי קא פשעט לן דלא אתו רבים וקפסלי קחיצתא - שאין הרבים העוברים בין הדיומין מבטלים אותם מלהיות מחיצה. קא אפר רבי אלעזר תנא ויזנא - והרי רבי אלעזר כבר אמר פעם אחת דין זה. דתנן (לס' כג.) גבי היתר הפסים, רבי יהודה אומר, אם היתה דרך רשות הרבים קפסלקתן - מפסיקה בין הדיומין, שאין שם דרך אחרת אלא ביניהם, וקפלקתן לדרך הרבים קפדדיון, משום שדריסת הרבים מבטלת המחיצות. וקפסלי אפרים אינו צריך. ושנינו עליה בגמרא, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאפרין תרנוניהו קאן הדיקא התנא [-חכמים], כמה גדול פסן של מחיצות, שאינו מתבטלת משום מעבר הרבים ביניהן. משיבה הגמרא: אי קהתם - אילו מדבר רבי אלעזר על המשנה שם, הנה אמינא 'קאן' ולא קבירא ליה - רבי אלעזר אומר על דברי חכמים שכאן הודיעו כוחן של מחיצות, אך הוא עצמו אינו סובר כן. קא פשעט לן - משמע לנו רבי אלעזר, שהזכיר לפסי ביראות בשבת חייב על אף שעוברים שם רבים, ומכך אנו יודעים ש'קאן' וקבירא ליה - מה שאמר רבי אלעזר 'קאן' הוריעך כחן של מחיצות, אף הוא עצמו סובר כן.

מקשה הגמרא: אם כן וליקרא קא וליא בגייה - די שיאמר רבי אלעזר שהזכיר בשבת לבין הפסים שעוברים שם רבים חייב, ולא יצטרך לומר על דברי חכמים במשנה 'קאן' הוריעך כחן של מחיצות. משיבה הגמרא: אכן רבי אלעזר לא אמר כן על דברי חכמים, אלא קרא קפלקתן קבירא ליה - לאחר שאמר רבי אלעזר שיטתו שהזכיר לבין הפסים חייב, מתוך דבריו אלו שנו תלמידיו בשמו על דברי חכמים, 'קאן' הוריעך כחן של מחיצות.

*

שנינו במשנה: מותר לקרובים לקבא רבי ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה.

הגמרא מוסתפקת האם בתהא השמדת ברשות הרבים ורוצה להשקוה ברשות היחיד. צריך שתבנים ראשה ורובה למקום שהיא שותה, או לא. ומנסה הגמרא למשוט את ממשנתו. הגמרא מקדימה ומביאה משנה מפרק 'המוצא תפילין' (לס' טו.). אומרת הגמרא: תנן קהתם (סו' טו.), לא יצאוד אדם בקרשות הרבים ויושיט צוארו וישתתה קרשות הקהיד. וכן לא יעמוד בקרשות הקהיד וישתתה קרשות הרבים, גזירה שמא ימשך גופו למקום גלילי, ויוציא כלי השתיה עמו, ויתחייב חטאת. אלא אם כן קנהים ראשו ורובו למקום שהוא שותה, שאז אין חוששים שמא ימשך למקום צמידתו.

רבה' ופשט לי לאיסור, וקאו מים בשבת נמי לא תיבגי לך - גם אין לך להסתפק שודאי מותר לטלטל שם, דתנן ליה קחיצה קבשונה בשבת, ששכבאו גשמים לכוך באמצע השבת, נעשו הדיומין העומדים סביבות הכור כמחיצה להחיר לטלטל שם, ומגא קל מחיצה קבשונה בשבת, בין בשוגג בין בכוזר בין באדם בין ברצון, שקח מחיצה.

מקשה הגמרא: וליא איתקור גללה - וכי לא נאמר בבית המדרש על ברייתא זו, אפר רב נהפון, לא שנו שמחיצה העשויה בשבת שמה מחיצה אלא תורוק - לענין הזורק מרשות הרבים לתוכה שחיבי, שמן התורה ודאי מחיצה היא, אפר להחיר קפלקתן בתוכה כדן רשות היחיד, לא, מפני שחכמים גזרו עליה. מותרת הגמרא: כי איתקור רב נהפון כפזיר איתקור - דברי רב נחמן נאמרו על מחיצה הנעשית במזיד, שקנטר חכמים ואסרו לטלטל בתוכה, אבל מחיצה שנעשית בשוגג מותר לטלטל בתוכה, וזו שנעשית מאליה כל שכן שמותר לטלטל בתוכה.

*

הגמרא מביאה הלכה בענין פסי ביראות: אפר רבי אלעזר, הורוק מרשות הרבים קבין פסי קביראות בשוגג, קבין חטאת, שרשות היחיד גמורה היא. מקשה הגמרא: (אפר ליה) פשיקא, שהרי אי לאו מחיצה היא - אם אין הפסים נתשבים למחיצה מדאורייתא להחשיב בין הפסים רשות היחיד לצנין וריקה, היכי קשקטי ליה קפלקתא - היאך התירו לו חכמים משום דוחק למלאות ולהוציא מים מהכור שהוא רשות היחיד אל בין הפסים שהוא רשות הרבים. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו שרשות היחיד היא, אלא באופן דקדק בגין פסי ביראות בקרשות הרבים - שהניח ארבעה דיומין באמצע רשות הרבים במקום שאין כלל כור, ונרק מרשות הרבים קתקא, והשמיענו שאף אלו מחיצה גמורה הם, וקריב.

מקשה הגמרא: קא נמי פשיקא, שהרי אי לאו דקפלקא מחיצה היא, נמי בור היכי קשקטי ליה קפלקתא - אם לא שדיומין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על שפת הכור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש שאף על גב דקא בקניי דה רבים - שרבים עוברים בין הדיומין בכל אופן נחשב כמחיצות.

מקשה הגמרא: קא נמי פשיקא, שהרי אי לאו דקפלקא מחיצה היא, נמי בור היכי קשקטי ליה קפלקתא - אם לא שדיומין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על שפת הכור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש שאף על גב דקא בקניי דה רבים - שרבים עוברים בין הדיומין בכל אופן נחשב כמחיצות.

מקשה הגמרא: קא נמי פשיקא, שהרי אי לאו דקפלקא מחיצה היא, נמי בור היכי קשקטי ליה קפלקתא - אם לא שדיומין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על שפת הכור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש שאף על גב דקא בקניי דה רבים - שרבים עוברים בין הדיומין בכל אופן נחשב כמחיצות.

מקשה הגמרא: קא נמי פשיקא, שהרי אי לאו דקפלקא מחיצה היא, נמי בור היכי קשקטי ליה קפלקתא - אם לא שדיומין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על שפת הכור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש שאף על גב דקא בקניי דה רבים - שרבים עוברים בין הדיומין בכל אופן נחשב כמחיצות.

מקשה הגמרא: קא נמי פשיקא, שהרי אי לאו דקפלקא מחיצה היא, נמי בור היכי קשקטי ליה קפלקתא - אם לא שדיומין העומדים ברשות הרבים נחשבים כמחיצה, כיצד כשהם עומדים על שפת הכור מותר לטלטל ביניהם. משיבה הגמרא: לא קריבא - לא הוצרך רבי אלעזר להשמיענו דין זה, אלא לחדש שאף על גב דקא בקניי דה רבים - שרבים עוברים בין הדיומין בכל אופן נחשב כמחיצות.

עושיין פסין פרק שני עירובין

כא. [ב]

אחד, **קב"ה הניא ק"ה** - כמה יהיה גדולה של המגילה, **אך קב"ה** **בגשרין** - ארבעים אמה על עשרים אמה. והנה מדה זו היא באמותיו של הקב"ה, ובכרי לרעת כמה היא אמה של הקב"ה, נוכל לדעת זאת על ידי הפסוקים אורות מדת העולם באמותיו, ו**קב"ה** **יפסס פ יט** **'מי קדר בשעליו מים וישמים בקרית תבין נגדו'**, שמדת העולם היא זרת"ל, חרות היא חצי אמה"י, הרי שהעולם כולו הוא חצי אמה באמותיו של הקב"ה, והיינו חצי אמה על חצי אמה שהיא רבע אמה מרובעת, וכיון שהתורה היא ארבעים אמה על עשרים אמה, שהם שמונה מאות אמה מרובעות, ובשטח זה יש שלושת אלפים ומאתים רבעי אמה, **נמצא שקל העולם בול** הוא **אחד מלששית אלפים וקאתים בתורה**, ונמצא שהתורה גדולה מן העולם פי שלושת אלפים ומאתים, וזהו גדולה שנחפרש על ידי זכריה.

שמועה נוספת: **נאמר רב הקב"ה, דריש** [דרש] **מרי בר טר, מאי דקב"ה** - מה הוא פירוש הכתוב **וימסס מ 6-5** **'הקב"ה ה' והנה לפני דודאי תאנים מועדים לפני ה' יב' ח' אהרי מגלות נבוכדנאצר קלף ככל את נקניוהו בן יהוקים קלף והנה נאט לפני יהודה נאט הקנל נאט המסגר מירושלם וקאם בבל, הריד (הא) אחד תאנים מובות קאר בתאני**

שכתובים דברים משמחים, והם שכרם של הצדיקים לעתיד לבוא. ומה שנאמר **'הי, זו היא פורגנותו של רשעים לעתיד לבוא, שהי לשון פורענות, וכן הוא אומר בכתוב (ישעיהו 66: 22) 'הנה גל הנה תבוא', והכוונה שיבוא שבר על שבר לרשעי ישראל, ואף כאן ראה הנביא במגילה שבר ופורענות שיבואו לרשעים לעתיד לבוא.**

הגמרא שבה לדבר בשיעור גדולה של התורה: כאמור לא נתפרש גדולה של התורה **גד שקבא הנביא וקריה בן גדו ופירש, דקב"ה** **(ומסס פ 6-5)** **'נאשכב נאשא עיני נארה והנה מגלה קפה, ויאמר אלי קה אמה ראה נאמר אני ראה מגלה גסה ארבה עשרים באמה ורבה עשר באמה'**, 'מגילה עפה' היינו מגילה כפולה, ונאמר בכתוב שגודלה כשהיא כפולה הוא עשרים אמה על עשר אמות באמה של הקב"ה"י, **וכי פשטת קה הניא קה גשרין בגשרין** - וכאשר תפשוט את המגילה ותפתח את קיפולה יהיה גודלה עשרים אמה על עשרים אמה, ואותה מגילה היא מה שראה יחזקאל ולא פירש את גודלה, ו**קב"ה** **באותה מגילה שראה יחזקאל (ישעיהו 66: 22) 'היא כתובה פנים ואחור', והיינו שהמגילה כתובה משני צידיה, וכי קפסת קה** - וכאשר תקלף את הכתיבה שמן העבר השני ותשימנה בעבר הראשון שתהיה כל כתיבתה בצד

ח. צ"ל משוטט מגילה זו היא המגילה שראה יחזקאל, כוללה, וכן פירש רש"י בוכריה (ספ), יח. וז"ל יחזקאל יבואר מהו גודלה, יט. בן צולה לפי דברי הגמרא, ראה בחוספות ימים אחר שיש שנקטו שרת היא שלש אמה.

עושיין פסין פרק שני עירובין

כלומר, מכל היקף המחיצות הוא עשוי ללמוד להחיר בקרפף, ועל כן נקרינן - אנו גורמים שלא יחיר הפסים את השלטון, כל שהחוקר כולו כולל השטח שמחוץ לבור, גדול מבית סאחיס, וידיקא אמי אציהלפוי - שמא יבוא להחליף ולהחיר גם ביותר מבית סאחיס בקרפף.

הגמרא מביאה ברייתא בבבא מטיא טעמא רביא לספח האטור: תא שטע רביא לספח זה, נאמר בברייתא, בשה הן קוקרביין הפסים לבור, כלומר, עד כמה ניתן לקרבה אליו, עד כדי שיעור שיכנסו בשטח זה ראשה ורובה של פרה הבאה לשותן מן הבור. ובשה הן קוקרביין הפסים מהבור, כלומר, עד כמה ניתן להרחיק ממנו, אפילו עד שיעור של בית בורא ואפילו בית בורייב. רבי יהודה אומר, עד שיעור של בית סאחיס מותר, אבל יותר מבית סאחיס אסור. אקרו לו רבבי יהודה, אי אמתא מודה דקרי של בהמות בשדה וסתר דירי של בהמות בעירן ומוקצה נ-מקום רחב מאחורי הבית? והקר שלמי הבית, שאפילו גדולם הוא בית הקשית בורים וזית נשפת בורים, שפותר לסלול בהם. ואם הותרת שם אף בשטח הגדול מבית סאחיס, מודע לא תהיה גם כאן באופן זה. אקרו רבי יהודה, רבי אבהו מדר וסתר ומוקצה חוצר לכאן, לפי שזו הקצה, כלומר, היתרם של אלו הוא מפני שמחיצה גמורה מקפחתם, ואילו המחיצות את השלטון סביב הבור, הם קפין בלבד, שאינם מחיצה גמורה, ועל כן יש למוד בהם שמא מחוץ כן יבואו להחיר גם קרפף בשיעור הגדול מבית סאחיס. רבי שפעון בן אלקר אומר, כאשר שטח הבור הוא בית סאחיס אמת סאחיס, כלומר שטח של בית סאחיס מותר, מותר לסלול בין הפסים, ולא כאשר שטחו גדול יותר, ולא אקרו דסרחיק את החוקק מן הבור, אלא דקרי ראשה ורובה של פרה ולא יותר. בדבריו מפורש ששיעור בית סאחיס נאמר בבור בלבד, ואין צורך להכליל בחשבון הסאחיס גם את שתי האמות שמוצאה לו.

הגמרא טבארת את דרביא טהביריתא. אומרת הגמרא: תא טקאקאר - הלא כמה שאמר רבי שפעון בן אלקר שהשיעור של בית סאחיס הוא בבור בלבד ולא בשטח שבין הפסים, שגם אם יש בבור לבור שטח של סאחיס מותר לסלול מחוצה לו, אף שהשטח המוקף גדול מבית סאחיס, טקאקאר - יש ללמוד מכך, דרבי יהודה החולק עליו, ואומר שאין לסלול ביותר מבית סאחיס, שבור ופסין קאקאר, שאף אם אין בבור שיעור של סאחיס, אם יש שיעור זה בשטח כולו, אין לסלול שם.

הגמרא דוחה את הדרביא: וילא היא - אין רביא מן הברייתא, שאפשר לומר שרבי יהודה שאמר שאין לסלול ביותר מבית סאחיס, שיעור בבור בלא פסין קאקאר.

שואלת הגמרא: אי תקי - אם נאמר כך, הלא תיינו - זו ממש שיטתו דרבי שפעון בן אלקר, שאמר במפורש שהשיעור הוא בבור לבור, וכמה נחלקו.

משביח הגמרא: איבא בינייהו - הנהבול כיהנם הוא בבור אקרי וקסין [א-ד] צוח, שאינו מרובע. לדעת רבי יהודה אין השיעור תלוי אלא בגודלו של הבור, שלא יהיה יותר מבית סאחיס. אן אין צורך שיהיה רבוע, ואילו לדעת רבי שמעון כן אעלש שהאמר שהשיעור הוא 'בית סאחיס אבית סאחיס', לא הותרו פסי ביראות בבור שטח אמת, אלא כשיש שטח רבוע.

הגמרא מביאה את המשך הברייתא: בלא אקר רבי שפעון בן אלקר, כלומר אקר - מקום פתוח ואינו מקורה, ששפעון נ-שימושין דקריה, כלומר לכניסה ויציאה של אדם תמיד, בגוף דיר וקרי מוקצה וקרי, אפילו שטחה הוא בית הקשית בורים וזית נשפת בורים, מותר לסלול בה, שהרי הוא מקום ירידה ואין שיעור לגדולה. נבא דירה - מקום מקורה, ששפעון אומר נ-שימוש להשימת המקום הפתוח שמוצאה לו, בגוף בורקין שפעון - סוכותיהם של שומרי השדה, אם שטחם עד בית סאחיס, מותר לסלול בהם, ואילו אם הוא יותר מבית סאחיס, אסור, לפי נחשבים דירה, הינם קרפף שאין לסלול בו אלא עד בית סאחיס.

משנה הטענה דגה האם רבים העוברים פסין פסי ביראות מבטלים את המחיצות: רבי יהודה אומר, אם יתה דנה רשות קרבים פסקקין - עוברות ומפסיקה בין הפסים, ופסקקה דקריין, כלומר, שרעבי את מקום הילוך

שפעון (בשחרית) ומקריב (בערב) צליהן דקריין, היינו ללמוד בו בבוקר ובערב. רבה אומר, התיבות 'שחרית בערב', נדרשות כמשמען, כפי אותה מוצאם לדברי התורה, כפי שמרוב עמלו בחורה ששחר קרי צליהן בערב זה שהוא שחר. רבה אומר, כפי אותה מוצאם לדברי תורה, כפי שמיים אקריין על קריין נבא ביתו בערב זה שהוא אכזר על בניו, כי הא - כמעשה זה, דבה אדא בר סתא תיה קארי דקי רב - פנה לילך אל הישיבה ללמוד תורה, אקריה ליה דביתא - [אשחון], ונבא דקריין פאי אקריין דהו - מה אעשה לילדך ויהא און אום. אקר דה, כי שפעון קרפי קאקאר - האם לא נותרו ירקות באגס? נמקום מיט עומדים שגדלים צמחים בהם.

דשה אחרת: נאמר אדוות הקביה (יחסי) ופספס שפאניו אפ פניו קאקאר, אקר רבי יהושע בן לוי, איפלא [אם-לא] היה קאקאר בתוב אל מיר, אי אפאקריה דאקרי, שנאמר כאן שוקריה הוא פסקיב? אקרי שפאניו פשוט על קריין וקפאש קפאניו קפא, והיינו שהקביה ממחר לשלם לרשע על מנת המפשים הטובים שעשה, על מנת להבדיל לעולם הבא.

עוד נאמר (סו) וילא יתאיר שפאניו, אקר רבי איהא, דוקא שפאניו, להם הוא דלא יתאיר לשלם להם, אקר יתאיר דקריין גמורים, שלא לתת להם שכרם בעולם הזה. וקרינו - ואילו הן הדברים דאקרי רבי יהושע בן לוי, פאי דקריב - מה היא כונת הכתוב (ויחסי) ופספס את המקנה ואת הקנים ואת הקשקשים אשר אנכי קצקו היום לצשתם, היינו שהיום, בעולם הזה, הוא העת לצשתם, ולא קקרי, בעולם הבא, לצשתם, שאין קיום מותר לאחרי מיתה. עוד יש להפסיק, היום לצשתם, וקקרי קפא דקריין, וכאמור שאין הצדקים מקבלים שכרם בעולם הזה.

אקר רבי חגי ותימא וי-יש אומרים שאמר ואת רבי שפאניו בר קאקרי, פאי דקריב - מה היא כונת הכתוב (פסו) וי (א) אקר אפסין לישן רבים, הלא אקרי אפסין קפאניו דהו יהיה צורך לומר, שמשמעו הוא שמאריך את כעסו ואינו נפרע מיד. אלא ממה שנכתבה תורה 'אפסין יש ללמוד שהוא לשון פנים, שמאריך פניו, והיינו אקר אפסין דקריין, שמאריך להם את פניו השחוקות ואינו משלם שכרם מיד, ואקר אפסין דקריין, שמאריך להם את פניו הנועזות ואינו נפרע מהם מיד.

*

טעם במשנה: רבי יהודה אומר, לא אמרו שפסי ביראות מחירים את השלטון בשטח שביניהם בכל גדול שהוא, אלא רק אם השטח הוא גדול מן בית סאחיס וכו' - מקום זריעת תבואה בשיעור סאחיס, שהוא שטח של כמה אמה על חמישים אמה, שעתה על ידם לסלול כאשר השטח גדול יותר.

הגמרא מוברת את דברי רבי יהודה: איבא דהו - נסתפקו בני הישיבה, האם השיעור בית סאחיס שאמר רבי יהודה, בבור ופסין קאקאר, שאין פסי ביראות מחירים אלא כאשר כל השטח שביניהם, כולל הבורין והמקום שבינו לפסים, שהוא שתי אמות, מגיע לבית סאחיס בלבד ולא יותר. או דיקא שיעור בית סאחיס שאמר, בבור וילא פסין קאקאר, שמה שאמר הוא שאין פסי ביראות מחירים אלא אם שטח הבור מגיע עד לבית סאחיס ולא יותר, ומה שמחוצה לו אינו נכלל בחשבון, שאף אם יש סאחיס בבור לבור, מותר השלטון בין הפסים, אפילו שהשטח שביניהם כולו, הבור ומה שמחוצה לו, מותר מבית סאחיס.

הגמרא מביאה את צדד הספק: הטעם שלדעת רבי יהודה אין פסי ביראות מחירים אלא עד שטח של בית סאחיס, הוא מפני שאם יחיר שטח גדול יותר, אפילו שמא יבוא אדם להחיר את השלטון גם בקרפף הגדול מבית סאחיס, ומעתה יש להסתפק, האם אקרי נבא בבור, כלומר, שמוחצות הבור הוא עשוי ללמוד להחיר בקרפף, ועל כן אין סברא לומר שלא יועילו פסי הביראות אלא כאשר הבור עצמו גדול משיעור בית סאחיס, שמא ילמד מכך להחיר גם בקרפף בשיעור זה, ואילו כאשר בבור עצמו אין יותר מסאחיס, אף שהשטח סביב הפסים בקרפף הבור גדול משיעורו אין לחשוש, ולא נקריין [ואין] אנו גורמים דיקא אמי אציהלפוי - שמא יבוא לסלול יותר מבית סאחיס בקרפף וקאקאר - בקרפף הגדול מבית סאחיס, לפי שאין הוא עשוי ללמוד מכאן להחיר שם, או דיקא, אקרי נבא בבור בורקין, ויהיו 'שחרות בערב' מרוב על שחרית וערבית. כ. נאמר (פסו) וי (א) נותן לבחמה לחמה לבני ערב אשר יקראו, שהעורב אכזר על בניו ואינו מספק להם את מחנותיהם, והקביה' מפיין להם ויתעשר וינכסו לתוך פיהם ויתנום מהם. וי (א) ריש ריש, ריש ריש - עד הכא שיעור חור, שהם לא ישתין לטותו ולרשעותו פה. ד. אפאקרי דרשיתו אלו חובא און אבן הדרות לעיל (א) אדוות המלך לנדיקם ולרשעותם. ה. על כחז נאמר כי ריש בימא (ד. יחסי). ו. אלא שרם שדור להם לעולם הבא. ז. וזכ מי שטח ערבי שבת איכל בשבת ונבדה (א) ד. ריש ריש אלו. ז. וזכ מי שטח חור, שיהיה ערץ לטוב בחשבה. ויחסי (א) ויחסי. ח. שיהיה של אמה אמה על חמישים אמה, שהוא 3,000 אמות מרובעות. י. כ. נאמר בספק, שחשש הוא שמא יבוא להחליף ולהחיר

א. היינו 'שחרות בערב' מרוב על שחרית וערבית. ב. נאמר (פסו) וי (א) נותן לבחמה לחמה לבני ערב אשר יקראו, שהעורב אכזר על בניו ואינו מספק להם את מחנותיהם, והקביה' מפיין להם ויתעשר וינכסו לתוך פיהם ויתנום מהם. ז. ריש ריש, ריש ריש - עד הכא שיעור חור, שהם לא ישתין לטותו ולרשעותו פה. ד. אפאקרי דרשיתו אלו חובא און אבן הדרות לעיל (א) אדוות המלך לנדיקם ולרשעותם. ה. על כחז נאמר כי ריש בימא (ד. יחסי). ו. אלא שרם שדור להם לעולם הבא. ז. וזכ מי שטח ערבי שבת איכל בשבת ונבדה (א) ד. ריש ריש אלו. ז. וזכ מי שטח חור, שיהיה ערץ לטוב בחשבה. ויחסי (א) ויחסי. ח. שיהיה של אמה אמה על חמישים אמה, שהוא 3,000 אמות מרובעות. י. כ. נאמר בספק, שחשש הוא שמא יבוא להחליף ולהחיר

עושיין פסין פרק שני עירובין

כב. [ב]

שְׁלוֹשׁ תְּרֵיבִּי יָקָדְוּ. וסבבה הגמרא, שמהללוקם שר ר' יהודה וחכמים אהב ור' יהודה הרבים מבטל מחציה, שרבי יהודה סבר שאף שהרבים עורכים בין היתר הבתים, אינם מבטלים את המהציה של הלוח והקורחיה, ואילו חכמים מליקולן הרבים מבטל את המהציה של הלוח הקדורה, ואם כן **מִשְׁאֵי דְרֵבִּי יוֹדְקָה** יִתְקַדְּוּ - יתקדו שרבי יהודה וסוסייה ואת אה, שכלב משנתו סבר שרבי יהודה השליקולן הרבים מבטל מחציה, ואילו בכריתיהם במזרח של שרבי יהודה מליקולן הרבים אינו מבטל מחציה, וכן **מִשְׁאֵי דְרֵבִּנָּה אֶתְרֵבֵּנָה** - קשה שרבי חכמים, שחכמייהם סוסייה את אה, שכלב משנתו סבר שחכמים השליקולן הרבים אינו מבטל מחציה, ואילו בכריתיהם במזרח של שרבי יהודה מליקולן הרבים מבטל מחציה.

[illegible]

הגמרא דנה האם ארץ ישראל נחשבת לרשות הרבים: אָמַר רבִּי יוֹנָתָן בֶּרֶךְ
 בְּסוֹף אֶמֶר רַבִּי יוֹנָתָן, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין חֵיבִין עֲלֶיהָ מִשּׁוּם רִשּׁוֹת הָרִבְרִים,
 לְמַדּוּר מִתְּחַלְּטִלֵּיהֶם דְּבִי אֵינֶם עוֹרְכִים לָהּ אִסּוּר לְשׁוּל אֲרֻבַּע אֲמִתִּים בְּרִשּׁוֹת
 הָרִבְרִים. מִמֵּאֵת הִגְמֵרָא אֵת דְּבָרֵי רַבִּי יוֹנָתָן, מְסַפֶּרֶת: תָּחִיל – יֵשֶׁב רַבִּי יוֹסִי בְּבֵית
 מִדְּרֹשׁ וְהָאֶמֶר: לֵית הָאָרֶץ שְׁמִימָא וְאֵת אֲוֵתָהּ מִימֵרָא שְׁאֵמֶר רַבִּי יוֹנָתָן,
 שְׁאֵינִי יִשְׂרָאֵל אֵין חֵיבִין עֲלֶיהָ מִשּׁוּם רִשּׁוֹת הָרִבְרִים. אָמַר: לֵית אֵינִי אֶמֶר
 שְׁאֵינִי יִשְׂרָאֵל – מִהוּ הֵטַעַם בְּרִין דּוּ שְׁאֵמֶר רַבִּי יוֹנָתָן.

ציור ב

הרבים, אל מחוץ לפסים, שהרבים הצוברים בין הפסים, מבטלים את המחיצה, ו**הקבצים אומרים, אינו צריך** לסלק את רך הרבים מבין הפסים, משום שאין בקיעת הרבים שם מבטלת את המחיצה.

★

גמרא הגמרא מביאה מיטאש של רבי יוחנן ורבי אלעזר על המשנה, ומבארת את שיטתם - רבי יוחנן **אמר רבי אילאי דפסרי פרוקלידל** - אמר שניתח, **בין** בדברי חכמים שבמשנתו שאמר שאין צריך ללוש לא דור הרבים מבין הפסים, הדייקך התנא, כמה גרול בוסן **יש קהילות**, שאין המחיצות מתכללות משום רוב הכוכבים בהן, תמהה הגמרא- **בין ואפיורי ליה**, כלומר, שבמשנות כל האומר **בין הדייקך**, טובר הוא שהכל כדעה זו שהוא מפרשה⁹⁸, וקשה, וכי ניתן לומר שרבי יוחנן סובר בחכמים שבמשנתו, שבקיעת רבים אינה מבטלת מחצית, ותאמר **בין בר בר קנה אפטר רבי יוחנן, שירושלמי אצלם** [היינו] **דתתומיה נגלות** **אשר רבי יוחנן, בקיון טימן ראש הקהל**, כלומר, שהשלטון ברחובותיה ארבע אותו היה עובר על איסור לשבח באוריותא⁹⁹. ואף שירושלים היתה מקפת חומה, וחומה לא יחתה יכולה לשבח במקוץ, בין שהרבים שנכנסו בשער העיר, ביטלו את המחיצה, היו שטובר רבי יוחנן שקיעת רבים מבטלת מחציתא¹⁰⁰ **מתנית** הגמרא **אלא, בין ולא בגיירא ליה**, כלומר, מה שאמר רבי יוחנן **בין הדייקך** כחול של מחיצות, אמר כי לדעת חכמים שבקיעת הרבים אינה מבטלת מחצית, אך הוא עצמו סבר שכלכה בין יהודה, היכלתה הרבים מבטלת מחצית.

★

[illegible]

ציור א

[illegible][illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

כב: [ב]

שאין הילוך הרבים מבטל את המחיצה¹¹, וקשה לרבא שאמר שלרבי יהודה אף מקום שאינו נוח להילוך, הילוך הרבים מבטל את המחיצה.

מחצית המזרח: א - באמת לרוב יתורה הילוך רבים גם במקום שאנו נוח להילוך מבטל את המחצית, המשנה שמרה שמי שיש בור אחד וזהו דיוקן, נחשב רשות היחיד לענין השבת, **שְׁבִינָה** היא, אמר שכתבוהו זאת המשנה, ואם משום שישלוש תריסין **פְּסוּטָא** **מַשְׁכָּה** זה שהוצרכה המשנה להשיעור שמבואות אלו נחשבים רשות הימים לענין שומאה, ואכן שאמרה דין זה, אמרה המשנה שנחשבים הם רשות היחיד לענין שבת.

המראה מביאה קרישה נוספת על רבא: **תא שִׁטְעָה**, שנית במשנה (ספח פ"ז מ"ח), **שִׁטְעִי בֵּית יִצְחָק** - שביב המסוק לעני גלגל, והוא שביב בבה וקוף מחמא"ר. **יִצְחָק** - וכן שאר המעלות הדומות שביביל, אלא ה' היה ע"י נחשבים **בְּיָמֵי הַיְיָ הַזֶּה עֲנִין שִׁטְעָה**, ורשות **הַרְבֵּים** לענין **סוֹאָה**, ומבטאת המעלה את דברי המשנה: **וְאִתָּוָה שִׁטְעִי בֵּית יִצְחָק** - כלומר, כמה תהיה המעלה קופה, ותחשב שעות היחיד לענין שבת. **אֲתָרִי רִבִּי** - אמרו בבית מדרשו של **רַבִּי יִנָּאי**, שהשיעור נ"ה הוא, **כִּי שְׂאֵי הַקֶּבֶד כִּי לְיִצְחָק קָחָה שִׁטְעָה חֲמִידִי**, ור"ל [ולר"ל] **לִפְנֵי סְרְדֵיהֶם** - שר הממונה לעשות דף באיירוסות^[10]. ומבטאת הנגרא את הקשיא: **כִּי** - כדעת מי שניהם שוים, וזו, **אִתָּרִימָא** - אן נרצה לומר, שמשהו זו היא כדעת **רַבָּנָן** שבמשנתנו, שסבורים שבספסי ביירות אין הילוך הרבים מבטל מחיצה, **מַעֲתָה** - מעתה יש לפתוח, ויִצְחָק הָתָם **נִתְיָחָה תְּשִׁיבִישְׁתָּא** - שאם שם, בפסי ביירות, אף שהוא מקוט ששונה להלך, נ"ה הַקֶּבֶד, **שֶׁאֵל אֲתָר רִבִּים וְקִטְעִילֵיהֶם שֶׁהוּא סְרְדִימָא, וְכֵאָן** - כאן, בשביב בית הגלגל, **לִפְנֵי נִתְיָחָה תְּשִׁיבִישְׁתָּא** - שהם מקוט שאינו נ"ה להלך. **כִּי כִּי שֶׁן הוּא**, אין הילוך הרבים מבטל מחיצה, ולמה הוצרכה המלה **לְהַשְׁמִיעֵנוּ** שנחשב מקוט זה רשות היחיד לענין שבת. **אֲתָר יִנָּאי** - המראה ודאי, משנה זו כדעת **רַבִּי יְהוֹשֻעָה הָיָה**, שבספסי ביירות אמר שהילוך הרבים מבטל את מחיצתו, וכאה הוצרכה לומר, שמה שאמר רבם היהודי שהשליחן מבטל את המחיצה, אין זה רק בפסי ביירות משום שההילוך רבין נה, אבל שביבית בית הגלגל, שהוא מקוט של נ"ה להלך שם, מדה בבית יהודה שאין הילוך הרבים מבטל את המחיצה, וקשה לרבא שאמר שר"ל יהודה אין במקום שאינו נ"ה להלך, הילוך הרבים מבטל את המחיצה^[11].

מותרת הנמורה: אמר ר'הוה רבא לרובחא, שביבין בית יצחקא קאמריה - ובי
מקשה אחא עלי מהא שאמרה המשנה בשבילי רות הגלגל נחשבים רשות
היחודי נחשב שכתה, והלא הטעם שהם נחשבים רשות היחיד, ומה משום
ההורשע שבגלוי למשרא את הארץ, ואובי יצחקא קיה, וכשתחיל את הארץ
לישראל, עמד ואמין קדם דרביס ואבסיא -[מסילה שהולכים הם מעיר
לעיר]- והנין שתקין דורביס ומסילות אלו לא יחלו מסוריס ליחידים, אלא
היו שביסין לרבים שיכולו לבת להם, וכל דייחא ודיחא שביסא - כל
מקום שהילכו נוח, בקרה קרבים שימשם להם לדרבים, וכן דיבא קלא
דיחא שביסא - וכל מקום שהילכו אינו נוח, בקרה קרדיה, ומשום
כל מצלה תקופה בארץ ישראל, אחאור שאח הילוכה נוח וידעיס נוח שניתנה
בנחלה ליחיד, ובזה מרע אינו שסבור רבי יהודה שאח הילוכה הרבים בה מבטל
מחזיקיה¹⁰, ולא אמריה שדעת רבי יהודה חייבים על מעלות משום רשות
הרבים, וכי במעלות שבחזון לארץ, מצינן שאח הם מסוריס ליחיד, טובי בהם
רבי יהודה שהילכו הרבים מבטל מחזקה.

★ ★ ★

מישנה שנינו במשנה הקודמת שזכרנו תקנו לעשות פסים סביב בורות המים כדי שהמקום שסביבות הבור יתחב רשות היחיד, בכדי שיוכלו לנאוף מים מן הבורות והשקוה את הכמות של עולי רגלים. עתה המשנה תבאר איש חלוק בזה בין שהמים מכתנים בו לכין בור הנובע מים חיים, וצדו יחבאו ששה חלק בזה בין מקום של חזי המים של רבים.

אָפּד - ה'רין שוה כבֿור הַרְבִּים - ששיך לרבים, וּבאַר הַרְבִּים, וּבאַר
הַחֵיד, שכל אלו עוֹשִׂין דָּעֶן חֲסִין בכדי שהמקום שסביבם יחשב רשות הייחוד
ויוכלו לשאוב מהם מים ולהשקות את הבתמות. אַבֵּל לְבוֹר הַחֵיד, עוֹשִׂין

מבטל את המחיצה, וקשה לרבא שאמר שלרבי יהודה אף מקום שאינו נוח להילוך, הילוך הרבים מבטל את המחיצה^[ט].

תורת האמא: א' - באמה לרוב יהודה הילוך רבים גם במקום שאינו נוח להילוך מכסל את המהצצה, והמשהה שפארה שחצר נכנסים ליד כור ויוצאים ליד שרת היחיד היא לעצן שבת, **יבצמ** יש לומר שרובא **האנא**, וכובאמה לשית רבא וכן התורכה המשהה להשמיעו עז זה, זמה שכתבה זאת הוא משום **שראית קריבים** **קטופה אצקריא** **יח** - שהורכה להמשהה, שחצר זו נחשבת רושה הריס לעצן קטומה, ואגב שכתבה וידן זה, ככתב אף את הדין שנחשבת היא שרת היחיד לעצן שבת.

המגורא מביאה קריאה נוספת על רבא: **תָּא שְׁמִיעַ**, שנינו במשנה (ספסות פ"ז מ"ה), **מְבֹאֵרֵי יְצִיּוֹת** [התחתונות] **בְּבֵרוֹת** - מִפְּרוּת עֲנֻלוֹתֵי, **שְׁחִין** מִפְּרוּת אֲרוֹכּוֹת יְצִיּוֹת, **קִבְּלֹת** - מִפְּרוּת מְרוֹכְבֵּי וּמִקְדָּה, הָרִי הָיָה נִשְׁתַּבֵּחַ **שְׁלוֹשׁ קִמְיָד לְעֵינֵי שְׁכֵת**, מֵשׁוּם שֶׁאֵין הָרִבִּים הַזֵּהוּרִים בָּהֶם מִטְּמֵלִים אֶת הַמְּחִיצוֹת, **אֲרֻשׁוֹת הָרִבִּים לְעֵינֵי מִקְדָּה**, שֶׁסֶּפֶק טוֹמְאָה שִׁמְעָא בָּהֶם הִיא שְׁדוּד כִּיךְ סֶפֶק טוֹמְאָה בִּרְשׁוֹת הָאֵין. וְקֹדֶם שֶׁנִּמְאָרָה הַמְּגִירָה אֶת הַמְּחִיצוֹת, מִבְּאֵרֵי הַמְּגִירָה אֵין הַמְּשַׁעַר לָהֶן. מֵשַׁעַר מוֹדֵה, שֶׁהַמְּחִיצוֹת הַמְּשַׁעֲרוֹת מִבְּאֵרֵי הַבְּרוֹת, וּמִשַּׁעַר הַמְּגִירָה **מְבֹאֵרֵי יְצִיּוֹת קִבְּלֹת דְּתַקְּףָה** - וְכִי נִעְלָה כִּדְעוּת שִׁכּוּנֵת הַמְּשַׁעַר הִיא לְמִבְּרֹאוֹת שֶׁנִּמְצְאִים בְּחוּךְ הַבְּרוֹת, הָרִי לֹא שִׁיךְ דָּבָר כִּזֶּה שִׁיבֵיהָ מִלִּבִּי בְּחוּךְ בֵּר, **אִי אִי** אֵין כִּוּנֵּת הַמְּשַׁעַר הֵאָּה, לְמִבְּרֹאוֹת הַמְּפִתּוֹת **שְׁדוּדֵי** כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא אַחֵר לִשְׁמֵי עוֹמֵר בָּהֶן אֵין שִׁיחַ אֶם מִעֲרָה, וְנִשְׁחָרָה **בְּבֵרוֹת** לְמִבֵּר לְכּוֹחַ הַמְּשַׁעַר, מִקּוֹם צֶר שֶׁכֵּר עוֹרִימֵם הוֹרִיבִים נִצְוִי בֵּין, וְנִאֲמָרָה

צִיּוֹר ב

המשנה, שמבי זה נחשב לרשות התידי לענין שפּת, וְלִשְׁוֹת הַרְבֵּים אֲנִי
 שוֹקֵלֶנָּה וְנוֹמֵרֶת הַמִּזְרָא אֶת הַקִּישִׁי: קִי - כִּדְעַת מִי שֶׁהוּא מִשְׁנֵה זֶה אִי־יִקְרָא
 אֶת רֵצֵה לומר מִשְׁנֵהוּ זֶה כִּדְעַת רֵצֵן וְכִמְשֻׁנֵּהוּ אֵין, שִׁמְרֹכִים שִׁכְפִּי
 כִּדְרֹת אֵין הִילֹךְ הָרִבִּים מִבְּטֵל מַחֲזִיתָם, וְשֹׁמֵן כֵּן אִמְרוּ בִּמְשֻׁנֵּה שִׁנְחָשׁ
 הַחִבֵּר שְׁוֹת הַחִדֵּל לֵעָשֵׂן שֶׁבֶת, הִלְשָׁה - מִנְּתָה שֶׁיִּמְחוּ, וְכֵן הָיָה הַקֵּץ הַיְּנִיקָה
 הַיְּשִׁישִׁי־מֵיָּה - שֶׁאֵין שֶׁכֶּסֶף בִּירוּתָא, שֶׁהוּא מְקוֹם שֶׁנֶּחֱלֵה לְחֹלֶךְ, כֵּן אֲמָרִי
 אִמְרוּ הַחֲכָמִים לֹא אֲתוּ רָבִים וְקִבְּלִי דָּהּ - שֶׁאֵין הִילֹךְ הָרִבִּים מִבְּטֵל אֵין
 הַמְחִיצָה, הָקָם - כֵּן בְּכִמְי שֶׁיִּשׁוּ בְּכֵן בִּכְחוֹז מִצְדִּירוֹ, וְכֵן אִי־יִקְרָא תַּשְׁמִיכָה־מֵיָּה
 שֶׁהוּא מְקוֹם שֶׁלֹּא נֶחֱלֵה לְחֹלֶךְ, כֵּן שֶׁלֹּא נִשְׁאָר בְּכֵן הַדּוּר כִּדְ מְקוֹם דֵּךְ
 שֶׁנִּתֵּן לְעֹבֵר בִּי, לֹא קֵץ לִשְׁנֵי הוּא שֶׁאֵין הִילֹךְ הָרִבִּים מִבְּטֵל אֵת הַמְחִיצָה,
 וְלֹמֵה הַזִּרְזִינָה הַמְשֻׁנֵּה הַלְשִׁיעִינֵן שִׁנְחָשׁ מִבֵּי זֶה רְשׁוּת הַחִדֵּל לֵעָשֵׂן שֶׁבֶת.
 וְכֵן אִי־יִקְרָא - אֵלֵּא, מִשְׁנֵה זֶה כִּדְעַת רֵצֵן וְכִי־יִקְרָא הֵי, שִׁכְפִּי בִּירוּתָא
 שֶׁהִילֹךְ הָרִבִּים מִבְּטֵל אֵת מַחֲזִיתָם, וְכֵאֵל הַמְשֻׁנֵּה לומר, שֶׁאֵין שִׁכְפִּי בִּירוּתָא
 אִמְרוּ רַבִּי יְהוֹדָה שֶׁהִילֹךְ הָרִבִּים מִבְּטֵל אֵת הַמְחִיצָה, אֵין זֶה מִשְׁמוֹ שֶׁהִילֹךְ
 בָּחֵם כֵּן, אֲכַל מִכֵּי זֶה, שֶׁהוּא מְקוֹם שֶׁלֹּא נֶחֱלֵה שֶׁן, מִדּוּר הֵי הַיְּהוּדָה
 וְכֵן אִי־יִקְרָא - אֵלֵּא, מִשְׁנֵה זֶה כִּדְעַת רֵצֵן וְכִי־יִקְרָא הֵי, שִׁכְפִּי בִּירוּתָא

[illegible]

עושיין פסין אלא קבאר הרבים בקבר, שלא התיר לטלטל על ידי פסים, רק כשיש שני טעמים להתיר, גם שיש שם באר, וגם שהבאר הוא של רבים, וצ"ע, כלומר, לבור של רבים, ובור ובאר של יחיד, עושיין טביב להם חגורה - היקף של חבלים, קבוצה צפורה פסחים, וחבלים אלו דינם כמחיצה.

*

19 סביבו קהיצה גבוהה צפורה פסחים, שלא התיר חכמים להוציא ממנו למקום שסביבו על ידי פסים, משום שחששו, שאף לאחר שיכלו המים מהבור, ימשיכו בני אדם לטלטל בין הפסים, אבל בבור של רבים, אין לחוש לכך, כיון שהרבים מזכירים זה לזה שכלו המים ולא יבואו לטלטל שם, וכן בבאר של יחיד מותר לטלטל על ידי פסים, כיון ששם היא מקום נביעת המים, ואין המים כלים שם לצולם. דברי רבי עקיבא. רבי יהודה בן קבא אומר, אין

(מ:) דהיינו שנותנים שלשה חבלים זה למעלה מהו, ובין החבלים יש רוחות של מעט פחות משלשה טפחים, וכן החבל התחתון רחוק מהקרקע מעט פחות משלשה, שכל ארץ פחות משלשה, נחשב כסתום מדין לבד, ושלשות החבלים יחד, יש בהם עובי של טפח ומעט יותר, כדי שיהיה הכל יחד עשורה טפחים. וכחב החיטב"א (רי"ב גא), שרבי עקיבא שאמר שלבור של יחיד עושה מחיצה, ולא אמר חגורה, סובר שלא התיר לטלטל על ידי מחיצה של חבלים, אלא צריך מחיצה שיש בה גם שתי וגם ערב, כלומר, שיעמיד בנוסף לחבלים קנים שאינם רוחקים זה מזה שלשה טפחים. אבל החתופת (רי"ט גהי"ט) פירשו, שתורה חיינו מחיצה, וכחב רבינו יהונתן (רי"א גה"א), שביין שצריך לעשות לה מחיצה מארבע צדדים, קוראים למחיצה תורה. ל' עוד דעה מביא לל' (י"א) בבביתא, שפסים מחירים אפילו בבור של יחיד (ראה מדרש"א (פ"א ע"א) ע"א).

ה. ובאותה שעה כבר אין הפסים מחירים לטלטל שם, שאין הפסים מחירים רק מחמת המים, וכשכלו המים, חזר הדין להיות ככל דעות הרבים, שאין הפסים מחירים לטלטל ביניהם. ב. רש"י (רי"ט מ"א), דאם בתפארת ישראל (י"א ט), שכתב, שאין הפירוש שבשעה שיבואו לטלטל בין הפסים, חסרו זה לזה שכלו המים ואסור לטלטל שם, שכן כל זמן שאין הרבים עוסקים יחד באותו דבר אין אומרים שמוכרים הם זה לזה כמבואר במסכת שבת (י"א), אלא חסירוש הוא שבכל ימית התחיל חסרו זה לזה שאסור לטלטל בין פסים אלו. כח. ביאורו החתופת (פ"א י"א, ע"א - ע"ב), שהטעם שרבי יתירה בן בבא אין מפלאים מבור של רבים, אף שאין לחוש שילטלו אחר שיכלו המים, הוא מהטעם שאסור לעיל (פ"א), שלא תתיר אלא במים שראיים לאדם, ובבור המים מתעפשים, ואדם ראיים כל כך לאדם. ודאם לעיל (פ"א) מה שהטעם בזה, כט. רש"י (רי"ט גהי"ט) פירש, שתורה חיינו היקף של חבלים, ומבאר במשנה לעיל

וְעַד דָּוִן בְּהִלְכּוֹת מַחֲצוֹת שַׁבָּת אֶפְרָיִם רַבִּי יִחְיֵהוּ בֶן בִּקְאָה, הִקְדִּים -
מִקּוֹם שׁוֹרְעִים שֶׁ יִהְיֶה, וְיִקְרָאָם, מִקּוֹם גְּדוֹל מִחֵין לַעֲרִי, שֶׁשִּׁיחַ לְהִינָח
שֶׁנָּה, שֶׁעֵצִים, יִשְׁקֶן - וְגִדְלָם הָיוּ בְּשִׁבְעִים אֲשָׁר וְיִשְׂרָאֵל - כְּלוּמַר, וְעַד שִׁיחַ
מִעַץ פָּחוֹת מֵאֲמָה, הָיוּ אַרְבַּעַה טַפְחִים, עַל שִׁבְעִים אֶפְרָיִם וְיִשְׂרָאֵל,
בְּהִקְפּוֹסוֹת קָדֵר גִּבּוֹר שֶׁהָיוּ מִשְׁפָּטִין בְּתוֹכָם כִּדּוּ שִׁיחַ הַחֵדֶר,
וְיִקְרָא שִׁבְעָה אֲשָׁר וְיִשְׂרָאֵל - סוֹכֵה עֲשׂוֹתֵיהֶם לְשׁוֹמְרֵם, כִּי שִׁיחַ בַּה
יִהְיֶה - בֵּית שְׁדֵרִים בּוֹ, אוֹ שִׁתָּהָם סְבֻכָּה לְעִירָם, שְׂכִין שְׁהִיא סְבֻכָּה
לְכֹחֵהּ, וְעַתָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ שֶׁ חָרִיר, הָיָה דָּוִן כִּמְרֵ שְׁדֵרִים שֶׁנָּה, שֶׁסִּכּר בַּה יִהְיֶה
כִּי בָבֶה, וְעַתָּה חֲמִישִׁים, שְׁאֵף מִקּוֹם שְׂאֵנוּ גְדוֹל יוֹתֵר מִשְׁבֻּעִים אֲמֵה וְשִׁדְרִים,
לֹא יִהְיֶה רִבּוֹ כִּרְשׁוֹת יִחְיִידוֹ, רַק אֵם הֹקֵף לִירֵדוֹ, כְּלוּמַר, שֶׁהַמַּחֲצוֹת מִשְׁמֶשׁוֹת
לְדוֹר בְּהִים, כִּי רַבִּי יִחְיֵהוּ אֶפְרָיִם, אֶפְרָיִם אוֹ אֵם אֵין בָּהּ - וְכִקְפּוֹר אוֹ בִּנְיָה,
אֶפְרָיִם אֶפְרָיִם - חֲפִידָה עֲגוּלָה, יִשְׁרָאֵל - חֲפִידָה אֲרוֹנָה גִּדְרָה, וְקִרְבָּה - חֲפִידָה
מִקְרוֹחִים, כְּלוּמַר, שֶׁשׁ בַּה אַחֵר מֵאֵל, מִשְׁפָּטִין בְּתוֹכָם כִּדּוּ רְשׁוֹת יִחְיֵהוּ,
עַל שִׁבְעִים אֶפְרָיִם, אֶפְרָיִם אוֹ אֵם אֵין חֲסֵת מִשְׁפָּטִין לְעֵל, לְעֵל, שֶׁלֹּא
נִעְשֶׂה הִתְקַף בְּכִשְׁלֵי יִחְיֵה, לֵכֵל, אוֹ אֵף עַל פִּי מִשְׁפָּטִין בְּתוֹכָם כִּדּוּ רְשׁוֹת
יִחְיֵהוּ, וְיִקְרָא שִׁבְעָה אֶפְרָיִם וְיִשְׂרָאֵל עַל שִׁבְעִים אֶפְרָיִם וְיִשְׂרָאֵל,
כְּלוּמַר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה הִתְקַף גְּדוֹל יוֹתֵר מִשְׁבֻּעִים אֲמֵה וְשִׁדְרִים עַל שִׁבְעִים אֲמֵה
וְיִשְׂרָאֵל.

המשנה מביאה עוד מחלוקת תנאים בדון קרפף וגינה שאין בהם שבעים אמה וישריים על שבעים אמה וישריים: **רבי אֶלְעִיָּזֵר וְאֶלְקָר**, גינה וקרפף שאין בהם שבעים אמה וישריים על שבעים אמה וישריים ולא להוקף לרישה¹⁷. **אם חתך אֶרְבָּעָה וְיָמָר עַל בְּתוּקָהּ**, כלומר, שלא היה ארבע וחזקה שיש, אלא אם היה ארוך יותר מהצד השני, **אִפְשָׁיו** אם הוא ארוך יותר דל **בְּתוּקָהּ אִתָּהּ**, יותר מ**אֶפְשָׁיו** **בְּתוּקָהּ** יותר מארבע אמות, ואפילו אם אין שטחה מרובה יותר ממקום של שבעים אמה וישריים על שבעים אמה וישריים, משום שלא התייר בחמסם להטיל בכקום שאין בו שבעים אמה וישריים, אלא כשהוא בצורה מרובכת¹⁸. **רבי יוסי אִפְשָׁיו** אם **אֶרְבָּעָה** הוא **שָׁנִים בְּתוּקָהּ** ו**מְרֻבְּתָהּ**, **מְרֻבְּתָהּ** בתוכה כדן רשות הדין¹⁹.

[illegible]

מכארת הגמרא: וצריבא - והוצרן שמאל להשמיענו את שתי המימרות
האלה, ונא אשמינן - ונא היה שמענו שמאלך ששקלנא קרבי ונא ונא
מן קרבי, ונא אשמינן - היית יכול לומר, שרוב יהודה בן בבא סבור דקרבי
אשמינן כפונקס - שכל שהוא מקום של רבים, התירו לטלטל בו על ידי פס
מימרות, ואפילו בבד של מים מכנסים, ונא קרבי - ומה שאמר רבי יהודה
בין בבא, שאמר פסס אלא לקרבי תרביס, אמר כן ונא אשמינן קרבי
אשמינן - להוציא מהם שמר רבי עקיב, שפסס מרגלים עז בבא של חזיר,
ובא רבי יהודה בן בבא לתלוק עליו ולומר, שאף בבא לא התירו אלא
לרובים, ונא אשמינן - ון - השמינו שמאל במה שאמר רבינא הוצרנא
אשמינן ונא לקרבי פסס חיים, שאף במקום השיק קרבי לא התיר רבי
יהודה בן בבא רב בבא ולא כבוד. ונא אשמינן ונא רתא המימרא שלא
התירו פסס מיראת אלא לקרבי תרביס, ונא אשמינן - היית יכול לומר,
שנשכח באר חיים מתיר שמאל, ונא אשמינן - בין בבא דקרביס, ונא אשמינן
ובין בבא דתרביס, ונא אשמינן - ון - לכן השמינו שמאל שקלנא קרבי
והיה בן בבא, ונא אשמינן אלא התירו אלא רבי, שכל בבא של רבים, ונא בבא של רבים.

★ ★ ★

משימה מן התורדות, כל מקום שהוא מתוקף מחציתו, אף אם הוא גדול מאוד, שותף היחיד הוא, ומותר לסלול כבול, וחובמים גורו שנקום שהוא גדול יותר משבעים אמה וארבעה טפחים על שבעים אמה וארבעה טפחים, שהיא רומה קצת לרשות הרבים, לא היה דיו ברשות היחיד, ונחלקו נתנים

[illegible][illegible]

הרבים שעוברת בין פסי ביראות, צריך להטות את הילוך הרבים אל מחוץ לפסים^ל, ולא שתני - ולא הביאה המשנה את דבריו בלשון ויחד^ל.

מרתצת הגמרא: אכן שייך לומר יצור, גם כששתי הזוהרות אינן עוסקות
בדבריהם ענין, וקצתם, שם, בדברי רבי יהודה, השפע שלא אמרה המענה יצור,
והוא משום דאשקיהו רבן - שדברי חכמים מפסיקים בן דברי רבי יהודה,
בשכח מלשון הוראשנה אתו דברי רבי יהודה, הנבאה המשנה את דברי חכמים
שולקין עליה, אבל קצת - כאן, בדברי רבי יהודה בן בנאי, לא אשקיהו רבן
אלו הוסיפו דברי רבי יהודה בן בנאי על ידי דברי חכמים, ומשום כן אמרה
המענה יצור.

מקשה הגמרא: וְכֵן הִיא דְּאַסְקִיקָהּ בְּרָגָן, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוֹפְסֵקוּ דְּבָרֵי
תָּא עַל יַד דְּבָרֵי חֲכָמִים שֶׁנֶּחֱלָקוּ עֲלֵיהֶם, אִין חֲקִינֵי, אִין הַמְשָׁנָה אֲמֹרֶתָּה וְיַעֲזִיד,
וְהָאֵם, וְהָרֵב וְכֵן אֶלְיָאָרֵן דְּסוּבָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּמַסְכַּת סוּכָה (ב),
וְאֶסְקִיקוּן בְּרָגָן, שֶׁהוֹפְסֵק דְּבָרֵי עַל יַד דְּבָרֵי חֲכָמִים, וְקָטְנֵי וְיַעֲזִיד, וְאִין
שֶׁ עַל פִּי כָּן אֲמֹרֶת הַמְשָׁנָה בְּדִבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים וְיַעֲזִיד, מִתַּנְתֵּי הַגְּמָרָא: חֲקִינֵי –
בְּשֵׁם בְּסוּכָה, בְּיִלְיָתָהּ הִיא דְּאַסְקִיקָהּ, חֲכָמִים הוֹפְסִיקוּ אֵל דְּבָרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר
בְּעֵצֵיכֶן וְדְּבָרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, כָּאֵן זֶה נִחְשֵׁב הַפְסֵק שֶׁלֹּא יוֹכֵל לומר דְּבָרֵי
הָאֲחֵרוֹנִים וְיַעֲזִיד, אֲבָל חֲקִינֵי, אֲבָל חֲקִינֵי – בָּרַבְרָא בְּרִי יְהוֹדָה, גְּזִילָתָא אֲחֵרִיתָא
אֶסְקִיקָהּ – חֲכָמִים הוֹפְסִיקוּ אֵת דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹדָה בְּעֵינֵי שֶׁלֹּא יִכְרַח רַבִּי
יְהוֹדָה, שְׂרָבִי יְהוֹדָה יִכְרַח לְגַבִּי פְּסִי בִּירוּתָא, וְחֲכָמִים יִכְרַח גַּם לְעֵינֵי גִמָּה
וְקוֹרְפִין דִּיר וְסוֹרֵלִי, וּמֵשׁוּם כֵּן לֹא יִתֵּן לומר דְּבָרֵי יְהוֹדָה הָאֲחֵרוֹנִים
יִכְרַח.

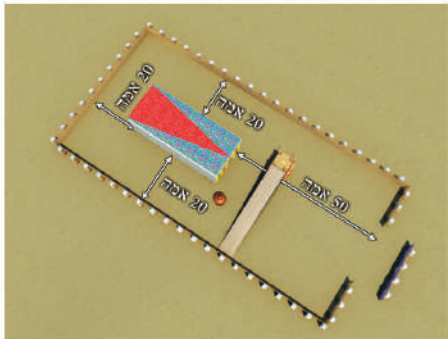
שנינו במשנה: רבי אקיבא אומר, אפילו אין בה [בבניה או בקרפף] אחד מאלו הדברים שאמרו רבי יהודה בן בבא ורבי יהודה, קטלם עליו בתורה כדון רשות היחיד.

המשנה מביאה דעה שהולקת על כל דתנאים המוזכרים עד כאן: **אָמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁמַעְתִּי מִרַּבִּי אֶלְעָזָר**, שגויה או קרפף מותר לשלטל בכולה כדן דשות היחיד, **וְאֶפְיָלוּ אִם הִיא גְּדוּלָּה כְּבִית בּוֹר** - כמקום זריעת כור חטים"י, ואף אם אין בה בית דירה.³

[illegible]

גמרא הגמרא מכארת מדוע אמרה המשנה 'ועוד' אמר רבי יהודה כן בבא. שואלת הגמרא: **קאי תנא** איהו דין אמר רבי יהודה כן בבא קודם לכן ולגבי גינה ורפף קתני? במשום כן אמרה המשנה את דבריו אלו בלשון ונעזיבת, **ואי קריא** ואם נרצה לומר, **תנא קמא** ליה **קדא** **הקריא** – שאמר רבי יהודה כן בבא קודם לכן תומרא אחת לגבי דבר אחר, **וקתני** **אי קריא** – ועתה אחת אומר תומרא נוספת, **במשום קרי קתני** – משום כן הכריזה המשנה את דבריו בלשון **ועוד**, ואחרי על פי ששת התורות נאמרו כבענינים שונים, אם כן יקשה, **והא רבי יהודה קתני תנא** **קדא** **הקריא** – שישנה במשנה לעיל (ג) דין אחד לתומרא, שאמר שאין עושים חסמי בירואה מקום גדול יותר מבית סאתיים, **וקתני** **אי קריא** – שישנה במשנה שאחריה (שם) אמר רבי יהודה עוד תומרא, שאמר שאם יין דרש

[illegible][illegible]

[illegible]

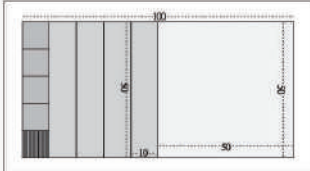
ציון ג
★

[illegible]

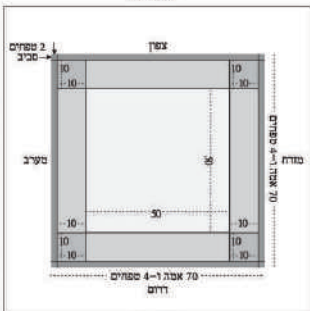
המראה במבטא את דעת רבי עקיבא: מקשה התנאי: דעת רבי עקיבא היינו
 שדעת **תנאי קמא**, כלומר, כרעת חכמים, שבמשנה לעיל (א), שאף אם אמרו
 שיש להם **מאמר השיעור** של בית חכמים, שהם מבינים אמרה ושיעור על שבעים
 אמה ושיעורים, רק בכניה וקרפף שהם מקומות שלא הוקפו לדירה, אבל מקומות
 שהוקפו לדירה, אף ביתו משיעור זה מותר לטלטל בכלום, וקשה, שבמשנה
 האחרונה שרבי עקיבא בא לחלוק על זה התנאים המאמרים במשנה עד כאן.
במבטא הגמרא: איבא בינייהו - נחלקו תנא קמא ורבי עקיבא בכך. **סוגיא**
 - במשעור קטן הנוסף על שבעים אמה ושיעורים על שבעים אמה ושיעורים.
 המראה במבטא הייתה שבה במבטא שיעור זה: **רבי תנאי**, רבי יהודה **אמר**, **רב**
מובטא - שיעור קטן של בנוסף על שבעים אמה ושיעורים, שאף במשעור זה
 מותר לטלטל כל **רצא קטן** ו**קטנים** **בשיעור**, כלומר, שאף חש חכמים
 מבינים גם את השיעור הזה, **קמא הוא שיעור זה**, מקום שראוי לרדוד זה
במבטא חכמים, שהוא ברוב **הבית השני**, ושיעור זה הוא פסטי יותר מאבצע
 בנוסף על שבעים אמה ושיעורים. סבר תנא סבר, שדרקוק חכמים בשיעורם,
 וכיוצא בחצר המבטא יותהי בי תנאים, התירו לטלטל עד שיעור זה, אלא
 שלא חש חכמים להזכיר שיעור זה, ורבי עקיבא סבר שלא דקדקו חכמים
 כל כך, כל שיהא יותר משבעים אמה ושיעורים, אמרו שאם אינו מוקף לדירה
 אמור לטלטל בה.

מבשרת המזרח: קנא הקנייני - מהיכן למדנו דברים אלו, לחשב כמה יוצא שחז חצו המשכן במשכמים אותה, ולשער באיסורי שבח לפי שיעור זה. נושבי המזרח: אסור רב יודקה, קנא - שנאמר בספוק לגבי מידות חצו המשכן (פסוקים א-ד) ארץ הקצור קנא באסור, ויהיב הקנייני בקניינים, וזכר מרב מזה חמישים במשכמים. ויש לדרוש פסוק זה כי, ששקפה ותרקה, וכל הקניינים באה משנת אורח חצר המשכן, קנאם אותם סביב, ששקפה באמנה האחרים, כלומר, שתרבה את חצר המשכן. פסוק זה מרמז שליבינו כזכר יש משמעות לענין הכלה אחרת, והינו לענין שיעור רשות היחיד באיסורי שבת.

שואלת הנמרא: פִּשְׁטוּת דְּקָרָא בְּקָא קְתִיב - לְפִי פִשְׁטוּת הַפֶּסֶק, שֶׁמִּדְבַּר
בְּחֹצֵר הַמִּשְׁכָּן, מֵהַ הִיפִּירֻשׁ שֶׁל 'בְּחֻמְשֵׁי' שְׁנֵאמַר בַּפֶּסֶק. מְשִׁיבָה הַנְּמִירָא: אֶמֶר
אֲנִי, שְׂבָא הַפֶּסֶק לִדְמוּ, הַעֲמֵד - שִׁישׁ לִהְיוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן עַל שְׁפֵת הַמִּשְׁכָּסִים
- בְּמִקּוֹם שֶׁכּוּ כָּלִים חֲמִישִׁים אִמָּה מִפְתַּח הַחֲצֵר, כִּדְּי שִׁיבָא - שְׂבָאוֹן זֶה

[illegible]

ציור א

ציון ב

צורה 1

הצורה מציגה שני גרפים עמודיים המפרטים את התפלגות מספר הילדים במשפחות, לפי שנת המדידה (1970 ו-1980). ציר ה-X מייצג את מספר הילדים (0, 1, 2, 3), וציר ה-Y מייצג את אחוז המשפחות (0% עד 40%).

נתונים משוערים מהגרפים:

מספר ילדים	אחוז משפחות (1970)	אחוז משפחות (1980)
0	~35%	~25%
1	~45%	~45%
2	~15%	~25%
3	~5%	~5%

[illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

מ'ש'מע 77 - השמיענו שמואל, שה'ק'ה כ'רבי יוסי, שאף כשארכו פי שנים מרחבו, מטלילים בו.

[illegible]

מבטרת הנמרא: מה שאמר בכרייתא שאם נִזְרַע רִבּוֹ, אסור לטלטל בו, אִסּוּר כִּב הוּא נִזְרַע כִּרְב וְיוֹשֵׁעַ, אִם אִסּוּר - לא אמרה הבביתא דין זה, אִלָּא כִּשְׁמֵיהּ שֶׁנּוּרַע אוֹר וְיִתְר מְכִית אֲמַתִּים, אִם אֵל המקום שנורע, וְיִתְר מְכִית אֲמַתִּים, מוֹתֵר לטלטל בו הקרפא, שֶׁאֵל שֶׁהַמְקוֹם שֶׁנּוּרַע אוֹר וְיִתְר מְכִית אֲמַתִּים, כֵּן שֶׁאֵינוֹ יִתְר מְכִית אֲמַתִּים, אִם אֵינוֹ מִשְׁמֵשׁ לִדְרֵיהֶן מוֹתֵר לטלטל בו, וְנִמְצָא שֶׁכֵּן בִּאֲוֵר הִדִּיק שֶׁנּוּרַע מִקְדָּמוֹ, שֶׁהַמְקוֹם שֶׁנּוּרַע קִרְבָּה רִנִּי, שְׁהוּא נִתְּבַשׁ לִשְׁמֵשׁ שֶׁנּוּרַע עֲשֵׂי לִדְרֵיהֶן, וּמוֹתֵר לטלטל בו מִשְׁמֵשׁ שֶׁאֵינוֹ גִּדּוֹל יוֹתֵר מִכֵּית אֲמַתִּים, וְהַמְקוֹם שֶׁלֹא נּוּרַע הוּא חֲצִי, שְׁהוּא מְקוֹם עֲשֵׂי לִדְרֵיהֶן, וּמִשּׁוֹם כֵּן מוֹתֵר לטלטל בו. וְאִם שְׁנֵי מְקוֹמֹת אֵינוֹ שְׂרָאִים הֵם זֶה לָזֶה, כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּחֲוֶה הֵם מְקוֹמֹת שְׁמוֹתָה לטלטל בהם, אִלָּא אֲסוּרִים הֵם אַתָּה זֶה כְּטַלְטוּלָא.

מבדדת הגמרא: קָטָן - כרעת מי העמיד רב הונא בריה דרב יהושע את הבריתא, במשום כך אמר שאף שהחלק הדרוד הואצטא שנינו ורוד פורצים אל לוד, אינם אסורים על את ד כטלוטל. משיבה ההלכה: קָרְבֵי שְׁמֵעוֹן שסובר שקורפסן חוצר, אף אם הם של שני ברי אדם, אינם אסורים על ד הל' קר' (הל' קר' 106a). רבי שְׁמֵעוֹן אומר, אָסֵד - [בין] גָּזוֹת וְאָסֵד - [ובין] חֲצִירוֹת וְאָסֵד - [ובין] קָרְפִּיפוֹת, כולן רשות אסתר על קרבי צִיִּים שִׁשְׁבָתוֹ בַּתָּקֵן, שכלים ששבתו בבתר, מותר להוציאם חוצר אתר, לא לאתר וא לקרפס אתר, אף אם הם שבתו לאנשים אחרים², וְאָסֵד צִיִּים שִׁשְׁבָתוֹ בַּתָּקֵן הֵבִית, שאף שהם חוצר הציבות, אסור להוציאם חוצר אתר לקרפס, ואף אם הגג או הקרפס שייכים גם כן לבעל הציבת, משום שהציבת והקרפס שני שריות הצי³.

מקשה הגמרא: **ר' יעקבין נמי** - אף לדעת רבי שמעון, יש לאסור
לטלטל בקרפף שנזרע ורבו, אף אם המקום שנזרע הוא בית סאתים, **שכין**
הנזרע רובו של הקרפף, הני היא טעונה - הרי אותו מיעוט שלא נזרע

אָפּטײַט, בײַ תּלֵּן נָפִי מִתְנִיתִיז - אף מה ששנינו בדברי רבי אליעזר במשנתנו, שאם ארבה יתר על רחבה אפילו אמה אחת אין מטלטלים בה, **[וְתֵר צִ"א פִי שְׁנִים בְּרִיבָה תֵּן -** פירושו הוא שארבה הוא יותר באמה אחת מפי שנים מרחבה.³

מקשה הגמרא: אי קרי - אם כן, שלא אסר רבי אליעזר במשנה רק אם ארכה יותר מפי שנים מרובה, קשה, דהיינו **קרי וזסי** - שזה מה שאמר רבי יוסי במשנה, ובמה חלקו רבי אליעזר ורבי יוסי. **מתניתא הגמרא: אי קרי - קרייגיה -** חלקו רבי אליעזר ורבי יוסי, **בריבויא קרייגיהו בקדן**, כלומר, במה דרשונו חכמים כמה שאמר **ר' תנחומים' שיש לשער את ששת חצר המשכן**, כמה הוא עולה **בחצר מרובעת**. שרבי אליעזר לא דרש דרשה זו, וסבר, שעיקר דינה של רשות היחיד הוא במקום שאורכו יתר שנים מרחבו. כחצר המשכן, שזה שאמר, שיש צורך שיהיה רחוקא אורכו יתר על רחבו, אלא אם אורכו ורחבו שווים, גם כן מותר לשלשל בו. ואילו רבי יוסי סבר דרשה זו, ועל כן סבר, שעיקר דין רשות היחיד הוא במקום שאורכו ורחבו שווים, אלא שאמר שאף אם אין אורכו ורחבו שווים, כל שאורכו אינו יותר מפי שנים מרחבו מותר לשלשל בו, ומשום כך יש להורות לכתחילה שיהיה לפעוט מקום שאורכו ורחבו שווים.

[illegible][illegible][illegible]

עושיין פסין פרק שני עירובין

כד: [א]

הגמרא מביאה את הדין שאמר רבא: אָסר אָסיר, והוא - מה שאמר רבא שמים הם כנועים, אין זה אלא במים דקוּוּין לְמַשְׁמִישָׁתָא - שראויים לשתייה, שאין דבר המשמש ליריה, יותר ממים העומדים לשתייה, אָסֵר לֹא קוּוּין לְמַשְׁמִישָׁתָא - אם אין המים ראויים לשתייה, לֹא - אינם כנועים, אלא הם מבטלים את הדורות.

*

הגמרא דנה בתקון מקום שלא הוקף ליריה, שהיה מותר לטלטל בו: הָיָא - אותה רִקְבָה דְסִנְאִי - שהיתה בְּמִקוֹם הַנְקֵרָא פּוֹס נְהִרְאִי, שהיתה גרולה יותר מבית סאתיים, ולא הוקפה ליריה, דְסִנְאִי נִסָּא - שצד אחד שלה, הָנָה פְּתִיחַ לְקִטָּא - היה בו פתח לצד העיר, שמבוי שבצד היה מגיע עד לרחבה זו, וְהָיָא נִסָּא - וצד אחד שלה, הָנָה פְּתִיחַ לְקִטָּא דְשִׁבְלִי שֶׁל בְּרָקִים - היה בו פתח לשביל העובר בין הכרמים, והיו בתים וחצירות פתוחים לשביל, וְשִׁבְלִי דְהַמְבִּי הָיָא לְכָל אֶחָד מֵהֶם שֶׁלש מַחְצוֹת, שראש המבוי הפתוח לעיר, היה סתום, או שהיה שם צורת הפתח שנידון כמחציה [צידור ג], ובשביל, גִּתָּה הִנְהַר שִׁימְשָׁה כְּמַחְצֵה, שהיתה עמוקה יותר מעשרה טפחים. אֵךְ הָיָא אֲסוּר לְטַלְטֵל שָׁם, שהרחבה כיון שלא הוקפה ליריה, דינה ככרמלית שאסור לטלטל בה, והמבוי והשביל, כיון שהיו פרוצים במלואם לרחבה שהיא ככרמלית, היה אסור לטלטל בהם, עד שיעשו שם לחי או קורה¹, ועתה רצו בני העיר להשתמש ברחבה זו, ודנה הגמרא כיצד ניתן לתקן את הרחבה שחיצובב מקפת ליריה, ויהיה מותר לטלטל בה, ואף לא תאסור את המבוי והשביל.

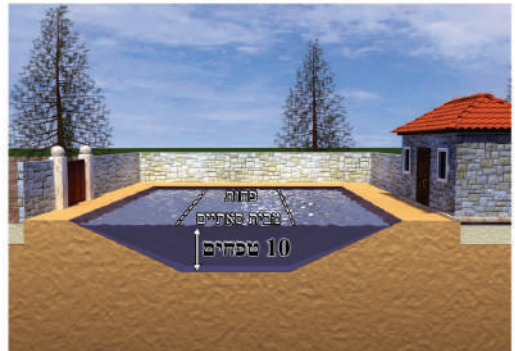
הגמרא מביאה את הדין שאמר רבא: אָסר אָסיר, והוא - מה שאמר רבא שמים הם כנועים, אין זה אלא במים דקוּוּין לְמַשְׁמִישָׁתָא - שראויים לשתייה, שאין דבר המשמש ליריה, יותר ממים העומדים לשתייה, אָסֵר לֹא קוּוּין לְמַשְׁמִישָׁתָא - אם אין המים ראויים לשתייה, לֹא - אינם כנועים, אלא הם מבטלים את הדורות.

אָסֵר רַב אֲשִׁי, וְדִקְוּוּין לְמַשְׁמִישָׁתָא נְמִי לֹא אָסֵר - אף במים הראויים לשתייה לא אמרו שאינם מבטלים דורות, אֲשִׁא כְּשֶׁאִין בְּעוֹקֵקוֹ - במקום שהמים עמוקים עשרה טפחים, יוֹתֵר קִבִּית קִאֲתִים [צידור א], אָסֵר אִם לֹא בְּעוֹקֵקוֹ יוֹתֵר מִבֵּית קִאֲתִים [צידור ב], אָסֵר לְטַלְטֵל בְּכָל הַקֶּרֶף, שמים עמוקים עשרה טפחים, הם כדועים שמבטלים את הדורות², ואם המקום שבו המים עמוקים עשרה טפחים הוא יותר מבית סאתיים, הרי הוא כקרפף שלא הוקף ליריה, ולפיכך אסור לטלטל אף במקום שאין שם מים, כיון שהוא פרוץ במלואו למקום האסור לו בטלטול³.

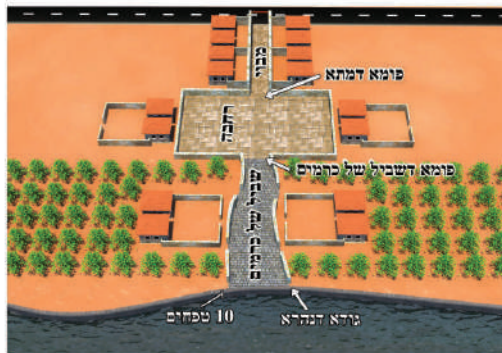
דוחה הגמרא את דברי רב אשי: וְלֹא קוּיָּקָתָא הָיָא - דברי רב אשי אינם דברים שיש לחוש להם, אלא אף אם המים עמוקים עשרה טפחים ביותר מבית סאתיים, מותר לטלטל בקרפף, קִיִּרִי דְקִנְחָא אָסֵרְנָא דְקִיִּרִי - וכדין כרי של פירות שהוא גבוה עשרה טפחים, שאף אם הוא רחב מבית כור⁴, אינו מבטל את הדורות בקרפף, כיון שהוא משתמש בפירות לצרכי יריה, ואף מים

צידור ב

צידור א

צידור ג

לא היה יותר מעשר אמות. וכן מוכח בגמרא בסמוך, שאמרו שאסור לתקן שיוכלו לטלטל בשביל, על ידי שייעשו לחי בפתח הפונה לרחבה, ואילו היה הפתח שם רחב יותר מעשר אמות, לא היה מועיל שם לחי, כמבואר במשנה לעיל (ג). אבל פתח השביל הפונה לנוה, כתבו התוספות (רי"ם נשמן) שהיה רחב יותר מעשר אמות. ה. ובה שאמרו לעיל (ג) שמבוי שהוא פתוח במלואו לרחבה, אין צורך לעשות בו לחי או קורה להחיר, היינו דווקא ברחבה שהיא מקפת ליריה, שאז אף המבוי חפשיה לא מותר בטלטול, אבל רחבה שאינה מקפת ליריה, שרעה ככרמלית, נאסר המבוי הפתוח לתבטל. רש"י (רי"ם סי' ט. ואין יד כמה שלום מחזיקים להשתמש עכשיו ברחבה ליריה, כמה שהם מחזיקים להשתמש עכשיו, הוא בחוקי ולבסוף פתח, שמבואר לעיל (יג)) שאינו מותר בטלטול, ובאפס היו יוכלו לעשות כפו שאמר שמואל לעיל (ג), לפרוץ יותר מעשר אמות בחיקה הרחבה, ולחזור ולגדרם לשם יריה, אלא שרחבה זו היתה מקפת גדר של אבנים, והיה קשה להם לפרוץ בה פירצה של יותר מעשר אמות, ולחזור ולגדרה. רש"י (רי"ם סי' נעמי - שטע).

א. רש"י (רי"ם שו"א), אבל הרשב"א (פסחים קי"ח פ"ג סי' כח), דחה ל"י שאין צורך שיהיו המים ראויים לשתייה, אלא די בכך שהם ראויים להשמיש אחרים ככביש וכיצא בזה, ומבואר ברא"ש (פי' ד. פ"ט ט"ז סוף קטן נט"ז), שאף שאנו יכול להשתמש תשמישי יריה במקום המים, מכל מקום כיון שהוא משתמש במים עצמם לצרכי יריה, הרי זה נחשב שמקום המים משמש ליריה. ב. כמבואר בשבט (ק) שרק מים העובר ברוש הרבים, אם הוא עמוק עשרה טפחים, אז בטל פסגו שם רשות הרבים. רש"י (רי"ם שו"א). ג. ראה בענין השטע שמקום המים שיהי בכל פסגו למקום הרעים. ד. רש"י (רי"ם מ"א), כרי הוא שלשים אמה, ולפירוש זה, כריא הוא מלשון כרי, ובאופן אחר פירש רש"י, שכריא חריא, היינו שהוא עמוק עשרה טפחים שם פירות, שאף אם היא עמוקה יותר מעשרה טפחים, ורחבה יותר מבית סאתיים, מותר לישול ממנה פירות, ולפירוש זה, כריא הוא מלשון חריא⁵. ה. רש"י (רי"ם שו"א) ורבינו תנאלי (רי"ם שו"א) פירש, שישם נהרא' הוא שפת הנהר. ו. תוספות (רי"ם שו"א). ז. כתב רש"י (רי"ם שו"א), שפתח השביל הפונה לרחבה,

עושיין פסין פרק שני עירובין

אביי דן ביצד נתן להבשר דיו זה: **אמר אבוי, היכי גנביר** - כיצד נעשה שהיה מותר לטלטל ברחבה ובמבוי ובשביל, אם נאמר **דלגביר ליה קהיצה אגנדה דגנבה** - שיעשו מחיצה של קנים על שפת הנהר, ונחשיב את השביל והרחבה כאילו רבר אחד הם, והמחיצה שעושים עכשיו על שפת הנהר תחשב כאילו נעשית ברחבה עצמה¹, ותחשב הרחבה מוקפת לדירה², לא יועיל דבר זה להחיר את הטלטול, שהרי **אין עושיין קהיצה גל גני קהיצה**, כלומר, שאין מועיל מה שמגביהים את המחיצה כדי שתחשב הרחבה כמוקפת לדירה, ורק אם יפרצו פירצה שהיא רחבה עשר אמות, שהיא מכטלת את המחיצות, או אם יחזור ויגדור לשם דירה, תחשב הרחבה מוקפת לדירה, וכאן כיון ששפת הנהר גבוה עשרה טפחים, כבר יש שם מחיצה, ואם יעשו שם מחיצה של קנים, הרי זה כהגבהת המחיצות, ואין זה מועיל כלום³.

ממשיך אביי ואומר: **נלגביר ליה** - ולעשות צורת הפתח אפוקא דשביע **שש קרבים** - על פתח השביל של כרמים שפונה לרחבה, שכיון שצורת הפתח זו מתירה לטלטל בשביל של כרמים⁴, תחשב היא כעשית מחיצה גם לגבי הרחבה⁵, וכיון שהיא נעשית לשם דירה, תחשב הרחבה כמוקפת לדירה⁶, גם כן אי אפשר, **דאמי גנלי שדוין ליה** - שיבואו הגמלים הבאים מהעיר לשביל של כרמים דרך המבוי והרחבה, כדי לשחות מהנהר⁷, ויפילו את צורת הפתח, שאם יצר את פתח השביל על ידי צורת הפתח, ירחוק את מקום מעבר הגמלים, ויפילו הגמלים את צורת הפתח⁸.

אמא אקר אבוי, לציביר - יעשו ליה שהוא רחב משהו ואין הגמלים

הגמרא דנה אם לדברי רבא מותר לטלטל גם מדרחבה למבוי. אומרת הגמרא: **הצדד** - כיון שעושים לחי לפתח המבוי, **קטווי קטמא גופה** - לטלטל בתוך המבוי של העיר, **שכרי** - מותר, שהרי עשו לחי למבוי, **ופלגיה קרקעה גופה** - ולטלטל בתוך הרחבה, **שכרי** - גם כן מותר, שהלחי מחשיב את הרחבה כמוקפת לדירה⁹, אבל אם מותר לטלטל **מקטמא** - מהמבוי של העיר **קרקעה**, **ופרקעה קטמא, קלני קה** - נחלקו בזה **רב אחא ורבינא**, **קר אקר**, וחסד **שכרי** - היתר.

יש לשביל שלש מחיצות גמורות, אלא שהדופן הרביעית פרוצה במלואה למקום האסור לה, ולכן צריך להחית שם לחי או קורה כדי להחיר. כמבאר במשנה לעיל (פא). י. **בבא** בלא סברא זו, לא היה מחשיב הלחי את הרחבה כמוקפת לדירה, כיון שהפתח שבין השביל לרחבה, צורת הפתח זו מתירה לטלטל בו, כיון שיש לו שלש מחיצות גמורות. רש"י (י"ד לפנים), ובסמוך יבואר, שאף אין צורך צורת הפתח כדי להחיר לטלטל בשביל, ודי בלחי כל שהוא כדי להחיר. י. **רש"י** (י"ד לפנים) על פי המבואר בגמרא בסמן בסנקת דברי אבוי, וכתב הרשב"א (י"ד גמל), שכיון שדחת אביי אפשרות זו, לא האריכה תגמרא בביאורה. יד. **ראב** בעיניי הפשט באיזה אופן נותרים אף השביל והמבוי בטלטול. טו. וביון שמאציות ההבדלת לעבור שם, הרי עומדת צורת הפתח זו לחיתוק, ואין פתח במבוי אלא צורת הפתח שאינה עומדת לינתק, ומשום כך אין קודם שישלול והבדלת את צורת הפתח, אין צורת הפתח זו מתירה לטלטל. חידושי המאירי (י"ד למדק). טז. **רש"י** (י"ד לח), וביאר החזון איש (פי' ש' טקס), שבצורת הפתח כיון שצריך להניח קנים משני הצדדים, וגם צורך שהיה איות עובי בקנים, באופן שיוכלו להחיק דלת העשירה מן, יש לחוש שישליכו אותם הנמלים, אבל לחי, כיון שאפשר לעשות אותו רק מאד, וגם אין צורך לעשות רק בעד אחד, אין לחוש שישליכוהו הנמלים. יז. **שכרי**

עושיין פסין פרק שני עירובין

כזה. [ג]

נִסְתַּם, כְּלוּמָר, שֶׁרָאִים אֶת עֹבֵי הַתְּקֵרָה²⁵ כְּאִילוֹ יוֹרֵד עַד לָאָרֶץ, וְהָיוּ זֶה
 כְּמוֹ שֶׁישׁ מַחֲצִיזוֹת לִאֲכַסְדֵּרָה, וְשִׁמְשֵׁי אֶרֶץ, אֵין כְּסֵם־סִלִּין אֱלֵא עֲבָרֵנִי
 אֲמוֹת, מִשּׁוֹם דִּלֵּא אֲמָרִינִן כִּי תִקְרָה יוֹרֵד נִסְתַּם²⁶.

כרמלית היא ^אב, רב אטר, מוטר לטלטל בכזזה, כדן רשות היחיד, וזמנא
אטר, אין טלטלין בכותל אלא בארבע אמות, כדן כרמלית. ומבאר הנטרא
את טעמיה: רב אטר, מוטר לטלטל בכזזה, משום דאמרין פי תקרה יורד

ובכתב ה'רס"ב"א (ת"ס לחצות) מסבירה שרצונה הנבדל לחלול את מחלוקת רבא ורבי ירמיה במחלוקת, וכן וטעמו לחלוק, הנהיגה הנבירה שיראב רבי ירמיה לבואש לבואש בבאשע הבאשע הקשר, שהשקטום מחלוקתו, אז שום מחצית. ומהנבירה ירמיה לזון כן מה שנקטו רבא ורבי ירמיה בירבירה. וכן ירמיה בן ביה, ומהשט שחלוק לבן ששעש חקירה, אז אן לו כלל מחצית. ובאופן זאת כתב ה'רס"ב"א, וטעמו חסר הנבירה שאן צאק ירמיה לזון ירמיה ורמיה ורמיה ורמיה כבחינת חות, סכר שמואל שאן אורמיה שן חקרה ירמיה ורמיה, ששעין לא ירעה הנבירה את סכנות הנבירה לחלו.

[illegible]

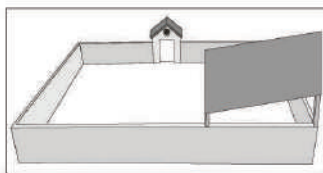
עושיין פסין פרק שני עירובין

מקום הבית: דאָסער רב חסדא, קרפף של בית סאחיים, קרפףין גבולא
 קרפף, הקצר מוקפת בטלול, נקרא קרפף אסור בטלול, וטברא אבי: קצר
 קרפף, אס נאמר שר חסדא סבר כשעת חכמים שחזר קרפף אסור
 זה את זה, והטעם שאין הקרפף אסור את החצר הוא משום קרפף אסור
 גיפוי - שנאמר ממחיצות החצר כשני צדי הפירצה (צויר ב), וכיון שלא
 נפרץ החצר במלואו על כן נחשב הוא כפתח ולא כפירצה, ואין הקרפף
 אסור עליו, ורק הקרפף, כיון שנפרץ במלואו לחצר, אסור לטלטל בו,^א
 יש להקשות, מדוע השמיענו רב חסדא דין זה ודוקא באופן שהקרפף אסור
 והחצר מותרת, וקא נקטין דפשיטתא קא איפא - והוי יכול אתה למצוא
 שיהיה הדין להיפך, שהוי כשהקרפף גדול מהחצר, ונפרצה החצר במלואה
 לקרפף, ורק בקרפף נאסר מחיצות בצדי הפירצה (צויר ג), הקרפף מותר
 והחצר אסורה, ואם כן, לא היה לרב חסדא תלות את האיסור בקרפף,
 ואת ההיתר בחצר, אלא ודאי, יש לנו לכאור את דברי רב חסדא שהוא
 סובר כרבי שמעון, שאין הקרפף והחצר נאסרים משום שחם פרוצים זה
 לזה, ומה שהקרפף אסור והחצר מותרת, הוא משום דאמרין - שאנו
 אומרים, זה - הקרפף, איך הקרפף נאסר - שכיון שנפרץ במלואו
 מקום המחיצות עושה אותו יותר מבית סאחיים,^ב וזה - והחצר, אין איך
 קרפף נאסר, כלומר, שאף אם הוא נפרץ במלואו ויש בו יותר מבית
 סאחיים אינו נאסר, כיון שהוא מוקף ליריה, ועל כן לא היה יכול רב
 חסדא להשמיענו דין זה אלא רק באופן שהקרפף נפרץ במלואו לחצר, שאז
 הקרפף אסור משום שיש בו יותר מבית סאחיים, והחצר מותרת,^ג אבל אם
 החצר נפרצה במלואה לקרפף, היו שתיהם מותרים, ולא היה לנו לאסור
 אף אחד מהם מחמת שנטפס בו מקום המחיצות, שהחצר אינה נאסרת כיון
 שהיא מוקפת ליריה,^ד ואף הקרפף לא היה נאסר באופן זה, כיון שנאמר
 בר המחיצה כשני צדי הפירצה, ואין כאן תוספת על בית סאחיים,^ה ומכאן
 מדברי רב חסדא, שאף לרבי שמעון יש לאסור את הקרפף שנפרץ לחצר,
 משום שנטפס עליו מקום המחיצה שנפרצה ועושה אותו ליתר מבית
 סאחיים.^ו

*

הגמרא מביאה הלכה נוספת בדין היקף לשם דירה במקום שהוא יותר מבית
 סאחיים: הווא בוקתא - אותו פרס של אילנות שהיה גדול יותר מבית

דירה הגמרא: לא נחלקו רבה ורבי זורא במחלוקת שנחלקו רב ושמואל,
 ואף רבה שאמר שאין אומרים פי תקרה יורד וסותם, סובר הוא כרב, ואי
 דאמר רבי אבא בר רב - ואם היה הקירוי שבקרפף עשוי בקירוי האכסדרה,
 שיש לה גג ישר שאינו משופע, קבי גמי - ודאי מודה הוא לרב שאומרים
 פי תקרה יורד וסותם,^א אבל קבא - כאן בקירוי עשה בקרפף, קבא נקטין

- כמה מדובר, דאמר רבי
 אבא בר רב - עשה את
 הקירוי משופע (צויר
 א ו-ב), שבו סבר רבה
 שכיון שאין לו פה אין
 אומרים בו פי תקרה יורד
 וסותם.^ב

*

הגמרא דנה בקרפף שנפרץ לחצר, אם מותר לטלטל בו: אסור רבי ור'א,
 ומוקינא - אף שאנו סובר שקרפף שחלקו מקרה, אין החלק המקרה נמדר
 עם שאר הקרפף, מודה אני בקרפף שהוא בית סאחיים, קרפףין גבולא
 נ-שאור מצדי הקרפף נפרץ כולו קרפף, קרפףין גבולא לטלטל בו, קבא נקטין
 הווא נאמר חצר קרפףין - מרבה את שטח הקרפף שיהיה יותר מבית
 סאחיים.^ג

הקריא קא - הקשה רבי יוסף על רבי יורא, נבי איך הווא ר'א אסור
 גל אין מקום נאסר בטלול כשנפרץ במלואו למקום אחר, אלא כשנפרץ
 למקום שהיה אסור לטלטל ממנו לאותו מקום, וקרפף זה שנפרץ במלואו
 לחצר, כיון שמותר לטלטל מקרפף לחצר,^א אין החצר אוסרת את הקרפף
 בטלולא,^ב אלא קריא ר'א לרב יוסף, מה שאמרת שכיון שמותר לטלטל
 מהקרפף לחצר, אין החצר אוסרת את הקרפף, קבא - כדעת מי אמרת כן,
 כדעת רבי קרפףין (לאט טע) שאמר שחצירות שרשות אחת הן, ומותר
 לטלטל מזה לזה,^ג קריא קרפףין גמי - גם כן יש לאסור לטלטל בקרפף זה
 שנפרץ לחצר,^ד דאם שהוי עתה כשנפרצו מחיצות הקרפף, איפא - יש בקרפף
 גם את איך מקום הקרפף, שמקום זה נמדר אף הוא עם הקרפף,^ה וכיון
 שמתחילה היה הקרפף בית סאחיים מצומצמים, כשנטפס עליו מקום הכותל,
 הרי הוא עושה יותר מבית סאחיים.^ו

ומביא אבי ראה שאף לרבי שמעון יש לאסור בקרפף שנפרץ לחצר משום

צויר ג

צויר ב

ט. וחיובו באופן שלא נפרצה המחיצה ביותר מעשר אמות. רש"י (ד"ה אלא), אבל אם היה הפתח
 רחב יותר מעשר אמות, אף החצר היתה נאסרת בטלול, שכל יותר מעשר אמות פירצה היא.^א
 ג. אלא היה לו לומר, קרפף בית סאחיים הספיק לחצר, ונפרץ אחד מהם במלואו לחצרו, הוא אסור
 וטברא מותר. רש"י (ד"ה אלא), ואם אלא חצר עצמה, אינה נמדר יחד עם הקרפף,
 להחשיבו יותר מבית סאחיים, כיון שהחצר הרי היא מוקפת ליריה, ואין כאן יותר מבית סאחיים שלא
 הוקף ליריה. רש"י (ד"ה אלא), ובכאן הריב"א (ד"ה אלא) שצריך לומר שאין הפירצה שבין החצר
 לקרפף רחבה יותר מעשר אמות, וכיון שאין החצר פרוצה במלואה לקרפף אינה נאסרת, אמנם אילו
 היתה הפירצה רחבה יותר מעשר אמות, היתה אסור לטלטל אף בחצר, כיון שהחצר פרוצה לקרפף,
 והקרפף אסור בטלול, הרי היא פרוצה למקום האסור לה נאסרת בטלול. ג. רש"י (ד"ה אלא),
 ד. בכאן הריב"א (ד"ה אלא), שכל דברי רבי יורא עצמו, שאמר שקרפף שנפרץ במלואו לחצר,
 הקרפף אסור, לא ניתן לומר שמהלך את האיסור בקרפף, מוכח שנטפס האיסור הוא משום
 שאיר מחיצות מיוחדות, ואף לרבי שמעון יש לאסור, כמו שהוכיח אבי מרבי רב חסדא, משום שרבי
 יורא רצה להשמיענו, שאף שבקירוי תמצא בקרפף, מה שהקרפף פרוץ לחלק הקרפף המקרה אינו
 אסור את הקרפף, קרפף שנפרץ לחצר, החצר אוסרת את הקרפף בטלול, ולכן נקט את האופן שבו
 הקרפף אסור בטלול.

א. רש"י (ד"ה אלא), ב. רש"י (ד"ה אלא), שכיון שהוא משופע, נמצא שקצה הקירוי שאחורו אנו
 רוצים לראות כאילו הוא יורד וסותם, אין בו עובי כלל, אבל רבי יורא סובר, שאף בקירוי משופע,
 אומרים פי תקרה יורד וסותם. רש"י (ד"ה אלא), ג. רש"י (ד"ה אלא), ופירוש כן משום שלמסקנת
 הגמרא דברי רבי יורא נאסרו רק בקרפף שהוא בית סאחיים מצומצמים. ד. וחיובו שדוקא
 בקרפף שחלקו מקרה תמיד רבי יורא, משום שאומרים בה פי תקרה יורד וסותם, ואין החלק המקרה
 מצטרף עם שטח הקרפף, אבל בקרפף שנפרץ לחצר, אף רבי יורא מודה שכיון שאין בה פי תקרה,
 הרי שטח זה מרובה על שטח הקרפף ואסור לטלטל בו. רש"י (ד"ה אלא), ורש"י (ד"ה אלא),
 ה. חיינו כדעת רבי שמעון (לאט טע) שהחלק כמותו שסוכו שחצירות קרפף רשות אחת הן,
 במלואו נאסר בסמוך. ו. ואלו לומר, שמה שאסר רבי יורא לטלטל בקרפף, הוא משום שאמר
 שנפרץ לחצר, יש בקרפף יותר מבית סאחיים, כיון שמקום החצר הרי הוקף ליריה, ואין כאן יותר
 מבית סאחיים שלא הוקף ליריה. רש"י (ד"ה אלא), ז. דאמר רבי שמעון, נגזר חצירות קרפףין
 רשות אחת הן, שכלים ששכבו באחת מהרשותיהן חללו, מותר להוציאם לאחוריהן, אבל תכנים סוכרים,
 שכל אחד מהם הוא רשות לעצמו, וכלם ששכבו באחד מהם, אסור להוציאם לרשות אחרת. ולשיטתם
 אכן הקרפף שנפרץ במלואו לחצר, הרי זה פרוץ למקום האסור לו, והוא נאסר בטלול. ח. שרם
 החצר עצמה אינה נמדרת עם הקרפף, אבל מקום הפירצה אינו בכלל החצר, רבינו חננאל (ד"ה אלא),

עושיין פסין פרק שני עירובין

כזה: [ב]

רק לצורך תוך הטרקלין, ולא לצורך הפרס שמחזן לטרקלין, ולכן, אף שנעשו
 ולשם ירידה, לא נעשו רק לשם ההיזיונים שבטרקלין, ולא להיזיונים שבפרדס,
 ועתה אין בפרדס מחיצה שנעשתה לשם ההיזיונים שבפרדס^ט.

סאטנים, ולא נעשו מחזותיו לשם דירה, דברך קסיר לַיָּמָא **וְהַפְּסָנָא** - שהיה סמון לכולל חזיוני של הטקלין צניור ד"ץ, וכולל הטקלין שימש חן במחיצה וברביעית לפרסם, והן נאחת ממחזות החזיונות של הטקלין, והיה בן פתח שעל דף היה אפשר לצאת מן הטקלין לפרסם. ומחזות נחשבו הפרס במקום דירה, וכותל זה נעשה לשם דירה, ועל דף הווד לשלשל בכל הפרס. **וְהַפְּסָנָא** **בְּרִייתָא** **לְפָרְסָא** - הכותל החזיוני של הטקלין שישימש כמחיצה לשם דירה לפרסם ופל צניור [ה] **קִבֵּר רַב בְּרִיבִי הֶמְשִׁירִי**, שזנ לאתו שונפל כוחלו זה, אפשר **וְהַפְּסָנָא אֲנִימָא וְנִימָא** - על הכותל הפנימי של הטקלין, ולחזקתו את השלטון בפרסם, שהרי אף כותל זה נעשה לשם דירה, ועתה הוא שימש כמחיצה לפרסם.

הקמרא מביאה מחלוקת אמוראים בתוקן שנעשה בפרסם שלא חזק לרביה:
התיא אַבְדִּיקָא נ־מבנה כעץ אבסדרה או אהל שרגילים המלכים לעשות
 באמצע פרסם, והוא משמש להניח בו את שיהיה ולכושיהו ושאר כלי
 משמשם כשהם מטיילים בפרסם, **היהה ציה** - שהיה לו **צִיָּשׁ** **הִנָּא**
בְּצִמְתָּנִי - בפרסם, והפרסם היה גדול יותר מבית סאחים, ולא חזק לרביה,
 והיה אסור לטלטל בו. **אָסֵר ציה** ויש גלותא **צִיָּב הִנָּא בְּר הִנָּא** בערב
 שבת, **צִיָּבִיד צִיָּב** - נעשה אדוני חקנה שיכולו לטלטל כשבת מחבית
 לאבדוקהו. **צִיָּבִיד** - כרי שלמחר בשבת, **צִיָּבִיד צִיָּבִיד הָתָם** - נזיל לאכול
 סעודה¹⁰ שם, וצריכים אנו להביא שם בשבת אכול וכלים מביתא¹¹, **צִיָּב** -
 הולך רב הונא בר חיינא, **אָבֵד קָהָ קָהָ פָּחוֹת מִצִּיָּשָׁה** - עשה כמין שביד
 מפתח הבית עד האבדוקא, גרד מזה וגרד מזה [ציעור]¹², על ידי קנים
 והקנים זה מזה פחות משלושה שפוחים¹³, ומקום השביל לא היה יותר מבית
 סאחים, ובכך התור לטלטל שם. **צִיָּב** [הולך] **צִיָּב**.

[illegible]

צִיּוּר הַ

צִיּוֹר דַּ

צִיּוּר 1

[illegible]

טו. רמח"ו בשבת (דף טז ע"א) ^{למחלוקת}
בצערותיהם. אביהו אביו של ר' ביבי, ה' כמנען שבוחר במסגרת אשה
(רמ"ה ע"ד מחלוקת), ושל כל ביתו את הקדשים, ושל כל תחלתו של ביתו, ושל
מרבית ביתו וימורו בצערותיהם. שמאל (דף כ"ג ע"ב) ^{למחלוקת}
בשבתות בשבת. רמח"ו בחולין (דף כ"ד ע"א) ^{למחלוקת}
היה חלוקה לטובת כל המרדס ומקץ חורדיה, מכאשר בנודת כספוס, ומכאשר בנודת
היה חלוקה לטובת כל המרדס ומקץ חורדיה, מכאשר בנודת כספוס, ומכאשר בנודת

